

Hallituksen esitys Eduskunnalle kuntien valtionosuuslaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

ESITYKSEN PÄÄASIAALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi kuntien valtionosuuslaki sekä muutettavaksi lakia sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta sekä lakia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta sekä viittätoista muuta lakia.

Valtionosuuksia ehdotetaan vähennettäväksi vuonna 1997 2 500 miljoonalla markalla ja vuonna 1998 1 300 miljoonalla markalla. Vähennykset jakaantuisivat hallinnonaloittain vuodelle 1996 myönnettyjen valtionosuuksien mukaisessa suhteessa. Vähennykset kohdistuisivat kuntiin yhtä suurina asukasta kohden. Ehdotettavien vähennysten perusteena on valtiontalouden tasapainottamisen tarve. Lisäksi vuoden 1997 valtionosuuksia vähennettäisiin eräiden muiden, vuoden 1997 talousarvioesitykseen liittyvien lakiesitysten mukaisesti. Nämä vähennykset perustuisivat kuntien valtionosuustehtävien muutoksiin ja kuntien menojen vähentymiseen.

Kuntien valtionosuuslaki olisi osin yleislaki ja sisältäisi valtionosuuslainsäädännölle yhteiset määritelmät, menettelytapasäännökset ja siirtymäsäännökset sekä säännökset valtionosuuksien verotuloihin perustuvasta tasausmenettelystä. Erityislakina kuntien valtionosuuslakiin sisältyisivät lisäksi säännökset yleisestä valtionosuudesta ja harkinnanvaraisesta avustuksesta.

Kuntien valtionosuuslaissa säädettäisiin myös laskennallisesti määräytyvien käyttökustannusten valtionosuuksien tai niiden perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien tai yksikkökustannusten vuosittaisesta vahvistamisesta ja tarkistamisesta sekä valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaon säilyttämisestä.

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako säilytettäisiin periaatteessa sellaisena kuin se on lain tullessa voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997. Laskennallisen vertailukohdan muodostaisivat vuoden 1997 valtion-

osuudet niihin tehtyine muutoksineen vähennettynä vuoden 1998 valtionosuusleikkauksella. Tehtäväkohtaisten valtionosuuksien kustannustenjaon muutosta seurattaisiin joka neljäs vuosi tehtävien valtion ja kuntien yhteisten selvitysten perusteella.

Kuntien verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen tasausraja olisi entinen, 90 prosenttia koko maan keskimääräisistä laskennallisista asukaskohtaisista verotuloista. Kunnalle, jonka verotulo alittaa laskennallisen 90 prosentin rajan, myönnettäisiin tasausrajan ja kunnan oman verotulon erotuksen suuruinen verotulon tasaus. Jos kunnan laskennalliset verotulot ylittävät 90 prosentin tasausrajan, kunnan valtionosuuksia vähennettäisiin 40 prosentilla ylityksen markkamäärästä. Muutoksena aikaisempaan käytäntöön vähennyksen määrä olisi kuitenkin enintään 15 prosenttia kunnan laskennallisista verotuloista.

Yleinen valtionosuus säilytettäisiin perusteiltaan nykyisen kaltaisena. Kuntien erilaiset toimintaolosuhteet otettaisiin huomioon yleiseen valtionosuuteen sisältyvissä syrjäisyys-, saaristo-, taajama- ja kielillisissä.

Siirtymäsäännöksissä säädettäisiin eräistä väliaikaisjärjestelyistä sekä uudistuksen aiheuttamien muutosten asteittaisesta voimaantulosta. Siirtymäaika olisi viisi vuotta. Tänä aikana muutoksen vaikutus olisi +/- 1 400 markkaa asukasta kohden. Siirtymäkauden jälkeisiä vaikutuksia tasattaisiin tarpeen mukaan harkinnanvaraisella rahoitusavustuksella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden laskentatapa muutettaisiin määrätymään tehtäväkohtaisten laskennallisten kustannusten ja kunnan asukasmäärään perustuvan omarahoitusosuuden erotuksena.

Kunnan omarahoitusosuus asukasta kohden on kaikissa kunnissa yhtä suuri. Lisäksi useita valtionosuuden laskentaperusteita tarkistettaisiin. Myös eräitä sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen suunnitelman sisältöä ja valmistelua koskevia säännöksiä ehdotetaan tarkistettaviksi.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän rakenne ehdotetaan uudistettavaksi. Kunnan valtionosuus ehdotetaan laskettavaksi oppilaan kotikunnan maksuosuusjärjestelmän piirissä nykyään olevan koulutuksen sekä taiteen perusopetuksen, kirjaston ja kunnan kulttuuritoiminnan osalta siten, että pääosin nykyisin perustein lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta vähennetään kunnan asukasmäärään perustuva rahoitusosuus. Kunnan rahoitusosuus asukasta kohden on kaikissa kunnissa yhtä suuri. Tällä menettelyllä tasattaisiin kunnille opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuustehtävistä aiheutuvaa rasi- tusta. Kunnan rahoitusosuus kattaisi kaikki ne oppilaiden kotikuntien maksuosuudet, joita kunnat ovat nykyään velvoittaneet suorittamaan oppilaitosten ylläpitäjille joko opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain tai muun lain nojalla. Erillisestä oppilaiden kotikuntien maksuosuusjärjestelmästä ehdotetaan samalla luovuttavaksi.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksen

perusteena olevien yksikköhintojen laskemistapaa ehdotetaan eräiltä osin uudistettavaksi. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetusta laista ehdotetaan lukion ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisia etuja koskevaan uudistukseen liittyen kumottavaksi lukion ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden kuljetuksen rahoitusta koskevat säännökset sekä eräitä poikkeuksia lukuunottamatta säännökset, jotka koskevat laskennallista rahoitusta mainittujen oppilaitosten oppilaiden majoittamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Rahoituksen myöntämistä ja maksamista koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettavaksi siten, että rahoitus kaikilta osin myönnetään ja maksetaan toiminnan järjestämisestä vastaavalle oppilaitoksen tai muun laitoksen ylläpitäjälle. Sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetus- ja kulttuuritoimen perustamishankkeiden valtionosuusjärjestelmän menettelyyn liittyviä säännöksiä ehdotetaan myös eräiltä osin tarkistettaviksi.

Lopuksi ehdotetaan, että lakia kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä sekä lakia kuntien yhdistymisavustuksista jatkettaisiin yhdellä vuodella.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut käsiteltäväksi vuoden 1997 talousarvion yhteydessä ja tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta.

SISÄLLYSLUETTELO

Sivu

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	7
1. Nykytila	7
1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	7
1.1.1. Lainsäädännön pääpiirteet	7
1.1.2. Vuoden 1993 kuntien valtionosuuslaki ja vuoden 1996 valtionosuusjärjestelyt	7
Yleistä	7
Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	8
Yleinen valtionosuus	8
Harkinnanvarainen avustus	8
Siirtymätasaus	8
1.1.3. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmä	9
Järjestelmän pääpiirteet	9
Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus ..	9
Sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuus	10
1.1.4. Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten rahoitus	11
Yleistä	11
Opetustoimi	11
Kulttuuritoimi	12
Laskennallisen rahoitusjärjestelmän kehitys 1993—1996	12
1.1.5. Vuosina 1993—1996 toteutetut valtionosuuksien vähennykset ..	14
1.1.6. Eräiden lakien soveltaminen ja voimassaolo	14
1.2. Nykytilan arviointi	14
1.2.1. Yleinen valtionosuusjärjestelmä	14
1.2.2. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmä	15
Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus ..	15
Sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuus	16
1.2.3. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä	16
1.2.4. Eräiden lakien voimassaolon jatkaminen	17
2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	17
2.1. Yleistä	17
2.2. Kuntien valtionosuuslaki	18
2.3. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta ..	20
2.3.1. Yleiset lähtökohdat	20
2.3.2. Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset	20
2.3.3. Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset	21
2.3.4. Kunnan syrjäisyys	21
2.3.5. Perustamishankkeiden valtionosuusjärjestelmä	21
Valtionosuusselvityksen antamisajankohta	21
Valtionosuuden palautusvelvollisuus	22
2.3.6. Valtakunnallisen suunnitelman sisältöä ja valmistelua koskevat tarkistukset	24
2.4. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	25
2.4.1. Rahoitusjärjestelmän rakenne	25
2.4.2. Yksikköhintojen laskeminen	26
2.4.3. Valtion ja kuntien välinen tehtävien- ja kustannustenjako	27
2.4.4. Kunnan valtionosuuden sekä kuntayhtymän ja yksityisen	

ylläpitäjän rahoituksen myöntäminen ja maksaminen	28
	Sivu
2.5. Valtionosuuksien vähennykset vuosina 1997 ja 1998	29
2.6. Eräiden lakien voimassaolon jatkaminen	29
3. Esityksen vaikutukset	29
3.1. Taloudelliset vaikutukset	29
3.1.1. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako	29
3.1.2. Valtionosuudet hallinnonaloittain	31
3.1.3. Valtionosuuksien muutokset kunnittain	32
3.1.4. Eräiden lakien voimassaolon jatkaminen	35
3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	35
4. Asian valmistelu	36
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	36
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	36
1. Lakiehdotusten perustelut	36
1.1. Kuntien valtionosuuslaki	36
1 luku. Yleisiä säännöksiä	36
2 luku. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako	37
3 luku. Valtionosuuksien tasaus	38
4 luku. Yleinen valtionosuus ja rahoitusavustus	39
5 luku. Maksaminen ja muu menettely	40
6 luku. Muutoksenhaku	41
7 luku. Erinäisiä säännöksiä	41
8 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	42
1.2. Laki kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta	42
1.3. Laki kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta	43
1.4. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta	43
1.5. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta	50
2 luku. Käyttökustannusten rahoitus	50
2 a luku. Opetustoimen yksikköhinnat	55
3 luku. Kulttuuritoimen yksikköhinnat	58
1.6. Laki peruskoululain eräiden säännösten kumoamisesta	62
1.7. Lukiolaki	63
1.8. Laki Steiner-koulusta	63
1.9. Laki steinerpedagogisista erityiskouluista	64
1.10. Laki vieraskielisistä yksityisistä kouluista	64
1.11. Laki ammattikorkeakouluopinnoista	65
1.12. Laki nuorisostaan koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista	65
1.13. Laki valtionosuutta saavista kansanopistoista	65
1.14. Laki valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista	66
1.15. Laki Anna Tapion koulusta	66
1.16. Opintokeskuslaki	67
1.17. Laki eräisiin opetustointa koskeviin lakeihin sisältyvien oppilaan kotikun- nan maksu- osuutta koskevien säännösten kumoamisesta	67
1.18. Liikuntalaki	67
1.19. Nuorisotyölaki	68
1.20. Museolaki	68
1 luku. Tehtävät ja valtionosuus	68

2.	Voimaantulo	69
		Sivu
3.	Säätämisyjärjestys	69
	LAKIEHDOTUKSET	70
1.	Kuntien valtionosuuslaki	70
2.	Laki kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta	76
3.	Laki kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta	76
4.	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	77
5.	Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta	82
6.	Laki peruskoululain eräiden säännösten kumoamisesta	91
7.	Laki lukiolain muuttamisesta	92
8.	Laki Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta	92
9.	Laki steinerpedagogisista erityiskouluista annetun lain muuttamisesta	93
10.	Laki vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain muuttamisesta	93
11.	Laki ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain muuttamisesta	94
12.	Laki nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain 18 ja 19 §:n muuttamisesta	95
13.	Laki valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain muuttamisesta	95
14.	Laki valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta	96
15.	Laki Anna Tapion koulusta annetun lain muuttamisesta	98
16.	Laki opintokeskuslain 8 ja 18 §:n muuttamisesta	98
17.	Laki eräisiin opetustointia koskeviin lakeihin sisältyvien oppilaan kotikunnan maksuosuutta koskevien säännösten kumoamisesta	99
18.	Laki liikuntalain muuttamisesta	100
19.	Laki nuorisotyölain 7 §:n muuttamisesta	100
20.	Laki museolain muuttamisesta	101
	LIITE	102
	Rinnakkaistekstit	102

2. Laki kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta 102

Sivu

3.	Laki kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta	102
4.	Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta	103
5.	Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta . . .	114
7.	Laki lukiolain muuttamisesta	139
8.	Laki Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta	141
9.	Laki steinerpedagogisista erityiskouluista annetun lain muuttamisesta	142
10.	Laki vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain muuttamisesta	144
11.	Laki ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain muuttamisesta	145
12.	Laki nuorisosaasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain 18 ja 19 §:n muuttamisesta	146
13.	Laki valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain muuttamisesta . . .	147
14.	Laki valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta	150
15.	Laki Anna Tapion koulusta annetun lain muuttamisesta	153
16.	Laki opintokeskuslain 8 ja 18 §:n muuttamisesta	154
18.	Laki liikuntalain muuttamisesta	155
19.	Laki nuorisotyölain 7 §:n muuttamisesta	156
20.	Laki museolain muuttamisesta	157
	Luonnos asetukseksi kuntien valtionosuudesta	158

YLEISPERUSTELUT

1. Nykytila

1.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1. Lainsäädännön pääpiirteet

Kuntien valtionosuusjärjestelmä uudistettiin vuoden 1993 alusta. Tällöin tulivat voimaan kuntien valtionosuuslaki (688/92), laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta (733/92) sekä laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta (705/92). Vuodelle 1996 tehtiin järjestelmään muutoksia, jotka osin olivat tarkoitettuja olemaan voimassa väliaikaisesti ennen järjestelmän kokonaisvaltaisempaa uudistusta. Muita merkittäviä muutoksia opetus- ja kulttuuritoimen maksujärjestelyuudistusta lukuunottamatta ei ole tehty.

Uudistetussa järjestelmässä valtionosuudet määräytyvät laskennallisesti. Laskennallisuus koskee kuntien käyttötalouden valtionosuuksia, jotka myönnetään kunnille. Opetus- ja kulttuuritoimessa valtionosuuksia suoritetaan myös yksityisten laitosten ylläpitäjille, joita myös koskee valtionosuuksien laskennallisuus. Kunnan yleinen valtionosuus sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet eivät enää määräydy todellisten menojen mukaan. Valtionosuudet eivät myöskään ole käyttötarkoitussidonnaisia.

Koska järjestelmässä laskennalliset perusteet eivät sido kuntia valtionosuuksien käytössä, valtionosuusjärjestelmä antaa kunnille liikkumavaraa palvelujen järjestämisessä. Valtionosuusjärjestelmä korostaa kuntien taloudellista omavastuisuutta sekä toiminnan tehokkuutta. Kustannussäästöt koituvat suoraan kunnan hyväksi, koska valtionosuudet eivät määräydy kustannusten mukaan. Kunnan perimät maksut ja korvaukset eivät myöskään vaikuta sen saamaan valtionosuuteen.

Vuoden 1993 alusta sosiaali- ja terveydenhuollon sekä opetustoimen perustamishankkeiden kantokyykyluokitukseen perustuva valtionosuusasteikko yhdenmukaistettiin. Valtionosuus sosiaali- ja terveystoimen perustamishankkeisiin on kustannusperusteinen. Opetustoimessa perustamishankkeille myönnettävä valtionosuus määräytyy erilaisia tiloja varten vahvistettujen yksikköhintojen pe-

rusteella. Valtionosuutta maksetaan perustamiskustannuksiin sekä kunnille että kuntayhtymille ja opetus- ja kulttuuritoimessa myös yksityisille yhteisöille ja säätiöille.

1.1.2. Vuoden 1993 kuntien valtionosuuslaki ja vuoden 1996 valtionosuusjärjestelyt

Yleistä

Kuntien valtionosuuslainsäädännössä on yksityiskohtaiset säännökset eri hallinnonalojen valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutosten sekä arvioitujen kustannustason muutosten huomioonottamisesta vahvistettaessa valtionosuuksia tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä. Vuoden 1993 järjestelmässä näitä sovellettiin myös tarkistettaessa mainittuja markkamääriä varainhoitovuoden aikana ja sen jälkeen. Lisäksi laissa säädettiin kuntien ja valtion välisen kustannustenjaon säilyttämiseksi tarkistuksista sekä neljän vuoden välein tehtävästä koko maan kattavasta kustannustenjakoa koskevasta selvityksestä.

Valtionosuusjärjestelmään liittyy siirtymäkauden tasaus, jolla pyritään pienentämään uudistuksista aiheutuvia kuntakohtaisten valtionosuuksien muutoksia kohtuullisiksi ja luomaan kunnille riittävän pitkä sopeutumis-kausi.

Vuoden 1993 laissa vanhasta valtionosuusjärjestelmästä säilytettiin edelleen kantokyykyluokitus yhtenä valtionosuuksien määräytymisperusteena. Sen painoarvo kuitenkin väheni. Tasausjärjestelmään kuuluivat myös säännökset verotulojen täydennyksestä.

Vuoden 1996 alusta voimaan tulleella uudistuksella kumottiin laki kuntien kantokyykyluokituksesta ja valtionosuuslakiin sisältyvät säännökset verotulojen täydennyksestä. Nämä korvattiin verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasausjärjestelmällä. Voimassa olleet siirtymäkauden tasauskerrointa koskevat säännökset korvattiin uusilla vuotta 1996 koskevilla säännöksillä. Lisäksi luovutettiin kuntien rahoitusosuudesta kansaneläkkeiden lisäosakustannuksiin.

Valtionosuuksien määräytymisen tarve- ja kustannustekijöihin ei vuodelle 1996 sen sijaan tehty merkittäviä muutoksia, koska uudistus oli periaatteessa tarkoitettu alun alka-

en yksivuotiseksi.

Myös valtion ja kuntien välisen kustannus-tenjaon ja -tason tarkistamismenettelyjä muutettiin. Vuoden 1996 osalta ei ole otettu huomioon ennakoivasti arvioitavaa kustannustason muutosta eikä näiden johdosta myöskään tehty tarkistuksia varainhoitovuoden aikana eikä sen jälkeen. Viimeksi mainittu muutos oli tarkoitettu pysyväksi, samoin kuin säännös, jonka mukaan vain ne toiminnan laajuuden ja laadun muutokset, jotka aiheutuvat asianomaista valtionosuustehtävää koskevasta lainsäädännöstä tai valtion viranomaisen määräyksestä, otetaan huomioon.

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus

Kuntien taloudellisia eroja tasataan kuntien laskennallisiin verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasauksella.

Tasauksessa käytettävään kunnan laskennalliseen verotulopohjaan luetaan kunnallisvero, yhteisövero-osuus ja kiinteistövero. Tasausrajana käytetään 90 prosenttia koko maan keskimääräisestä kuntien verotulosta asukasta kohden. Kunnille, joiden laskennalliset verotulot asukasta kohden alittavat tasausrajan, maksetaan niiden laskennallisen verotulon ja tasausrajan erotuksen suuruinen tasauslisä. Niiden kuntien valtionosuuksista, joiden laskennalliset verotulot ylittävät tasausrajan, tehdään tasausvähennys. Vähennyksen määrä on 40 prosenttia tasausrajan ylittävistä laskennallisista verotuloista.

Yleinen valtionosuus

Yleinen valtionosuus myönnetään kaikille kunnille. Sen keskimääräinen markkamäärä vuonna 1996 on 304 markkaa asukasta kohden.

Kunnan yleisen valtionosuuden markkamäärä saadaan kuntien valtionosuuslain 8 §:n mukaan kertomalla varainhoitovuotta edeltävän vuoden alkaessa ollut väestötietolain 18 §:n mukainen kunnan asukasluku vahvistetulla yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä. Näin saatu markkamäärä kerrotaan asukastiheyden, pinta-alan, saaristoisuuden ja väestön kielisuhteen mukaan määrittäytyvillä kertoimilla.

Asukastiheyden perusteella kunta saa korotuskertoimen, jos sen asukasluku maane-

liökilometriä kohti on pienempi kuin kuusi. Pinta-alan perusteella kunta saa korotuskertoimen, jos sen maapinta-ala on suurempi kuin 1 000 neliökilometriä. Saaristokunnan korotuskerroin on 1,6 asukastiheys- ja pinta-alakerrointen sijasta. Kaksikieliselle kunnalle ja kunnalle, jossa palveluja järjestetään myös saamen kielellä, yleinen valtionosuus myönnetään 5 prosentilla korotettuna. Asukasluvun alenemisen mukaan määräytyvä markkamäärä lasketaan ottamalla huomioon puolet asukasluvun alenemisesta kolmelta varainhoitovuotta edeltävältä vuodelta ja se lasketaan varainhoitovuotta edeltävälle vuodelle myönnettyjen yleisen valtionosuuden ja tehtäväkohtaisten valtionosuuksien valtakunnallisen keskimäärän perusteella.

Harkinnanvarainen avustus

Harkinnanvaraista avustusta voidaan myöntää tilapäisten ja poikkeuksellisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien lieventämiseen. Tarkoitukseen varattu määräraha on vaihdellut vuosittain. Harkinnanvaraista avustusta on viime vuosina hakenut lähes puolet kunnista. Sisäasiainministeriö voi asettaa avustuksen myöntämiselle ja käytölle kunnan talouden tervehdyttämistä koskevia ehtoja.

Siirtymätasaus

Vuoden 1996 alusta otettiin käyttöön siirtymätasaus, jonka mukaisesti yksittäiselle kunnalle aiheutui enintään 200 markan suuruinen valtionosuuden muutos asukasta kohden laskettuna. Siirtymätasaus laskettiin vertaamalla kunnan voimassa olevan järjestelmän ja uuden järjestelmän mukaisin määräytymisperustein saamia valtionosuuksia. Kunnan yleisestä valtionosuudesta ja tehtäväkohtaisista valtionosuuksista vähennetään sille laskettu tasausvähennys ja negatiivinen siirtymätasaus siinä suhteessa kuin hallinnonalojen valtionosuusmäärärahat olivat vuoden 1995 tasossa. Positiivinen siirtymätasaus maksetaan tehtäväkohtaisten valtionosuuksien yhteydessä samassa suhteessa. Verotuloihin perustuvat tasauslisät maksaa sisäasiainministeriö. Jos kunnan valtionosuus ei riitä yleiseen valtionosuuteen kohdistuvien vähennysten tekemiseen, ylimenevä osuus vähennetään tehtäväkohtaisista valtionosuuksista.

1.1.3. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmä

Järjestelmän pääpiirteet

Vuoden 1993 alusta voimaan tulleet sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden laskennalliset määräytymiskijät kuvaavat sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen tarvetta kunnassa tai sellaisia kunnan erityisolosuhteita, joilla on vaikutusta palveluiden tuotantokustannuksiin. Määräytymisperusteita koskevat tiedot saadaan yleisistä tilastoista ja kaikkia kuntia koskevana. Määräytymisperusteet ovat sellaisia, ettei niihin voida vaikuttaa välittömästi kuntien tai muiden sosiaali- ja terveydenhuollon päätoimintajärjestelmien toimista.

Yleistavoitteena on ollut rajoittaa määräytymisperusteiden lukumäärää siten, että voitaisiin arvioida eri määräytymisperusteiden merkitystä valtionosuuden määräytymisessä sekä välttää samojen ilmiöiden päällekkäistä tarkastelua. Lisäksi määräytymisperusteen valinnassa tavoitteena on ollut, ettei perusteen arvo yleensä muuttuisi voimakkaasti vuosittain.

Kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena, mutta valtionosuus lasketaan erikseen yhtäältä terveydenhuollon ja toisaalta sosiaalihuollon tekijöiden perusteella. Suurin osa valtionosuudesta määräytyy kunnan asukasluvun ja ikärakenteen mukaan. Terveydenhuollon valtionosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös kunnan asukkaiden sairastavuus, kunnan harva asutus, saaristisuus ja kunnan laaja pinta-ala. Sosiaalihuollon valtionosuutta laskettaessa otetaan puolestaan asukasluvun ja ikärakenteen lisäksi huomioon työttömyys.

Vuonna 1993 käyttöön otetussa järjestelmässä kunnan lopullinen sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuus määriteltiin vuoteen 1995 saakka siten, että erikseen määritellyt terveydenhuollon valtionosuus ja sosiaalihuollon valtionosuus laskettiin yhteen ja saatu summa kerrottiin kunnan kantokykyluokan mukaan määräytyneellä kertoimella.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuslainsäädäntöä muutettiin vuoden 1996 alusta osana valtion ja kuntien välisten taloudellisten ja toiminnallisten suhteiden uudistamisprojektia. Tärkein muutos oli kantokykyluokitukseen perustuvan valtionosuuksien porrastuksen poistaminen. Sen sijaan muut

valtionosuuteen vaikuttavat varsinaiset määräytymisperusteet säilytettiin ennallaan.

Vuoden 1993 alusta voimaan tulleessa valtionosuusjärjestelmässä suoritetaan käyttökustannusten valtionosuuden lisäksi erillistä perustamishankkeiden valtionosuutta kunnille ja kuntayhtymille erilaisia investointeja, lähinnä rakennushankkeita ja laitehankintoja varten. Perustamishankkeet jaetaan suuriin ja pieniin hankkeisiin kustannusten suuruuden mukaan. Suuria hankkeita ovat kokonaiskustannuksiltaan yli 25 miljoonan markan hankkeet. Vastaavasti pieniä hankkeita ovat kustannuksiltaan 2—25 miljoonan markan hankkeet.

Suuret perustamishankkeet, niiden valtionosuuteen oikeuttavat enimmäiskustannukset ja aloittamisvuodet hyväksytään erikseen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisessa suunnitelmassa. Pienistä hankkeista hyväksytään valtakunnallisessa suunnitelmassa ainoastaan niiden valtionosuuteen oikeuttavien kustannusten enimmäismäärä koko maassa. Lääninhallitukset vahvistavat pienet hankkeet valtion talousarviossa hyväksytyt sekä sosiaali- ja terveysministeriön lääneille alueellistaman kiintiön rajoissa. Kustannuksiltaan alle 2 miljoonan markan hankkeita varten voidaan erillistä valtionosuutta myöntää ainoastaan siinä tapauksessa, että hankkeen rahoitus muodostuisi kunnan tai kuntayhtymän jäsenkuntien asukasmäärän ja taloudellisen aseman vuoksi kunnalle tai kuntayhtymälle erityisen rasittavaksi.

Perustamishankkeen valtionosuus on 25—50 prosenttia toteutuneista valtionosuuteen oikeuttavista kustannuksista. Kunnan valtionosuusprosentin suuruus perustuu kunnan tasattuihin laskennallisiin verotuloihin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus

Sosiaalihuollon valtionosuus lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen ja työttömyysasteen mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa sosiaalihuollon ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohden ovat vuonna 1996 seuraavat:

0— 6-vuotiaat	8 603 mk
7—64-vuotiaat	434 mk
65—74-vuotiaat	3 833 mk
75 vuotta täyttäneet	3 533 mk

Sosiaalihuollon valtionosuutta laskettaessa otetaan työttömyys huomioon siten, että jos kunnan työttömyysaste on suurempi kuin maassa keskimäärin, korotetaan sosiaalihuollon valtionosuutta erillisellä kertoimella. Kertoimen suuruus on $1 + 1,4 \times (\text{työttömyysprosentti kunnassa} - \text{työttömyysprosentti koko maassa})/100$.

Terveydenhuollon valtionosuus lasketaan kunnan asukasluvun, ikärakenteen, pinta-alan, asukastiheyden, saaristisuuden ja asukkaiden sairastavuuden mukaan. Terveydenhuollon ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asukasta kohden ovat vuonna 1996 seuraavat:

0—6-vuotiaat	1 163 mk
7—64-vuotiaat	1 097 mk
65—74-vuotiaat	2 724 mk
75 vuotta täyttäneet	4 374 mk

Terveydenhuollon valtionosuutta laskettaessa huomioon otettavaa kunnan asukkaiden sairastavuutta mitataan ikävakioidulla kuolleisuussuhteella, joka lasketaan vertaamalla kunnan ikäryhmittäistä kuolleisuutta koko maan vastaavaan kuolleisuuteen viiden vuoden ajalta. Koko maassa ikävakioitu kuolleisuus on 1 ja kuntien kertoimet vaihtelevat välillä 0,6—1,5. Sairastavuuden perusteella määräytyvä valtionosuuden markkamäärä saadaan kertomalla sairastavuuden mukaan määräytyvä keskimääräinen markkamäärä kunnan asukkaiden sairastavuuden mukaisella kertoimella ja kunnan asukasluvulla. Sairastavuuden mukainen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä kunnan asukasta kohti on 455 markkaa.

Kunnan harvan asutuksen perusteella ikärakenteen ja sairastavuuden mukaista terveydenhuollon valtionosuutta korotetaan, jos kunnassa on alle 4 asukasta maaneliökilometriä kohden. Korotettu kerroin saadaan kaavalla $4 \times (4 - \text{kunnan asukastiheys})/100$.

Saaristokunnat saavat ikärakenteen ja sairastavuuden perusteella määräytyvään terveydenhuollon valtionosuuteen 10 prosentin korotuksen.

Terveydenhuollon valtionosuutta laskettaessa otetaan huomioon myös kunnan pinta-ala siten, että jos se ylittää 1 250 neliökilometriä, korotetaan ikärakenteen ja sairastavuuden perusteella määräytyvää terveydenhuollon valtionosuutta erillisellä kertoimella. Kertoimen suuruus on $(4 \times \text{kunnan maapin-$

$\text{ta-ala})/(1\ 250 \times 100)$.

Valtionosuus on laskettu edellä kuvatun järjestelmän mukaan erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon osalta. Vuonna 1996 kunnan valtionosuuden yhteismäärästä on vähennetty kunnan asukasta kohden 391 markkaa erikseen päätetyn valtionosuusleikkauksen toteuttamiseksi. Lisäksi kunnalle maksettavassa vuoden 1996 sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudessa on otettu huomioon kuntien valtionosuuslaisissa säädettyllä tavalla verotulojen taseus ja muut valtionosuusjärjestelmän muutoksesta aiheutuvat tasaukset.

Sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuus

Jos kyseessä on useamman kunnan yhteinen perustamishanke tai kuntayhtymän perustamishanke, määräytyy valtionosuus kunkin kunnan osuuteen tämän kunnan valtionosuusprosentin mukaan.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 29 §:n nojalla perustamishankkeeseen suoritettavan lopullisen valtionosuuden määrittämiseksi kunnan ja kuntayhtymän on tehtävä lääninhallitukselle selvitys suuren hankkeen toteuttamisesta aiheutuneista kustannuksista sekä toteutetuista pienistä hankkeista ja niiden kustannusten yhteismäärästä. Selvitys toteutuneista kustannuksista on toimitettava lääninhallitukselle viimeistään perustamishankkeen valmistumista seuraavan vuoden toukokuun 31 päivänä.

Lääninhallituksen on tehtävä päätös perustamishankkeeseen suoritettavasta lopullisesta valtionosuudesta kahden kuukauden kuluessa valtionosuusselvityksen saapumisesta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 30 §:n nojalla perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankittuun omaisuuteen käyvistä arvosta voidaan eräissä tapauksissa määrätä kokonaan tai osaksi palautettavaksi valtiolle. Päätös valtionosuuden palauttamisesta voidaan tehdä, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan.

Valtionosuuden palautusvelvollisuudesta päättää sosiaali- ja terveysministeriö. Päätöksenteon varmistamiseksi on valtionosuuden

saajalla mainitun lain 30 §:n 3 momentin nojalla velvollisuus ilmoittaa kuuden kuukauden määräajassa edellä tarkoitetuista olosuhteiden muutoksista.

1.1.4. Opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten rahoitus

Yleistä

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaan opetus- ja kulttuuritoimeen myönnettävät valtionosuudet määräytyvät laskennallisin perustein. Näitä ovat oppilas- ja opiskelijamäärä, opetustuntimäärä, opetusviikkomäärä, kunnan asukasmäärä ja laitoksen henkilötyövuosien määrä sekä niitä kohti vahvistetut markkamäärät (*yksikköhinnat*).

Opetus- ja kulttuuritoimen eri toimintojen valtionosuudet lasketaan erikseen, mutta ne maksetaan kunnille yhtenä kokonaisuutena.

Opetustoimen käyttökustannuksiin myönnetään taiteen perusopetusta lukuun ottamatta valtionosuutta 57 prosenttia oppilasmäärien ja muiden edellä mainittujen suoritteiden sekä asianomaisia suoritteita kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella lasketusta markkamäärästä. Kirjastojen käyttökustannuksiin myönnetään valtionosuutta niinkään 57 prosenttia kunnan asukasmäärän ja asukasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulosta. Muun kulttuuritoimen kuin kirjaston käyttökustannuksiin myönnetään valtionosuutta 37 prosenttia suoritteiden ja niitä kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Myös taiteen perusopetuksen valtionosuusprosentti on 37.

Opetustoimi

Opetustoimessa yksikköhinnat lasketaan taiteen perusopetusta lukuun ottamatta joka neljäs vuosi toteutuneiden valtakunnallisten keskimääräisten kustannusten perusteella. Yksikköhintoja porrastetaan erilaisten koulutuksen kustannuksiin olennaisesti vaikuttavien tekijöiden perusteella.

Peruskoulun, lukion ja ammatillisen koulutuksen valtionosuuden laskemista varten kerätään vuosittain tiedot oppilasmääristä. Lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa oppilasmäärätiedot kerätään kahdesti vuodessa. Valtionosuuden ja oppilaiden kotikuntien maksuosuuksien määrittämiseksi op-

pilasmäärätiedot kerätään yksittäisen oppilaan tarkkuudella henkilötunnusten avulla. Oppilasmäärätietojen lisäksi kerätään lain-säädännön edellyttämät yksikköhintojen porrastusten edellyttämät tiedot.

Peruskoulun oppilaskohtaisia yksikköhintoja laskettaessa porrastustekijöinä otetaan huomioon kunnan peruskoulujen rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaava tunnusluku, yläasteellisuus ja kunnan asukastiheys. Ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa sekä saamelaiden kotiseutualueella kuntakohtaisia yksikköhintoja korotetaan viidellä prosentilla ruotsinkieliseen ja saamenkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden osalta.

Lukion oppilaskohtaisia yksikköhintoja laskettaessa otetaan huomioon kunnan lukioiden laskennallinen tuntikehys ja sijaintikunnan asukastiheys. Aikuislukion ja lukion aikuislinjan yksikköhinta on 60 prosenttia sijaintikunnan lukion yksikköhinnasta.

Kuljetuksen ja majoituksen yksikköhinnat lasketaan erikseen peruskoulun ja erikseen lukion kuljetettua ja majoitettua oppilasta kohden. Yksikköhinnat lasketaan viidelle eri asutusrakenneryhmälle.

Lukion ja erikseen säädetyissä tapauksissa peruskoulun oppilaiden kotikunnat ovat velvollisia rahoittamaan osuutensa muualla opiskelevasta oppilaasta aiheutuvista käyttökustannuksista. Peruskoulussa, lukiossa ja aikuislukiossa kotikunnan maksuosuus määräytyy koulumuodoittain oppilaitoksen ylläpitäjälle määrättyjen yksikköhintojen perusteella lasketusta markkamäärästä.

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia sovelletaan myös ammatillisissa oppilaitoksissa, ammattikorkeakouluissa sekä valtionosuutta saavissa musiikkioppilaitoksissa ja kansalaisopistoissa järjestettävään ammatilliseen koulutukseen.

Ammatillisten oppilaitosten yksikköhinnat lasketaan pääsääntöisesti oppilaitosmuodoittain oppilasta kohti. Yksikköhintoja porrastetaan asetuksella säädetyssä koulutuksessa tämän koulutuksen keskimääräistä korkeampien kustannusten perusteella. Myös pienten, alle 200 oppilaan oppilaitosten yksikköhintoja korotetaan.

Ammatillisessa koulutuksessa kuljetuksen ja majoituksen yksikköhinnat lasketaan joka neljäs vuosi oppilaitosmuodoittain jakamalla toteutuneet kustannukset erikseen kuljetettavien ja majoitettavien oppilaiden määrällä.

Oppilaan kotikunnan maksuosuus määräy-

tyy ammatillisessa koulutuksessa koko maassa saman keskimääräisen oppilasta kohti lasketun markkamäärän (vuonna 1996 34 484 markkaa) perusteella. Kotikunnan maksuosuus on kunnasta riippumatta 43 prosenttia mainitusta markkamäärästä. Valtionosuus kattaa yksikköhintojen perusteella lasketun valtionosuuden laskennallisen perusteen ja kotikuntien maksuosuuksien erotuksen.

Edellä mainittua ammatillisen koulutuksen kotikunnan maksuosuuden perustetta sovelletaan viittaussäännösten nojalla myös ammatilliseen koulutukseen, jota järjestetään valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/93) nojalla toimivissa kansanopistoissa, valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (1019/92) nojalla toimivissa liikunnan koulutuskeskuksissa ja ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetun lain (760/90) nojalla toimivissa aikuiskoulutuskeskuksissa.

Yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät vuonna 1996 ovat peruskoulussa 18 162 markkaa, lukiossa 19 739 markkaa ja ammatillisissa oppilaitoksissa 33 539 markkaa oppilasta kohden. Kuljetusta ja majoitusta varten on lisäksi vahvistettu omat keskimääräiset markkamääränsä.

Kansalaisopiston käyttökustannusten laskennallinen valtionosuus on 57 prosenttia opistolle vuosittain vahvistetun opetustuntimäärän ja kunnan asutusrakenneryhmän mukaisen opetustunnin yksikköhinnan tulosta.

Musiikkioppilaitosten valtionosuuden perusteena oleva opetustuntikohtainen yksikköhinta lasketaan jakamalla joka neljäs vuosi maan kaikkien musiikkioppilaitosten kustannukset opetustuntien kokonaismäärällä. Yksikköhinnat lasketaan erikseen ammatillista ja muuta opetusta varten. Valtionosuus on 57 prosenttia opetustuntimäärän ja yksikköhinnan tulosta. Opetusministeriö vahvistaa vuosittain valtionosuuden laskennassa käytettävän opetustuntimäärän oppilaitoksittain.

Taiteen perusopetuksen valtionosuus on 37 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kertomalla kunnan asukasmäärä taiteen perusopetusta varten vahvistetulla yksikköhinnalla. Opetusministeriö vahvistaa yksikköhinnan kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Valtionosuudet myönnetään peruskoulun, peruskoulua korvaavan koulun, kunnallisen lukion ja aikuislukion sekä kunnallisten ammatillisten oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen osalta oppilaiden kotikunnalle.

Kansalaisopiston, musiikkioppilaitoksen ja kaikkien yksityisten oppilaitosten valtionosuudet myönnetään laitoksen ylläpitäjille.

Kulttuuritoimi

Kunnan kirjastotoimen käyttökustannusten laskennallinen valtionosuus on 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kertomalla kunnan asukasmäärä kunnan asutusrakenneryhmän mukaisella kirjaston yksikköhinnalla. Valtionosuuden laskennallinen peruste määräytyy opetustoimen tavoin joka neljäs vuosi lasketuista toteutuneista keskimääräisistä kustannuksista. Kirjaston yksikköhintojen keskimääräinen markkamäärä vuonna 1996 on 198 markkaa asukasta kohden.

Opetusministeriö hyväksyy museon, teatterin ja orkesterin valtionosuuteen oikeutetuksi ja päättää valtion talousarvion rajoissa laitokohtaisesti valtionosuuden perusteena käytettävän henkilötyövuosien määrän. Valtionosuus on 37 prosenttia henkilötyövuotta kohti vahvistetun yksikköhinnan ja henkilötyövuosien määrän tulosta.

Kunnan kulttuuritoiminnan sekä liikunta- ja nuorisotyön valtionosuus on 37 prosenttia asukasta kohden valtion talousarviossa vahvistettujen yksikköhintojen ja asukasmäärän tulosta.

Kulttuurilaitosten valtionosuudet myönnetään laitoksen ylläpitäjälle tai laitosta ylläpitävän kuntayhtymän jäsenkunnille.

Laskennallisen rahoitusjärjestelmän kehitys 1993—1996

Opetustoimen laskennallinen rahoitusjärjestelmä on vuoden 1993 alusta voimaan tulleen valtionosuusuudistuksen jälkeen kehittynyt nykyiseen muotoonsa useiden vuosittain tehtyjen muutosten kautta.

Ammatillisen koulutuksen laskennallinen rahoitusjärjestelmä uudistettiin vuoden 1994 alusta. Ammatillisten oppilaitosten yksikköhinnaksi määrättiin vuonna 1993 voimassa olleiden poikkeussäännösten mukaisesti kunkin oppilaitosmuodon keskimääräiset kustannukset oppilasta kohden. Eräissä oppilaitosmuodoissa yksikköhintoja porrastettiin oppilaitosten koon perusteella. Oppilaiden kotikuntien maksuosuudet perustuivat väliaikaisesti tarkoitettussa järjestelmässä oppilaitosten todellisiin kustannuksiin.

Vuoden 1994 alusta ammatillisen koulutuksen yksikköhinnat on määrätty oppilaitos-

muodoittain laskettujen kustannusten perusteella. Yksikköhintoja porrastetaan eräiden koulutuksen kustannuksiin olennaisesti vaikuttavien tekijöiden, kuten esimerkiksi koulutuksen kalleuden, erityisopetuksen ja oppilaitoksen koon perusteella. Samasta ajankohdasta lukien oppilaiden kotikuntien maksuosuuksien määräytymisperusteita muutettiin siten, että maksuosuudet määräytyvät todellisten kustannusten sijasta laskennallisesti yhden kaikelle ammatilliselle koulutukselle yhteisesti määrätyn laskennallisen valtakunnallisen markkamäärän perusteella. Kotikuntien maksuosuuksien perusteena käytettävää markkamäärää sovelletaan ammatillisten oppilaitosten lisäksi muuallakin, kuten musiikkioppilaitoksissa, kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa järjestettävään ammatilliseen koulutukseen. Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisesta ylläpitäjien rahoitukseen aiheutuneita muutoksia tasattiin kolmen vuoden siirtymäkautena.

Ammatillisen koulutuksen valtionosuuksien ja kotikuntien maksuosuuksien perusteita laskettaessa on vuoden 1994 alusta otettu huomioon myös valtion järjestämän ammatillisen koulutuksen kustannukset. Valtion ammatillisille oppilaitoksille on osoitettu määrärahoja pääosin samoin perustein kuin kunnallisille ja yksityisille oppilaitoksille.

Vuoden 1994 alusta ammatillisessa koulutuksessa on oppilaiden kotikuntien maksuosuusperusteita korotettu perustamishankkeiden perusteella. Yksikköhintoja on myös voitu korottaa erikseen hyväksytyjen vuokrien ja vuokra-arvojen perusteella.

Keväällä 1995 opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin lisättiin ammattikorkeakoulujen rahoitusta koskevat säännökset, joita sovelletaan 1 päivänä elokuuta 1996 tai sen jälkeen aloitaviin vakinaisiin ammattikorkeakouluihin. Ammattikorkeakoulujen rahoitus noudattaa pääosin samoja periaatteita kuin ammatillisten oppilaitosten rahoitus. Yksikköhinnat lasketaan kuitenkin oppilaitosmuotojen sijasta tutkinnoittain oppilasta kohden aiheutuneiden kustannusten perusteella.

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmän uudistamisen lisäksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslainsäädäntöä on muiltakin osin kehitetty. Suuri muutos oli vuoden 1994 alusta toteutettu valtionosuuksien ja kotikuntien maksuosuuksien maksamisjärjestelmän uudistus. Valtionosuudet ja oppilai-

den kotikuntien maksuosuudet maksetaan oppilaitosten ylläpitäjille nettomääräisinä. Järjestelmä on poistanut valtion ja kuntien välisen sekä kuntien keskinäisen ristikkäisen rahaliikenteen. Oppilaiden kotikuntien maksuosuuslaskutus edellytti aikaisemmin noin 120 000 laskun käsittelyä vuodessa. Karkeasti arvioiden kuittausmenettelyn käyttöönotto on vähentänyt laskutukseen liittyntä hallinnollista työtä kunnissa ja oppilaitosten muissa ylläpitäjissä vähintään 50 henkilötyövuodella.

Valtakunnan ja Ahvenanmaan maakunnan välinen oppilaiden kotikuntien maksuosuuksia koskenut rahaliikenne on poistunut vuoden 1995 alusta. Valtio vastaa yksikköhintojen mukaisesti kokonaisuudessaan Ahvenanmaalta tänne lukioon tai ammatilliseen koulutukseen tulevien oppilaiden aiheuttamista kustannuksista. Vastaavasti Ahvenanmaan maakunta vastaa kokonaisuudessaan kustannuksista, jotka aiheutuvat Ahvenanmaalla mainittuun koulutukseen osallistuvista valtakunnan alueelta tulevista oppilaista.

Liikuntatoiminnan ja nuorisotyön erilliset yksikköhinnat asukasta kohden yhdistettiin vuoden 1994 alusta yhdeksi liikuntatoiminnan ja nuorisotyön yhteiseksi yksikköhinnaksi.

Vuoden 1995 alusta laskennallinen valtionosuusjärjestelmä on kattanut kaikki ne opetusministeriön toimialaan kuuluvat oppilaitokset, joiden käyttökustannuksiin on aikaisemmin myönnetty menoperusteista valtionosuutta. Vuoden 1994 alusta laskennallinen rahoitusjärjestelmä ulotettiin vammaisille ammatillista koulutusta järjestäviin ammatillisiin erityisoppilaitoksiin, elinkeinoelämän ylläpitämiin ammatillisiin erikoisoppilaitoksiin, kansanopistoihin, opintokeskuksiin, steinerpedagogisiin erityiskouluihin, ulkomailla toimiviin peruskoulua vastaaviin yksityisiin kouluihin, Anna Tapion kouluun ja peruskoulua vastaavaksi järjestettyyn yksityiseen Juutalaiseen kouluun. Vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain nojalla toimivat koulut tulivat laskennalliseen rahoitusjärjestelmään vuoden 1995 alusta. Peruskoulun valtionosuudessa on vuoden 1995 alusta otettu huomioon myös peruskouluopetukseen valmistavaa opetusta saavat oppivelvollisuusikäiset tai oppivelvollisuusikään tulevat maahanmuuttajat.

Lukion yksikköhintojen porrastusperusteena käytettävän opetuksen laskennallisen tuntimäärän eli tuntikeyhksen laskentatapa uu-

distettiin vuoden 1994 alusta siten, että tuntekehys lasketaan kunnittain eikä, kuten aikaisemmin, lukioittain. Uudistuksella pyrittiin edistämään samassa kunnassa toimivien pienten lukioiden yhdistämistä toimivammiksi ja taloudellisimmiksi kokonaisuuksiksi. Vastaavien periaatteiden mukaisesti peruskoulun yksikköhintojen laskennassa tuntekehys on korvattu kouluverkon rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaavalla tunnusluvulla vuoden 1996 alusta lukien.

Kantokykyluokituksen kumouduttua vuoden 1996 alusta opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet ovat määrättyneet kiinteiden valtionosuusprosenttien mukaan. Valtionosuusprosentti on opetustoimessa ja kirjastossa 57. Taiteen perusopetukseen sovelletaan kuitenkin kulttuuritoimen valtionosuusprosenttia, joka on 37.

1.1.5. Vuosina 1993—1996 toteutetut valtionosuuksien vähennykset

Osana valtiontalouden tasapainottamistoimenpiteitä sekä kunnallisverotuksen veroperusteiden muutoksien perusteella valtionosuuksia on vähennetty pysyvästi yhteensä 6 200 miljoonaa markkaa vuosina 1993—1995. Tämä oli jatkettavien vähennysten kokonaisuus aiemmilta vuosilta vuodelle 1996. Vuonna 1996 vähennettiin valtionosuuksia valtiontalouden tasapainottamiseksi lisäksi 3 800 miljoonaa markkaa, jolloin vähennysten määrä vuosina 1993—1996 on yhteensä 10 000 miljoonaa markkaa.

Säästölaeilla on myös luovuttu valtionosuuksien kustannustason tarkistuksista vuosina 1994—1996, minkä arvioitu valtionosuuksia vähentävä vaikutus on 2 200 miljoonaa markkaa.

Valtion ja kuntien välisten rahoitusjärjestelyjen yksinkertaistamiseksi kuntien osuus kansaneläkkeiden lisäosien kustannuksista poistui vuodesta 1996 lukien ja vastaavalla 4 220 miljoonan markan määrällä vähennettiin yleistä valtionosuutta.

1.1.6. Eräiden lakien soveltaminen ja voimassaolo

Kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annettua lakia (658/94) on sovellettu yhteen kuntaan, jolle on myönnetty lain perusteella korkotukea vuodesta 1994 lähtien noin 10 miljoonan markan vuosi-

tasolla. Korkotuki peritään kunnalta takaisin. Lain mukaista vakautuslainaa ei ole kunnille myönnetty. Myöskään lain mukaista kuntaselvitysmenettelyä ei ole kuntiin toistaiseksi sovellettu.

Lain voimassaoloaika päättyy vuoden 1996 lopussa.

Kuntien yhdistymisavustuksia myönnetään voimassaolevan lain (89/94) perusteella vuoden 1997 alusta voimaan tulevalle kolmelle kuntaliitokselle vuosina 1997—1999.

Lain voimassaoloaika päättyy liitoksiin, jotka tulevat voimaan viimeistään vuoden 1997 alusta. Lain perusteella maksetaan yhdistymisavustuksia vuonna 1997 noin 27 miljoonaa markkaa.

1.2. Nykytilan arviointi

1.2.1. Yleinen valtionosuusjärjestelmä

Voimassa oleva yleinen valtionosuusjärjestelmä koostuu vuonna 1993 voimaan tulleesta kuntien valtionosuuslaista ja siihen vuonna 1996 tehdyistä muutoksista. Lisäksi siihen kuuluvat lait sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta. Järjestelmä on kokonaisuudessaan useista säästölaeista ja väliaikaisratkaisuksista johtuen hajanainen ja epäyhtenäinen. Vuoden 1993 valtionosuus uudistuksen jälkeen on tehty useita ehdotuksia järjestelmän edelleen yksinkertaistamiseksi. Toteutetuista osittaisuudistuksista, valtionosuusperusteiden kokoamisesta ja yhtenäistämisestä sekä yksinkertaistamisesta huolimatta on järjestelmään jäänyt edelleen jatkokehittämistä edellyttäviä osia. Lisäksi muun muassa taloudellisissa toimintaolosuhteissa tapahtuneiden muutosten perusteella on myös valtionosuuksien määrätymisperusteet osin asetettu kyseenalaisiksi.

Valtionosuusjärjestelmän uudistamista ovat vaikeuttaneet kuntakohtaisten valtionosuusmuutosten hallinta ja kuntien palvelutarve- ja kustannustasoerojen mittaamisen ongelmat, veroperusteiden muutokset sekä vuoden 1993 jälkeen valtiontaloudellisista syistä toteutetut valtionosuuksien vähennykset.

Vuoden 1993 kuntien valtionosuuslaki otti huomioon kuntien taloudellisen suorituskyvyn jakamalla kunnat kantokykyluokkiin. Järjestelmä oli kuitenkin jäykkä ja sen vaikutus vääristyi olosuhteiden muuttuessa. Kuntien kantokykyluokkien muuttamista vaikeuttivat muun muassa kantokykyluokituk-

sen asukaslukujen tasapainosääntö, harkinanvaraisten luokitusperusteiden keskinäisen painottamisen ongelmat sekä kuntien palvelu- ja kustannustasoeroja koskevien vertailukelpoisten tietojen vähäisyys. Valtionosuusjärjestelmän uudistamisen valmistelutyössä oli useissa eri selvityksissä pidetty parhaimpana kantokykyluokituksen korvaavana järjestelmänä täysin laskennallista tasausta, jossa kunnan valtionosuuksia lisätään tai vähennetään sen mukaan, miten kunnan laskennalliset verotulot muuttuvat suhteessa koko maan keskimäärään. Tältä pohjalta uusittu järjestelmä sisältyi vuoden 1996 valtionosuusuudistukseen. Uuden järjestelmän ongelmana ovat kuitenkin toisaalta riittävän tasauksen toteutuminen, toisaalta järjestelmän kannustavuuteen liittyvät tekijät.

Valtionosuusjärjestelmän uudistamista on myös kaikissa vaiheissa vaikeuttanut se, että jo suhteellisen pienet valtionosuusperusteiden muutokset heijastuvat lähinnä perusteiden kerrointekijöiden ja kuntien ominaisuuksien suuren vaihtelun johdosta huomattavina muutoksina kunkin kunnan valtionosuuksien kokonaismäärään. Vuoden 1993 valtionosuusuudistus toimeenpantiin tästä syystä siten, että vuotuisiksi valtionosuusmuutoksiksi suhteellisen pitkän siirtymäajan kuluessa rajattiin noin 60 markkaa asukasta kohti. Menettelyä on myöhemmin pidetty epätarkoituksen mukaisena erityisesti siitä syystä, että sen johdosta järjestelmä uudistui liian hitaasti ja että kuntakohtaiset muutokset olivat liian pieniä. Vuoden 1996 järjestelmässä muutos rajattiin 200 markkaan asukasta kohden.

Valtiontaloudellisista syistä vuodesta 1993 lähtien toteutetut valtionosuuksien vähennykset ovat lisänneet tarvetta järjestelmän muutosten vaikutusten tasaamiseen, sillä pelkästään valtionosuusvähennysten aiheuttama valtionosuuksien muutos on kuntakohtaisesti ollut huomattavasti suurempi kuin siirtymäkauden tasausten vaikutus.

Valtionosuuksien vähennykset eivät ole toteutuneet yhdenmukaisesti, vaan vähennysten perusteet ovat vaihdelleet vuosittain ja myös hallinnonaloittain. Vähennysperusteena on käytetty yksikköhintojen alentamista, veroäyrimäärää ja asukaslukua.

Vähennysperusteiden monilukuisuus on lisännyt ongelmia hallita niiden kuntakohtaista kokonaisvaikutusta siitä huolimatta, että vähennykset kokonaisuudessaan ovat muuttaneet valtionosuuksien jakaamaa kun-

tien kesken suhteellisen vähän.

Valtionosuusuudistuksen voimaantulon jälkeen on myös todettu tarvetta tarkistaa säännöksiä, jotka liittyvät valtionosuuksien vahvistamiseen, myöntämiseen, maksamiseen ja muutoksenhakuun. Valtionosuuksien vahvistamisen ja tarkistamisen osalta on osoittautunut tarpeelliseksi vähentää hallinnollista työtä, mutta toisaalta myös kehittää järjestelmää siten, että se paremmin voi ottaa huomioon ennakoimattomat kuntien taloudellisissa olosuhteissa tapahtuvat muutokset.

Valtionosuuksien vähennyksestä huolimatta kunnat ovat onnistuneet toimintamenojensa supistuksin, vähentämällä investointejaan ja korottamalla veroperusteita tasapainottamaan velkaantumisensa. Sopeuttamisessa on kuitenkin kuntien kesken huomattavia eroja, minkä johdosta kuntien taloudellinen liikkumavara vaihtelee.

1.2.2. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmä

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuus

Vuoden 1993 alusta voimaan tulleen valtionosuusuudistuksen vaikutuksia sosiaali- ja terveydenhuollon näkökulmasta on selvitetty sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksessa (Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusuudistuksen vaikutuksia selvittävän työryhmän muistio, sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskuksen muistioita 1996:8). Selvityksessä on todettu, että valtionosuusuudistuksen vaikutuksia on lähes mahdotonta erottaa samanaikaisesti palveluihin vaikuttaneiden muiden tekijöiden, kuten syvän taloudellisen laman, vaikutuksista. Selvityksessä on kuitenkin arvioitu valtionosuusjärjestelmän kehittämistarpeita pitkälti samojen yleislinjojen mukaan kuin selvitysmiehen esityksessä.

Edellä mainitun perusteella ei ole tarvetta muuttaa käyttökustannusten laskennallisen valtionosuuden pääperiaatetta. Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden laskentatapaa ehdotetaan kuitenkin muutettavaksi.

Voimassa olevassa järjestelmässä on määrätty laskennallisesti suoraan valtionosuuden ikäryhmittäiset määrät, ja kerrottu nämä kunnan asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien asukkaiden määrällä. Saatu summa on kerrottu sosiaali- ja terveydenhuollon osalta työttömyysaste-

kertoimella ja terveydenhuollon osalta sairastavuus-, asukastiheys- ja pinta-alakertomilla.

Valtionosuuden määrätymisperusteet pohjautuvat 1980-luvun loppupuolelta olevaan tutkimustietoon eivätkä ne enää täysin vastaa nykytilannetta. Valtionosuusudistuksen valmistelun yhteydessä tehtyjen selvitysten ja uusimpien tutkimustietojen perusteella on syytä useissa kohdin tarkistaa valtionosuuden suuruuteen vaikuttavien määrätymistekijöiden, kuten ikärakenteen, sairastavuuden, työttömyyden ja kunnan syrjäisyyden huomioon ottamista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 5 §:n nojalla valtioneuvoston on kalenterivuositain valtion talousarvioesityksen antamisen yhteydessä hyväksyttävä valtakunnallinen suunnitelma sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä hyväksymisvuotta seuraavan neljän vuoden aikana. Valtakunnallisen suunnitelman periaatteelliseen sisältöön ei ole aihetta tehdä olennaisia muutoksia. Eräät suunnitelmaan sisältyvät kuntien henkilöstön määrään liittyvät sääntelyt ovat kuitenkin jääneet käytännössä merkityksettömiksi ja ne voitaisiin poistaa. Samoin valtakunnallisen suunnitelman valmistelua koskevaa säännöstä voitaisiin tarkistaa vastaamaan nykytilannetta.

Sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuus

Eräisiin sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeita koskeviin menettelyihin liittyy epäkohtia, jotka on syytä korjata uudistuksen yhteydessä. Perustamishankkeen valmistumisen jälkeen edellytettävän valtionosuusselvityksen antamisessa on eräissä tapauksissa ilmennyt perusteettomia viivytyksiä, koska laissa ei ole asetettu määräaika hankkeen valmistumiselle. Valtionosuusselvityksen jälkeen voidaan yksittäistapauksissa joutua maksamaan tai perimään takaisin merkityksettömän pieniä valtionosuuden eräiä siitä syystä, että hankkeen lopulliset kustannukset ovat alentuneet verrattuna aiemmin vahvistettuihin kustannuksiin.

Valtionosuudella rahoitetun omaisuuden luovuttamisen tai käyttötarkoituksen muuttamisen yhteydessä esille tulevaan kysymyksen valtionosuuden palauttamisesta liittyy ongelmia. Palautusvelvollisuuden tulkinta on ollut ongelmallista erityisesti niissä tapauk-

sisissa, joissa kyse on suhteellisen vanhasta omaisuudesta, joka siirtyisi sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuoliseen käyttötarkoitukseen. Valtionosuuden palautusvelvollisuuteen liittyvä säännös koron suorittamisvelvollisuudesta on vanhentunut eikä mahdollista viivästyskoron määräämistä. Edellä mainitun lisäksi vanhojen, vuonna 1992 tai aiemmin vahvistettujen, mutta edelleen keskenäisten perustamishankkeiden valmistumisen seurantaan ja valtionosuuksien maksamiseen liittyy erityisongelmia.

1.2.3. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmä

Valtionosuuksien laskennassa on vuoden 1996 alusta lukien luovuttu kuntien kanto-kykyluokitukseen perustuvista valtionosuusprosentista ja siirrytty kuntien verotuloihin perustuvaan valtionosuuksien tasaukseen. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmässä oppilaiden kotikuntien maksuosuudet koulutuksen kustannuksiin kuitenkin edelleen vaihtelevat oppilaan koulutuspaikan ja oppilaitosmuodon mukaan. Näin ollen valtionosuusjärjestelmä kokonaisuudessaan tasaa kuntien tulopohjassa olevia eroja, mutta kunnille opetus- ja kulttuuritoimen kustannuksista aiheutuvaa rasitusta ei tasata. Lisäksi edellä kuvatulla tavalla muuttuvat kotikuntien maksuosuudet vaikeuttavat kuntien mahdollisuuksia tarkasti ennakoida opetustoimen kustannuksia seuraavalle varainhoitovuodelle.

Opetustoimen valtionosuuksien myöntämistä sekä valtionosuuksien ja oppilaiden kotikuntien maksuosuuksien maksamista koskeva menettely on kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämien oppilaitosten osalta osoittautunut vaikeaselkoiseksi ja hallinnollisesti työlääksi. Valtionosuus myönnetään kuntien ja kuntayhtymien järjestämässä, oppilaiden kotikuntien maksuosuusjärjestelmässä olevasta koulutuksesta, nykyisin oppilaiden kotikunnille, vaikka ne kuitenkin maksetaan kotikuntien maksuosuuksilla täydennettynä suoraan oppilaitoksen ylläpitäjille. Valtionosuuden myöntäminen oppilaan kotikunnalle on epätarkoituksenmukaista myös sen vuoksi, että valtionosuuden määrätymisperusteet ovat opetustoimessa kuntien kanto-kykyluokituksen tultua kumotuksi kokonaan ylläpitäjakohtaisia. Lisäksi kotikunnan määrätymistä koskevaa lainsäädäntöä on vuoden 1995 alusta muutettu siten, että opiskelija

voi valita kotikunnakseen myös opiskelu- paikkakunnan, jossa oppilas opintojensa aikana asuu.

Valtionosuuden myöntäminen kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämien oppilaitosten osalta ylläpitäjille laskettujen yksikköhintojen perusteella oppilaiden kotikunnille on nykyään perusteena sille, että opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannusten valtionosuutta koskeviin päätöksiin ei vastoin yleisiä oikeusturvaperiaatteita ole voinut vaatia oikaisua ja hakea muutosta muutoin kuin hallintomenettelylain nojalla.

Opetus- ja kulttuuritoimen yksikköhintojen laskentaperusteet ovat eräiltä osin vaikeaselkoiset ja epätarkoituksenmukaiset. Yksikköhintojen määräytymisperusteista säädetään peruskoulun ja lukion osalta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain lisäksi peruskoululaissa ja lukiolaissa, vaikka yksikköhinnat eivät sido valtionosuuden saajaa valtionosuuksien käytössä. Peruskoulun ja lukion yksikköhintojen laskentaperusteet sopivat myös eräiltä osin huonosti laskennallisen valtionosuusjärjestelmän periaatteisiin, koska valtionosuuden määrään vaikuttavat objektiivisten kuntien olosuhdetekijöiden lisäksi olennaisesti myös kunnan omat päätökset.

Oppilasmääriltään pienille ammatillisille oppilaitoksille säädetty yksikköhintojen korotus on osoittautunut ongelmalliseksi pyrittäessä kehittämään ammatillisten oppilaitosten ylläpitämisyjärjestelmää. Nykyiset säännökset, jotka edellyttävät ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen määräämistä tutkinnoittain oppilasta kohden laskettujen kustannusten perusteella, ovat epätarkoituksenmukaiset ammatillisten erikoistumisopintojen osalta. Erikoistumisopintoja ei ole mahdollista sisältönsä puolesta luontevasti määritellä kuuluvaksi tiettyihin tutkintoihin.

1.2.4. Eräiden lakien voimassaolon jatkaminen

Kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain soveltamistarvetta on vähentänyt se, että kuntien talous on vuosina 1995 ja 1996 sopeutunut toimintaympäristönsä muutoksiin paremmin kuin lain säätämisen yhteydessä vuonna 1994 arvioitiin.

Nykyisen lain voimassaoloaikana ei sen soveltamispiiriin ennen vuoden 1996 päättymistä ole odotettavissa uusia kuntia. On kui-

tenkin varauduttava siihen mahdollisuuteen, ettei kuntatalouden yleinen tilanne jatku yhtä hyvänä vuonna 1997 ja siitä eteenpäin. Erityisesti niissä kunnissa, joiden oma ja kunnan määräysvallassa olevien yhtiöiden taloudellinen liikkumavara on keskimääräistä heikompi, saattaa syntyä tilanne, jossa esimerkiksi kunnan tukeminen harkinnanvaraisella rahoitusavustuksella voi osoittautua riittämättömäksi kunnan talouden vakauttamiseksi. Näin yksittäiset kunnat voivat ajautua ennakoimattomiin talousvaikeuksiin riippumatta siitä, että kuntien talouden keskimääräinen kehitys on koko maan tunnusluvuilla mitattuna tyydyttävä.

Kuntien määräysvallassa olevien yhtiöiden taloudellisesta tilanteesta ei kerätä erikseen tietoa. Näin ollen niiden talousvaikeudet voivat myös vaikuttaa kunnan tilanteeseen yllättävästi, koska niihin ei ehkä ole osattu ennakko- varautua.

Tässä yhteydessä esitetään myös kuntien yhdistymisavustuslain jatkamista vuodeksi 1997.

Voimassaolevalla lailla voidaan arvioida olleen myönteinen vaikutus kuntaliitoshalukkuuteen. Kuntaliitoksia on vuosina 1993—1997, jolloin nykyinen laki on ollut voimassa, tehty yhteensä kahdeksan, mikä on huomattavasti enemmän kuin aikaisemmin 1980-luvulla.

2. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1. Yleistä

Esityksen tavoitteena on valtionosuusjärjestelmän selkeyttäminen ja tehtäväkohtaisen valtionosuuksien määräytymisperusteiden muuttaminen siten, että valtionosuudet kohdentuisivat kuntien kesken oikeudenmukaisesti. Tämän vuoksi perusteita esitetään muutettavaksi uusimpien tutkimustulosten ja selvitysten pohjalta.

Esityksen tavoitteena on niin ikään luoda uusi perusta valtion ja kuntien väliselle kustannustenjaolle. Tämä toteutettaisiin sisällyttämällä vuosina 1993—1996 tehtyjen valtionosuusleikkauksien vaikutus valtionosuusperusteisiin sekä ottamalla vuoden 1997 talousarvioon sisältyvät sekä hallituksen tekemän päätöksen perusteella vuoden 1998 valtionosuudesta tehtävät leikkaukset uuteen lakiin.

Siirtymäsäännöksillä on tarkoitus varmis-

taa, ettei järjestelmänmuutoksesta millekään kunnalle aiheutuisi ylitsepääsemättömiä sopeuttamisvaikeuksia.

Lopuksi tavoitteena on, että järjestelmä kokonaisuutena olisi kuitenkin riittävän selkeä ja läpinäkyvä, jotta jokainen kunta voisi itse tarkistaa saamansa valtionosuudet. Järjestelmään sisältyvien määräytymiskelijöiden tulisi kuitenkin toisaalta olla sellaisia, etteivät ne järjestelmän tavoitteiden kannalta risiiritiitaisella tavalla olisi kunnan vaikutettavissa.

Tutkimuksiin ja selvityksiin pohjautuvat valtionosuuksien perusteet olisivat sopusoinnussa Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan kanssa. Peruskirjan säännösten mukaan paikallisviranomaisen käytössä olevien voimavarojen tulisi vastata sen suoritettavaksi annettuja tehtäviä. Taloudellisen tuen myöntäminen ei saa myöskään poistaa paikallisviranomaisten periaatteellista harkintavapautta tehdä toimintaansa koskevia päätöksiä toimivaltansa rajoissa.

Tarkoituksena on, että valtionosuuksuidistuksen vaikutusten seuranta käynnistettäisiin vuonna 1997. Tällöin jo ennen järjestelmään sisältyvää joka neljäs vuosi tehtävää tarkistusta tässä seurannassa tarpeelliseksi havaitut muutokset voitaisiin toteuttaa siten, että ne tulisivat voimaan vuoden 1999 alusta.

2.2. Kuntien valtionosuuslaki

Ehdotetun valtionosuuksuidistuksen tekemisenä tavoitteena on yhdistää vuoden 1993 jälkeen tehdyt erillisuudistukset kokonaisuudeksi sekä yksinkertaistaa valtionosuuden myöntämiseen liittyviä hallinnollisia menettelyjä.

Järjestelmän eheyttämiseksi esitetään, että osin valtionosuusjärjestelmää säätelevänä yleislakina ja osin erityislakina toimiva kuntien valtionosuuslaki uudistettaisiin kokonaisuudessaan. Laki sisältäisi yleiselle valtionosuusjärjestelmälle yhteiset määrittely- ja menettelytapasäännökset, säännökset valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon säilyttämisestä, kuntien taloudellisen kyvyn huomioinnottavasta valtionosuuksien tasauksesta ja tarvittavat säännökset uuteen järjestelmään siirtymisestä. Lisäksi laissa säädettäisiin yleisestä valtionosuudesta ja harkinnanvaraisista avustuksista.

Laissa määriteltäisiin valtionosuuksien vahvistamisperusteet. Menettely pohjautuisi pääosin aikaisempaan käytäntöön. Tällöin

otettaisiin huomioon seuraavaa varainhoitovuotta varten vahvistettavien valtionosuuksien osana edellisen vuoden arvioidun ja toteutuneen muutoksen ero. Tähän korjaavaan erään sisältyisivät sekä valtionosuuksitehtävien laadussa ja laajuudessa että kustannustasossa tapahtuneet muutokset. Järjestely olisi yksinkertaisempi kuin vuotta 1996 edeltänyt menettely, jolloin arvioidusta poikenneen kehityksen perusteella kunnille maksettiin tai niiltä perittiin jälkikäteen korjauserä.

Laadun ja laajuuden muutokset esitetään otettavaksi huomioon vain siltä osin kuin ne aiheutuvat asianomaista valtionosuuksitehtävää koskevasta laista, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä, valtakunnallisesta suunnitelmasta taikka valtion talousarviosta johtuvasta muutoksesta. Esitys vastaisi vuonna 1996 voimassa ollutta järjestelyä.

Tulevaa varainhoitovuotta koskeva arvioitu kustannustason muutos voitaisiin nyt ottaa huomioon enintään täyteen ja vähintään puoleen määrään. Kustannustason arvioitu muutos otettaisiin kuitenkin täysimääräisenä huomioon valtionosuuksia vuosille 1997—1999 määrättäessä. Palkkatason muutoksena esitetään otettavaksi huomioon nimenomaan kuntien ansiotason ja kuntien palkkasidonnaisten maksujen muutos.

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako pysytettäisiin vuosittaisia tarkistuksia koskevin säännöksin sekä joka neljäs vuosi tehtävien kustannustenjaon selvityksin. Perustan kustannustenjaolle määritteli uusi laki, jossa on otettu huomioon tehdyt valtionosuusleikkaukset sekä etukäteen vuotta 1998 koskeva valtionosuuksien tason leikkaus. Neljän vuoden välein selvitettäisiin kustannustenjaon kehitys koko maan tasolla ja valtion ja kuntien välillä kokonaisuudessaan. Tällöin tarkistettaisiin myös tehtäväkohtaisten valtionosuuksien määräytymisen perusteena olevat keskimääräiset markkamäärät ja yksikköhinnat. Laissa säädettäisiin myös perusteet kustannusten huomioonottamisen ja kustannustenjaon kehityksen tarkistamisen yhteydessä käytäville ministeriöiden ja Suomen Kuntaliiton välisille neuvotteluille.

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ehdotetaan suoritettavaksi niin, että tasausrajana käytettäisiin 90 prosenttia koko maan keskimääräisestä kuntien verotulosta asukasta kohden. Kunnille, joiden laskennalliset verotulot asukasta kohden alittavat tasausrajan, maksettaisiin niiden laskennallisen

verotulon ja tasausrajan erotuksen suuruinen tasauslisä. Niiden kuntien valtionosuuksista, joiden laskennalliset verotulot ylittäisivät tasausrajan, tehtäisiin tasausvähennys. Vähennyksen määräksi ehdotetaan 40 prosenttia tasausrajan ylittävistä laskennallisista verotuloista kuitenkin niin, että tasausvähennys olisi nyt enintään 15 prosenttia kunnan laskennallisesta verotulosta. Siitä, miten huomioidettavat kunnallisverot, kunnan osuus yhteisestä tuloverosta ja kiinteistövero otettaisiin huomioon, säädettäisiin asetuksessa.

Maksamis- ja muutoksenhakumenettely esitetään pysyttäväksi pääosin ennallaan. Koska kuntalain muutoksen yhteydessä lääninhallituksen asema yleisenä kuntien hallintoa valvovana viranomaisena poistettiin, esitetään myös muutettavaksi säännös, jonka mukaan kunnan on toimitettava kuntasuunnitelmansa, talousarvionsa, tilinpäätöksensä sekä kunnalliskertomuksensa vuosittain lääninhallitukselle. Ehdotuksen mukaan valtionavunsaajan olisi nyt pyydyttävä toimitettava asianomaiselle viranomaiselle valtionosuuden määrittämisen kannalta oleelliset tiedot. Tämän lisäksi kunnat toimittaisivat aikaisempaan tapaan Tilastokeskukselle toiminta- ja taloustietonsa.

Valtioneuvosto päättäisi valtionosuuksien perusteista tähänastiseen tapaan syyskuun loppuun mennessä. Valtionosuudet myöntäisi ja maksaisi asianomainen ministeriö. Harkinnanvaraisen avustuksen osalta menettelyä ehdotetaan muutettavaksi siten, että sekä haku että avustuksen myöntäminen tapahtuisivat kahdesti vuodessa. Muutoksella on tarkoitus varmistaa, että kuntien toimintaolosuhteissa äkillisestikin tapahtuneet muutokset voidaan viivytyksettä ottaa huomioon. Harkinnanvaraista avustusta voisi hakea jo ennen varainhoitovuotta. Hakumenettelyn piirissä olisivat tällöin lähinnä ne kunnat, joiden pitkäaikaisen taloudellisesti heikon aseman tai tämän lain muutoksista johtuvan sopeuttamisen seurauksena tuen tarve olisi ennakoitavissa. Hakemukset käsiteltäisiin siten, että kunnat voisivat huomioida avustuksen omassa talousarviossaan. Varainhoitovuoden aikana voisivat harkinnanvaraista avustusta hakea ne kunnat, joiden kohdalla rahoitustuen tarve johtuisi jostakin ennalta arvaamattomasta tekijästä. Harkinnanvaraista avustusta myönnettäisiin aiemmin voimassa ollein perustein. Vuosina 1997—1999 otettaisiin kuitenkin myös huomioon ne erityiset taloudelliset vaikeudet, jotka kunnille aiheu-

tuisivat tämän lain täytäntöönpanosta. Tällä perusteella tuki kohdentuisi useisiin Pohjois-Suomen kuntiin sekä saaristokuntiin.

Yleinen valtionosuus muodostuisi aikaisempaan tapaan kohdistamattomasta yleisestä ja niin sanottuihin pieniin valtionosuustehtäviin perustuvasta osasta sekä kuntien erityisolosuhteet huomioonottavista olosuhteellisista. Ns. pieniä valtionosuustehtäviä sisältävät lait luetaan tämän lain yksityiskohtaisissa perusteluissa. Muutokset niissä luettujen tehtävien hoitamisessa otettaisiin jatkossa huomioon yleisen valtionosuuden perusosan suuruutta määriteltäessä.

Yleisen valtionosuuden lisiä ehdotetaan muutettavaksi. Perusteeltaan muuttumattomana säilyisi ainoastaan kielillisiä. Asukasluvun alenemisen perusteella ei enää esitetä myönnettäväksi erityislisää.

Uutena lisänä valtionosuusperusteissa esitetään otettavaksi huomioon kaupungistumisesta johtuvat tekijät. Näistä lasten päivähoitojärjestämiseen liittyvät tekijät on otettu huomioon sosiaali- ja terveystoimen valtionosuusperusteissa. Liikenteen ja erityisesti julkisen liikenteen aiheuttamia kustannuksia esitetään korvattavaksi yleiseen valtionosuuteen sisällytettävällä taajamalisällä. Siihen olisivat oikeutettuja kunnat, joiden taajamassa asuvan väestön määrä ylittää 40 000. Saaristo- ja syrjäisyyslisää ehdotetaan maksettavaksi vaihtoehtoisina sen mukaan, kumpi niistä on kunnan kannalta edullisempi.

Jotta uuteen järjestelmään siirryttäessä väljettäisiin kohtuuttoman suuret kuntakohtaiset valtionosuuksien muutokset, ehdotetaan siirtymäkaudeksi viittä vuotta. Järjestelmän muutoksesta johtuen eivät yksittäisen kunnan valtionosuudet vuosina 1997—1998 lisääntyisi tai vähenisi enempää kuin 200 markkaa asukasta kohden. Vuonna 1999 vastaava muutos olisi enintään 300 markkaa ja vuosina 2000—2001 350 markkaa. Valtionosuusjärjestelmän uudistuksen aiheuttamat muutokset olisivat näin ollen siirtymäaikana +/- 1 400 markkaa asukasta kohti. Siirtymäkauden jälkeen muutoksesta mahdollisesti aiheutuvia sopeuttamisvaikeuksia tasattaisiin harkinnanvaraisella rahoitusavustuksella.

Sisäasiainministeriö laskisi ja vahvistaisi vuoden 1996 aikana järjestelmän muutoksesta johtuvat muutokset koko siirtymäkaudelle vuosien 1996—1997 vertailukelpoisiksi saatettujen valtionosuuksien erotuksen pohjalta, eivätkä myöhemmät muutokset vaikuttaisi vahvistettuihin siirtymätasauksiin.

2.3. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta

2.3.1. Yleiset lähtökohdat

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden määräytymisperusteille asetettuja yleisiä kriteerejä on noudatettu myös tässä esityksessä. Näitä kriteerejä ovat perusteiden liittyminen palvelutarpeen tai kunnan erityisolosuhteiden kuvaamiseen, perusteita koskevien tietojen saatavuus yleisistä tilastoista sekä tietojen kattavuus, perusteiden riippumattomuus kunnallisesta tai muusta sosiaali- ja terveydenhuollon päätöksenteosta ja perusteiden suhteellisen vähäisen lukumäärä.

Edellä luvussa 1 todetun mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden määräytymisen pääperiaatteisiin ei ole aihetta esittää muutoksia. Tästä huolimatta on eräisiin määräytymisperusteisiin syytä tehdä tarkistuksia erityisesti niiden kokemusten ja tutkimustulosten perusteella, joita on voitu saada vuoden 1993 valtionosuusuudistuksen seurannan sekä selvitysmiehen työn yhteydessä.

Nykyjärjestelmässä palvelujen tarvetta kuvaavana tekijänä on pääasiassa käytetty kunnan väestön lukumäärää ikäryhmittäin eriteltynä. Valtionosuuksien markkamäärät on hyväksytty erikseen sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltoon iän mukaan ryhmiteltynä siten, että eri ryhmiä on neljä. Ylimpään ikäryhmään kuuluvat tällöin 75 vuotta täyttäneet. Terveydenhuoltomenojen ikäryhmittäistä jakautumista koskevien tietojen perusteella voidaan katsoa, että nykyisen laskentamenettelyn painotus kohdistuu liiaksi nuorempiin ja vastaavasti liian vähän vanhempiin ikäryhmiin. Lisäksi selvitykset osoittavat, että niin terveydenhuollon kuin vanhus-terveydenhuollon palvelujen käyttö kasvaa voimakkaasti väestön ikääntyessä. Eniten ja kalteimpia palveluja käyttävät vanhimmat ikäluokat. Erityisesti 85 vuotta täyttäneet henkilöt tarvitsevat paljon palveluja.

Edellä mainitun perustein ehdotetaan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset ikäryhmittäiset kustannukset määriteltäviksi siten, että 85 vuotta täyttäneet henkilöt erotettaisiin omaksi ryhmäkseen. Ikäryhmät olisivat tällöin seuraavat:

0—6-vuotiaat
7—64-vuotiaat
65—74-vuotiaat
75—84-vuotiaat
85 vuotta täyttäneet

Sosiaali- ja terveydenhuollon laskennallisten kustannusten markkamäärät asukasta kohden hyväksyttäisiin vuosittain sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisessa suunnitelmassa.

2.3.2. Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset ehdotetaan laskettavaksi kunnan asukasluvun, ikärakenteen, palvelu- ja jalostusaloilla toimivien suhteellisen osuuden, työttömien lukumäärän ja työttömyysasteen mukaan. Kuntien sosiaalihuollon laskennallisista kustannuksista 93 prosenttia kohdennettaisiin ikärakenteen mukaan. Tällöin kunnan valtionosuutta laskettaessa olisivat sosiaalihuollon ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden vuonna 1997 seuraavat:

0 — 6-vuotiaat	22 955 mk
7—64-vuotiaat	1 484 mk
65—74-vuotiaat	2 789 mk
75—84-vuotiaat	15 573 mk
85 vuotta täyttäneet	43 409 mk

Sosiaalihuollon palvelutarpeeseen ja siten kustannuksiin vaikuttaa ratkaisevasti lasten päivähoitopalvelujen tarve. Kunnittaiseen päivähoitopalvelujen tarpeeseen vaikuttaa puolestaan merkittävästi kunnan elinkeinorakenne. Tehtyjen selvitysten perusteella onkin päivähoiton tarpeeseen vaikuttava elinkeinorakenne perusteltua ottaa huomioon 0—6-vuotiaiden laskennallisissa kustannuksissa. Ehdotuksen mukaan tämä tehtäisiin kertomalla tämän ikäryhmän keskimääräiset kustannukset kunnan palvelu- ja jalostusaloilla toimivan väestön perusteella määräytyvällä kertoimella.

Nykyisen lain nojalla sosiaalihuollon ikäryhmittäisten valtionosuuksien kuntakohtainen yhteismäärä kerrotaan työttömyysasteen mukaan määräytyvällä kertoimella. Työttömyysasteen mukaan määräytyvä kerroin saa-

daan suhteuttamalla kunnan työttömyysprosentti koko maan työttömyysprosenttiin. Pelkästään työttömyysprosentin mukaan määräytyvä kerroin ei parhaalla mahdollisella tavalla kuvaakaan niitä lisäkustannuksia, mitkä työttömyys aiheuttaa kunnalliselle sosiaalihuollolle. Myös työttömien lukumäärä vaikuttaa aiheutuviin kustannuksiin. Tämän vuoksi on aiheellista tarkistaa työttömyyden perusteella määräytyvää tekijää siten, että se määräytyisi sekä kunnan työttömyysprosentin että työttömien lukumäärän perusteella. Sosiaalihuollon laskennallisista kustannuksista ehdotetaan 7 prosenttia kohdennettavaksi työttömyystekijään siten, että kustannuksista puolet kohdentuisi työttömyysasteen mukaan ja puolet työttömien lukumäärän mukaan. Työttömien lukumäärän mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnassa asuvaa työtöntä kohden olisivat 1 947 markkaa. Työttömyysasteen mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset olisivat kunnan asukasta kohden 177 markkaa.

2.3.3. Terveysthuollon laskennalliset kustannukset

Terveysthuollon laskennallisiin kustannuksiin perustuva osa valtionosuudesta ehdotetaan laskettavaksi kunnan asukasluvun, ikärakenteen ja asukkaiden sairastavuuden mukaan. Terveysthuollon kustannuksista yhteensä 76 prosenttia ehdotetaan kohdennettavaksi ikäryhmittäisen tarkastelun mukaan. Kunnan valtionosuutta laskettaessa olisivat terveysthuollon ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden vuonna 1997 seuraavat:

0— 6-vuotiaat	2 750 mk
7—64-vuotiaat	3 065 mk
65—74-vuotiaat	7 370 mk
75—84-vuotiaat	13 875 mk
85 vuotta täyttäneet	23 364 mk

Terveysthuollon valtionosuudesta määräytyy vuonna 1996 noin 24 prosenttia kunnan asukkaiden sairastavuuden perusteella. Sairastavuutta mitataan ikävakioidun kuolleisuussuhteen perusteella.

Ikävakiointua kuolleisuutta on yleisesti käytetty väestön sairastavuutta kuvaavana tarvetekijänä. Saatavilla olevien tutkimustietojen perusteella sen kuvaavuutta voidaan kuitenkin pitää osittain epävarmana. Selvitysmiehen työn yhteydessä suoritettujen tutkimus-

ten perusteella parhaaksi tilastolliseksi sairastavuutta kuvaavaksi tarvetekijäksi sekä somaattisen erikoissairaanhoidon että psykiatrisen sairaanhoidon osalta ikä- ja sukupuolivakioitu alle 55-vuotiaita koskeva työkyvyttömyysaste.

Edellä mainituin perustein ehdotetaan, että uudistuksen yhteydessä väestön sairastavuutta koskeva määräytymisperuste määrittäisiin kunnan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien henkilöiden suhteellisen määrän perusteella. Kunnan terveysthuollon kustannuksista kohdennettaisiin sairastavuustekijälle 24 prosenttia. Sairastavuuden mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden olisivat tällöin 1 318 markkaa vuonna 1997.

Työkyvyttömyysasteen käyttöön valtionosuuden määräytymisperusteena liittyy myös ongelmia. Työkyvyttömyyseläkkeelle hakeutuminen riippuu ainakin jossain määrin paikallisten lääkäreiden lausunnoista sekä hallinnollisista ohjeista. Lääkäreiden vaihtuminen sekä hallinnollisten ohjeiden muutokset saattavat siten vaikuttaa kunnan saamaan valtionosuuteen. Vaikka vaikutus kokonaisuuden kannalta olisi todennäköisesti pieni, on tämän tekijän seurantaan kiinnitettävä erityistä huomiota.

2.3.4. Kunnan syrjäisyys

Terveysthuollon valtionosuuden laskennassa nykyisin käytettävistä erillisistä asukastiheys- ja pinta-alakertoimista ehdotetaan luovuttavaksi. Näiden sijaan ehdotetaan epäedullisten olosuhteiden aiheuttamat lisäkustannukset korvattaviksi sekä sosiaalihuoltoon että terveysthuoltoon kohdistuvalla syrjäisyystekijällä. Syrjäisyystekijä perustuisi kuntien työntekijöille maksettuihin syrjäseutulisiin sekä saaristoisuuteen, jotka lisäävät toiminnan järjestämisestä aiheutuvia kustannuksia.

2.3.5. Perustamishankkeiden valtionosuusjärjestelmä

Valtionosuusselvityksen antamisajankohta

Perustamishankkeesta annettavaa valtionosuusselvitystä on eräissä tapauksissa voitu viivyttää siten, että hankkeen valmistumista on joltain osin lykätty. Koska valtionosuus on jo voitu täysin maksaa saajalle, on tällainen viivyttäminen edullista erityisesti silloin,

kun valtionosuuden saaja joutuisi hankkeen lopullisten kustannusten alenemisen perusteella palauttamaan saamaansa valtionosuutta. Epäkohta voidaan poistaa asettamalla lakiin selvä säännös siitä enimmäisajasta, jonka kuluessa perustamishanke tulisi toteuttaa. Tämän vuoksi sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden valtionosuuden lopullisen suuruuden määrittämiseksi edellytettävän valtionosuusselvityksen antojakohtaa varten ehdotetaan asetettavaksi takaraja, jotta tarpeettomilta viivytyksiltä voitaisiin välttyä nykyistä paremmin. Aikarajan sääntely ehdotetaan tehtäväksi siten, että kaikkien hankkeiden katsotaan valmistuvan tiettyssä enimmäisajassa, jollei hankkeen toteuttaja esittäisi lääninhallitukselle perusteltua syytä hankinnan tai töiden viivästymiselle. Tällaista sääntelyä puoltaa myös se, että erityisesti rakennushankkeiden kokonaisaikatauluja on voitu viime vuosina merkittävästi nopeuttaa.

Valtionosuusselvitys tulisi edelleen pääsäännön mukaisesti antaa viimeistään hankkeen valmistumista seuraavan vuoden toukokuun 31 päivänä. Selvitys edellytettäisiin kuitenkin annettavaksi aina viimeistään kolmen vuoden kuluessa hankkeen aloittamisesta. Tämä olisi käytännössä myös laajimpien rakennustöidenkin osalta riittävä aika hankkeen lopulliseen toteuttamiseen. Tilastotietojen perusteella tavanomaisten rakennushankkeiden keskimääräinen rakennusaika on alle 1,5 vuotta. Jos rakennustyöt jostain perustellusta syystä, esimerkiksi rakennusolosuhteista tai hankkeen poikkeuksellisesta suuruudesta johtuen, kestäisivät tätä pidempään, voisi hankkeen toteuttaja ilmoittaa asiasta lääninhallitukselle. Lääninhallitus voisi tällöin tehdä päätöksen siitä, milloin selvitys tulisi antaa. Lääninhallitus voisi kuitenkin antaa selvitystä varten lisäaikaa enintään kaksi vuotta, jotta hankkeiden toteutusaikataulujen perusteetonta viivästymistä voitaisiin välttää.

Valtionosuusselvityksen perusteella lääninhallitus tekee päätöksen perustamishankkeeseen suoritettavasta lopullisesta valtionosuudesta. Jos hankkeen lopulliset kustannukset ovat lääninhallituksen aikanaan vahvistamia kustannuksia pienemmät, suoritetaan valtionosuus toteutuneisiin kustannuksiin. Tällöin voi syntyä tilanne, jossa jo ennakkona suoritettua valtionosuutta joudutaan perimään takaisin. Ääritapauksessa takaisin perittävän osuuden määrä voi olla hyvin pieni, esimer-

kiksi yksi marka. Toisaalta eräissä erityistapauksissa voi valtionosuuden viimeinen erä muodostua vastaavasti hyvin pieneksi. Koska nykyisin ei ole olemassa erillistä säännöstä tällaisia tilanteita varten, joudutaan suorittamaan tai perimään takaisin pieniä eriä, jotka eivät ole järkevässä suhteessa verrattuna toimenpiteiden hallinnollisiin kustannuksiin.

Edellä mainituin perustein ehdotetaan valtionosuusselvityksen jälkeistä menettelyä koskevaksi uusi säännös, jonka mukaan alle 1 000 markan suuruisia poikkeamia lopullisen valtionosuuden ja suoritettujen ennakoiden välillä ei maksettaisi eikä perittäisi takaisin. Tällöin sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeiden osalta noudatettava menettely tulisi myös osittain yhdenmukaisemmaksi opetusministeriön perustamishankkeiden kanssa, joiden valtionosuuksien erien pyörityksessä on pyritty vastaavaan 1 000 markan tarkkuuteen.

Valtionosuuden palautusvelvollisuus

Sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeeseen saadun valtionosuuden palautusvelvollisuutta koskevia hakemuksia on tullut sosiaali- ja terveysministeriön ratkaistavaksi viime vuosina lisääntyvässä määrin. Kehityssuunta johtuu sosiaali- ja terveydenhuollon rakennemuutoksesta, jonka vuoksi käytössä olleiden tilojen käyttötarkoitusta on muutettu tai tilat ovat jopa jääneet vaille käyttöä. Ensisijaisena vaihtoehtona on yleensä ollut se, että tiloja on pyritty siirtämään muuhun kunnan sosiaali- ja terveystoimen käyttöön tai muuhun kunnalliseen käyttöön. Jos tällaista käyttötarkoitusta ei ole löydetty, on omaisuutta voitu pyrkiä siirtämään myös yksityiseen tai tuotannolliseen käyttöön.

Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksenteossa noudatettu käytäntö on melko vakiintunutta. Valtionosuuden palautusvelvollisuus on määrätty vain sellaisissa yksittäistapauksissa, joissa omaisuus siirtyy käytännössä pysyvästi sosiaali- ja terveystoimen ulkopuolella olevaan tuotannolliseen tai yksityiseen käyttöön. Päätöksenteossa on pyritty ottamaan huomioon myös yksittäistapauksissa vaikuttavat erityiset perusteet, esimerkiksi omaisuuden arvo, erityinen luonne ja ikä sekä suunnitellun järjestelyn kokonaistaloudellisuus.

On esitetty, että ministeriön tulisi voida antaa nykyistä väljemmin perustein yleisiä lupia omaisuuden vapaaseen vuokraamiseen

myös yksityiseen käyttötarkoitukseen. Näin pitkälle menevään käyttötarkoituksen väljentämiseen ei voida kuitenkaan katsoa olevan riittäviä perusteita. Koska kysymys on keskeisten sosiaali- ja terveyspalveluiden turvaamiseen tarvittavista investoinneista, joiden taloudellinen arvo on usein huomattava, tulee jatkossakin perustamishankkeiden valtionosuuteen pääsääntöisesti kytkeä käyttö- ja luovutusrajoitus. Lisäksi jo nykyisessä soveltamiskäytännössä on otettu huomioon omistajalle aiheutuvat ylläpitokustannukset ja kokonaistaloudelliset näkökohdat, jolloin esimerkiksi omaisuuden osittainen määräaikainen vuokraaminen myös ulkopuolisille on ollut mahdollista ilman valtionosuuden palautusvelvollisuutta. Näin ollen valtionosuuden palautusvelvollisuutta koskevien säännösten pääperiaatteita ei ole tarpeen muuttaa. Myös päätöstoimivallan kuuluminen ministeriölle on yhtenäisen tulkintalinjan takaamiseksi perusteltu.

Käyttö- ja luovutusrajoituksista voitaisiin kuitenkin luopua sellaisissa tapauksissa, joissa valtionosuus omaisuuden hankintaan on saatu jo kauan sitten. Valtionosuuden palautusvelvollisuutta arvioitaessa ongelmana ovat olleet erityisesti sellaiset vanhat ja yleensä suuret laitosrakennukset, jotka esimerkiksi sijaintinsa puolesta eivät enää sovellu sosiaali- ja terveydenhuollon käyttöön. Tällaisissa tapauksissa on yleensä tarkoituksenmukaista harkita omaisuuden luovuttamista jopa yksityiskäyttöön. Edellä mainitun pääsäännön mukainen valtionosuuden palautusvelvollisuus tekisi järjestelyn kuitenkin taloudellisesti mahdolliseksi. Jos valtionosuuden saamisesta on kulunut jo runsaasti aikaa, saattaisi valtionosuuden palauttamisvelvollisuus johtaa tarpeettoman joustamattomaan ja rakennusten ylläpitokustannuksista johtuen hyvin epätaloudelliseen lopputulokseen.

Vaikka nykyinenkin lainsäädäntö tarjoaa sosiaali- ja terveysministeriölle mahdollisuuden jättää palauttamisvelvollisuus yksittäistapauksessa määräämättä, olisi tilanne valtionosuuden saajan näkökulmasta selvempi, jos valtionosuuden palauttamisvelvollisuus poistuisi silloin, kun valtionosuuden saamisesta on kulunut jo pitkä aika. Jos omaisuus on ollut pitkäaikaisesti siinä käytössä, jota varten valtionosuus on aikanaan myönnetty, voidaan tämän omaisuuden katsoa täyttäneen sen tehtävän, jota varten valtionosuus on aikanaan myönnetty. Erityisesti vanhat laitosrakennukset ovat usein myös sijainniltaan

sellaisia, ettei niille enää löydy sosiaali- ja terveydenhuollon alaan tai muuhunkaan kunnalliseen valtionosuustoimintaan kuuluvaa käyttöä. Käyttö- ja luovutusrajoituksista luopuminen näissä tapauksissa yksinkertaisesti ministeriön päätöksentekoa ja parantaisi omistajien mahdollisuuksia löytää omaisudelle uusi taloudellisesti perusteltu käyttötarkoitus.

Omaisuuksien käyttöön ja luovutukseen liittyvien rajoitusten ajallista rajoittamista puoltaa myös se, että vastaavan tyyppinen sääntely liittyy eräisiin muihin tukijärjestelmiin, jotka voivat kohdistua käyttötarkoitukseltaan vastaaviin hankkeisiin. Esimerkiksi Raha-automaattiyhdistyksen varoista tuettaviin investointiavustuksiin liittyy pääsääntöisesti 20 vuoden rajoitusaika. Aravavuokra-asuntojen ja aravavuokralatojen käyttö- ja luovutusrajoitusajan pituus on puolestaan enintään 45 vuotta.

Harkittaessa rajoitusten voimassaoloajan pituutta voidaan eräänä lähtökohtana pitää myös sitä, mikä on rakennuksen normaali käyttöaika ennen laajuudeltaan kattavaa perusrantamista. Toisaalta rajoitusaikaa ei tulisi määrätä niin pitkäksi, ettei ehdotettava säännöstä voitaisi käytännössä soveltaa juuri lainkaan.

Edellä mainitun perusteiden ehdotetaan valtionosuuden palautusvelvollisuutta koskevaa päätöksentekoa rajattavaksi siten, ettei valtionosuuden palautusvelvollisuutta voitaisi määrätä, jos palautusvelvollisuuden perusteen syntyessä kyseisen hankkeen valtionosuusselvityksen antamisesta on kulunut yli 30 vuotta. Aikarajoitus olisi tällöin pituudeltaan sama kuin opetustoimen perustamishankkeiden osalta ehdotettu vastaavansisältöinen rajoitus.

Valtionosuuden palautusvelvollisuutta koskevan aikarajoituksen käyttöönotto merkitsisi sitä, että esimerkiksi 1950—1960-luvuilla valtionosuudella tuettua rakennuskantaa, jota ei ole myöhemmin peruskorjattu valtionosuuden turvin, voitaisiin siirtää vapaasti muuhun käyttöön. Jos omaisuutta on peruskorjattu siten, että peruskorjaus on muodostanut erillisen valtionosuudella tuetun hankkeen, laskettaisiin 30 vuoden rajoitusaika peruskorjaushanketta koskeneen valtionosuusselvityksen antamisesta.

Sellaisissa selvissä tapauksissa, joissa valtionosuusselvityksen antamisesta olisi kulunut yli 30 vuotta, ei valtionosuuden saajan tarvitsisi erikseen ilmoittaa sosiaali- ja ter-

veysministeriöön omaisuuden käyttötarkoituksen muutoksesta tai omaisuuden luovutuksesta.

Toisena valtionosuuden palautusvelvollisuuteen liittyvänä epäkohtana on se, ettei palautettavalle valtionosuudelle ole voitu määrätä viivästyskorkoa, koska tätä mahdollistavaa säännöstä ei sisälly lakiin. Tämä tarjoaa valtionosuuden saajalle mahdollisuuden saavuttaa takaisinmaksun viivyttämällä suoraa taloudellista hyötyä, koska palautettavalle valtionosuudelle ei muutenkaan pääsääntöisesti lasketa korkoa. Valtionosuus tulee palauttaa korkoineen ainoastaan siinä tapauksessa, että säädetty ilmoitusvelvollisuuden määräaika on laiminlyöty. Tällöinkin määrättävä korko vastaa ainoastaan Suomen Pankin peruskorkoa ja on siten varsin alhainen verrattuna säännönmukaiseen viivästyskorkoon. Lisäksi koron sitomisesta peruskorkoon on yleisesti luovuttu vastaavissa tapauksissa. Korkolain muutoksen myötä on jo vuonna 1995 eri laeissa siirrytty pääsääntöisesti muotoilemaan viivästyskorkosäännökset siten, että korkotaso on sidottu korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitetun korkokannan mukaan. Viivästyskorko on määritelty tällä tavoin muun muassa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 44 §:ssä.

Edellä mainittujen puutteiden poistamiseksi ehdotetaan ensinnäkin sosiaali- ja terveydenhuollon perustamishankkeen valtionosuuden palautusvelvollisuutta koskevaa säännöstä tarkistettavaksi siten, että ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönti johtaisi pääsääntöisesti valtionosuuden palautusvelvollisuuteen korkolain 4 §:n 3 momentin mukaisine korkoineen. Toiseksi pykälää ehdotetaan täydennettäväksi siten, että sosiaali- ja terveysministeriö voisi asettaa palautettavalle valtionosuudelle kaikissa tapauksissa selvän eräpäivän, jonka laiminlyönti johtaisi samoin edellä mainitun tasoisen viivästyskoron suorittamisvelvollisuuteen.

2.3.6. Valtakunnallisen suunnitelman sisältöä ja valmistelua koskevat tarkistukset

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 6 §:ssä säädetään sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen suunnitelman sisällöstä. Edellä mainittu sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden laskentatavan muutos edellyttää pykälän tarkistamista. Li-

säksi valtakunnallista suunnitelmaa koskevia pykälää ehdotetaan eräissä muissakin suhteissa tarkistettaviksi vastaamaan nykytilannetta paremmin.

Edellä mainitun 6 §:n nojalla valtakunnalliseen suunnitelmaan sisällytetään muun muassa valtionosuuden määrittämisen perusteena olevan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön määrä. Lisäksi pykälän 3 momentissa säädetään mahdollisuudesta sisällyttää erityistilanteessa valtakunnalliseen suunnitelmaan määräyksiä sellaisen henkilöstön enimmäismäärästä, joka on palvelujen tuottamisen kannalta keskeisessä asemassa. Tällaisia määräyksiä voidaan antaa, jos mainitussa asemassa olevan henkilöstön saatuuteen liittyvät ongelmat ovat selvästi vaarantamassa yhdenvertaisten palvelujen saamisen maan eri osissa.

Edellä mainittujen henkilöstön määrää koskevien säännösten merkitys on jäänyt käytännössä erittäin vähäiseksi. Valtakunnallisessa suunnitelmassa on todettu valtionosuuden määrittämisen perusteena oleva sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön kokonaismäärä vuosittain, mutta tällä ei ole välitöntä vaikutusta valtionosuuden kuntakohtaisiin suuruuksiin eikä sitovaa vaikutusta kuntien henkilöstöpolitiikkaan. Henkilöstön kokonaismäärää koskevalla arviolla ei voida arvioida olevan myöskään merkittävää vaikutusta määriteltäessä koko maan valtionosuuksien tasoa valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon kannalta. Näin ollen mainittu säännös ehdotetaan kumottavaksi.

Valtakunnallisessa suunnitelmassa ei ole kertaakaan annettu määräyksiä palvelujen tuottamisen kannalta keskeisessä asemassa olevan henkilöstön enimmäismäärästä. Mahdollisuus antaa kyseisiä määräyksiä perustui pitkälti aiemmin esillä olleisiin ongelmiin, kuten muun muassa 1980-luvulla vallinneeseen lääkäripulaan. Nykyisessä työvoima- ja työmarkkinatilanteessa ei voida ennakoita syntyvän tarvetta tällaisten määräysten sisällyttämiseen valtakunnalliseen suunnitelmaan. Näin ollen ehdotetaan, että myös tämä säännös kumottaisiin.

Valtakunnallisen suunnitelman valmistelusta huolehtivat sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä ympäristöministeriö. Ministeriöiden alaiset keskusvirastot sekä lääninhallitukset avustavat tarvittaessa ministeriöitä.

Valtakunnallisen suunnitelman kokoami-

sesta on huolehtinut sosiaali- ja terveystoimintaminstero. Muiden ministeroiden osuus suunnitelman valmistelussa on kytännössä jäännyt vähäiseksi. Näin ollen pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että valtakunnallisen suunnitelman valmistelusta ja kokoamisesta huolehtisi asianomainen ministerio, joka olisi valtioneuvoston ohjesäännön perusteella sosiaali- ja terveystoimintaminstero.

Suunnitelman valmistelun yhteydessä tulisi edelleen lain mukaan kuulla kuntien keskusjärjestöä, Suomen Kuntaliittoa. Sen sijaan sosiaali- ja terveystoimintaminstero voisi muuten harkintansa mukaan valmistelun yhteydessä järjestää esimerkiksi muiden ministeroiden kuulemisen ilman että asiasta säädettäisiin erikseen. Samoin keskusvirastojen ja lääninhallitusten avustava rooli suunnitelman valmistelussa voisi kytännössä säilyä, vaikkei tästä enää säädettäisikään.

2.4. Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

2.4.1. Rahoitusjärjestelmän rakenne

Opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusjärjestelmän rakennetta ehdotetaan muutettavaksi. Esityksessä ehdotetaan, että kunnan valtionosuutta laskettaessa peruskoulut, lukiot, aikuislukiot, ammatilliset oppilaitokset, ammatilliset erityisoppilaitokset, ammattikorkeakoulut, musiikkioppilaitoksissa järjestettävä ammatillinen peruskoulutus, taiteen perusopetus, kunnan kirjastot ja kuntien kulttuuritoiminta muodostavat oman kokonaisuutensa. Tämä kokonaisuus kattaisi siten sen osan opetustoimesta, johon kunnat ovat nykyään lain nojalla velvollisia osallistumaan kotikuntien maksuosuuksien muodossa riippumatta siitä, järjestääkö kunta itse tätä koulutusta. Lisäksi otettaisiin huomioon pelkästään kunnan toimialaan kuuluvat taiteen perusopetus sekä kunnan kirjastot ja niihin läheisesti liittyvä kuntien kulttuuritoiminta.

Edellä mainitun lisäksi kunnille myönnettäisiin omien laskentaperusteidensa mukaisesti valtionosuutta sellaisiin opetustoimen kustannuksiin, joiden osalta kunnille ei ole säädetty kotikuntien maksuosuusvelvollisuutta. Näin ollen kunnalle laskettaisiin erikseen valtionosuus kansalaisopistojen ja musiikkioppilaitoksissa järjestettävän muun kuin ammatillisen koulutuksen osalle. Myös kunnan museolle, teatterille ja orkesterille valtionosuus laskettaisiin erikseen. Tämä on

perusteltua siksi, että mainitut taidelaitokset yleensä palvelevat laajempia alueita kuin yhtä kuntaa. Mainittuja laitoksia ylläpitävät usein myös yksityiset yhteisöt ja säätiöt.

Lisäksi kunnan liikuntatoiminnan ja siihen läheisesti liittyvän nuorisotyön valtionosuus laskettaisiin erikseen, vaikka rahoitus niiden osalta myönnetäänkin vain kunnille. Liikuntatoiminnan ja nuorisotyön valtionosuudet maksetaan arpajaislain (491/65) mukaisista veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista, jotka mainitun lain mukaan tulee käyttää muun ohella urheiluun ja liikuntakasvatukseen edistämiseen. Eriksen laskettavalla valtionosuudella halutaan korostaa sitä, että arpajaislain mukaisesti kerätyt varat myös laskennallisessa rahoitusjärjestelmässä kohdistuvat mainitun lain edellyttämiin tarkoituksiin. Liikuntalakiin (984/79) ja nuorisotyölakiin (235/95) ehdotetaan samalla lisättäväksi säännökset, jotka edellyttävät, että liikuntatoimintaan ja nuorisotyöhön myönnetty laskennalliset valtionosuudet myös käytetään mainittujen lakien mukaisiin toimintoihin.

Esityksessä ehdotetaan, että edellä ensiksi mainitun kokonaisuuden osalta, joka käsittää nykyään kotikunnan maksuvelvollisuuden piirissä olevan opetuksen sekä taiteen perusopetuksen, kirjastot ja kuntien kulttuuritoiminnan, luovutaan prosenttiperusteisesta valtionosuudesta ja erillisistä oppilaiden kotikuntien maksuosuuksista. Ehdotuksen mukaan valtionosuus määräytyisi mainittujen toimintojen osalta oppilasta kohden lasketujen yksikköhintojen perusteella lasketun kunnan valtionosuuden perusteen ja kunnan asukasta kohden lasketun markkamäärän perusteella määrätyn kunnan rahoitusosuuden erotuksena. Kunnan rahoitusosuus laskettaisiin nykyisiä erisuuruisia valtionosuusprosentteja vastaavasti erikseen toisaalta opetustoiminta ja kirjastoa varten ja erikseen kulttuuritoimintaa ja taiteen perusopetusta varten.

Yksikköhintojen laskentaperusteet säilyisivät pääosin ennallaan. Kunnan rahoitusosuus asukasta kohden olisi kaikille kunnille sama ja se sisältäisi kaikki ne maksuosuudet, joita kunnat nykyään ovat velvolliset suorittamaan oppilaitosten ylläpitäjille joko opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain tai muun lain mukaisesti. Kunnan rahoitusosuus kattaisi siten myös yksityisten ja valtion ylläpitämien peruskoulu- ja lukio-opetusta vastaavaa opetusta antavien oppilaitosten, kansanopistojen, valtakunnallisten liikunnan

koulutuskeskusten ja ammatillisten aikuis-koulutuskeskusten ylläpitäjille maksettavat kotikuntien maksuosuudet, joista nykyään säädetään kunkin oppilaitosmuodon osalta niitä koskeissa erityislaeissa.

Kaikille kunnille yhtä suureksi määrättävällä asukaskohtaisella kunnan rahoitusosuudella tasataan kunnille opetus- ja kulttuuri-toimen valtionosuustehtävistä aiheutuvaa rasitusta. Tämä on yhdenmukaista sen kanssa, että myös kuntien tulopohjaa tasataan kuntien valtionosuuslain mukaisella kunnan verotuloihin perustuvalla tasauksella. Ehdotus korostaa tältä osin myös oppilaiden vapaata hakeutumis-oikeutta haluamaansa oppilaitokseen. Kunnassa asuvien oppilaiden hakeutuminen muihin kuin kunnan ylläpitämiin oppilaitoksiin ei vaikuttaisi kunnan osuuden suuruuteen, toisin kuin nykyiset erilliset oppilaiden kotikuntien maksuosuudet.

Prosenttiperusteisesta valtionosuudesta luopuminen ja erillisten kotikuntien maksuosuuksien korvaaminen ehdotetulla jo kunnan valtionosuuden laskemisessa huomiioon otettavalla kunnan rahoitusosuudella, edellyttävät, että yksityisten oppilaitosten järjestämään koulutukseen, johon oppilaan kotikunnan ovat nykyään velvollisia osallistumaan oppilaiden kotikuntien maksuosuuksien muodossa, tulee myöntää rahoituksena valtionosuuden perustetta vastaava markkamäärä kokonaisuudessaan.

Esiteksen mukaan kansalaisopistojen ja musiikkioppilaitoksissa järjestettävän muun kuin ammatillisen koulutuksen valtionosuus olisi ylläpitäjältä riippumatta edelleen 57 prosenttia ylläpitäjille vahvistetun opetustuntimäärän ja opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan tulosta. Liikuntatoimen ja nuorisotyön sekä museon, teatterin ja orkesterin valtionosuus olisi niinkään edelleen 37 prosenttia yksikköhintojen ja suoritelmärien tulosta.

2.4.2. Yksikköhintojen laskeminen

Peruskoulun, lukion, ammatillisten oppilaitosten, ammattikorkeakoulun, nuorisotyön ja teatterin valtionosuuden perusteena käytettävien yksikköhintojen määräytymisperusteista ehdotetaan eräiltä osin muutettavaksi. Peruskoulun ja lukion yksikköhintojen porrastusperusteet ehdotetaan samalla siirrettäväksi peruskoululaista ja lukiolaista opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annettuun lakiin ja sen nojalla annettuun asetukseen.

Peruskoulun yksikköhintoja porrastettaisiin kouluverkon rakenteen, erityisopetukseen siirrettyjen oppilaiden määrän ja kunnan asukastiheyden perusteella sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Asetuksella on tarkoitus säätää, että kuntakohtaisia yksikköhintoja porrastettaisiin kunnan kouluverkon rakennetta kuvaavan tunnusluvun ja erityisen asukastiheyskertoimen perusteella. Tunnusluvun painoarvo olisi 40 ja asukastiheyden painoarvo 60 prosenttia. Kaksikielisissä kunnissa asukastiheys on tarkoitus laskea erikseen suomenkielisiä ja erikseen ruotsinkielisiä asukkaita varten. Yksikköhintoja ehdotetaan korotettavaksi erityisopetukseen siirrettyjen oppilaiden osalta. Erityisopetusta saavien oppilaiden määrissä otettaisiin huomioon myös nykyään kehitysvammaisten erityishuoltona opetusta saavat vaikeimmin kehitysvammaiset lapset, joiden opetus siirtyy lukuvuoden 1997-1998 alusta osaksi peruskoululain mukaista opetusta. Ruotsinkieliseen opetukseen ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa osallistuvien oppilaiden sekä saamelaiden kotiseutualueella saamenkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden osalta yksikköhintoja ehdotetaan korotettavaksi nykyisen viiden prosentin sijasta kymmenellä prosentilla. Lisäksi yksikköhintoja korotettaisiin saaristokuntien osalta.

Peruskoulun oppilaiden kuljetus- ja majoitusedun osalta ehdotetaan lisäksi luovuttavaksi erillisiin kuljetuksen ja majoituksen yksikköhintoihin perustuvasta rahoituksesta. Näin ollen peruskoululle määrättäisiin yksi yksikköhinta, joka kattaisi opetuksen lisäksi myös kuljetuksen ja majoituksen kustannukset.

Lukioiden yksikköhintojen laskennassa luovuttaisiin nykyisestä laskennallisesta tuntimäärään eli tuntekehykseen perustuvasta yksikköhintojen porrastamisesta. Lukion yksikköhintoja porrastettaisiin ylläpitäjäkunnittain määriteltävän lukioiden oppilasmäärään pohjautuvan tunnusluvun perusteella sen mukaan, kuin asetuksella säädetään. Asetuksella on tarkoitus säätää, että lukion tunnusluku määräytyisi saman ylläpitäjän lukioiden kokonaisoppilasmäärän perusteella. Myös tuntekehyksen määräytyy nykyään vastaavasti ylläpitäjäkunnittain. Asetuksella on tarkoitus säätää, että tunnusluku on sama kaikissa kunnissa, joiden lukioiden oppilasmäärä on vähintään 200. Alle 200 oppilaan kunnissa tunnuslukua korotettaisiin oppilasmäärän perus-

teella. Kunnassa, joka järjestää lukiokoulutusta sekä suomen että ruotsin kielellä, tunnusluku laskettaisiin erikseen suomenkielistä ja erikseen ruotsinkielistä koulutusta varten. Yksityisen lukion tunnuslukuna käytettäisiin sijaintikunnan lukion tunnuslukua. Jos sijaintikunnassa ei ole kunnan lukiota, yksityiselle lukiolle laskettaisiin oma tunnusluku samalla tavalla kuin kunnille.

Ammatillisten oppilaitosten yksikköhintojen laskennassa ehdotetaan luovuttavaksi pienten, alle 200 oppilaan, oppilaitosten yksikköhintojen korottamisesta. Mainittu korotus haittaa käynnissä olevaa ammatillisten oppilaitosten ylläpitämisympäristönsä kehittämistä, jossa eri oppilaitoksia pyritään kokemaan nykyistä vahvempien ja laajempien ylläpitäjyhteisöjen yhteyteen. Koska mainittu korotuksen poistaminen saattaisi kohtuuttomasti heikentää eräiden pienten oppilaitosten taloudellista asemaa, ehdotetaan lakiin otettavaksi säännökset mahdollisuudesta peruskoulun ja lukion tavoin erityisestä syystä harkinnanvaraisesti korottaa ammatillisen oppilaitoksen yksikköhintaa.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen laskentaperusteita ehdotetaan muutettavaksi siten, että ammattikorkeakouluissa järjestettäviin ammatillisiin erikoistumisopintoihin ei sovellettaisi tutkintokohtaisten kustannusten perusteella opiskelijaa kohden määrättyjä yksikköhintoja. Erikoistumisopintoja ei sisältönsä puolesta ole mahdollista luontevasti jakaa eri tutkintoihin. Erikoistumisopintoihin sovellettaisiin kaikilta osin valtioneuvoston vahvistamaa ammattikorkeakoulujen yksikköhintojen keskimääräistä markkamäärää.

Kaikki edellä mainitut todellisiin kustannuksiin perustuvat yksikköhinnat vuodelle 1997 lasketaan vuoden 1995 toteutuneiden kustannusten perusteella siten, että yksikköhintojen keskinäiset suhteet vuonna 1997 vastaavat vuoden 1995 kustannuksia. Koska yksikköhintoihin ennen vuotta 1996 valtiontalouden säästö päätösten perusteella tehdyt leikkaukset pysyvät edelleen voimassa, korjataan vuoden 1995 kustannusten perusteella vuodelle 1997 laskettuja yksikköhintoja siten, että vuoden 1997 yksikköhinnoilla ja vuoden 1996 yksikköhintoja laskettaessa sovelletuilla oppilas- opetustunti- ja asukasmäärillä lasketut valtionosuuden perusteet vastaavat vuodelle 1996 laskettuja valtionosuuden laskennallisia perusteita.

Liikuntatoiminnalle ja nuorisotyölle ehdotetaan nykyisestä poiketen vahvistettavaksi

kummallekin omat asukaskohtaiset yksikköhintansa. Nuorisotyön yksikköhinta ehdotetaan vahvistettavaksi nykyisestä poiketen kunnan alle 29 vuotiasta asukasta kohden, jolloin nuorisotyön valtionosuus kohdistuu nykyistä enemmän niihin kuntiin, joissa mainittu nuorisoikäluokan suhteellinen osuus kunnan asukasmäärästä on suuri. Liikuntatoiminnan yksikköhinta kattaisi jatkossakin kaikki ikäluokat. Teatterin yksikköhinta ehdotetaan vahvistettavaksi vuosittain laskennallista henkilötyövuotta kohden valtion talousarvion rajoissa. Nykyään teatterin yksikköhinnaksi henkilötyövuotta kohden vahvistetaan edelliselle vuodelle vahvistettu yksikköhinta tarkistettuna arvioitujen kustannustason ja valtion toimenpiteistä aiheutuvien toiminnan muutosten mukaisesti.

2.4.3. Valtion ja kuntien välinen tehtävien ja kustannustenjakoa

Eduskunnalle on samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annettu hallituksen esitys ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevaiksi lainsäädännöksi. Sen mukaan ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa siirrytään vuoden 1997 alusta lukien ammattikorkeakouluja, ammatillisia erikoisoppilaitoksia ja eräitä muita poikkeuksia lukuunottamatta järjestelmään, jossa ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus perustuu lääninhallitusten oppilaitosten ylläpitäjien kanssa tekemiin koulutuksen hankintasopimuksiin. Myös nykyisin jatkolinjakoulutuksena järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus perustuisi vuoden 1997 alusta lukien mainittuihin hankintasopimuksiin. Nykyisin jatkolinjoja rahoitetaan laskennallisessa valtionosuusjärjestelmässä valtionosuudella ja oppilaiden kotikuntien maksuosuuksilla. Ehdotetussa uudessa järjestelmässä lisäkoulutuksen kustannuksista vastaisi kokonaisuudessaan valtio. Tämä otetaan huomioon valtion ja kuntien välisessä kustannustenjaossa vuoden 1996 tasossa.

Mainittuun esitykseen liittyen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettusta laista, valtionosuutta saavista kansanopistoista annettusta laista ja valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annettusta laista ehdotetaan poistettavaksi ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevat säännökset. Jotta valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoa ei tämän vuoksi muuttuisi nykyisestä, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

annetun lain mukaisesti kunnan rahoitusosuuksiin ehdotetaan lisättäväksi vuosittain markkamäärä, joka vastaa kunnan vastattavaksi vuonna 1996 jääneitä kotikuntien maksuosuuksia jatkolinjakoulutuksena järjestetyn ammatillisen lisäkoulutuksen kustannuksiin.

Eduskunnalle on samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annettu hallituksen esitys laiksi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta sekä hallituksen esitys laiksi ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain muuttamisesta ja laiksi lukiolain 26 d §:n kumoamisesta. Ensiksi mainitussa hallituksen esityksessä ehdotetaan, että lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijan koulumatkoja tuettaisiin valtion varoista maksamalla kuljetuksen järjestäjälle, matkalipun myyjälle tai opiskelijalle koulumatkatukea. Mainittujen oppilaitosten opiskelijoiden majoituskustannuksia tuettaisiin ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisia etuja koskevan lain muuttamista ja lukiolain 26 d §:n kumoamista koskevan hallituksen esityksen mukaan jäljempänä mainittuja poikkeuksia lukuunottamatta valtion varoista opintotukijärjestelmän kautta. Mainittuun uudistukseen liittyen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetusta laista ehdotetaan kumottavaksi ammatillisten oppilaitosten ja lukioiden koulumatkojen ja majoituksen rahoitusta koskevat säännökset. Jotta valtion ja kuntien välinen kustannustenjakoa ei tämän vuoksi muuttuisi nykyisestä, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti kunnan rahoitusosuuksiin ehdotetaan lisättäväksi vuosittain markkamäärä, joka vastaa kunnan vastattavaksi vuonna 1996 tulleita kotikuntien maksuosuuksia koulumatkoista ja majoituksesta aiheutuneisiin kustannuksiin.

Edellä todetusta poiketen maatalousalan sekä metsä- ja puutalousalan ammatillisten oppilaitosten sekä ammatillisten erityisoppilaitosten oppilaille järjestämää majoitusta edelleen tuettaisiin laskennallisen valtionosuusjärjestelmän kautta, koska mainittujen oppilaitosten toiminta on usein sisäoppilaitosmuotoista. Majoitusta varten ei kuitenkaan nykyiseen tapaan vahvistettaisi omia yksikköhintoja, vaan oppilaitosmuodoittain laskettavaa opetuksen yksikköhintaa korotettaisiin majoitusedun saaneiden oppilaiden osalta. Sisäoppilaitoksina toimivien kansanopistojen ja valtakunnallisten liikunnan kou-

luskeskusten opiskelijoiden majoitusedut ja majoituksen rahoitus säilyisivät nykyisellään.

Koululainsäädännön kokonaisuudistuksen yhteydessä harkitaan edellytykset luopua maksuttomista asuntoloista myös niissä oppilaitoksissa, joihin mainittu etuus vielä jää.

2.4.4. Kunnan valtionosuuden sekä kuntayhtymän ja yksityisen ylläpitäjän rahoituksen myöntäminen ja maksaminen

Esityksessä ehdotetaan, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukainen rahoitus nykyisestä poiketen kaikilta osin myönnetään ja maksetaan toiminnan järjestämisestä vastaavalle oppilaitoksen tai muun laitoksen ylläpitäjälle. Nykyään peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun sekä kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämän lukion, aikuislukion, ammatillisen oppilaitoksen ja ammattikorkeakoulun osalta valtionosuus myönnetään oppilaiden kotikunnille. Kuntayhtymän ylläpitämän muun laitoksen kuin oppilaitoksen osalta valtionosuus myönnetään nykyisin kuntayhtymän jäsenkunnille.

Kun rahoitus ehdotetaan myönnettäväksi ja maksettavaksi suoraan ylläpitäjille, voidaan luopua nykyisestä hallinnollisesti työlästä järjestelmästä, jossa oppilaiden kotikunnille myönnetty valtionosuudet kotikuntien maksuosuuksilla lisättyinä kuitenkin maksetaan suoraan oppilaitosten ylläpitäjille. Se, että uudessa järjestelmässä rahoitus myönnetään oppilaiden kotikuntien sijasta kaikilta osilta oppilaitosten ylläpitäjille, ei sinällään nettomääräisesti aiheuta muutoksia ylläpitäjien ja kotikuntien taloudelliseen asemaan.

Rahoituksen myöntämistä ja maksamista ehdotetaan yksinkertaistettavaksi myös siten, että luovutaan kesken varainhoitovuotta rahoituksen määrään oppilasmäärien laskentapäivien mukaisten oppilasmäärien perusteella tehtävistä tarkistuksista. Varainhoitovuoden rahoitus ehdotetaan myönnettäväksi varainhoitovuotta edeltävän vuoden oppilasmäärän mukaisesti. Rahoitus tarkistettaisiin varainhoitovuoden loppuun mennessä varainhoitovuoden todellisten oppilasmäärien mukaiseksi.

Siirryttäessä puhtaasti ylläpitäjäkohtaiseen rahoitusjärjestelmään voidaan myös luopua nykyiseen lainsäädäntöön sisältyvistä muutoksenhakukielloista. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan opetus- ja kulttuuritoi-

men käyttökustannusten valtionosuutta koskevaan päätökseen ei voi vaatia oikaisua tai hakea muutosta. Esityksessä ehdotetaan, et-tämainitun rahoituslain mukaisiin päätöksiin voi vaatia oikaisua ja hakea muutosta sen mukaan kuin kuntien valtionosuuslain 21 ja 22 §:ssä säädetään.

Kunnille opetus- ja kulttuuritointa varten myönnettävän valtionosuuden maksamisessa ehdotetaan otettavaksi huomioon myös kuntien valtionosuuslain mukaiset osuudet kuntien verotuloihin perustuvia valtionosuuksien tasauksista ja siirtymätasauksista. Mainituista tasauseriä tulisi opetus- ja kulttuuri-toimen rahoitusjärjestelmän kautta maksettavaksi osuus, joka vastaa opetus- ja kulttuuri-toimen rahoituksesta annetun lain mukaiseen rahoitukseen valtion talousarviossa varattujen määrärahojen osuutta valtion talousarviossa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain ja kuntien valtionosuuslain mukaisiin valtionosuuksiin varatuista määrärahoista.

2.5. Valtionosuuksien vähennykset vuosina 1997 ja 1998

Valtionosuuksia ehdotetaan vähennettäväksi vuonna 1997 2 500 miljoonaa markkaa ja vuonna 1998 1 300 miljoonaa markkaa. Vähennykset jakaantuisivat hallinnonaloittain vuodelle 1996 myönnettyjen valtionosuuksien mukaisessa suhteessa. Vähennykset kohdistuisivat kuntiin yhtä suu-ri-na asukasta kohden. Ehdotettavien vähennysten perusteena on valtiontalouden tasapainottamisen tarve. Lisäksi vuoden 1997 valtionosuuksia ehdotetaan vähennettäväksi myös muiden, valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen liittyvien lakiesitysten mukaisen kuntien valtionosuustehtävien muutosten ja kuntien menojen vähentymisen perusteella. Muutokset, vähennykset ja niiden perustelut on esitetty kohdassa 3.1.1.

2.6. Eräiden lakien voimassaolon jatkaminen

Esitykseen sisältyvät ehdotukset kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityk-
sestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta ja kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta on selostettu jäljempänä yksityiskohtaisten perustelujen kohdalla.

3. Esityksen vaikutukset

3.1. Taloudelliset vaikutukset

3.1.1. Valtion ja kuntien välinen kustannus- tenjako

Ehdotettavan järjestelmän valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon lähtökohdan muodostaisivat vuoden 1997 valtionosuudet vähennettynä 1 300 miljoonalla markalla. Vähennys toteutettaisiin vuonna 1998.

Vuoden 1997 valtionosuuksien taso perustuisi vuodelle 1996 myönnettyihin valtionosuuksiin mukaan lukien vuoden 1996 kuntien verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasaukset ja siirtymätasaukset, sekä vuoden 1997 valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutoksiin sekä muihin jäljempänä esitettyihin muutoksiin. Lisäksi kuntien valtionosuuksia ehdotetaan vähennettäväksi vuonna 1997 2 500 miljoonaa markkaa. Valtionosuuksien vuosien 1997 ja 1998 vähennykset, jotka eivät perustu kuntien tehtävien muutoksiin tai kuntien menojen vähennyksiin, olisivat näin ollen yhteensä 3 800 miljoonaa markkaa. Valtionosuuksien vähennys on tarkoitettu pysyväksi siten, että vähennystä ei hyvitetä kunnille joka neljäs vuosi tehtävässä kustannustenjaon tarkistuksessa.

Ehdotuksen mukaan kuntien vuoden 1997 valtionosuuksiin tehtäisiin arvioitun 1,4 prosentin mukaiset kustannustason nousun edellyttämät valtionosuuksien lisäykset, jotka ovat yhteensä 389 miljoonaa markkaa. Tältä osin menettely vastaa aikaisempaa valtionosuuslainsäädäntöä, joskin valtionosuuksien tarkistuksista luovuttiin vuosina 1994—1996 muuttamalla lakia väliaikaisesti.

Kustannustenjaon lähtökohtana olevaan vuoden 1997 valtionosuuksien määrään vaikuttaisivat myös muutokset, jotka perustuisivat muihin valtion vuoden 1997 talousarvioon liittyviin lakiesityksiin.

Kuntien 502 miljoonan markan rahoitusosuus eläkkeensaajien asumistukeen ehdotetaan poistettavaksi. Tämä otettaisiin huomioon vähentämällä vastaavalla määrällä kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia.

Kuntatyönantajan sosiaaliturvamaksut ehdotetaan alennettavaksi yksityisten työnantajien sosiaaliturvamaksuja vastaaviksi, mikä vähentää kuntien menoja 1 100 miljoonaa markkaa ja lisää vastaavalla määrällä valtion menoja. Kuntien käyttökustannusten valtion-

osuuksia ehdotetaan vähennettäväksi tämän vuoksi 800 miljoonaa markkaa, jolloin on otettu huomioon se, että sosiaaliturvamaksun alentuminen vaikuttaa valtionosuuksia vähentävästi tämän ehdotuksen mukaisesti kustannustason muutoksen perusteella tehtävissä valtionosuuksien tarkistuksessa.

Niin sanotun kannustinloukkutyöryhmän ehdotuksiin perustuen hallitus tulee antamaan eduskunnalle esityksen asumistuen ja toimeentulotuen säädösten yhteensovittamisesta ja uudistamisesta. Uudistuksen johdosta kuntien toimeentulotukimenot vähenisivät ja tällä perusteella ehdotetaan vuoden 1997 valtionosuuksia vähennettäväksi 200 miljoonaa markkaa.

Lukion ja ammatillisten oppilaitosten kuljetuksen valtionosuudesta ehdotetaan luovuttavaksi kokonaan ja majoituksen valtionosuudesta pääosin etuuksien siirtyessä opintotukijärjestelmään 1.7.1997 lukien. Valtionosuuksien arvioidaan vähenevän vuositasolla 164 miljoonaa markkaa ja vuonna 1997 82 miljoonaa markkaa.

Vuoden 1997 yleisen valtionosuuden määrässä otettaisiin vähennyksenä huomioon 40 miljoonaa markkaa johtuen maatalousryttäjäiden lomituspalveluiden järjestämisvastuun siirtymisestä kunnilta Maatalousryttäjäiden eläkelaitokselle. Järjestämisvastuu ei enää kuuluisi valtionosuustehtävien piiriin. Lisäksi kuntien yleisen valtionosuuden vähennyksenä on otettu huomioon ehdotettavan valtionosuusuudistuksen vaikutusten lieventämiseksi tarkoitettu harkinnanvaraisen valtionosuuden lisäksi 30 miljoonalla markalla vuodesta 1996.

Jo vuoden 1996 valtionosuuksia tasattiin verotuloihin perustuvalla valtionosuuksien tasauksella. Tasauserien laskenta perustui verovuoden 1993 verotietoihin. Vuoden 1997 valtionosuuksien tasauksen määräytymisperusteena käytettäisiin verovuoden 1994 tietoja. Ehdotuksen mukaiset verotuloihin perustuvat valtionosuuksien vähennykset olisivat 3 106 miljoonaa markkaa ja lisäykset 2 540 miljoonaa markkaa, jolloin valtionosuudet vähenisivät nettomääräisesti 566 miljoonaa markkaa. Nettovähennys on 203 miljoonaa markkaa suurempi kuin vuoden 1996 valtionosuuksien tasauksessa. Jotta valtion ja kuntien kustannustenjako ei tämän vuoksi muuttuisi, on yleisen valtionosuuden määrää korotettu 203 miljoonaa markkaa vuodelle 1997.

Kaikki edellä esitetyt vuoden 1997 val-

tionosuuksien määrään vaikuttavat muutokset ovat valtion vuoden 1997 talousarvioesityksen mukaisia.

Valtionosuusjärjestelmässä tarkoitetut valtion ja kuntien kustannustenjaon piirissä olevat laskennalliset valtionosuudet, mukaan lukien verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasaukset, ovat vuonna 1997 valtion talousarvioesityksen mukaan 25 389 miljoonaa markkaa ja ilman verotuloihin perustuvia tasauksia vastaavat valtionosuudet ovat 25 945 miljoonaa markkaa.

Kustannustenjaon ennallaan pitämiseksi tarkistetaan valtionosuuksia vuosittain seuraavaksi varainhoitovuodeksi valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muuttumisen perusteella ja valtionosuuksiin tehdään kustannustason muutoksen edellyttämät tarkistukset. Kun näin tehtävät muutokset valtionosuuksiin perustuvat suureksi osaksi arvioihin ja kun kuntien valtionosuustehtävien menokehityksessä voi tapahtua muutoksia muista syistä muun muassa toiminnan tehokkuuden muuttuessa ehdotetaan, että kuntien ja valtion välinen kustannustenjaon tarkistus suoritettaisiin joka neljäs vuosi. Tällöin sosiaali- ja terveydenhuolto sekä opetus- ja kulttuuritointa koskevassa nelivuotistarkistuksessa otettaisiin huomioon kuntien tilinpäätöstietojen perusteella tapahtuneet muutokset valtionosuustehtävien menoissa. Tarkistuksessa, joka tapahtuisi ensimmäisen kerran vuonna 2000 ja joka otettaisiin huomioon vahvistettaessa valtionosuuksia vuodelle 2001, käytettäisiin kuntien menojen arvioinnin perusteena vahvistamisvuonna käytettävissä olevia viimeisiä tilinpäätöstietoja. Käytännössä kustannustenjaon tarkistuksen lähtökohtana olisivat kuntien vuoden 1999 tilinpäätöstiedot, jonka lisäksi otettaisiin huomioon ne arvioidut muutokset, jotka ovat tapahtuneet tämän jälkeen toiminnan laadussa ja laajuudessa sekä kuntien kustannustasossa.

Valtionosuuksiin tehtäisiin tällöin tarkistus, joka palauttaisi kuntien menojen ja valtionosuuksien suhteen ennalleen huomioon ottaen sen, että edellä mainitut valtionosuuksien vähennykset on tarkoitettu pysyviksi.

Ehdotuksen mukaan vuosittaisesta kustannustason muutoksesta otetaan huomioon vähintään puolet. Vajaan kustannustason tarkistuksen toteuttaminen voisi tulla kysymykseen aikaisintaan varainhoitovuodelle 2000. Tältä osin ehdotuksen taloudelliset vaikutukset riippuisivat siitä, mikä on kustannustason

muutos ja miten säädöstä sovellettaisiin sekä siitä, mikä on soveltamisvuoden valtionosuuksien kokonaismäärä. Mikäli esimerkiksi 3 prosentin kustannustason noususta otettaisiin huomioon vain puolet, vähentäisi tämä valtionosuuksia noin 400 miljoonaa markkaa, jos valtionosuuksien kokonaismäärä olisi vuoden 1997 tasolla.

Joka neljäs vuosi kuntien menojen perusteella tehtävää valtionosuuksien tarkistusta ei sovellettaisi kuntien yleiseen valtionosuuteen, koska se edellyttäisi uuden erillisen ja työlään tilastointijärjestelmän perustamista. Tämä on perusteltua myös sen vuoksi, että vain osa yleisestä valtionosuudesta perustuu kunnille säädettyihin tehtäviin. Muu osa on kohdentumatonta yleisperusteista avustusta. Kuntien yleiseen valtionosuuteen tehtäisiin vain ne vuotuiset tarkistukset, jotka aiheutuvat tehtävien mahdollisesta laajuuden ja laadun muutoksista tai jotka perustuvat kustannustason muutokseen.

Ehdotettavan verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vaikutus kuntien valtionosuuksien tasauslisien ja vähennysten nettomäärään muuttuisi vuosittain riippuen siitä, miten kuntien asukasta kohden lasketujen verotulojen suhde muuttuu kuntien välillä. Tasauksen vaikutus valtionosuuksien kokonaismäärään tulevana vuosina on vaikeasti arvioitavissa. Vaikutus saattaa muuttua vuosittain valtionosuuksien kokonaismäärää pienentäväksi tai lisääväksi. Ehdotuksen mukaan verotuloihin perustuvan tasauksen muutoksia ei otettaisi huomioon valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tarkistuksissa. Aikaisempaan järjestelmään sisällyntyytä verotulojen täydennystä ei myöskään otettu kustannustenjaon tarkistuksessa huomioon samoista syistä.

Siirtymätasausmenettely lisää valtionosuuksia vuonna 1997 nettomääräisesti arviolta 27 miljoonaa markkaa. Vuodeksi 1996 toteutetun uudistuksen mukaiset siirtymätasaukset olivat nettomääräisesti 61 miljoonaa markkaa. Siirtymätasauksien muutoksia ei ole otettu huomioon vuoden 1997 valtionosuuksien tason määrittelyssä eikä niitä ehdoteta otettavaksi huomioon kuntien ja valtion välisessä kustannustenjaon tarkistuksessa myöhemminkään.

3.1.2. Valtionosuudet hallinnonaloittain

Vuoden 1996 valtionosuuksista oli sosiaali- ja terveydenhuollon osuus 57 prosenttia,

opetus- ja kulttuuritoimen 37 prosenttia ja sisäasiainministeriön hallinnonalan osuus 6 prosenttia.

Ehdotettavassa järjestelmässä kuntien siirtymätasaukset ja verotuloihin perustuvat tasaukset sekä vuosille 1997 ja 1998 ehdotettavat yhteensä 3 800 miljoonan markan valtionosuuksien vähennykset jaettaisiin hallinnonaloittain mainittujen prosenttilukujen suhteessa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonalan osuus vuosien 1997 ja 1998 yhteensä 3 800 miljoonan markan vähennyksistä olisi näinä vuosina yhteensä 2 166 miljoonaa markkaa, opetus- ja kulttuuritoimen 1 406 miljoonaa markkaa ja sisäasiainministeriön hallinnonalan vähennykset 228 miljoonaa markkaa.

Siirtymätasaukset lisääisivät vuonna 1997 sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia nettomääräisesti arviolta 15 miljoonaa markkaa opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia 10 miljoonaa markkaa ja sisäasiainministeriön valtionosuuksia 2 miljoonaa markkaa.

Sisäasiainministeriön vuodelle 1997 myöntämän yleisen valtionosuuden laskennallisena lähtökohtana olisi vuodelle 1996 myönnetty yleisen valtionosuuden määrä. Verotuloihin perustuvan tasauksen aiheuttama valtionosuuksien nettomääräinen vähennys on vuonna 1997 203 miljoonaa markkaa suurempi kuin vuonna 1996. Tämä otettaisiin huomioon vastaavana lisäyksenä yleisen valtionosuuden vuoden 1997 markkamäärään. Lisäksi vähennyksenä otettaisiin huomioon valtion talousarvioehdotuksen mukaisesti 30 miljoonaa markan siirto harkinnanvaraiseen valtionosuuteen käytettäväksi tämän lakiehdotuksen mukaisten valtionosuuksien muutosten lieventämiseen.

Alajaksossa 3.1.1. mainitun kuntien sosiaaliturvamaksujen alentamisen perusteella vähennettäisiin lisäksi kuntien yleisen valtionosuuden määrää 48 miljoonaa markkaa, opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuuksia 296 miljoonaa markkaa ja sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksia 456 miljoonaa markkaa vuonna 1997.

Kunkin hallinnonalan valtionosuuden määrittelyssä vuodelle 1997 otettaisiin huomioon vuodelle 1996 myönnettyjen valtionosuuksien ohella toiminnan laadun ja laajuuden aiheuttamat muutokset vuonna 1997 sekä kohdassa 3.1.1. mainitut, tästä ehdotuksesta erillisinä annettavien lakiesitysten mukaiset valtionosuuksien muutokset. Toimeentulotuki-

menojen vähentymisen perusteella tehtävästä valtionosuuksien yhteensä 200 miljoonan markan vähennyksestä olisi sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuksien vähennys 53 miljoonaa markkaa ja opetustoimen valtionosuuksien vähennys 147 miljoonaa markkaa.

3.1.3. Valtionosuuksien muutokset kunnittain

Ehdotuksen mukaan lain voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiin valtionosuuksien määräytymisperusteiden aiheuttamia valtionosuuksien muutoksia tasattaisiin siirtymätasauksin siten, että muutokset rajoittuisivat asukasta kohden kumulatiivisesti laskettuna vuonna 1997 200 markkaan, vuonna 1998 400 markkaan, vuonna 1999 700 markkaan, vuonna 2000 1 050 markkaan ja vuonna 2001 1 400 markkaan.

Siirtymätasauksen perusteena oleva valtionosuuksien muutos laskettaisiin vertaamalla kunnalle vuonna 1996 myönnettyjä valtionosuuksia uusien perusteiden mukaan vuodelle 1997 määräytyviin vastaaviin valtionosuuksiin, joihin ei sisälly vuoden 1997 valtionosuuksien 2 500 miljoonan markan vähennystä, vuonna 1997 toteutettavia valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutoksista aiheutuvia valtionosuuksien muutoksia, kustannustason muutokseen perustuvaa valtionosuuksien lisäystä, kuntien sosiaaliturvamaksun alentamisen perusteella tehtäviä valtionosuuksien vähennyksiä, eläkkeensaajien asumistuen kuntarahoituksen poistamista vastaavaa valtionosuuksien vähennystä eikä kuntien toimentulotukimenojen arvioidun alentumisen perusteella tehtyjä valtionosuuksien vähennyksiä. Samalla kertaa kaikille vuosille laskettavien siirtymätasauksen laskemisen perusteena käytettäisiin vuodenvaihteen 1995—1996 asukaslukua.

Kunnalle myönnettäisiin vuoden 1997 siirtymätasauksena valtionosuuden lisäystä, mikäli vertailulaskelmien mukainen valtionosuuden vähentyminen olisi suurempi kuin 200 markkaa asukasta kohden. Siirtymätasauksena myönnettäisiin asukasta kohden markkamäärä, jolla laskelmien mukainen valtionosuuden asukasta kohden laskettu vähentyminen ylittää 200 markkaa. Vastavasti seuraavien vuosien siirtymätasaus laskettaisiin vertaamalla laskettua valtionosuuden muutosta kullekin vuodelle määriteltyyn rajaukseen. Vastavasti, jos kunnan vertailu-

laskelmien mukainen valtionosuuden lisäys ylittää sallittavan muutoksen, olisi siirtymätasaus kunnan valtionosuuksia vähentävä. Vuonna 1997 siirtymätasauksin lisättäisiin valtionosuuksia yhteensä 141 kunnassa ja vähennettäisiin yhteensä 183 kunnassa. Vuonna 2001 ja sen jälkeen siirtymätasauksen mukaista valtionosuuden lisäystä maksettaisiin niille 20 kunnalle, joiden laskennallinen valtionosuuksien vähennys on vertailulaskelmien mukaan suurempi kuin 1 400 markkaa asukasta kohden. Muiden kuntien valtionosuuksiin ei siirtymäsäännöksiä enää sovellettaisi.

Kuntien valtionosuuksia ehdotetaan vähennettäväksi vuonna 1997 2 500 miljoonaa markkaa ja vuonna 1998 1 300 miljoonaa markkaa. Vuonna 1997 vähennys olisi kunnan asukasta kohden 491 markkaa ja vuonna 1998 255 markkaa, yhteensä 746 markkaa. Kun samalla uusien valtionosuusperusteiden aiheuttamat valtionosuuksien muutokset rajattaisiin vuonna 1997 200 markkaan ja vuonna 1998 400 markkaan asukasta kohden olisi kunnan laskennallinen valtionosuuden vähennys vuonna 1997 enintään 691 markkaa ja vähintään 291 markkaa asukasta kohden ja vuonna 1998 vähennys olisi enintään 1 146 markkaa ja vähintään 346 markkaa asukasta kohden verrattuna vuonna 1996 myönnettyihin valtionosuuksiin. Vuonna 2001 uusien valtionosuusperusteiden aiheuttama laskennallinen vähennys, huomioon ottaen siirtymätasaukset olisi enintään 1 400 markkaa asukasta kohden verrattuna vuoteen 1996. Suurin mahdollinen valtionosuuksien vähennys koskisi yhteensä 20 kuntaa. Vuonna 2001 ehdotettava järjestelmä olisi voimassa kaikkien niiden kuntien osalta, joissa valtionosuudet tehtyjen laskelmien mukaan lisääntyvät uudistuksen johdosta. Siten minäkään kunnan valtionosuuksia ei enää vähennettäisi siirtymätasauksin vuonna 2001.

Esitetyt muutostarvit ovat laskennallisia ja perustuvat edellä kuvattuun vuoden 1996 valtionosuuksien ja ehdotettavien valtionosuusperusteiden mukaisten valtionosuuksien vertailuun.

Kuntien verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasaukset muuttuisivat vuonna 1997 vaikka tasausmenettelyä koskevia säännöksiä ei ehdotuksen mukaan muuteta lukuunottamatta verotuloihin perustuvan vähennyksen rajoittamista 15 prosenttiin kunnan laskennallisista verotuloista. Valtionosuuksien muutos aiheutuisi siitä, että las-

kelmassa käytettäisiin verovuoden 1994 tieto- ja kun vuoden 1996 verotuloihin perustuvassa tasauksessa käytettiin verovuoden 1993 tietoja. Vastaavasti valtionosuusmuutoksia aiheutuu paitsi uusista määräytymisperusteista sinänsä, myös siitä, että uusia määräytymisperusteita sovellettaessa asukaslukutietoina, ikäryhmittäisinä asukaslukutietoina ja tietoina työttömyysasteesta käytetään uudempiä tietoja kuin on käytetty laskettaessa vuoden 1996 valtionosuuksia. Myös nämä muutokset vaikuttavat laskettuihin valtionosuusmuutoksiin ja näin ollen siirtymätasauksiin.

Vuoden 1997 jälkeen kuntien valtionosuudet tulevat muuttumaan muun muassa niiden muutosten vuoksi, jotka tapahtuvat kunta-kohtaisissa määräytymisperusteissa, kuten väkiluvussa, ikärakenteessa ja oppilasmäärissä sekä niiden valtionosuuksien muutosten seurauksena, jotka perustuisivat toiminnan laadun ja laajuuden sekä huomioon otettavaan kustannustason muutokseen. Kuntien valtionosuudet muuttuisivat myös verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen muutosten vuoksi riippuen kunnan laskennallisen verotulon kehityksestä suhteessa verotulotasauksessa käytettävävään 90 prosentin tasausrajaan. Tällaiset muutokset eivät ole etukäteen arvioitavissa. Muutokset olisivat kuitenkin perusteltuja, koska tasauksen tarkoitus on nimenomaan sovittaa valtionosuuksien määrä kunnan laskennallisilla verotuloilla mitattavaan tulopohjaan.

Kun tehtäväkohtaiset valtionosuudet perustuisivat kunnan laskennallisten menojen ja kaikille kunnille yhtä suuren asukasta kohden lasketun rahoitusosuuden erotukseen, tulisivat esimerkiksi ikärakenteesta johtuvat kunnan keskimääräisestä poikkeavat laskennalliset menot täysimääräisesti otetuksi huomioon valtionosuutta lisäävänä tai vähentävänä tekijänä. Myös myöhemmin tapahtuvat muutokset laskennallisissa määräytymisperusteissa, kuten ikärakenteessa, työttömyydessä ja oppilasmäärissä vaikuttaisivat täysimääräisesti kunnan valtionosuuteen.

Ehdotettavat valtionosuuksien määräytymisperusteet merkitsisivät huomattavia muutoksia useiden kuntien valtionosuuksiin. Kun vuoden 1996 siirtymätasauksilla tasattiin niitä muutoksia, jotka aiheutuivat vuonna 1996 käytetyistä uusista valtionosuusperusteista, johtuvat myös tämän ehdotuksen aiheuttamat laskennalliset muutokset osin vanhojen, vuoteen 1995 saakka voimassa olle-

den valtionosuusperusteiden ja nyt ehdotettavan järjestelmän eroista.

Ehdotettavan siirtymätasausmenettelyn perusteena olevien laskelmien mukaan vuoden 1997 valtionosuudet lisääntyisivät ilman siirtymätasauksia yhteensä 5 kunnassa yli 1 000 markkaa asukasta kohden. Valtionosuudet vähentyisivät yli 2 000 markkaa 6 kunnassa ja aiemmin todetun mukaisesti vähennys ylittäisi 1 400 markkaa 20 kunnassa, joille myönnettäisiin näin ollen siirtymätasauksia vielä vuonna 2001. Vuonna 2002 ei siirtymätasauksia näille kunnille enää maksettaisi, jolloin niiden valtionosuudet vähenisivät edelleen. Yhteensä 4 kunnan valtionosuudet vähenisivät vuonna 2002 yli 1 000 markkaa asukasta kohden, muissa 14 kunnassa vähennys olisi 19—950 markkaa asukasta kohden. Näitä muutoksia tasattaisiin harkinnanvaraisella rahoitusavustuksella. Yhteensä 115 kunnan valtionosuuksien muutos jäisi alle 200 markkaan asukasta kohden, jolloin niihin ei sovellettaisi siirtymäsäännöksiä.

Valtionosuuksien vähennys jäisi joka tapauksessa siirtymätasauksesta johtuen enintään 200 markkaan vuonna 1997 ja vuonna 1998 lisäksi 200 markkaan. Kun otetaan huomioon ne yhteensä 3 800 miljoonan valtionosuusleikkaukset, jotka eivät perustu kuntien valtionosuustehtävien muutoksiin tai kuntien menojen vähentymiseen, joutuvat kaikki kunnat sopeutumaan lisäksi asukasta kohden 746 markan valtionosuuksien vähentymiseen vuosina 1997 ja 1998.

Oheisessa taulukossa (taulukko 1) kunnat on jaettu laskennallisten verotulojen perusteella desiileihin siten, että verotulojen suhteen 43 suurituloisinta kuntaa kuuluu 10. desiiliin. Muissa verotulodesiileissä on 44 kuntaa. Kunnissa, joissa verotulo on korkein, vähenisivät valtionosuudet eniten. Tähän vaikuttaa lähinnä pääkaupunkiseudun kuntien valtionosuuksien vähentyminen, koska niiden paino on laskelmassa huomattava. Useimmissa muissa suurissa kaupungeissa valtionosuudet lisääntyvät. Verotuloiltaan alhaisempien kuntien valtionosuudet lisääntyvät keskimäärin hieman, vaikka niiden joukossa on myös suurimpien menetysten kuntia. Eniten lisääntyisivät niiden kuntien valtionosuudet, jotka kuuluvat 5. desiiliin.

Alueellisen tarkastelun mukaan (taulukko 2) suurimmat valtionosuuksien menetykset kohdistuisivat Lapin ja Uudenmaan kuntiin. Koska Uudenmaan suurten kaupunkien val-

tionosuuksien laskennallinen vähentyminen on lähellä 200 markan tasausrajaa vähennykset toteutuisivat Uudellamaalla valtaosin jo vuonna 1997. Siirtymätasausten vuosittain tapahtuva pieneminen vaikuttaisi lähinnä Lapin ja Kainuun kuntien valtionosuuksien lisävähennyksiin myös vuonna 1998 ja sen jälkeen. Vastaavia vähennyksiä tapahtuisi myös joissakin saaristokunnissa. Valtionosuusjärjestelmän aiheuttamien muutosten lieventämiseen vuosina 1997—1999 tarkoitetut harkinnanvaraisen valtionosuuden lisäykset tulisivat kohdentumaan erityisesti kuntiin, jotka joutuisivat eniten luopumaan valtionosuuksistaan. Kun tämä otetaan huomioon ja harkinnanvaraisen valtionosuuden

myöntämisessä otetaan muilta osin huomioon taloudelliset vaikeudet ja erityisolosuhteet, kohdistuisivat avustukset mm. useimpiin Pohjois-Suomen kuntiin, ja eräisiin saaristokuntiin.

Vaikka tässä tarkastelussa on kiinnitetty huomiota vain valtionosuuksien muutoksiin vuodesta 1996 vuoteen 1997, muodostaa nyt tehtäväksi ehdotettava uudistus vuodeksi 1996 toteutetun uudistuksen kanssa kokonaisuuden, jolloin on perusteltua, että harkinnanvaraisia avustuksia myönnettäessä otetaan huomioon muiden perusteiden ohella myös vuonna 1996 tapahtuneet valtionosuusmuutokset.

Taulukko 1

Siirtymätasausten mukaiset valtionosuusmuutokset kunnittain muutoksen rajaussäännökset huomioon ottaen ja verotulot desiileittäin, markkaa/asukas

<i>Verotulo- desiili</i>	<i>Kuntia</i>	<i>Asukkaita</i> ¹⁾	<i>Laskennal- linen vero</i> ²⁾	<i>Vuonna 1997</i>	<i>Vuonna 2002</i>
1	44	154 020	6 897	27	—27
2	44	179 517	7 422	9	—64
3	44	215 170	7 702	36	51
4	44	217 688	8 049	19	19
5	44	246 085	8 371	64	117
6	44	249 371	8 657	—5	—55
7	44	264 147	9 005	—2	—8
8	44	453 383	9 536	26	—35
9	44	941 782	10 409	4	—86
10	43	2 170 461	13 177	—25	23
<i>Koko maa</i>	<i>439</i>	<i>5 091 624</i>	<i>10 793</i>	<i>— 1</i>	<i>— 7</i>

1) Asukasluvu vuodenvaihteessa 1995/96

2) Verovuoden 1994 laskennalliset verot jaettuna asukasluvulla 1.1.1994

Taulukko 2

Siirtymätasauslaskelman mukaiset valtionosuusmuutokset kunnittain muutoksen rajausäännökset huomioon ottaen, markkaa/asukas

Maakunta	1)		
	Asukasluku	Vuonna 1997	Vuonna 2002
Uusimaa	1 326 589	—115	—159
Varsinais-Suomi	435 119	54	165
Satakunta	243 186	48	104
Häme	164 937	80	223
Pirkanmaa	438 503	125	409
Päijät-Häme	182 377	22	35
Kymenlaakso	192 282	83	138
Etelä-Karjala	139 610	81	141
Etelä-Savo	174 159	30	— 56
Pohjois-Savo	258 315	50	87
Pohjois-Karjala	177 271	18	47
Keski-Suomi	258 078	— 45	—171
Etelä-Pohjanmaa	200 857	41	14
Vaasan rannikkoseutu	174 167	— 55	— 86
Keski-Pohjanmaa	72 915	60	19
Pohjois-Pohjanmaa	356 647	115	211
Kainuu	95 201	— 91	—365
Lappi	201 411	—170	—874
<i>Koko maa</i>	<i>5 091 624</i>	<i>— 1</i>	<i>— 7</i>

1) Asukasluku vuodenvaihteessa 1995/96

3.1.4. Eräiden lakien voimassaolon jatkaminen

Tilannetta, jossa kunta voi joutua talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain mukaisten toimenpiteiden piiriin, ei ole yleensä mahdollista luotettavasti ennakoita. Lain taloudelliset vaikutukset riippuvat siitä, kuinka suuri kunnan luotto-kanta joudutaan ottamaan korkotuen piiriin. Tiedossa ei tällä hetkellä ole uusia korkotuen piiriin tulevia kuntia. Talousarvioehdotuksessa on kuitenkin varauduttu siihen, että korkotuen piiriin voisi tulla suppea määrä uusia kuntien luottoja. Lain mukaisella kuntaselvitysmenettelyllä ei voida arvioida olevan valtiontaloudellisia vaikutuksia. Näin lain jatkamisella vuodeksi 1997 ei ole valtion menoja lisäävää vaikutusta.

Kunnat päättävät kuntaliitoksista yleensä kunnallisvaalikausittain niin, että liitokset voivat tulla voimaan kunnallisvaalien jälkeisenä vuotena. Koska vuonna 1997 ei jär-

jestetä kunnallisvaaleja, kuntien päättämät liitokset tulevat todennäköisesti toteutumaan pääsääntöisesti 1.1.1998 jälkeen. Kunnille on kuitenkin perusteltua varata mahdollisuus liitosavustukseen niissäkin tapauksissa, joissa liitoksesta päätettäisiin jo vuonna 1997 vuoden 1998 alusta voimaan tulevaksi. Näin ollen sillä, että lakia ehdotetaan jatkettavaksi vuodeksi 1997, on valtion menoja lisäävä vaikutus aikaisintaan vuonna 1998.

3.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole merkittäviä organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia valtionhallinnossa. Esitys ei myöskään sisällä kuntien organisaatiota tai henkilöstöä koskevia ehdotuksia.

Uudistuksen menettelytapoja koskevat muutokset ovat vaikutuksiltaan vähäisiä. Harkinnanvaraisen rahoitusavustuksen myöntämismenettelyssä tapahtuvat muutokset aiheuttavat jonkin verran hallinnollista lisätyötä. Valtionosuuksien perusteiden muuttumi-

nen lisää myös laskentatyötä.

Luopuminen kunnan osuudesta kansaneläkkeensaajien asumistukeen vähentää kuntien ja valtion välistä ristikkäistä rahaliikennettä ja hallinnollista työtä sekä valtion- että kunnallishallinnossa.

Valtionosuuden myöntämismenettelyn muuttaminen opetustoimessa siten, että valtionosuudet myönnetään myös kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämien oppilaitosten osalta oppilaiden kotikuntien sijasta oppilaitosten ylläpitäjille selkeyttää järjestelmää ja vähentää hallinnollista työtä keskushallinnossa.

Ehdotetuilla laeilla, joilla jatkettaisiin yhdellä vuodella kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annettua lakia sekä kuntien yhdistymisavustuslakia, ei ole organisaatio- ja henkilöstövaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Lakiesitys on valmisteltu virkatyönä yhteistyössä sisäasiainministeriön, valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä opetusministeriön kesken. Valmistelun yhteydessä on kuultu Suomen Kuntaliiton edustajia. Valtionosuuksien tasausmenettelyn laskennasta on kuultu Verohallitusta.

Vuonna 1995 valtionosuusuudistusta valmistelemaan valtioneuvosto nimesi selvitysmiehen, jonka ehdotuksen hallituksen talouspoliittinen ministerivaliokunta on hyväksynyt vuoden 1997 valtion talousarvion valtionosuuksia koskeväksi perusteeksi. Esitys on tämän päätöksen mukainen.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusjärjestelmään liittyviä erityistekijöitä on tutkittu selvitysmiehen työn yhteydessä erikseen. Sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevat

tutkimukset on suoritettu Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskukseen, Stakesin, toimesta.

Esitys on tarkastettu oikeusministeriössä.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys liittyy valtion vuoden 1997 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Esitys liittyy hallituksen esitykseen vuonna 1997 perittäviä sosiaaliturvamaksuja ja kansaneläkelaitoksen rahoitusta koskeväksi lainsäädännöksi, jossa esitetään muun muassa luovuttavaksi kuntien rahoitusosuudesta eläkkeensaajien asumistukeen. Tämä rahoitusosuuden poisto otetaan huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden määrässä. Jos mainittuun esitykseen tehdään eläkkeensaajien asumistuen rahoitusta koskevia muutoksia, tulee myös tätä esitystä muuttaa vastaavasti.

Esitys liittyy opetus- ja kulttuuritoimen osalta hallituksen esitykseen Eduskunnalle ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskeväksi lainsäädännöksi sekä hallituksen esitykseen Eduskunnalle laiksi lukiodien ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta ja hallituksen esitykseen Eduskunnalle laiksi ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain muuttamisesta ja laiksi lukiolain 26 d §:n kumoamisesta. Mikäli mainittuihin esityksiin sisältyviin ehdotuksiin, jotka koskevat ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksen tai lukion ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuen taikka ammatillisten oppilaitosten oppilaiden majoitusedun soveltamisalaa tai laajuutta, tehdään muutoksia, tulee myös tätä esitystä muuttaa vastaavasti.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Kuntien valtionosuuslaki

1 luku. Yleisiä säännöksiä

1 §. *Soveltamisala.* Lain soveltamisala vastaa asiallisesti nykytilaa. Laissa säädettäisiin

valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaosta, verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasauksesta, yleisestä valtionosuudesta sekä harkinnanvaraisista rahoitusavustuksista kunnille. Tehtäväkohtaisista valtionosuuksista säädettäisiin erikseen ja niihin sovellettaisiinkin tätä lakia vain, jos tässä laissa tai tehtäväkohtaisista valtionosuuksista annettaisiin

sa laeissa niin säädettäisiin.

Valtionosuudet osoitettaisiin kuntien valtionosuustehtävien hoitamiseen, mutta opetus- ja kulttuuritoimen alalla valtionosuudet voitaisiin suorittaa myös suoraan muulle toiminnan ylläpitäjälle kuin kunnalle. Tämän vuoksi nimitetään vastaanottavia tahoja, kuntaa, kuntayhtymää tai toiminnan ylläpitäjää yhteisnimikkeellä valtionavun saaja.

Ahvenanmaan maakunnan kunnat jäisivät lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Lakiin sisältyy siirtymäsäännökset, joilla tasataan uudistuksen kuntien taloudelle aiheuttamia muutoksia vuoteen 2001 asti.

2 §. *Määritelmää.* Pykälässä olisi aikaisempaan tapaan määritelty koko valtionosuuslainsäädännölle yhteiset, keskeiset käsitteet.

Yleinen valtionosuus pysyisi käsitteellisesti entisellään. Sen perusosa koostuisi kahdesta osasta, yleisestä taloudellisesta tuesta ja toisaalta valtion osuudesta sellaisten, laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseen, joiden valtionosuusperusteita koskevissa säännöksissä on viitattu voimassa olevaan kuntien valtionosuuslakiin. Nämä lait ovat seuraavat:

1) laki kunnille palo- ja pelastustoimen kustannuksiin suoritettavista valtionosuuksista ja -avustuksista, 3 § (692/92);

2) laki yleisestä oikeusaputoiminnasta, 22 § (693/92);

3) laki maaseutuelinkeinojen hallinnosta kunnissa, 5 § (694/92);

4) laki valtionavustuksesta elinkeinojen edistämiseen kunnissa, 2 § (697/92);

5) rakennuslaki, 24, 115 ja 137 § (702/92);

6) laki maaseutuelinkeinojen tukitehtäviä hoidettaessa noudatettavasta menettelystä, 11 § (1336/92);

7) laki kuluttajaneuvonnan järjestämisestä kunnassa, 7 § (288/93);

8) laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta, 14 a § (420/93); sekä

9) laki alueiden kehittämisestä, 11 § (1335/93).

Perusosan lisäksi yleiseen valtionosuuteen kuuluisivat olosuhdelisät, jotka myönnettäisiin kunnille tiettyjen erityisolosuhteiden perusteella.

Tehtäväkohtaiset valtionosuudet myönnettäisiin sosiaali- ja terveystoimessa sekä opetus- ja kulttuuritoimessa käyttökustannusten laskennallisina valtionosuuksina. Niiden suuruus määrittäisi paitsi laissa säädettyjen, teh-

täväkohtaisten määräytymisperusteiden, myös kunnan vakioidun, eli kaikille kunnille samansuuruisen, asukasta kohti laskettavan rahoitusosuuden perusteella.

Aikaisempaan tapaan valtionosuudet eivät sinällään olisi käyttötarkoitukseltaan sidottuja, mutta niiden vastaanottaminen edellyttäisi kuitenkin lähtökohtaisesti velvoittautumista valtionosuustehtävien hoitamiseen riittävällä tasolla.

Harkinnanvarainen rahoitusavustus olisi laissa määriteltyjen kriteerien perusteella myönnettävä viimesijainen avustus, jolla kunnan peruspalvelut pyrittäisiin turvaamaan.

Valtionapuviranomainen olisi laissa aikaisemmasta poikkeavassa merkityksessä ja tarkoittaisi nimenomaisesti kuntien valtionosuuslaisia tarkemmin säädeltyjen tehtävien hoitamisesta vastaavaa ministeriötä, eli tällä hetkellä sisäasiainministeriötä. Muussa valtionosuuslainsäädännössä vastuunalainen valtionapuviranomainen määriteltäisiin aina erikseen.

2 luku. Valtion ja kuntien välinen kustannustenjakko

3 §. *Valtionosuuksien vahvistamisperusteet.* Pykälään on koottu ne tekijät, jotka otettaisiin huomioon vuosittain valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä tai laskennallisia kustannuksia vahvistettaessa. Yksityiskohtaisemmin niiden sisällöstä säädettäisiin luvun seuraavissa pykälissä.

Muutosta nykytilaan verrattuna merkitsisi mahdollisuus kustannustason muutoksen huomioon ottamiseen vain osittain. Jäljempänä 5 §:ssä todetusta puolestaan johtuu, että tehtävästä päätöksestä tulisi käydä ilmi, miltä osin kustannusten ennakoitu nousu on jätetty huomioonottamatta.

Lisäksi varainhoitovuoden valtionosuuksissa otettaisiin huomioon aiempina vuosina valtionosuustehtävissä toteutuneiden sekä kustannustasossa tapahtuneiden muutosten oletetun ja toteutuneen kehityksen erotus. Näiden muutoksen perusteella tapahtunutta arvioidun ja toteutuneen kehityksen eroa ei siten enää, kuten ei vuoden 1996 järjestelmässäkään, kesken varainhoitovuotta selvitetäisi eikä maksettaisi erillisenä, eikä sille laskettaisi korkoa.

4 §. *Valtionosuustehtävien ja kustannustason muutos.* Säännös vastaa ansiotason

kehityksen määrittelyä lukuun ottamatta nykylä.

Kunnille aiheutuvien kustannusten muutoksena otettaisiin huomioon valtionosuustehtävien laadussa ja laajuudessa arvioidut muutokset, jos ne aiheutuvat asianomaista valtionosuustehtävää koskevasta laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtakunnallisesta suunnitelmasta taikka valtion talousarviosta.

Kustannustason muutoksena otettaisiin huomioon yleisen hintatason arvioitu muuttuminen ja aikaisemmasta poiketen yleisen ansiotason kehittymisen sijasta nimenomaan kuntien vastaavien kustannusten arvioitu muutos.

5 §. *Toteutuneiden muutosten huomioon ottaminen.* Pykälässä säädettäisiin toteutuneen muutoksen perusteella lisäyksenä tai vähennyksenä huomioonotettava erä koskemaan 4 §:ssä säädetyllä tavalla määräytyvää valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden sekä kustannustason muutoksesta johtuvaa erotusta. Kustannustason arvioidun ja toteutuneen muutoksen erotusta laskettaessa jouduttaisiin ottamaan myös huomioon, miltä osin erotus aiheutuu 3 §:n 2) kohdan nojalla tehdystä valtioneuvoston päätöksestä. Vuonna 1996 voimassa olleesta laista johtuu, että kustannustason muutoksen huomioon ottamisen osalta 5 §:ää sovellettaisiin ensi kerran vuoden 1999 valtionosuuksia vahvistettaessa.

6 §. *Kustannustenjaon säilyttäminen.* Lähtökohtana olisi, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjako ei lain voimaantulohetkestä muuttuisi. Poikkeuksen muodostaisi vain ennalta siirtymäsäännöksissä määritelty, vuoden 1998 valtionosuuksien vähennys sekä lain 3 §:n 2) kohdan perusteella alle täyden määrän kustannustason arvioidusta muutoksesta tehtyt päätökset. Näiden päätösten huomioon ottamisesta säädettäisiin pykälän kolmannessa momentissa.

Valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa seurattaisiin vertaamalla lain voimaantulovuoden tai edellisen tarkistamisvuoden valtionosuuksia ja niiden perusteena olevia laskennallisia kustannuksia sekä niiden piiriin kuuluvan kunnallisen toiminnan menoja lähtökohtavuotena ja tarkistamisvuonna yhdenmukaisiin perustein. Verotuloihin perustuvan tasauksen muutoksia ei otettaisi huomioon.

Tarkistuksen piiriin kuuluisivat tehtäväkohtaiset valtionosuudet kokonaisuutena siitä

riippumatta, että opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus voidaan maksaa muullekin toiminnan ylläpitäjälle kuin kunnalle.

Periaatetta ei sovellettaisi sen luonteesta johtuen perustamishankkeista eikä muusta kulttuuritoimesta kuin kirjastotoimesta aiheutuviin kustannuksiin eikä laskennallisiin korkoihin, lainanhoitokustannuksiin tai poistoihin.

Tarkistus tapahtuisi, kuten voimassaolevassa lainsäädännössäkin joka neljäs vuosi eli ensi kerran tarkistus koskisi varainhoitovuotta 2001.

Voimassaolevan lain vastaavaan kohtaan verrattuna olisi pykälän 2 momenttia tarkoituksenmukaista selkeyttää toteamalla nimenomaisesti, että valtionosuuksien tai niiden määräytymisen perusteena olevien keskimäärien markkamäärien tarkistaminen koskee ainoastaan tehtäväkohtaisia valtionosuuksia. Yleisen valtionosuuden tarkistaminen tapahtuisi vuosittain edellä olevien säännösten nojalla eikä 2 §:n perusteluissa lueteltujen erityislakien tehtävien kustannuseurannan perusteella. Eri asia on, että neljän vuoden välein voisi olla perusteltua suorittaa olosuhdeliisien tarkistus mahdollisesti tehtävien selvitysten edellyttämällä tavalla. Tarkistus perustuisi harkintaan, eikä se edellyttäisi nimenomaista mainintaa laissa.

3 luku. Valtionosuuksien tasaus

7 §. *Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus.* Säännös vastaa vuonna 1996 voimaan tullutta lain muutosta. Osa siihen sisältyvistä yksityiskohtaisista määräyksistä ehdotetaan siirrettäväksi tämän lain nojalla annettavaan asetukseen.

Kuntien valtionosuuksia tasattaisiin kuntien laskennalliseen taloudelliseen suorituskykyyn perustuen. Tämä määriteltäisiin, kuten aiemminkin, kuntien laskennallisten verotulojen pohjalta. Huomioon otettavaan verotulopohjaan luettaisiin kunnallisvero, osuus yhteisöverosta ja kiinteistövero.

Tasausraja olisi edelleen 90 prosenttia koko maan keskiarvosta. Tämän ylittäviin valtionosuuksiin tehtäisiin 40 prosentin tasausvähennys, eli kunnan valtionosuuksia vähennettäisiin markkamäärällä, joka on 40 prosenttia siitä määrästä, jolla kunnan laskennalliset verotulot ylittävät tasausrajan. Muutoksena vuoden 1996 järjestelmään verraten ehdotetaan kuitenkin vähennyksen enimmäismääräksi 15 prosenttia kunnan lasken-

nallisesta verotulosta.

Kuntien valtionosuuksien keskimääräiset markkamäärät on voitava vahvistaa syyskuussa ja ensimmäinen erä maksaa tammi-kuun 11 päivään mennessä. Kunnat tarvitsevat myös valtionosuustiedot talousarviokäyttelyään varten jo syksyllä. Tämän vuoksi annettavassa asetuksessa määrättäisiin, että verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen perusteena käytettäisiin verotuksen maksuunpanotietoja ja verotusarvoja siltä verovuodelta, jonka kaikkien verolajien maksuunpano- ja verotusarvotiedot ovat käytettävissä syyskuun 1 päivään mennessä. Käytännössä vuoden 1997 valtionosuudet voitaisiin näin ollen vahvistaa verovuodelta 1994 maksuunpantujen verojen perusteella. Laskennassa ehdotetaan käytettäväksi vuodenvaihteen 1993—1994 asukaslukua.

4 luku. Yleinen valtionosuus ja rahoitusavustus

8 §. *Yleisen valtionosuuden määräytyminen.* Kunnille maksettava yleinen valtionosuus olisi kunnan varainhoitovuotta edeltävän vuodenvaihteen asukasmäärän ja vuosittain vahvistettavan keskimääräisen markkamäärän tulo. Näin muodostuvaan yleisen valtionosuuden perusosaan lisättäisiin siihen tai vahvistettuun keskimääräiseen markkamäärään suhteutetut, kuntien erilaisiin toimintaolosuhteisiin perustuvat olosuhdelisat.

Liikenteen taajamallisen ja kielillisen markkamäärät laskettaisiin yhteen. Saaristo- ja syrjäisyystekijöiden perusteella myönnettävät lisät olisivat sen sijaan toisensa poissulkevia ja niiden perusteella lisättäisiin perusosaan vaihtoehtoista suurempi markkamäärä.

Tehtäväkohtaisten valtionosuuksien laskennassa käytettäisiin edellisistä poikkeavia olosuhdetekijöitä.

9 §. *Saaristolisa.* Tässä pykälässä säädettäisiin saariston kehittämisen edistämiseksi annetussa laissa (494/81) tarkoitettujen kuntien aseman huomioon ottamisesta yleisen valtionosuuden yhteydessä. Tuki jakautuisi kolmeen suuruusluokkaan kunnan saaristosuuden asteen mukaisesti. Varsinaisten saaristokuntien kohdalla tuen suuruus määräytyisi yleisen valtionosuuden perusosan suhteessa. Saaristo-osakuntien lisän määräytymisperusteena käytettäisiin vahvistettua keskimääräistä markkamäärää ja lisän suuruus perustuisi saaristossa varainhoitovuotta edeltäneen vuodenvaihteen alussa asuneiden

asukkaiden lukumäärään. Valtioneuvosto päättää saaristolain 9 §:n nojalla saaristokunnista ja muiden kuntien saaristo-osista, joihin sovelletaan saaristokuntaa koskevia säännöksiä. Tukea saavat kunnat määräytyisivät vahvistamisvuonna voimassa olevan valtioneuvooston päätöksen mukaan.

10 §. *Syrjäisyyslisa.* Tässä pykälässä säädettäisiin kunnille niiden syrjäisyyden perusteella saaristolaisen kanssa vaihtoehtoisesti maksettavasta lisästä. Lisän suuruus laskettaisiin erityisen paikallisen ja seudullisen väestöpohjan perusteella määräytyvän syrjäisyysluvun mukaisesti. Paikallinen väestöpohja sisältäisi 25 kilometrin säteellä ja seudullinen 50 kilometrin säteellä kuntakeskuksesta asuvan väestön. Syrjäisyysluku pohjautuu tutkimukseen, joka on julkaistu sisäministeriön kuntaosaston julkaisusarjassa numerolla 2/1996. Asetuksella säädettäisiin syrjäisyysluvun määräytymisen perusteista sekä kunnista, jotka tämän perusteella ovat tällä hetkellä oikeutettuja syrjäisyyslisaan.

11 §. *Liikenteen taajamallisa.* Taajamaliikenteen huolehtimisesta aiheutuvat lisämenot otettaisiin uutena tekijänä huomioon kuntien yleisessä valtionosuudessa. Lisän määrä laskettaisiin varainhoitovuotta edeltäneen vuodenvaihteen taajamaväestön lukumäärän perusteella ja tuen yksikköhinta vastaisi 45 prosenttia yleisen valtionosuuden vahvistetusta keskimääräisestä markkamäärästä. Tukeen olisivat oikeutettuja kunnat, joiden taajamaväestön määrä ylittää edellä todettuna ajankohtana 40 000. Asetuksella säädettäisiin, mihin tilastoon taajamaväestön määrittäminen perustuu, sekä kunnista, jotka tämän perusteella ovat tällä hetkellä oikeutettuja taajamallisaan.

12 §. *Kielilisa.* Pykälä vastaa asiallisesti tähän mennessä väestön kielisuhteen perusteella maksettua lisää, jonka suuruutta nyt ehdotetaan korotettavaksi kaksinkertaiseksi, eli 10 prosenttiin yleisen valtionosuuden perusosasta. Valtioneuvosto päättää kielilain 2 §:n mukaan kaksikielisistä kunnista. Kielillisen myöntämisen perusteena käytettäisiin valtioneuvoston kulloinkin voimassa olevaa päätöstä. Saamelaisen kotiseutualueen kunniksi on saamelaiskäräjistä annetun lain (974/95) 4 §:ssä määritetty Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnat sekä osa Sodankylän kunnasta.

13 §. *Rahoitusavustus.* Harkinnanvaraista rahoitusavustusta ehdotetaan myönnettäväksi jo aiemmin voimassa ollein perustein. Pykä-

län ensimmäinen momentti vastaisikin sanamuodoltaan tarkasti nykyisen lain 18 §:ää.

Siirtymäsäännöksiin 30 §:ään sisältyisi lisäksi ehdotus rahoitusavustusten erityiskriteeristä vuodelle 1997—1999.

Pykälän toinen momentti vastaisi sisällöltään myös asiallisesti nykyistä. Sen mukaan valtionapuviranomainen, eli tällä hetkellä sisäasiainministeriö voisi asettaa avustuksen myöntämiselle ja käytölle kunnan talouden tervehdyttämistä koskevia ehtoja. Säännöstä voitaisiin soveltaa riippumatta siitä, millä perusteella avustusta myönnetään.

5 luku. Maksaminen ja muu menettely

14 §. *Neuvottelumenettely.* Pykälässä säädettäisiin nykyisen tapaan neuvottelumenettelystä eri ministeriöiden sekä toisaalta kuntien keskusjärjestön kanssa. Pykälää sovellettaisiin nyt myös tehtäväkohtaisiin valtionosuuksiin. Neuvottelumenettelyä koskevia säännöstarkistuksia sisältävä kohta sisältyy valtion ja kuntien suhteita selvittämään asetetun selvitysmiehen työn kolmanteen vaiheeseen. Tämän vuoksi säännöstä esitetään tässä vaiheessa muutettavaksi ainoastaan tehtäväkohtaisten valtionosuuksien osalta.

Tarkoituksena olisi jatkaa nykyisenkaltaista käytäntöä, jossa neuvottelut käydään sisäasiainministeriön, opetusministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön ja valtiovarainministeriön sekä toisaalta kuntien keskusjärjestön edustajien kanssa. Asianomaiset ministeriöt neuvottelevat toimialaansa kuuluvista asioista myös suoraan kuntien keskusjärjestön edustajien kanssa.

Valtion ja kuntien välisestä kustannustenjaosta neljän vuoden välein käytävistä neuvotteluista kuntien keskusjärjestön kanssa säädettäisiin tarkemmin asetuksella.

15 §. *Valtionosuuden vahvistaminen ja tarkistaminen.* Valtioneuvosto päättää nykyisin valtionosuuksien keskimääräisistä markkamääräistä tai laskennallisista kustannuksista vuosittain syyskuun loppuun mennessä. Pykälässä ehdotetaan, että tätä menettelyä ja aikataulua jatkettaisiin. Päätöksen sisältö kattaisi 3 §:ssä mainitut kohdat. Vuodelle 1997 yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä vahvistettaisiin poikkeuksellisesti laissa.

16 §. *Valtionosuuden ja rahoitusavustuksen myöntäminen sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vahvistaminen.* Pykälässä säädettäisiin tehtäväjaosta ja

noudatettavista aikatauluista valtionosuuksien myöntämisessä.

Ehdotus vastaa pääosin nykykäytäntöä. Harkinnanvaraisen rahoitusavustuksen maksun ehdotetaan kuitenkin jatkossa tapahtuvan kahdesti vuodessa. Tämä olisi tarpeen, jotta voitaisiin taata riittävän joutuisasti avustus vaikeuksiin joutuneelle kunnalle. Avustusta voisi hakea siten myös ennen varainhoitovuotta, jolloin se maksettaisiin kyseisen varainhoitovuoden kesäkuun loppuun mennessä. Haun tulisi tapahtua lokakuun loppuun mennessä, jolloin talousarviot kunnissa on jo alustavasti käsitelty ja valtioneuvosto on tehnyt valtionosuuksien perusteista päätöksensä. Valtionapuviranomainen päättäisi avustuksesta pääsääntöisesti jo ennen kuin kunta lopullisesti hyväksyy talousarvionsa, mikä merkitsee, että kunta voisi alustavasti ottaa mahdollisen avustuksen etukäteen huomioon.

Varainhoitovuoden aikana haettavan avustuksen myöntäminen menettely jatkuisi entisen kaltaisena. Ennen varainhoitovuotta myönnettävään avustukseen pykälää sovellettaisiin ensi kerran vuonna 1997.

17 §. *Maksaminen.* Valtionosuudet, joissa on otettu huomioon verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus ja 31 §:n perusteella siirtymätasaus, maksettaisiin valtionavun saajalle kuukausittain yhtä suurina erinä kunkin kuukautena, viimeistään sen 11 päivänä. Menettely jatkuisi pääosin nykyisellään ja maksuista huolehtisivat asianomaiset ministeriöt.

Rahoitusavustukset ehdotetaan sen sijaan maksettavaksi kahdesti vuodessa hakuajan kohdan perusteella.

Pykälässä säädettäisiin myös maksukäytännöstä sekä kunnan laskennallisen verotulokertymän perusteella määritettävän tasauslisän ja tasausvähennyksen huomioonottamisesta ja kohdentumisesta yleisen valtionosuuden ja tehtäväkohtaisten valtionosuuksien välillä. Kohdentuminen vaihtelisi sen mukaan, mikä suhteellinen osuus eri valtionosuuslakien perusteella myönnettävillä valtionosuuksilla on kulloinkin valtion talousarviossa. Kohdentuminen tapahtuisi nimenomaan määrittelyhetkellä noudatettavan talousarvion osuuskien suhteessa. Sisäasiainministeriö toimittaisi tehtäväkohtaisista valtionosuuksista huolehtiville ministeriöille kuntakohtaisen päätöksen tasauserien huomioon ottamisesta.

Mikäli jonkin hallinnonalan valtionosuus ei poikkeuksellisesti riittäisi negatiivisten

tasauserien huomioon ottamiseen, perisi asianomainen ministeriö erotuksen kunnalta.

18 §. *Saamatta jääneen etuuden suorittaminen.* Säännös vastaisi nykyisen kuntien valtionosuuslain 22 §:ää. Saamatta jäänyt etuus voitaisiin maksaa myös viran puolesta.

Edellytyksenä palautukselle ylipäänsä on, että ne tiedot, joihin palautus perustuisi, eivät ole olleet valtionavun saajan käytettävissä oikaisuvaatimuksen tekemiselle 21 §:ssä säädetyn määräajan kuluessa.

Viiivästyneelle suoritukselle maksettavaksi koroksi ehdotetaan Suomen Pankin peruskoron sijaan korkolain (633/82) 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa sen kuukauden alusta, jona valtionosuus olisi tullut maksaa. Lainkohdan mukaan vuotuista korkoa on maksettava kulloinkin voimassa olevan Suomen Pankin vahvistamaa kolmen kuukauden markkinakoron vuosikeskiarvoa vastaavan korkokannan mukaisesti (Suomen Pankin vahvistama viitekorko). Suomen Pankki vahvistaa korkokannan prosenttisyksikön tarkkuudella vuosittain joulukuussa seuraavaksi kalenterivuodeksi. Tällä hetkellä Suomen Pankin vahvistama viitekorko on 6 prosenttia vuodessa.

Merkitykseltään vähäisiä etuuksia ei tarvitsisi välttämättä suorittaa ja kaikissa tapauksissa maksu voitaisiin myöhentää seuraavan vuoden valtionosuuksien yhteydessä suoritettavaksi.

19 §. *Perusteettoman edun palauttaminen.* Pykälä vastaisi aiemmin voimassa ollutta säännöstä. Saamatta jääneen etuuden kanssa yhdenmukaisesti säädettäisiin sovellettavaksi korkolain 3 §:n 2 momentin mukaista vuotuista korkoa. Niin ikään yhdenmukaisesti säädettäisiin, että vähämerkityksellinen etuus voitaisiin jättää määräämättä palautettavaksi. Palautettava etuus saataisiin vähentää myös myöhemmistä suorituksista.

20 §. *Suoritusvelvollisuuden raukeaminen.* Säännös vastaisi aiempaa käytäntöä. Vanhentumisaika sekä etuuden suoritus- että palautustapauksissa olisi sama, viisi vuotta.

6 luku. Muutoksenhaku

21 §. *Oikaisumenettely.* Säännös vastaisi nykytilaa. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n 2 momentin nojalla sitä sovellettaisiin myös opetus- ja kulttuuritoimeen. Kuntien valtionosuuslaissa oikaisumenettely koskisi yleisen valtion-

osuuden myöntämisestä tai verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen tai 31 §:n perusteella siirtymätasauksen vahvistamis- päätöstä.

22 §. *Muutoksenhaku.* Säännös olisi asiallisesti yhdenmukainen nykyisen kanssa. Ainoastaan oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun sekä saamatta jäänyttä tai perusteetonta etuutta sekä uhkasakkoa koskevaan päätökseen saisi hakea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muilta osin valittaminen olisi kielletty. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n 2 momentin nojalla sitä sovellettaisiin myös opetus- ja kulttuuritoimeen.

7 luku. Erinäisiä säännöksiä

23 §. *Tietojen toimittaminen.* Pykälässä säädettäisiin valtionavun saajan yleisestä tietojentoimittamisvelvollisuudesta. Tarkempia määräyksiä sisältyy erityislakeihin. Säännöksellä varmistettaisiin, että ministeriöt tai niiden päättämät viranomaiset voisivat saada tarpeelliset, valtionosuuden määrittämisen kannalta oleelliset tiedot.

24 §. *Uhkasakko.* Lainkohdan mukaan lääninhallitus voisi määrätä valtionavun saajan sakon uhalla noudattamaan laiminlyömiänsä valtionosuusvelvoitetta. Päätös edellyttäisi asianomaisen ministeriön tai muussa laissa määrätyn valtionapuviranomaisen kuulemista. Säännös kuuluisi kokonaisuuteen, jonka tarkoituksena on viimesijassa varmistaa niiden tehtävien toteutuminen, joihin valtio rahoitusosuudellaan osallistuu. Säännöksen muuttaminen olisi tarpeellista erityisesti nyt, kun kuntalain uudistamisen yhteydessä lääninhallitusten yleinen kuntiin kohdistuva valvontavelvollisuuskin on poistettu. Ministeriön kuulemisella varmistettaisiin, että kyse on koko maan tasolla poikkeuksellisesta menettelystä tai laiminlyönnistä. Luonteeltaan uhkasakko päätös lääninhallituksen toimeenpanemana muistuttaisi virka-apua ja sysäys menettelyyn voisikin perustua myös kunnasta tai valtionapuviranomaisesta lähteneeseen aloitteeseen.

25 §. *Tarkemmat säännökset.* Tarkemmat säännökset lain täytäntöönpanosta annettaisiin asetuksella. Näin voisi tapahtua asianomaisessa pykälässä erityisesti mainittujen seikkojen ohella tarvittaessa myös muissa tapauksissa.

8 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

26 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta lukien ja sillä kumottaisiin 3 päivänä elokuuta 1992 annettu kuntien valtionosuuslaki (688/92) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

27 §. *Yleisen valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä.* Vuoden 1997 yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä ehdotetaan vahvistettavaksi laissa, koska se edellä todetuin poikkeuksin muodostaisi peruslähdetason valtion ja kuntien väliselle kustannustenjaolle. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin vuonna 1997 ja sitä seuraavina vuosina yleisen valtionosuuden keskimääräisestä markkamäärästä tehtävästä vähennyksestä.

28 §. *Kustannustason muutokset vuosina 1996—1998.* Osana uuteen järjestelmään liittyviä siirtymäsäännöksiä vahvistettaisiin täysimääräisten inflaatiotarkistusten suorittaminen kahtena ensimmäisenä vuonna. Tämän jälkeen valtioneuvosto päättäisi lain 3 §:ssä todetulla tavoin kustannustason muutosten joko kokonaan tai osittain huomioonottamisesta. Näin olisi pidemmällä aikavälillä mahdollista ottaa huomioon kustannustekijöiden kasvun ohella toisaalta myös tuottavuudessa tapahtunut kehitys.

29 §. *Valtionosuudet vuonna 1998.* Säännöksessä ehdotetaan, että vuonna 1998 tehtävä valtionosuuksien tason leikkaus sisällytettäisiin kohdistumisperiaatteineen uuteen lakiin. Siirtymäsäännöksenä määräyksellä otettaisiin siten ennakkoon huomioon poikkeama periaatteesta, jonka mukaan tämän lain voimaantulomomentilla vallitseva kustannustenjakoa muodostaisi uudistetun valtion ja kuntien välisiä taloudellisia suhteita koskevan järjestelmän perustan. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin 27 §:n tapaan valtionosuusleikkauksesta vuodesta 1998 lukien. Vähennys kokonaisuudessaan vuodesta 1998 lukien saadaan lisäämällä tässä mainittu vähennys vuonna 1997 tehtyyn vähennykseen.

30 §. *Rahoitusavustus vuosina 1997—1999.* Harkinnanvaraisen rahoitusavustuksen merkitystä esitetään lisättäväksi, jotta voitaisiin varmistaa kaikkein heikoimmassa taloudellisessa tilassa olevien kuntien asema valtionosuusuudistuksen aiheuttamassa muutostilanteessa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että väliaikaisena kriteerinä sen lisäksi, mitä 13 §:ssä on säädetty, otettaisiin

huomioon myös tämän lain täytäntöönpanosta kunnille johtuvat taloudelliset vaikeudet kolmen vuoden aikana lain voimaantulosta lukien.

Säännöksellä turvattaisiin niiden kuntien asema, jotka uuden lain voimaan tultua joutuisivat eniten luopumaan valtionosuuksista ja sen perusteella joutuisivat taloudellisiin vaikeuksiin. Säännös täydentäisi taloudelliselta asemaltaan kaikkein heikoimpien kuntien turvaa, mikäli muut siirtymäsäännökset osoittautuisivat riittämättömiksi.

31 §. *Siirtymätasaus.* Valtionapuviranomainen vahvistaisi ehdotuksen mukaan kullekin kunnalle vuosille 1997—2001 valtionosuusjärjestelmän muutoksesta aiheutuvan siirtymätasauksen asukasta kohti lasketavan markkamäärän. Siirtymätasaus noudattaisi vuoden 1996 väliaikaisratkaisun periaatetta. Näin kunnat, joiden valtionosuudet uuden järjestelmän johdosta muuttuisivat enintään 200 markkaa asukasta kohden, eivät lainkaan tulisi siirtymätasauksen piiriin.

Uuden järjestelmän siirtymäajaksi ehdotetaan viittä vuotta. Ne kunnat, joille uudistus aiheuttaa suuremman kuin 200 markan muutoksen asukasta kohti vuoden 1996 valtionosuuksiin verrattuna siirtyisivät tänä aikana uuteen järjestelmään siten, että muutoksen suuruus olisi 200 markkaa vuosina 1997—1998, 300 markkaa vuonna 1999 ja 350 markkaa vuosina 2000—2001. Siirtymätasaus jatkuisi, kunnes muutoksen jäljellä oleva määrä alittaisi kyseiselle vuodelle määritellyn siirtymätasauksen, jolloin koko jäljellä oleva osa tulisi otetuksi huomioon. Muutoksen valtionosuuksia lisäävä vaikutus toteutuisi kokonaisuudessaan siirtymäkauden aikana enemmän kuin 1400 markan vähennyksen kohteena olevien kuntien osalta. Siirtymäkauden jälkeen muutoksesta mahdollisesti aiheutuvia sopeuttamisvaikeuksia tasettaisiin harkinnanvaraisella rahoitusavustuksella.

1.2. Laki kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain jatkamista yhdellä vuodella vuoden 1997 alusta. Tavoitteena on varmistaa se, että tapauksissa, joissa muut keinot kunnan talouden vakauttamiseen eivät riitä, olisi edelleen mahdollista soveltaa lakiin sisälty-

viä säännöksiä valtion tuesta ja kuntaselvityksestä.

Muuttamalla lain 19 §:ää ja jatkamalla näin lain voimassaoloa varmistettaisiin, että käytettävissä olisi riittävä keinovalikoima kunnan talouden vakauttamiseksi poikkeuksellisessa tilanteessa. Lain voimassaolon jatkamisen aikana on mahdollista arvioida lakiin sisältyvän toimenpidevalikoiman käytökelpoisuutta, uudistamistarpeita ja yhteyttä muuhun kuntia koskevaan lainsäädäntöön.

1.3. Laki kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Esityksessä ehdotetaan kuntien yhdistymisavustuslain voimassaolon jatkamista yhdellä vuodella vuoden 1997 alusta. Uudistettun 5 §:n mukaan niissä tapauksissa, joissa kunnat päättäisivät liitoksista ensi vuonna niin, että ne tulisivat voimaan vuoden 1998 alusta, valtion avustus toimisi edelleen liitokseen kannustavana ja valtion tuki olisi ennakoita kuntien tiedossa.

1.4. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta

2 §. *Suhde kuntien valtionosuuslakiin.* Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuteen sovellettaisiin edelleen sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain lisäksi eräitä kuntien valtionosuuslain yleisiä säännöksiä. Koska viimeksi mainittu laki ehdotetaan korvattavaksi uudella samannimisellä lailla, ehdotetaan pykälässä olevaa viittausta kuntien valtionosuuslain säädöskokoelmanumeroon tarkistettavaksi.

6 §. *Valtakunnallisen suunnitelman sisältö.* Nykyisen pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen suunnitelma sisältää sosiaalihooltoon ja terveydenhuoltoon suoritettavien valtionosuuksien määrät, ikäryhmittäiset valtionosuudet asukasta kohden ja sairastavuuden perusteella määräytyvän valtionosuuden keskimääräisen markkamäärän asukasta kohden sekä arvion kuntien järjestämien sosiaalihoollon ja terveydenhuollon käyttökustannusten yhteismäärästä.

Tässä esityksessä sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden laskentatapaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että ensin määritetään kunnan asukaskohtaiset laskennalliset kustannukset, minkä jälkeen määrätään koko

maassa sovellettavan valtionosuusprosentin avulla kunnan asukaskohtainen rahoitusosuus. Tällä perusteella momentin 3 kohta ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että valtakunnalliseen suunnitelmaan sisältyisi arvio sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden laskennan perusteena olevien käyttökustannusten kokonaismäärästä sekä kunnan valtionosuuden laskennassa käytettävät laskennalliset kustannukset asukasta ja työtöntä kohden. Mainitut kustannukset käsittäisivät ikäryhmittäiset sekä sairastavuuden ja työttömyysasteen perusteella määrättävät kustannukset asukasta kohden sekä työttömyyden perusteella määrättävät kustannukset työtöntä kohden. Lisäksi valtakunnallisessa suunnitelmassa hyväksyttäisiin asukasta kohden laskettu kunnan omarahoitusosuus.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan valtioneuvoston vuosittain hyväksymän sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen suunnitelman tulee sisältää valtionosuuden määrittämisen perusteena olevan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön määrän. Lisäksi pykälän 3 momentin mukaan valtakunnallisessa suunnitelmassa voi olla määräyksiä sellaisen henkilöstön enimmäismäärästä, joka on palvelujen tuottamisen kannalta keskeisessä asemassa. Määräyksiä voidaan antaa tilanteessa, jossa tällaisen henkilöstön saatuuteen liittyvät ongelmat olisivat vaarantamassa yhdenvertaisten palvelujen saamisen maan eri osissa. Koska edellä mainituilla määräyksillä ei ole käytännön merkitystä, niitä koskevat säännökset ehdotetaan poistettaviksi pykälästä.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan valtakunnallisessa suunnitelmassa on voimavarojen alueellisen jakamisen perusteet. Koska suunnitelmassa on perusteltua määrittää jakamisen perusteita myös muutoin kuin alueellisesta näkökulmasta, ehdotetaan mainittu rajaus poistettavaksi.

7 §. *Valtakunnallisen suunnitelman valmistelu.* Pykälässä säädetään niistä ministeriöistä ja muista viranomaisista, joiden tehtävänä on huolehtia sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisen suunnitelman valmistelusta tai avustaa valmistelussa. Lisäksi pykälässä säädetään eräistä valmistelun yhteydessä noudatettavista menettelytavoista.

Valtakunnallisen suunnitelman valmistelusta ja kokoamisesta on käytännössä vastannut lähes yksinomaan sosiaali- ja terveysministeriö. Kokoamisen yhteydessä on kuultu Suomen Kuntaliittoa ja lisäksi muilla pykälässä

mainituilla ministeriöillä on ollut tilaisuus antaa lausuntonsa valmistelun yhteydessä.

Pykälää ehdotetaan yksinkertaistettavaksi siten, että valtakunnallisen suunnitelman valmistelusta vastaisi asianomainen ministeriö, joka olisi valtioneuvoston ohjesäännön perusteella sosiaali- ja terveysministeriö. Valmistelun yhteydessä olisi kuultava Suomen Kuntaliittoa. Lisäksi voitaisiin tarvittaessa kuulla muitakin viranomaisia ja yhteisöjä. Sen sijaan pykälässä ei enää säänneltäisi sitä, miten muut ministeriöt tai muut viranomaiset osallistuisivat suunnitelman valmisteluun. Käytännössä valmistelu suoritettaisiin edelleenkin siten, että sosiaali- ja terveysministeriö pyytäisi muilta ministeriöiltä ehdotukset suunnitelman laatimiseksi. Samoin keskusvirastot ja lääninhallitukset voisivat edelleen tarpeen mukaan avustaa valmistelussa.

8 §. *Voimavarojen alueellinen jakaminen.* Koska lain 6 §:n 3 momentissa tarkoitettun henkilöstön enimmäismäärää koskeva säännös ehdotetaan kumottavaksi, ehdotetaan pykälästä poistettavaksi maininnat tällaisen henkilöstön alueellisesta jakamisesta. Samalla pykälän 3 momentissa oleva perustamishankkeita koskeva ilmaisu muutettaisiin yhdenmukaiseksi 2 momentissa käytetyn ilmaisuuden kanssa.

10 §. *Valtionosuuden hyväksyminen ja tarkistaminen.* Pykälän 1 momentin nojalla sosiaalihuollon ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuksien kokonaismäärät sekä valtionosuuden perusteena olevat markkamäärät asukasta kohden hyväksytään vuosittain valtakunnallisessa suunnitelmassa. Valtionosuuden laskentatavan muutoksen johdosta momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sen nojalla valtakunnallisessa suunnitelmassa vahvistettaisiin arvio sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden laskennan perusteena olevista kustannuksista sekä kunnan valtionosuuden laskennan perusteena olevat laskennalliset kustannukset asukasta ja työtöntä kohden sekä asukasta kohden laskettu kunnan omarahoitusosuus.

Pykälän 2 momentissa olevaa viittausta kuntien valtionosuuslain eräisiin pykäliin ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan uuden lakiehdotuksen mukaista pykälää. Lisäksi 2 momenttiin ehdotetaan selvyuden vuoksi lisättäväksi maininta siitä, miten valtionosuustehtävien muutos otetaan huomioon asukaskohtaisissa laskennallisissa kustannuk-

sisissa. Ehdotuksen mukaan kustannusten muutokset kohdennetaan niiden ikäryhmien laskennallisiin kustannuksiin, joihin tehtävien muutoksetkin kohdistuvat. Ehdotettu säännös vastaisi nykyisin noudatettua menetelyä.

11 §. *Laskennalliset kustannukset.* Pykälän otsikkoa ja 1 momenttia ehdotetaan tarkistettaviksi valtionosuuden laskentatavan muutoksen johdosta. Ikäryhmittäisiä valtionosuuksia ei enää määrättäisi, vaan niiden sijasta määrättäisiin laskennalliset kustannukset kutakin eri ikäryhmiin kuuluvaa asukasta kohden.

Ikäryhmittäistä jaottelua ehdotetaan lisäksi tarkistettavaksi palvelujen tarvetta koskevien selvitysten perusteella siten, että omaksi ikäryhmäkseen lisättäisiin 85 vuotta täyttäneet, jolloin toiseksi ylimmäksi ikäryhmäksi muodostuisi vastaavasti 75—84-vuotiaat.

Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 momentti, jonka perusteella laskennalliset kustannukset hyväksyttäisiin sosiaalihuoltoon työttömyyden perusteella määräytyvien kustannusten laskemiseksi erikseen asukasta ja työtöntä kohden sekä terveydenhuoltoon sairastavuuden perusteella määräytyvien kustannusten laskemiseksi asukasta kohden.

12 §. *Kunnan valtionosuus.* Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi, koska sekä sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden laskentatapa että valtionosuuksien laskentaperusteet muuttuisivat useilta kohdin. Käyttökustannusten valtionosuus määriteltäisiin uudella tavalla kunnalle määriteltyjen laskennallisten kustannusten ja toisaalta kunnan omarahoitusosuuden erotuksena.

Kunnan laskennalliset kustannukset määriteltäisiin erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon määräytymistekijöiden sekä kunnan syrjäisyyden perusteella. Määräytymistekijöitä olisivat kunnan asukasluku, ikärakenne, palvelu- ja jalostusaloilla toimivien osuus työllisestä työvoimasta, työttömyys ja sairastavuus sekä kunnan syrjäisyys. Näistä tekijöistä kokonaan uusi olisi ainoastaan palvelu- ja jalostusaloilla toimivien osuus työllisestä työvoimasta, joka otettaisiin huomioon erityisen työssäkäyntikertoimen avulla. Muihin tekijöihin esitettäisiin huomattavia muutoksia verrattuna nykyjärjestelmään.

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset saataisiin kertomalla ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset asianomaiseen ikäryh-

mään kuuluvien lukumäärällä sekä kertomalla 0—6-vuotiaiden laskennalliset kustannukset lisäksi työssäkäyntikertoimella ja laske-
malla saadut ikäryhmittäiset markkamäärät yhteen. Tämän lisäksi otettaisiin laskennallisia kustannuksia määrättäessä huomioon työttömyyden vaikutus. Työttömyyden vaikutus laskettaisiin kertomalla asukasta kohden määritelty laskennallinen kustannus kunnan asukasluvulla ja työttömyyskertoimella sekä kertomalla erikseen kunnan työttömien lukumäärällä työtöntä kohden määritelty laskennallinen kustannus. Laskennallisen kustannuksen suuruus määrättäisiin sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisessa suunnitelmassa. Sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten kokonaismäärä saataisiin ikäryhmien ja työttömyyden perusteella määriteltyjen markkamäärien summana.

Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saataisiin puolestaan vastaavalla tavalla kertomalla aluksi ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien lukumäärällä. Tämän jälkeen sairastavuuden perusteella määräytyvät kustannukset laskettaisiin kertomalla erikseen asukasta kohden määritelty markkamäärä kunnan asukasluvulla ja sairastavuuskertoimella. Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saataisiin ikäryhmittäisten ja sairastavuuden perusteella määriteltyjen kustannusten summana.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden perusteena olevat kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saataisiin laske-
malla yhteen 2 ja 3 momentin mukaisesti lasketut sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset. Summa kerrottaisiin vielä lopuksi erillisellä syrjäisyyskertoimella, mikäli kunnalle olisi vahvistettu syrjäisyyskerroin. Näin ollen syrjäisyystekijä vaikuttaisi sekä sosiaalihuollon että terveydenhuollon laskennallisia kustannuksia korottavasti, kun nykyjärjestelmässä vastaavat asukastiheys- ja pinta-alakerroimet vaikuttavat ainoastaan terveydenhuollon perusteella määräytyvään valtionosuuteen.

Kunnan valtionosuus määräytyisi lopuksi sosiaali- ja terveydenhuollon yhteenlasket-
tujen kustannusten ja lakiehdotuksen 17 §:n nojalla laskettavan kunnan omarahoitusosuuden erotuksena.

13 §. *Työttömyyskerroin.* Työttömyys vaikuttaisi valtionosuuden laskentaperusteena sekä kunnan työttömyysasteen että työttömi-

en lukumäärän kautta. Työttömyysasteeseen liittyvä kerroin saataisiin jakamalla kunnan työttömyysprosentti koko maan työttömyysprosentilla. Tällä kertoimella kerrottaisiin työttömyysasteen perusteella määräytyvän markkamäärän ja kunnan asukasluvun tulo. Työttömyyskertoimen merkitys lisääntyisi, koska se nykyisestä poiketen voisi olla myös pienempi kuin yksi. Pykälän otsikko ja kertoimen nimi ehdotetaan muutettavaksi työttömyyskertoimeksi.

Työttömyystietoina käytettäisiin työministeriön tilastotietoja. Tiedot olisivat kaksi vuotta ennen valtionosuusvuotta alkavalta vuodelta eli vuoden 1997 valtionosuutta määriteltäessä vuodelta 1995.

14 §. *Sairastavuuskerroin.* Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että ikävakioidun kuolleisuussuhteen sijasta palvelujen tarvetta paremmin kuvaavaksi laskentaperusteeksi määrättäisiin alle 55-vuotiaiden työkyvyttömyyseläkkeellä olevien henkilöiden lukumäärä suhteessa kunnan 16—54-vuotiaaseen väestöön. Jos mainittu suhde on sama kuin koko maassa, olisi kerroin yksi. Jos kunnan mainittu työkyvyttömyyseläkeläisten ja työllisten lukumäärän suhde ylittäisi koko maan keskiarvon, korotettaisiin kerrointa ja vastaavasti jos kunnan suhde alittaisi koko maan keskiarvon, alennettaisiin kerrointa. Kerrointa korotettaisiin ja alennettaisiin siten, että kertoimen muutos vastaisi kunnan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ja kunnan 16—54-vuotiaiden lukumäärän ja koko maan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ja koko maan 16—54-vuotiaiden lukumäärän suhteen muutosta.

Pykälän 2 momentin nojalla kerrointa määriteltäessä käytettäisiin neljä vuotta ennen toimintavuotta alkavan kolmivuotisjakson työkyvyttömyystietoja. Vuoden 1997 valtionosuutta määriteltäessä tiedot ovat vuosilta 1993—1995. Tiedot työkyvyttömyyseläkkeellä olevista saadaan Eläketurvakeskuksesta. Laskennassa ikävakiointi tehdään Eläketurvakeskuksen aineiston pohjalta viisivuotiskäryhmittäin.

15 §. *Työssäkäyntikerroin.* Voimassa olevassa pykälässä säädetty erillinen asukastiheyskerroin ja 16 §:ssä säädetty pinta-alakerroin ehdotetaan korvattaviksi erillisellä syrjäisyyskertoimella. Sosiaalihuollon kustannuksista noin 40 prosenttia aiheutuu lasten päivähoiton järjestämisestä. Tehdyn tutkimuksen mukaan alle kouluikäisten lasten lukumäärän ohella päivähoiton tarpeeseen

kunnassa vaikuttaa merkittävästi palvelu- ja jalostusaloilla toimivien osuus kunnan työllisestä työvoimasta. Tästä syystä pykälässä ehdotetaan säädettäväksi uudesta työssäkäyntikertoimesta, joka vaikuttaisi sosiaalihuollon laskennallisiin kustannuksiin.

Työssäkäyntikerroin laskettaisiin jakamalla palvelu- ja jalostusaloilla toimivien kunnan asukkaiden ja kunnan työllisen työvoiman osamäärä koko maan vastaavalla osamäärällä. Saadulla kertoimella kerrotaan 0—6-vuotiaiden ikäryhmän asukasluvun ja ikäryhmän asukasta kohden määriteltujen laskennallisten kustannusten tulo. Tiedot elinkeinorakenteesta saadaan Tilastokeskuksen työssäkäyntitilastosta.

Pykälän 2 momentin nojalla kerrointa määriteltäessä käytettäisiin kolme vuotta ennen toimintavuoden alkua alkavan vuoden työssäkäyntitietoja. Esimerkiksi vuoden 1997 valtionosuutta määriteltäessä käytettäisiin vuoden 1994 lopun tilanteen mukaisia tietoja.

16 §. *Syrjäisyyskerroin.* Voimassa olevan lain 15 §:ssä säännelty asukastiheyskerroin ja 16 §:ssä säännelty pinta-alakerroin ehdotetaan korvattaviksi erityisellä syrjäisyyskerroimella, joka olisi kolmiportainen ja jonka suuruus määräytyisi pääosin kunnan maksamien syrjäseutulisten, mutta osittain myös kunnan saaristoisuuden perusteella.

Syrjäisyyskerroin olisi 1,05, jos vuonna 1994 maksetut syrjäseutuliset olivat vähintään 3 prosenttia kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksista ja kunnallisen virkaehtosopimuksen mukaiset kunnan syrjäseutupisteet olivat vähintään kaksi. Kerroin olisi kuitenkin 1,15, jos syrjäseutupisteet olivat vähintään viisi. Maksetuissa syrjäseutulisisä otettaisiin huomioon myös kansanterveystyön kuntayhtymän maksamat syrjäseutuliset, mikäli kunta oli vuonna 1994 jäsenenä kansanterveislain (66/72) 5 §:ssä tarkoitettussa kuntayhtymässä.

Syrjäisyyskerrointa varten tarvittavat tiedot saataisiin Tilastokeskuksen palkkatilastosta ja syrjäseutupisteitä koskevat tiedot vuonna 1994 noudatetusta kunnallisesta virkaehtosopimuksesta. Valtioneuvosto määräisi erillisellä päätöksellä ne kunnat, joiden osalta syrjäisyyskerroin tulisi sovellettavaksi edellä mainituin perustein.

Edellä mainitun kaksiportaisen kertoimen lisäksi ehdotetaan pykälän 2 momentissa säädettäväksi kunnan saaristoisuuden mukaan määräytyvästä syrjäisyyskerroimesta,

joka vastaisi periaatteessa voimassa olevan lain 15 §:n 3 momenttia. Jos saariston kehityksen edistämiseksi annetun lain (494/81) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettulla saaristokunnan asukkaista vähintään puolet asui ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen toimintavuotta edeltävän vuoden alussa, olisi tällaisen kunnan syrjäisyyskerroin 1 momentista poiketen 1,10.

16 a §. *Kertoimien laskenta eräissä tapauksissa.* Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden määräytymiskijöiden yhteydessä käytettävien kertoimien laskemiseksi tarvitaan useita tietoja, joita saadaan yleisistä tilastoista. Kertoimia määriteltäessä on säädetty täsmällisesti myös se ajankohta, jonka mukaisia tietoja kerroimen laskennassa käytetään. Lähtökohtana on ollut, että valtionosuuden laskennassa käytetään aina uusinta käytettävissä olevaa tietoa. On kuitenkin mahdollista, että tietyissä erityistilanteissa tällä tavoin määritelty tieto ei olisi vielä käytettävissä siinä vaiheessa, kun kyseistä tietoa tulisi käyttää kertoimen määrittämiseksi normaalissa valtionosuuksien laskennan aikataulussa. Tästä syystä ehdotetaan lakiin lisättäväksi uusi 16 a §, jonka nojalla voitaisiin tällaisissa tilanteissa kertoimien laskennassa käyttää asianomaisessa pykälässä määritellyn ajankohdan mukaisten tietojen sijasta viimeisimpiä vastaavia mainittua ajankohtaa edeltäviä tietoja.

Koska edellä tarkoitettu tilanteet olisivat todennäköisesti poikkeuksellisia ja koska valtionosuuden laskenta pyrittäisiin pitämään hallinnollisesti yksinkertaisena, ei laskelmia erikseen enää myöhemmin tarkistettaisi siinä vaiheessa, kun alunperin määrätyn ajankohdan mukaiset tiedot olisivat valmistuneet.

17 §. *Kunnan omarahoitusosuus.* Kunnan valtionosuuden määrittelyä säätelevän 12 §:n mukaan valtionosuus ehdotetaan laskettavaksi laskennallisten kustannusten ja kunnan omarahoitusosuuden erotuksena. Aiemmin kumotun 17 §:n tilalle lakiin lisättäväksi ehdotettavassa uudessa 17 §:ssä säädettäisiin siitä, miten kunnan omarahoitusosuus laskettaisiin.

Pykälän 1 momentin mukaan omarahoitusosuus laskettaisiin kertomalla asukasta kohden määritelty omarahoitusosuus kunnan asukasluvulla. Lain 6 §:n mukaan omarahoitusosuus ehdotetaan hyväksyttäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisessa suunnitelmassa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin yksi-

tyiskohtaisemmin asukasta kohden määrättävän omarahoitusosuuden laskemisesta. Se saataisiin laskemalla kaikkien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset yhteen, minkä jälkeen näin saadusta summasta vähennettäisiin valtionosuutta vastaava summa. Valtionosuutta vastaava summa määräytyisi 18 §:ssä säädetyn valtion rahoitusosuuden mukaan ja olisi ehdotuksen mukaan 24,2 prosenttia laskennallisista kustannuksista. Valtionosuuden vähennyksen jälkeen saatu markkamäärä jaettaisiin koko maan asukasluvulla. Lopputuloksena olisi, että valtakunnan tasolla kuntien omarahoitusosuudeksi muodostuisi järjestelmässä 75,8 prosenttia laskennallisista kustannuksista. Tämä pysyväksi ajateltu taso on mitoitettu siten, että siinä on otettu huomioon vuosille 1997 ja 1998 sovitut valtiontalouden säästöjä koskevat päätökset. Vuonna 1997 sovellettaisiin vielä tästä poiketen hieman matalampaa kuntien omarahoitusosuutta, mistä säädetttäisiin erikseen voimaantulosäännöksessä.

On mahdollista, että erityisen lainsäädännön nojalla valtio suorittaa määrättyistä kustannuksista kunnille valtionosuutta pysyväksi ehdotetusta tasosta poiketen. On myös mahdollista, että sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta erotetaan tietty osa kohdennettavaksi erikseen määrättyjen kustannusten korvaamiseen. Tällaisella järjestelyllä ei tulisi olla vääristävää vaikutusta valtionosuuden laskennassa sovellettavaan kustannustenjakoon valtion ja kuntien välillä eikä kunnan omarahoitusosuuden suuruuteen. Tästä syystä pykälän 3 momentissa säädetttäisiin siitä, että tällaisissa tilanteissa voitaisiin asukasta kohden määrättävästä omarahoitusosuudesta joko vähentää tai omarahoitusosuuteen voitaisiin lisätä erityinen markkamäärä.

18 §. *Kustannustenjaon säilyttäminen.* Voimassaolevan pykälän 1 momentin perusteella valtion ja kuntien välinen kustannustenjako sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista tulisi säilyttää sellaisena kuin se oli lain tullessa voimaan vuoden 1993 alussa. Valtiontalouden edellyttämien säästötoimien sekä useiden muiden valtion ja kuntien välisiin suhteisiin vaikuttaneiden muutosten johdosta tehtyjen valtionosuuksien vähennysten takia kustannustenjakoa ei kuitenkaan ole voitu säilyttää sellaisena kuin se oli lain voimaan tullessa. Tämän vuoksi ehdotetaan, että valtion ja kuntien välinen kustannustenjako määriteltäisiin selkeästi sille tasolle, jolle se aset-

tuu kun vuosina 1993—1998 toteutetut valtionosuuksien vähennykset otetaan huomioon.

Edellä olevan perusteella pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että kuntien osuus tämän lain mukaan määräytyvistä laskennallisista kustannuksista olisi 75,8 prosenttia ja valtion osuus vastaavasti 24,2 prosenttia. Tämä kustannustenjako muuttuisi kuitenkin siinä tapauksessa, että vuotuiset kustannustenjakotarkistukset on tehty kuntien valtionosuuslain 3 §:n 2 kohdan perusteella vähemmästä kuin täydestä määrästä.

Pykälän 2 momentti vastaisi asiallisesti nykyistä säännöstä.

Pykälän 3 momentin nojalla kustannustenjako selvitetään joka neljäs vuosi (tarkistusvuosi). Jos toteutunut kustannustenjako koko maan tasolla laskettuna tarkistusvuotta edeltävänä vuonna poikkeaa lain voimaan tullessa vallinneesta kustannustenjaosta, on valtionosuuksien määriä tarkistettava siten, että kustannustenjako palautuu alkuperäiselle tasolle tarkistusvuoden alussa. Koska pykälän 1 momentti ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä säädettäisiin täsmällisesti kustannustenjako valtion ja kuntien välillä, ehdotetaan 3 momentti muutettavaksi vastaavasti siten, että siinä viitattaisiin 1 momentissa säädettyyn kustannustenjakoon. Lisäksi tarkistus tehtäisiin ehdotuksen mukaan vasta tarkistusvuotta seuraavan vuoden valtionosuuksiin, koska tarkistusvuoden valtionosuuksien taannehtivat muutokset olisivat järjestelmän periaatteiden vastaisia.

Tarkistusvuotta edeltävän vuoden tiedot eivät ole aina olleet käytettävissä tarkistusvuonna. Tästä syystä 3 momenttia ehdotetaan täydennettäväksi siten, että tällaisissa tapauksissa voitaisiin käyttää vielä yhtä vuotta aiemman vuoden tietoja.

Nelivuotistarkistuksen yhteydessä saattaisi olla järkevää tarkistaa sosiaali- ja terveydenhuollon määräytymisperusteiden keskinäistä painoarvoa, mikäli siihen olisi syytä esimerkiksi uusimman tutkimustiedon perusteella. Pykälässä annettaisiin valtuus myös tällaisiin tarkistuksiin.

19 §. *Neuvottelumenettely.* Pykälässä säädetään valtion ja kuntien välisestä neuvottelumenettelystä. Neuvottelumenettelystä säädetään myös kuntien valtionosuuslain 14 §:ssä. Neuvottelumenettelyä vastaavien muiden valtionosuuden määräytymiseen liittyvien prosessuaalisten säännösten osalta lainsäädäntö on pääsääntöisesti rakennettu

siten, että perussäännös on kuntien valtionosuuslaissa johon viitataan tässä laissa. Tämän vuoksi ehdotetaan neuvottelumenettelyä koskeva erillinen pykälä kumottavaksi ja korvattavaksi 32 §:ään otettavalla viittaus-säännöksellä kuntien valtionosuuslain neuvottelumenettelyä koskevaan pykälään.

29 §. *Valtionosuusselvitys ja -päättös.* Pykälän 1 momentin nojalla perustamishankkeeseen suoritettavan lopullisen valtionosuuden määrittämiseksi kunnan ja kuntayhtymän on tehtävä lääninhallitukselle selvitys suuren hankkeen toteuttamisesta aiheutuneista kustannuksista sekä toteutetuista pienistä hankkeista ja niiden kustannusten yhteismäärästä. Selvitys toteutuneista kustannuksista on toimitettava lääninhallitukselle viimeistään perustamishankkeen valmistumista seuraavan vuoden toukokuun 31 päivänä.

Koska sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa ei ole asetettu mitään aikarajaa perustamishankkeen toteuttamiselle, on hankkeen toteuttaminen eräissä poikkeustilanteissa viivästynyt, mikäli se on ollut hankkeen toteuttajan näkökulmasta taloudellisesti edullista. Tällaisen mahdollisuuden estämiseksi pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että valtionosuusselvitys tulisi antaa aina viimeistään kolmen vuoden kuluessa hankkeen aloittamisesta.

Hankkeen toteuttaja voisi yksittäistapauksessa esittää lääninhallitukselle erityisen perusteen hankkeen toteuttamisen viivästymiselle. Lääninhallitus voisi tällöin erityisestä syystä antaa enintään kaksi vuotta lisäaikaa valtionosuusselvityksen antamiseksi.

Valtionosuusselvityksen perusteella lääninhallitus voi määrätä perustamishankkeeseen suoritettavan lopullisen valtionosuuden määrän. Koska valtionosuutta suoritetaan lain 26 §:n nojalla vain toteutuneisiin kustannuksiin, mikäli ne ovat vahvistettuja kustannuksia alemmat, voi valtionosuusselvityksen yhteydessä syntyä tilanne, jossa ennakkona suoritettua valtionosuutta joudutaan perimään takaisin. Koska säännöksissä ei ole millään tavoin rajattu takaisin perittävän valtionosuuden suuruutta, on ääritapauksessa mahdollista, että takaisin joudutaan perimään vain yhden markan suuruinen liikaa maksettu valtionosuus. Vastaavasti eräissä tilanteissa voidaan valtionosuusselvityksen perusteella joutua suorittamaan valtionosuutta lisää hyvin vähäinen määrä.

Koska edellä mainittujen suuruudeltaan

merkityksettömän vähäisten perustamishankkeen valtionosuuden erien takaisin periminen tai suorittaminen on hallinnollisesti epätarjoituksenmukaista, ehdotetaan pykälään liittäväksi uusi 3 momentti, jonka perusteella tällaisesta menettelystä voitaisiin luopua. Momentissa säädettäisiin, että jos lopullinen valtionosuus sovellettavien laskentaperusteiden mukaan poikkeaisi vähemmän kuin 1 000 markkaa maksetusta valtionosuuden määrästä, ei erotusta maksettaisi eikä perittäisi takaisin.

30 §. *Perustamishankkeeseen saadun valtionosuuden palautus.* Pykälän 1 momentissa säädetään perustamishankkeeseen saadun valtionosuuden palautusvelvollisuudesta seläläisissä tilanteissa, joissa omaisuus luovutetaan toiselle, toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi. Näissä tapauksissa valtionosuutta vastaava suhteellinen osa omaisuuden arvosta voidaan määrätä palautettavaksi valtiolle joko kokonaan tai osittain. Valtionosuutta ei voida kuitenkaan määrätä palautettavaksi, jos omaisuutta tullaan käyttämään muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan.

Omaisuuden luovutus tai käyttötarkoituksen muutos tulee usein ajankohtaiseksi tilanteissa, jolloin omaisuuden hankinnasta on kulunut jo pitkä aika ja omaisuus saattaa olla huonokuntoista. Jos tällaisessa tilanteessa valtionosuutta vastaava osa omaisuuden arvosta määrättäisiin palautettavaksi, tulisivat taloudellisesti järkevät omaisuusjärjestelyt helposti kannattamattomiksi, jolloin omaisuus saattaisi ääritapauksessa jäädä vaille käyttöä. Koska tällainen tilanne saattaa aiheuttaa omistajalle suurta taloudellista rasitusta ja koska tällainen omaisuus on pitkäaikaisesti ollut valtionosuuskäytössä, ehdotetaan pykälän 1 momenttia muutettavaksi siten, että valtionosuuden palautusvelvollisuutta ei voitaisi määrätä, jos palautusvelvollisuuden perusteen syntyessä kyseisen hankkeen valtionosuusselvityksen antamisesta on kulunut yli 30 vuotta. Ehdotettava aikaraja vastaisi pituudeltaan myös opetustoimen perustamishankkeiden osalta ehdotettavaa vastaavaa aikarajaa.

Pykälän 3 momentin mukaan valtionosuuden palautusvelvollisuudesta päättää sosiaali- ja terveysministeriö. Päättöksenteko perustuu siihen ilmoitusvelvollisuuteen, josta momentissa on erikseen säädetty. Valtionosuuden saajan on ilmoitettava ministeriölle kuuden kuukauden kuluessa omaisuuden luovutuk-

sesta, käyttötarkoituksen muutoksesta tai muusta olosuhteiden muuttumisesta. Jos tämä ilmoitusvelvollisuus laiminlyödään ja asia tulee myöhemmin ratkaistavaksi, tulee valtionosuuden palautusvelvollisuus pääsääntöisesti määrätä, minkä lisäksi määrätään Suomen Pankin peruskorkoa vastaava korko.

Voimassa olevassa pykälässä ei ole sen sijaan erikseen säädetty mahdollisuudesta periä viivästyskorkoa siinä tapauksessa, että ilmoitusvelvollisuutta on noudatettu, mutta valtionosuutta määrätään kuitenkin palautettavaksi. Tämä merkitsee sitä, että valtionosuuden palautusvelvollisuutta koskevaan päätökseen ei voida asettaa viivästyskorkoseuraamusta, jolloin valtionosuuden saajan näkökulmasta on taloudellisesti edullista viivyttää valtionosuuden palautusta. Koska erilaisten omaisuusjärjestelyjen myötä valtionosuuden palautusvelvollisuus voi aiempaa useammissa tapauksissa tulla kyseeseen ja koska omaisuuden ja palautettavan valtionosuuden suuruus voi olla huomattava, ehdotetaan 3 momenttia ensinnäkin tarkistettavaksi siten, että palautettavalle valtionosuudelle määrättäisiin aina eräpäivä ja jos palautusta ei olisi suoritettu eräpäivään mennessä, perittäisiin viivästyksen ajalta viivästyskorkoa. Viivästyskorkokanta määräytyisi korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettun korkokannan mukaan.

Ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntitapauksissa perittävä koron korkokanta ehdotetaan samoin määriteltäväksi edellä mainitulla tavalla. Tällöin korko voitaisiin määrätä jo siitä ajankohdasta lukien, jolloin omaisuus on luovutettu, käyttötarkoitus on muuttunut tai olosuhteet ovat muuten muuttuneet siten, että siitä olisi tullut ilmoittaa. Momenttia ehdotetaan lisäksi tarkistettavaksi siten, että toimivalta valtionosuuden palautusvelvollisuutta koskevissa päätöksissä kuuluisi asianomaiselle ministeriölle.

31 §. *Voimavarojen vahvistaminen.* Koska lain 6 §:n 3 momentissa oleva säännös henkilöstön enimmäismäärän sääntelystä ehdotetaan kumottavaksi, ehdotetaan myös pykälän 1 ja 2 momentista poistettavaksi viittaukset kyseisen henkilöstön enimmäismäärään voimavaroja jaettaessa.

32 §. *Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen.* Pykälässä olevaa viittausta kuntien valtionosuuslain niiden säännösten soveltamiseen, jotka koskevat lähinnä valtionosuuden maksamista ja tähän liittyvää menettelyä, ehdotetaan tarkistetta-

vaksi vastaamaan ehdotettavaa uutta kuntien valtionosuuslakia. Lisäksi pykälään ehdotetaan otettavaksi 19 §:ssä mainitun perustein viittaus kuntien valtionosuuslain 14 §:ään, jossa säädetään valtion ja kuntien välisestä neuvottelumenettelystä. Kyseiset säännökset sisältyisivät viimeksi mainitun lain 5 lukuun.

33 §. *Oikaisumenettely.* Pykälää ehdotetaan tarkistettavaksi siltä osin kuin siinä viitataan ehdotettavan uuden kuntien valtionosuuslain asianomaisessa pykälässä tarkoitettuun päätökseen valtionosuuden myöntämisestä.

34 §. *Muutoksenhaku.* Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan tehtäväksi hallintolainkäyttölain voimaantuloon perustuen muutos siten, että sovellettavan lain osalta viitataan mainittuun lakiin. Samalla säännöksestä poistetaan maininta, jonka mukaan muutosta haetaan korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Tällöin lääninhallitusten perustamishankkeiden valtionosuusasiassa antamaan oikaisuvaatimuspäätökseen haettaisiin muutosta ensi vaiheessa lääninoikeudelta.

37 §. *Kunnan asukas.* Pykälän 1 ja 2 momentteihin ehdotetaan tehtäväksi väestötietolakea koskevat tekniset muutokset.

42 §. *Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen.* Pykälässä olevaa viittausta kuntien valtionosuuslain säännöksiin, jotka koskevat tietojen toimittamista ja uhkasakkoa, ehdotetaan tarkistettavaksi vastaamaan ehdotettavan uuden kuntien valtionosuuslain vastaavia säännöksiä.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulemaan voimaan vuoden 1997 alusta.

Koska käyttökustannusten valtionosuuden määräytymisperusteet muuttuvat olennaisesti nykyisestä, ehdotetaan voimaantulosäännökseen sisällytettäväksi selvyyden vuoksi se valtionosuuden määrittämisen perusteena olevien laskennallisten kustannusten lähtötaso, jonka pohjalta lain voimaantulon jälkeisen laskennalliset kustannukset määritellään. Lähtötasona olisi ehdotuksen mukaan vuoden 1996 taso.

Sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannusten valtionosuuden prosentuaalinen suuruus ja vastaavasti lakiehdotuksen 17 §:ssä oleva kunnan omahoitusosuutta koskeva säännös on rakennettu silmällä pitäen vuoden 1998 tilannetta. Mitoituksessa on otettu huomioon valtioneuvoston jo aiemmin tekemä säästöpäätös, joka kohdistuu vuoteen 1998. Näin ollen vuonna 1997 valtionosuuden prosentuaalinen osuus olisi vielä hieman

suurempi ja vastaavasti kuntien omarahoitusosuus vähän pienempi kuin vuonna 1998. Tästä syystä ehdotetaan voimaantulosäänönsessä säädettäväksi, että lakiehdotuksen 17 §:stä poiketen kunnan omarahoitusosuutta laskettaessa käytettävä kerroin olisi vuoden 1997 valtionosuuksia määriteltäessä 0,7447.

1.5 Laki opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

1 §. *Soveltamisala.* Pykälän 1 momentin sanamuotoa on sanonnallisesti selkeytetty. Kuntainliitto on voimassa olevan kuntalain mukaisesti muutettu kuntayhtymäksi. Lakia sovelletaan edelleenkin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain, jäljempänä rahoituslaki, 3 §:ssä mainittujen lakien mukaiseen toimintaan myönnettävään valtionosuuteen ja -avustukseen sekä muuhun rahoitukseen. Viimeksi mainituissa laeissa valtionosuus tai -avustus voitaisiin edelleenkin rajoittaa vain tiettyyn osaan toiminnasta tai valtionosuuteen tai avustukseen oikeuttava toiminta voitaisiin tietyiltä osin laajentaa koskemaan myös muutoin rahoituslain soveltamisalan ulkopuolelle jäävää toimintaa. Laki koskee edelleenkin sekä perustamishankkeisiin että käyttökustannuksiin myönnettävää valtionosuutta ja -avustusta.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lain soveltamisala kattaa myös kunnan laskennallisen osuuden opetus- ja kulttuuritoimen kustannuksiin. Tämä kunnan rahoitusosuus lasketaan 9 ja 9 a §:n mukaisesti kunnan asukasta kohden erikseen opetustoiminta ja kirjastoa sekä erikseen kulttuuritoimintaa ja taiteen perusopetusta varten. Kunnan valtionosuus lasketaan 7 §:n mukaisesti vähentämällä 8 §:ssä säädetyllä tavalla lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta 9 ja 9 a §:n mukaisesti lasketut kunnan rahoitusosuudet. Nykyään pykälän 2 momentissa säädetään lain soveltamisesta kumottavaksi ehdotettuun oppilaan kotikunnan maksuosuuteen toiselle kunnalle, kuntayhtymälle taikka oppilaitosta ylläpitävälle yksityiselle yhteisölle tai säätiölle taikka valtiolle.

2 §. *Suhde kuntien valtionosuuslakiin.* Pykälää on muutettu tämän lain kanssa samanaikaisesti voimaan tulevan uuden kuntien valtionosuuslain edellyttämällä tavalla.

3 §. *Rahoitettavan toiminnan määrittelevät lait.* Pykälän 1 momentin lakiluettelo on muutettu vastaamaan voimassa olevaa lain-

säädäntöä. Elokuun 1 päivästä 1994 kumottu iltalukiolaki (478/83) on korvattu samanaikaisesti voimaan tulleella aikuislukiolailla (439/94) ja 1 päivästä elokuuta 1995 kumottu musiikkioppilaitoslaki (402/87) on korvattu samanaikaisesti voimaan tulleella musiikkioppilaitoksista annetulla lailla (516/95).

Pykälän 2 momentiksi on otettu kokonaan uusi säännös, jonka mukaan elinkeinoelämän ylläpitämiä ammatillisia erikoisoppilaitoksia lukuunottamatta ammatillisissa oppilaitoksissa ja musiikkioppilaitoksissa järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään. Eduskunnalle erikseen annetun ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevan hallituksen esityksen mukaan mainituissa oppilaitoksissa annettavaa ammatillista lisäkoulutusta rahoitetaan 1 päivästä tammikuuta 1997 lukien siten, että lääninhallitukset hankkivat oppilaitoksilta koulutusta valtion talousarvioon tarkoitusta varten osoitetuilla määrärahoilla. Näin ollen rahoituslaki koskee tämän esityksen mukaan ammatillisia erikoisoppilaitoksia lukuun ottamatta vain ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusta. Nykyisin oppilaskohtaisella laskennallisella valtionosuudella ja oppilaiden kotikuntien maksuosuuksilla rahoitettavaa jatkolinjoina järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta rahoitettaisiin jatkossa mainittujen lääninhallitusten päättämien hankintasopimusten kautta.

Ammatillisissa erikoisoppilaitoksissa järjestettävä ammatillinen lisäkoulutus rahoitettaisiin edelleenkin rahoituslaissa säädettyjen laskennallisten yksikköhintojen mukaisesti siten kuin 9 b §:ssä säädetään.

2 luku. Käyttökustannusten rahoitus

Luvun otsikko on muutettu vastaamaan sen osittain uutta sisältöä. Luvussa ehdotetaan säädettäväksi sekä opetustoimen että kulttuuritoimen käyttökustannusten rahoituksesta. Nykyään luku koskee vain opetustoimen käyttökustannusten rahoitusta. Kulttuuritoimen rahoitusta koskevat säännökset ovat nykyään 3 luvussa. Luku sisältäisi säännökset siitä, miten kuntien, kuntayhtymien sekä yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden valtionosuus ja kunnan rahoitusosuus lasketaan laskennallisten yksikköhintojen perusteella. Opetustoimen yksikköhintojen laskemisesta säädettäisiin uudessa 2 a luvussa ja kulttuuritoimen yksikköhintojen laskemisesta säädettäisiin otsikoltaan muutettavaksi ehdote-

tussa 3 luvussa.

Rahoitusta koskevien säännösten uusi jaotelu on tarpeen kunnan valtionosuuden ehdotetun uuden laskemistavan vuoksi. Kunnan valtionosuus määrätään 7 §:n mukaan 8 §:ssä säädetyllä tavalla lasketun kunnan valtionosuuden perusteen sekä 9 ja 9 a §:n mukaisesti lasketujen kunnan rahoitusosuuksien erotuksena. Kunnan valtionosuuden perusteen ja kunnan rahoitusosuuden laskemisessa otetaan huomioon sekä opetustoimen että kulttuuritoimen rahoituksessa käytettäviä laskentaperusteita. Näin ollen kunnan valtionosuutta ei enää lasketa erikseen opetustoiminta ja kulttuuritoiminta varten.

6 §. *Yleissäännös.* Pykälä on 2 luvun uutta sisältöä vastaavasti laajennettu koskemaan opetustoimen lisäksi myös kulttuuritoimen valtionosuuden laskentaperusteita. Lisäksi pykälästä on poistettu säännökset oppilaan kotikunnan maksuosuudesta. Oppilaiden kotikuntien erillisestä maksuosuusjärjestelmästä ehdotetaan luovuttavaksi ja korvattavaksi se 9 ja 9 a §:ssä säädetyillä kunnan asukasta kohden laskettavilla kunnan rahoitusosuuksilla.

7 §. *Kunnan valtionosuus.* Pykälä on sisällöltään kokonaan uusi. Siinä ehdotetaan säädettäväksi kunnan valtionosuuden laskemisesta. Nykyään pykälässä säädetään valtionosuuden laskennallisen perusteen määrittelystä opetustulossa.

Pykäläehdotuksen mukaan kunnalle myönnetään valtionosuutta 8 §:ssä mainittujen toimintojen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin markkamäärä, joka saadaan, kun 8 §:ssä säädetyllä tavalla lasketusta kunnan valtionosuuden perusteesta vähennetään 9 §:ssä säädetyllä tavalla kunnan asukasmäärän perusteella laskettu kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksiin sekä 9 a §:ssä säädetyllä tavalla kunnan asukasmäärän perusteella laskettu kunnan rahoitusosuus kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin.

Kunnan valtionosuuden peruste lasketaan, kuten nykyäänkin, oppilas-, opiskelija-, opetustunti-, opintoviikko-, asukas- ja henkilötyövuosimäärän sekä mainittuja suoritteita kohden määrättyjen yksikköhintojen perusteella. Nykyisestä poiketen kunnan valtionosuuden peruste lasketaan opetustulossa oppilaan kotikunnan oppilas- tai opiskelijamäärän sijaan kunnan ylläpitämissä oppilaitoksissa opiskelevien oppilas- ja opiskelija-

määrien perusteella. Kunnan rahoitusosuudet puolestaan lasketaan kaikilta osin kunnan asukasmäärän perusteella. Kunnan rahoitusosuus asukasta kohden on ehdotuksen mukaan kaikissa kunnissa yhtä suuri.

7 a §. *Kuntayhtymän ja yksityisen ylläpitämisen oppilaitoksen rahoitus.* Pykälä on sisällöltään kokonaan uusi. Pykälässä säädetään nykyisin ammatillisten erityisoppilaitosten valtionosuuden laskennallisesta perusteesta.

Pykäläehdotuksen mukaan kuntayhtymän ja yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjille myönnetään 8 §:n 1—6 kohdassa tarkoitettuja opetustoimen käyttökustannuksia varten rahoitusta mainitussa lainkohdassa säädetyllä tavalla laskettu valtionosuuden perustetta vastaava markkamäärä kokonaisuudessaan. Nykyisin kuntayhtymien ja yksityisten ylläpitämien oppilaitosten valtionosuus on ammatillista koulutusta lukuun ottamatta 57 prosenttia valtionosuuden laskennallisesta perusteesta. Ammatillisessa koulutuksessa valtionosuus lasketaan vähentämällä valtionosuuden perusteesta kotikuntien maksuosuudet. Loppuosan valtionosuuden laskennallisesta perusteesta mainitut ylläpitäjät saavat nykyään oppilaiden kotikunnilta maksuosuuksina, jotka on rahoituslain voimassa olevan 40 §:n 2 momentin mukaisesti maksettu suoraan ylläpitäjälle.

Kuntien vastuulle jäävä rahoitusosuus kustannuksista otetaan huomioon ehdotetuissa oppilaiden kotikuntien maksuosuusjärjestelmän korvaavissa uusissa 9 ja 9 a §:ssä tarkoitetuissa kunnan osuuksissa, jolloin erillinen kotikuntien maksuosuusjärjestelmä ei ole tarpeen. Ehdotettu uusi järjestelmä ei vaikuta kuntayhtymien ja yksityisten ylläpitämien oppilaitosten ylläpitäjien rahoitusasemaan.

Lakiehdotuksen 8 §:n 1 kohdan mukaan peruskoulua korvaava koulu otetaan huomioon laskettaessa kunnan valtionosuuden perustetta. Näin ollen yksityisten peruskoulua korvaavien koulujen osalta valtionosuudet myönnettäisiin ja maksettaisiin muista yksityisistä oppilaitoksista poiketen edelleenkin peruskoululain 77 §:n 1 momentissa tarkoitettua sopimuksen koulun kanssa tehneelle kunnalle. Pykäläehdotuksen 2 momentin mukaan peruskoulua vastaavaksi järjestetyn yksityisen koulun, eli käytännössä Juutalaisen koulun, rahoitus sen sijaan myönnettäisiin ja maksettaisiin muiden yksityisten oppilaitosten tavoin suoraan koulun ylläpitäjälle. Py-

kälässä on otettu huomioon mahdollisuus jatkossa perustaa myös kuntayhtymän ylläpitämiä peruskoulua vastaavaa opetusta antavia kouluja, joiden osalta rahoitus myönnettäisiin ja maksettaisiin suoraan kuntayhtymälle.

8 §. *Kunnan valtionosuuden peruste.* Pykälä on sisällöltään kokonaan uusi. Nykyisin pykälässä säädetään siitä, miten opetustoimen valtionosuus määräytyy valtionosuuden laskennallisesta perusteesta joko prosentiosuutena tai valtionosuuden laskennallisen perusteen ja oppilaiden kotikuntien maksuusuksien erotuksena.

Pykäläehdotuksen mukaan kunnan valtionosuuden peruste saadaan, kun pykälässä luetellut kullekin oppilaitosmuodolle sekä taiteen perusopetukselle, kirjastolle ja kuntien kulttuuritoiminnalle erikseen lasketut valtionosuuden perusteet lasketaan yhteen. Pykäläehdotuksen mukaan kunnan valtionosuuden peruste lasketaan myös kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämien oppilaitosten osalta ylläpitäjittäin. Nykyään valtionosuuden laskennallinen peruste määrätään kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämien pykälässä tarkoitettujen oppilaitosten osalta oppilaiden kotikunnittain.

Pykälässä säädettyjen toimintojen lisäksi kunnalle myönnetään valtionosuutta myös kansalaisopiston, musiikkioppilaitoksen muun kuin ammatillisen koulutuksen, liikuntatoiminnan, nuorisotyön, museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin siten kuin 9 c—9 e §:ssä säädetään. Näihin toimintoihin valtionosuus myönnetään nykyiseen tapaan prosentiosuutena vahvistetun opetus-tuntimäärän, vahvistetun henkilötyövuosimäärän tai asukasmäärän ja kutakin mainittua suoritetta kohden määrätyn yksikköhinnan tulosta. Näitä valtionosuuden perusteita ei oteta huomioon tässä pykälässä tarkoitettua kunnan valtionosuuden perustetta laskettaessa.

9 §. *Kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksiin.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siinä nykyään säädetty oppilaiden kotikuntien maksuosuusjärjestelmän korvaavasta kunnan rahoitusosuudesta opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksiin. Kunnan rahoitusosuudesta kulttuuri-toiminnan ja taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin ehdotetaan säädettäväksi 9 a §:ssä. Ehdotettu jaottelu perustuu voimassa oleviin opetustoimen ja kulttuuritoimen erisuuruisiin valtionosuusprosentteihin.

Pykäläehdotuksen mukaan kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksiin on 43 prosenttia kunnan asukasmäärän ja pykälässä säädetyllä tavalla yksikköhintoihin perustuvien valtakunnallisten laskennallisten kustannusten perusteella maan asukasta kohden lasketun markkamäärän tulosta. Kunnan asukasta kohden laskettu rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston laskennallisista kustannuksista on ehdotuksen mukaan kaikissa kunnissa sama.

Laskettaessa mainittua valtakunnallista asukaskohtaista markkamäärää 8 §:n 1—6 ja 8 kohdassa tarkoitettujen kuntien valtionosuuden perusteet lasketaan yhteen ja näin saatuun markkamäärään lisätään pykälän 2 momentissa tarkoitetuille yksityisten ja kuntayhtymien ylläpitämien oppilaitosten ylläpitäjille lasketut rahoitusperusteet sekä lisäksi pykälän 2 momentissa tarkoitetuille valtion ylläpitämillä oppilaitoksilla, ammatillisilla aikuiskoulutuskeskuksilla ja saamelaisalueen koulutuskeskukselle lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat markkamäärät. Lisäksi otettaisiin huomioon 10 prosenttia oppilasmäärien ja 10 §:n nojalla vahvistettujen yksikköhintojen keskimääräisten markkamäärien perusteella ylläpitäjille lasketuista markkamääristä perustamishankkeista oppilaitosten ylläpitäjille aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi. Tämä investointilisa maksettaisiin oppilaitosten ylläpitäjille siten kuin 40 §:n 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi.

Näin ollen kunnan rahoitusosuutta laskettaessa otettaisiin huomioon kaikki laskennalliset kustannukset, joihin oppilaiden ja opiskelijoiden kotikunnat ovat nykyään velvollisia osallistumaan oppilaiden kotikuntien maksuosuuksien muodossa riippumatta siitä, säädetäänkö oppilaitoksen rahoituksesta rahoituslaissa vai erikseen. Pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja yksityisiä peruskouluopetusta vastaavaa opetusta antavia oppilaitoksia olisivat Steiner-koulusta annetun lain (417/77) nojalla toimivat Steinerkoulut, steinerpedagogisista erityiskouluista annetun lain (932/86) nojalla toimivat steinerpedagogiset erityiskoulut, vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain (373/63) nojalla toimivat koulut ja Anna Tapion koulu.

Pykälän 3 momentin mukaan kunnan osuutta laskettaessa ei otettaisi huomioon peruskoululain 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruskouluopetukseen valmistavaa ope-

tusta saavia oppilaita eikä oppilaita ja opiskelijoita, joilla ei ole kotikuntalaisia (201/94) tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, tai joilla on kotikunta Ahvenanmaalla. Valtio vastaisi, kuten nykyäänkin, mainittujen oppilaiden ja opiskelijoiden opetuksen rahoituksesta kokonaan yksikköhintojen perusteella laskettuihin kustannuksiin asti. Edellä mainitusta poiketen kotikuntaa vailla olevat peruskoulun oppilaat kuitenkin otettaisiin huomioon kunnan osuutta laskettaessa, koska kunta on peruskoululain 6 §:n mukaan velvollinen järjestämään sen alueella asuville oppivelvollisuusikäisille peruskouluopetusta tai huolehtimaan siitä, että oppivelvollisuusikäisillä on tilaisuus saada peruskouluopetusta vastaavaa opetusta.

Esityksessä ehdotetaan 18 ja 19 §:n perusteluihin viitaten, että rahoituslaista kumotaan lukion ja ammatillista koulutusta saavien oppilaiden kuljetuksen sekä eräitä mainituissa pykälissä mainittuja poikkeuksia lukuunottamatta majoituksen rahoitusta koskevat säännökset. Oppilaiden kuljetusta tuettaisiin tämän sijasta siten kuin siitä ehdotetaan säädettäväksi erikseen eduskunnalle annetuissa hallituksen esityksessä laiksi lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuesta ja hallituksen esityksessä laiksi ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetun lain muuttamisesta ja laiksi lukiolain 26 d §:n kumoamisesta. Oppilaiden majoitusta tuettaisiin opintotukijärjestelmän kautta.

Koulumatkatuki mitoitettaisiin tämän lain voimaan tullessa mainittujen oppilaiden kuljetukseen myönnetyn valtionosuuden ja näiden menojen osalle laskettujen oppilaiden kotikuntien maksuosuuksien mukaisesti. Koska valtio vastaa mainituista tukimuodoista aiheutuvista kustannuksista kokonaisuudessaan ja kunnat osallistuvat tällä hetkellä kotikuntien maksuosuuksien kautta kuljetuksen ja majoituksen kustannuksiin, pykälän 4 momentin 1 kohdan mukaan kunnan osuuteen lisätään valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon tasapainon ennallaan säilyttämiseksi vuosittain markkamäärä, joka laskeetaan siten, että koko maan asukasmäärä kerrottuna tällä markkamäärällä vastaa vuodelta 1996 kuntien maksettavaksi tulleita yhteenlaskettuja osuuksia lukion ja ammatillisen koulutuksen oppilaiden kuljetuksen ja majoituksen laskennallisiin kustannuksiin. Syksyn 1995 ja kevään 1996 oppilasmäärillä lasketuna mainittu markkamäärä olisi 16 markkaa

asukasta kohden. Lopullinen markkamäärä lasketaan syksyn 1996 oppilasmäärien tultua selvitettyksi. Voimaantulosäännöksen 4 momentin mukaan kunnan rahoitusosuuteen lisättäisiin vuonna 1997 vain puolet mainitusta markkamäärästä, koska lukion ja ammatillisen koulutuksen oppilaiden kuljetus- ja majoitusetua koskevat muutokset ehdotetaan tulevaksi voimaan vasta heinäkuun alusta 1997.

Edellä 3 §:n perusteluihin viitaten kunnan rahoitusosuutta korotettaisiin pykälän 4 momentin 2 kohdan mukaisesti vuosittain sillä perusteella, että valtio vastaa vuoden 1997 alusta lukien kokonaisuudessaan nykyisin jatkolinjoina järjestettävästä ammatillisesta lisäkoulutuksesta aiheutuvista kustannuksista. Kunnat osallistuvat nykyään jatkolinjoina aiheutuviin kustannuksiin maksamalla mainittuun koulutukseen osallistuvista oppilaista kotikuntien maksuosuuksia. Kunnan rahoitusosuuteen tehtävä lisäys mitoitettaisiin kuntien jatkolinjoina vuonna 1996 maksamia kotikuntaosuuksia vastaavasti. Syksyn 1995 ja kevään 1996 oppilasmäärillä lasketuna mainittu markkamäärä olisi 24 markkaa kunnan asukasta kohden. Lopullinen markkamäärä voidaan laskea sen jälkeen, kun syksyn 1996 oppilasmäärät ovat tiedossa.

Pykälän 4 momentin 3 kohdan mukaan kunnan rahoitusosuuteen lisättäisiin vuonna 1997 531 ja vuodesta 1998 alkaen 637 markkaa kunnan asukasta kohden. Mainitut markkamäärät kattavat ensinnäkin ne kuntien valtionosuuksiin säästöpäätösten perusteella vuosina 1996—98 tehtävät vähennykset, jotka perustuvat kunnan asukasmäärään. Lisäksi niissä on otettu huomioon opetusministeriön hallinnonalan osuus valtionosuuksien vähennyksistä, jotka perustuvat kuntien sosiaaliturvamaksujen alenemiseen ja kuntien toimeentulotukimenojen vähentymiseen. Aikaisempina vuosina yksikköhintojen alentamisen kautta toteutetut valtionosuuksien vähennykset pidetään edelleen voimassa lain voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaisesti.

9 a §. *Kunnan rahoitusosuus kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin.* Pykälä on kokonaan uusi. Pykäläehdotuksen mukaan kunnan rahoitusosuus kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin on 63 prosenttia kunnan asukasmäärän sekä taiteen perusopetuksen ja kuntien kulttuuritoiminnan yksikköhintoihin perustuvien valtakunnallisten laskennallisten kustannusten perusteella maan asukasta koh-

den lasketun markkamäärän tulosta. Kunnan asukasta kohden laskettu osuus mainituista laskennallisista kustannuksista on ehdotuksen mukaan kaikissa kunnissa sama.

9 b §. *Valtionosuus ammatillisen erikoisoppilaitoksen käyttökustannuksiin.* Pykälä on uusi. Siinä säädetään elinkeinoelämän ylläpitämille ammatillisille erikoisoppilaitoksille myönnettävästä valtionosuudesta. Pykälä vastaa sisällöltään rahoituslain voimassa olevaa 8 §:n 6 momenttia.

9 c §. *Valtionosuus kansalaisopiston ja musiikkioppilaitoksen käyttökustannuksiin.* Pykälä on uusi. Siinä säädetään valtionosuudesta kansalaisopiston käyttökustannuksiin ja musiikkioppilaitoksen muun kuin ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin. Valtionosuus on, kuten nykyäänkin, 57 prosenttia ylläpitäjälle vahvistetun laskennallisen opetustuntimäärän ja opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan tulosta. Säännös vastaa mainittujen oppilaitosmuotojen osalta sisällöltään rahoituslain voimassa olevaa 7 §:n 7 ja 8 momenttia sekä 8 §:n 1 momenttia. Musiikkioppilaitoksissa järjestettävän ammatillisen peruskoulutuksen osalta valtionosuus määräytyy 7, 7 a, 8 ja 9 §:n mukaisesti.

9 d §. *Valtionosuus liikuntatoiminnan ja nuorisotyön käyttökustannuksiin.* Pykälä on uusi. Liikuntatoiminnan ja nuorisotyön valtionosuus on pykäläehdotuksen mukaan nykyiseen tapaan 37 prosenttia asukasta kohden määrätyn yksikköhinnan ja kunnan asukasmäärän tulosta. Nykyisestä poiketen liikuntatoiminnalle ja nuorisotyölle määrättäisiin kummallekin omat asukaskohtaiset yksikköhintansa siten, että nuorisotyön yksikköhinta vahvistetaan alle 29 vuotiaalle kunnan asukkaille ja liikuntatoiminnan yksikköhinta kaikille kunnan asukkaille. Mainitulla poikkeuksella pykälä vastaa sisällöltään rahoituslain voimassa olevaa 21 §:n 2 momentin 2 kohtaa. Liikuntatoiminnan ja nuorisotyön yksikköhintojen laskemisesta säädetään 24 a §:ssä.

Liikuntatoiminnan ja nuorisotyön valtionosuuden laskentaperusteet on tarkoituksenmukaista pitää erillään kunnan 7 §:n mukaisesta valtionosuudesta, koska toimintaa rahoitetaan arpajaislaissa (491/65) tarkoitettuja veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista. Tähän esitykseen sisältyvien liikuntalain (984/79) ja nuorisotyölain (235/95) muuttamista koskevien ehdotusten mukaan käyttökustannusten valtionosuus tulee käyt-

tää liikuntalain 5 §:n ja nuorisotyölain 2 §:n mukaiseen toimintaan.

9 e §. *Valtionosuus museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin.* Pykälä on uusi. Museon, teatterin ja orkesterin valtionosuus on pykäläehdotuksen mukaan nykyiseen tapaan 37 prosenttia kullekin toiminnalle erikseen henkilötyövuotta kohden määrätyn yksikköhinnan ja laitoksen ylläpitäjälle vahvistetun laskennallisen henkilötyövuosimäärän tulosta. Pykälä vastaa sisällöltään rahoituslain voimassa olevaa 21 §:n 2 momentin 3—5 kohtaa ja 3 momenttia.

9 f §. *Oppilas- ja opiskelijamäärien laskeminen.* Pykälä on uusi. Siinä määritellään voimassa olevaa kumottavaksi ehdotettua 20 §:ää tarkemmin siitä, miten opetustoimen rahoituksen laskemisessa sovellettavat oppilas- ja opiskelijamäärät lasketaan. Samalla laskentaperusteita ehdotetaan tietyiltä osin muutettavaksi.

Ehdotuksen mukaan valtionosuus myönnetään ja maksetaan aina oppilaitosten ylläpitäjille. Tästä seuraa, että myös valtionosuuden laskemisessa käytettävät oppilas- ja opiskelijamäärät lasketaan nykyisestä poiketen aina ylläpitäjittäin. Nykyisin oppilas- ja opiskelijamäärät lasketaan kuntien ja kuntayhtymien ylläpitämien oppilaitosten osalta oppilaiden kotikuntien mukaan.

Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan varainhoitovuoden valtionosuus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan. Laskennassa otettaisiin huomioon valtion myötävaikutuksella tapahtuvat arvoidut muutokset varainhoitovuoden oppilas- ja opiskelijamäärissä. Varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisestä opiskelijamäärästä voitaisiin poiketa myös silloin, kun oppilaitoksen tai sen toiminnan käynnistysvaiheessa varainhoitovuoden oppilas- ja opiskelijamäärien tiedetään kasvavan. Samalla rahoituslain voimassa oleva erillinen toiminnan käynnistysvaiheen rahoitusta koskeva 40 a § voidaan kumota tarpeettomana.

Lakiehdotuksen 39 §:n 2 momentiksi ehdotetaan otettavaksi säännös jonka mukaan valtionapuviranomainen tarkistaa myönnetyn valtionosuuden varainhoitovuoden toteutuneen keskimääräisen oppilas- ja opiskelijamäärän mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Lakiehdotuksen 40 §:n 1 momentin mukaan tarkistusten mukaiset muutokset myönnettyyn valtionosuuteen maksetaan valtionosuuden saajille tai peri-

tään valtiolle erikseen varainhoitovuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä.

Ehdotuksessa luovuttaisiin voimassa olevan lain mukaisesta hallinnollisesti työläästä menettelystä, jossa valtionosuuspäätöksiä muutetaan tammikuun 20 päivän ja syyskuun 20 päivän oppilasmäärätietojen perusteella kahdesti varainhoitovuoden aikana. Ehdotetussa uudessakin järjestelmässä valtionosuus ja sen tarkistukset määräytyisivät kuitenkin mainittujen päivämäärien perusteella lasketun keskimääräisen oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan.

Oppilas- ja opiskelijamäärien laskemisesta säädettäisiin, kuten nykyäänkin, tarkemmin asetuksella.

2 a luku. Opetustoimen yksikköhinnat

Lakiin on lisätty uusi opetustoimen yksikköhintojen laskemista koskeva 2 a luku. Luku käsittää rahoituslain nykyiseen 2 lukuun kuuluvat 10—19 §. Mainituista pykälistä 10, 12—14, 14 a, 15 ja 16 sekä 19 §:ää ehdotetaan samalla muutettavaksi, sekä 11, 18 ja nykyisin 2 lukuun niinikään kuuluva 20 § ehdotetaan kumottavaksi.

10 §. *Yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät.* Pykälä vastaa sisällöltään pääosin voimassa olevaa 10 §:ää. Pykälän viittaus voimassa olevaan kuntien valtionosuuslakiin on muutettu viittaukseksi samanaikaisesti tämän lain kanssa voimaan tulevaan uuteen kuntien valtionosuuslakiin. Pykälään on otettu viittaus kuntien valtionosuuslain 6 §:n 3 momenttiin, joka mahdollistaa kustannustason ottamisen huomioon todellista pienempänä vahvistettaessa yksikköhintoja ja niiden keskimääräisiä markkamääriä selvittäessä valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa joka neljäs vuosi. Lisäksi pykälän sanamuotoon on tehty eräitä vähäisiä muutoksia.

11 §. *Kustannustenjaon säilyttäminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Pykälän mukaan kuluvalla varainhoitovuodelle määrättyjä opetustoimen yksikköhintojen keskimääräisiä markkamääriä ja yksikköhintoja tarkistetaan joka neljäs vuosi kesken varainhoitovuotta edellisen vuoden toteutuneiden kustannusten sekä kuluvan vuoden arvioidun kustannustason sekä toiminnan laadun ja laajuuden muutosten mukaisesti. Säännöksellä on pyritty turvaamaan kuntien ja valtion välisen todellisiin kustannuksiin perustuvan

kustannustenjaon tarkistuksen voimaantulo mahdollisimman pian sen jälkeen kun kustannukset on selvitetty.

Valtionosuusjärjestelmässä ehdotetaan kokonaisuudessaan luovuttavaksi varainhoitovuodelle määrättyjen yksikköhintojen tarkistamisesta varainhoitovuoden aikana. Tarvittavat tarkistukset otettaisiin sen sijaan huomioon seuraavan vuoden yksikköhinnoissa.

Pykälää on opetustoimen lisäksi sovellettu myös 23 §:ssä säädettyihin kirjaston yksikköhintoihin. Mainittua pykälää ehdotetaan muutettavaksi opetustoimen yksikköhintojen laskentasäännöksiä vastaavasti.

12 §. *Peruskoulun yksikköhinnan laskeminen.* Peruskoulun yksikköhinnan laskemista koskevaa säännöstä ehdotetaan monilta osin uudistettavaksi. Yksikköhinnat laskettaisiin edelleenkin peruskouluista ja peruskoulua korvaavista kouluista aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Peruskoulun yksikköhintojen perusteena käytettäviä valtakunnallisia kokonaiskustannuksia laskettaessa otettaisiin nykyisestä poiketen huomioon myös peruskoulun oppilaiden kuljetuksesta ja majoituksesta aiheutuneet kustannukset. Peruskoulun kuljetusta ja majoitusta varten ei siten enää määrättäisi erillistä yksikköhintaa kumottavaksi ehdotetussa 18 §:ssä nykyään säädetyllä tavalla.

Peruskoulun yksikköhintojen porrastusperusteet ehdotetaan siirrettäväksi kokonaisuudessaan rahoituslakiin ja sen nojalla annettuun asetukseen. Peruskoululain 84 d §, jossa säädetään peruskoulun yksikköhintojen porrastusperusteena käytettävän kunnan peruskoulujen rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaavan tunnusluvun laskemisesta, ehdotetaan samalla kumottavaksi. Pykäläehdotuksen mukaan peruskoulun yksikköhintoja porrastettaisiin, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kouluverkon rakenteen, ns. luokkamutoista erityisopetusta saavien oppilaiden määrän ja kunnan asukastiheyden perusteella.

Asetuksella on tarkoitus säätää, että kunta-kohtaisia yksikköhintoja porrastetaan kunnan tunnusluvun ja erityisen asukastiheyskertoimen mukaan. Tunnusluvun painoarvo olisi 40 prosenttia ja asukastiheyden 60 prosenttia. Tunnusluvun laskemisessa otettaisiin huomioon kunnan kouluverkon rakenne ja järjestämistapa sekä erityisopetusta saavien oppilaiden määrä. Lisäksi tunnuslukua korotettaisiin erityisen harvaan asuttujen kuntien osalta. Kunnan tunnuslukua laskettaessa

kouluverkon rakenne ja opetuksen järjestämistä otettaisiin huomioon korottamalla tunnuslukua alle 80 oppilaan ala-asteen koulua käyvien sekä kunnan ainoaa samankielistä alle 180 oppilaan yläasteen koulua käyvien oppilaiden osalta. Korotus laskettaisiin nykyisin peruskoululain 84 c §:ssä säädettyjen perusteiden mukaisesti. Erityisopetusta saavien oppilaiden määrään luettaisiin mukaan ne oppilaat, jotka on peruskoululain 36 a §:n mukaisesti siirretty erityisopetukseen.

Tunnusluvun korotus olisi eri suuruinen peruskoululain 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua pidennettyä oppivelvollisuuden piirissä olevien ja muiden erityisopetusta saavien oppilaiden osalta.

Yhtäaikaa tämän esityksen kanssa annettavan hallituksen esityksen laeiksi peruskoululain ja kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain muuttamisesta perusteella erityisopetusta saaviksi oppilaiksi luettaisiin myös vaikeimmin kehitysvammaiset oppilaat.

Kaksikielisissä kunnissa kunnan asukastiheys on tarkoitus laskea erikseen suomenkielisiä ja erikseen ruotsinkielisiä asukkaita varten.

Ruotsinkieliseen opetukseen ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa osallistuvien oppilaiden sekä saamelaiden kotiseutualueella saamenkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden osalta yksikköhintoja ehdotetaan korotettavaksi nykyisen viiden prosentin sijasta kymmenellä prosentilla. Samalla nämä korotukset otettaisiin nykyisestä poiketen huomioon pykälän 2 momentin tasapainolaskelmissa. Saaristokuntien yksikköhintoja ehdotetaan korotettavaksi joko 10 tai 20 prosentilla riippuen siitä, onko yli puolella asukkaista kiinteä kulkuyhteys mantereeseen.

Yksikköhintaa voitaisiin edelleen myös erityisestä syystä korottaa opetusministeriön päätöksellä. Korotus voitaisiin tehdä, jos kunnan peruskoulumenot ovat esimerkiksi kunnan koosta ja harvasta asutuksesta, saaristaisuudesta, kaksikielisyydestä, saamenkielisestä opetuksesta tai muusta niihin verrattavasta erityisestä syystä keskimääräistä korkeammat eikä kunta muutoin pysty turvaamaan asianomaisen opetuksen antamista. Korotus voidaan tehdä useaksi vuodeksi kerrallaan.

Pykälän 2 momenttiin sisältyvä yksikköhintojen ja valtakunnallisten kokonaiskustannusten tasapainoa koskeva säännös vastaa

pääosin nykyistä säännöstä. Edellä todetun mukaisesti tasapainolaskelmassa otettaisiin kuitenkin nykyisestä poiketen huomioon nykyistä suuremmat kieli- ja saaristokuntakorotukset sekä yksikköhinnan harkinnanvaraiset korotukset. Korvaavien koulujen osalta säännöstä on täsmennetty siten, että korvaavan koulun oppilaat otettaisiin huomioon koulun kanssa peruskoululain 77 §:ssä tarkoitettua sopimuksen tehneen kunnan oppilasmäärissä.

Pykälän 3 momentin mukaan yksikköhinnat laskettaisiin edellä todetulla tavalla toteutuneiden kustannusten perusteella joka neljäs vuosi. Sen sijaan yksikköhinnan laskemisessa muut edellä todetut porrastus- ja määräytymisperusteet otettaisiin huomioon vuosittain.

Pykälän 4 momentin perusteella asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin yksikköhintojen porrastamisen lisäksi myös muusta yksikköhinnan laskemisesta.

13 §. *Lukion ja aikuislukion yksikköhinnan laskeminen.* Pykälä vastaa rakenteeltaan ja sisällöltään pitkälti peruskoulun yksikköhinnan laskemista koskevaa 12 §:ää. Yksikköhinnan porrastamista koskeva lukiolain 21 § kumottaisiin ja säännökset yksikköhintojen porrastamisesta otettaisiin tähän pykälään ja rahoitusasetukseen. Nykyinen laskennalliseen tuntimäärään perustuva yksikköhintojen porrastaminen korvataan menettelyllä, jossa lukion yksikköhinta porrastetaan ylläpitäjittäin määriteltävän tunnusluvun perusteella.

Asetuksella olisi tarkoitus säätää, että lukiossa tunnusluku määräytyisi saman ylläpitäjän lukioiden kokonaisoppilasmäärän mukaan. Tunnusluku olisi sama sellaisissa kunnissa, joiden oppilasmäärä on vähintään 200. Alle 200 oppilaan kunnissa tunnuslukua korotettaisiin asetuksella säädettävällä tavalla. Korotus olisi erisuuruinen alle 60 oppilaan ja 60—200 oppilaan kunnissa. Kunnassa, joka järjestää lukiokoulutusta sekä suomen että ruotsin kielellä, tunnusluku laskettaisiin erikseen suomenkielistä ja erikseen ruotsinkielistä koulutusta varten. Kunnan tunnusluku olisi kieliryhmittäin laskettujen lukujen oppilasmäärällä painotettu keskiarvo. Yksityisen lukion tunnuslukuna käytettäisiin sijaintikunnan tunnuslukua. Jos kunnassa ei ole samankielistä kunnallista lukiota, yksityisen lukion tunnusluku laskettaisiin kuten kunnan tunnusluku.

Myös lukion yksikköhintaan voitaisiin tehdä opetusministeriön päätöksellä harkinnan-

varainen korotus. Lukiolain 57 §:n nojalla opetussuunnitelmaan perustuvan erityisen tehtävän saaneiden lukioiden laskennallista tuntimäärää on voitu opetusministeriön päätöksellä korottaa. Samalla kun tuntimäärän perustuvasta yksikköhinnan porrastamisesta siirrytään tunnuslukuun perustuvaan laskentatapaan, ehdotetaan erityisen tehtävän saaneen lukion valtionosuusperusteen muutos tehtäväksi yksikköhinnan harkinnanvaraisena korotuksena. Lain voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan lain voimaan tullessa opetusministeriö määrittäisi nykyisten erityisen tehtävän saaneiden lukioiden ylläpitäjien yksikköhintaan korotuksen hakemuksetta. Korotus mitoitettaisiin siten, että korotuksen taloudellinen vaikutus vastaisi nykyisen tuntimäärän korotuksen vaikutusta. Opetussuunnitelmaan perustuvan erityisen tehtävän lisäksi harkinnanvarainen korotus voitaisiin tehdä myös muusta erityisestä syystä.

Yhdenmukaisesti voimassa olevan lainsäädännön kanssa yksikköhinnan laskemisessa otettaisiin lukion aikuislinjan oppilasmäärästä huomioon vain 60 prosenttia. Aikuislukion yksikköhinta olisi nykyiseen tapaan 60 prosenttia sijaintikunnan lukion yksikköhinnasta ja lukion aikuislinjan yksikköhinta 60 prosenttia lukion yksikköhinnasta.

14 §. *Ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen yksikköhinnan laskeminen.* Pykälän 1 momentista ehdotetaan kumottavaksi mahdollisuus korottaa yksikköhintoja oppilaitoksen oppilasmäärän perusteella. Nykyään alle 200 oppilaan oppilaitoksen yksikköhintaa korotetaan asetuksella säädetyllä tavalla.

Pykälän 1 momenttia on muutettu myös ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisia etuja koskevan uudistuksen edellyttämällä tavalla. Eduskunnalle erikseen annetuissa lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkojen ja majoituksen tukemista koskevissa hallituksen esityksissä ehdotetaan, että lukion ja ammatillisen oppilaitoksen opiskelijan koulumatkoja tuettaisiin valtion varoista maksamalla kuljetuksen järjestäjälle, matkalipun myyjälle tai opiskelijalle koulumatkatukea. Mainittujen hallituksen esitysten mukaan mainittujen oppilaitosten opiskelijoiden majoituksesta aiheutuvia kustannuksia tuettaisiin tiettyjä poikkeuksia lukuunottamatta opintotukijärjestelmän kautta. Mainittuihin tukimuotoihin siirryttäessä ehdotetaan todettuja majoitusta koskevia poikkeuksia lukuunottamatta lu-

vuttavaksi valtionosuuden myöntämisestä lukion ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kuljetuksesta ja majoituksesta aiheutuviin kustannuksiin. Rahoituslain 18 §:n säännös kuljetuksen ja majoituksen yksikköhinnoista ehdotetaan samalla kumottavaksi.

Majoitusetu ehdotetaan säilytettäväksi niissä ammatillisen koulutuksen oppilaitosmuodoissa, joihin koulutuksen laadun vuoksi olennaisesti liittyy asuminen opiskelupaikalla. Esityksen mukaan edelleenkin myönnettäisiin valtionosuutta maatalousalan sekä metsä- ja puutalousalan ammatillisten oppilaitosten sekä vammaisille koulutusta järjestävien ammatillisten erityisoppilaitosten opiskelijoiden majoittamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Nykyisestä poiketen majoitusta varten ei kuitenkaan enää määrättäisi omaa erillistä yksikköhintaa, vaan tässä pykälässä tarkoitettua oppilaskohtaista yksikköhintaa korotettaisiin mainituissa oppilaitosmuodoissa keskimääräisten majoituskustannusten mukaisesti majoitusedun saaneiden opiskelijoiden osalta. Keskimääräiset kustannukset laskettaisiin erikseen toisaalta maatalousalan sekä metsä- ja puutalousalan oppilaitoksia ja toisaalta ammatillisia erityisoppilaitoksia varten, koska viimeksi mainituissa oppilaitoksissa majoituskustannukset ovat oppilaiden vammaisuuden vuoksi muita oppilaitoksia korkeammat.

Pykälään ehdotetaan myös lisättäväksi väli vuosien yksikköhintojen laskentatapaa selkeyttävä uusi 4 momentti, joka vastaa 12 §:n 3 momenttia.

14 a §. *Ammatikorkeakoulun yksikköhinnan laskeminen.* Pykälän 1 momenttiin on lisätty säännös siitä, miten opiskelijakohtaiset yksikköhinnat lasketaan sellaisten uusien tutkintojen osalta, joista ei vielä ole saatavissa kustannustietoja. Esityksen mukaan yksikköhinnat lasketaan tällöin samaan koulutusalaan kuuluvista tutkinnoista aiheutuneiden kustannusten perusteella.

Pykälän 1 momenttiin on lisäksi otettu uusi säännös yksikköhinnan laskemisesta ammatillisten erikoistumisopintojen osalta. Yksikköhintaa ei nykyisistä säännöksistä poiketen laskettaisi tutkinnoittain, vaan ammatikorkeakoulujen ammatillisilla erikoistumisopinnoilla olisi yksi yhteinen opiskelijakohtainen yksikköhinta. Muutos on tarpeen, koska erikoistumisopintoja ei sisältönsä puolesta ole mahdollista luontevasti jakaa eri tutkintoihin. Ehdotuksen mukaan erikoistumisopintojen osalta yksikköhintana käytettäi-

siin valtioneuvoston 10 §:n nojalla ammattikorkeakoulujen muuta kuin erikoistumisopintoja varten vahvistamaa yksikköhintojen keskimääräistä markkamäärää.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi välivuosien yksikköhintojen laskentatapaa selkeyttävä uusi 3 momentti, joka vastaa 12 §:n 3 momenttia. Lisäksi pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan useaan eri tutkintoon johtavaa koulutusta järjestävälle ammattikorkeakoululle määrätään yksi yksikköhinta. Yksikköhinnaksi määrätään eri tutkintoja suorittavien opiskelijoiden määrään ja tutkinnoittain määrättyjen yksikköhintojen perusteella laskettu opiskelijamäärällä painotettu keskiarvo. Mainittua keskiarvoa laskettaessa otetaan huomioon myös ammatillisia erikoistumisopintoja suorittavat opiskelijat ja ammatillisten erikoistumisopintojen rahoituksen perusteena käytettävä yksikköhinta.

15 §. *Kansalaisopiston yksikköhinnan laskeminen.* Pykälään ehdotetaan lisättäväksi välivuosien yksikköhintojen laskentatapaa selkeyttävä uusi 3 momentti, joka vastaa 12 §:n 3 momenttia.

16 §. *Musiikkioppilaitoksen yksikköhinnan laskeminen.* Pykälän 1 momenttia on 3 §:n perusteluihin viitaten muutettu siten, että se koskee ammatillisen koulutuksen osalta vain musiikin ammatillista peruskoulutusta. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta vuonna 1997 säädetään lain voimaantulosäännöksen 6 momentissa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi välivuosien yksikköhintojen laskentatapaa selkeyttävä uusi 3 momentti, joka vastaa 12 §:n 3 momenttia.

18 §. *Kuljetuksen ja majoituksen yksikköhintojen laskeminen.* Pykälä ehdotetaan 12 ja 14 §:n perusteluihin viitaten kumottavaksi. Peruskoulun oppilaiden kuljettamisesta ja majoittamisesta aiheutuvat kustannukset otettaisiin huomioon laskettaessa 12 §:n mukaisena yksikköhintana. Maatalousalan sekä metsä- ja puutalousalan ammatillisten oppilaitosten ja ammatillisten erityisoppilaitosten 14 §:ssä tarkoitettua yksikköhintaa korotettaisiin niiden oppilaiden osalta, joille oppilaitoksen ylläpitäjä tarjoaa maksuttoman majoituksen.

19 §. *Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset.* Pykälän 1 momenttiin lisätään 12, 14 ja 18 §:n perusteluihin viitaten uusi 1 a- kohta. Lisäksi pykälän johdantolauseessa iltalukio on muutettu voimassa olevan lainsäädännön mukaisesti aikuislukioiksi.

Uuden 1 a- kohdan nojalla kuljetuksesta ja

majoituksesta aiheutuneet kustannukset rajataan yksikköhintojen laskennan ulkopuolelle lukuun ottamatta peruskouluja sekä majoituksen osalta niitä ammatillisia oppilaitoksia ja ammatillisia erityisoppilaitoksia, joissa oppilaitoksen ylläpitäjä voi edelleen valtionosuusjärjestelmän sisällä tarjota opiskelijoille maksuttoman majoitusedun.

20 §. *Oppilasmäärien laskeminen.* Pykälä ehdotetaan kumottavaksi. Oppilas- ja opiskelijamäärien laskemisesta ehdotetaan säädettäväksi nykyistä täsmällisemmin uudessa 9 f §:ssä.

3 luku. Kulttuuritoimen yksikköhinnat

Luvun otsikko on muutettu vastaamaan sen uutta aikaisempaa suppeampaa sisältöä. Aikaisemmin luvussa säädettiin yksikköhintojen lisäksi kulttuuritoimen valtionosuusprosentista ja valtionosuuden perusteen laskemisesta.

21 §. *Kulttuuritoimen valtionosuus.* Pykälä ehdotetaan 7, 8, 9, 9 a, 9 d ja 9 e §:n perusteluihin viitaten kumottavaksi tarpeettomana. Valtionosuus opetus- ja kulttuuritoimeen määräytyy mainittujen pykälien mukaisesti siten, että valtionosuuden perustetta laskettaessa kansalaisopistoja ja musiikkioppilaitoksissa järjestettävää muuta kuin ammatillista koulutusta lukuunottamatta opetus- ja kulttuuritoimen osalta kirjastot ja kunnan kulttuuritoiminta muodostavat yhden kokonaisuuden sekä kansalaisopistot, musiikkioppilaitosten muu kuin ammatillinen koulutus, liikuntatoiminta, nuorisotyö, museot, teatterit ja orkesterit puolestaan omat kokonaisuutensa.

23 §. *Kirjaston yksikköhinta.* Pykälän 1 momentista on poistettu viittaus kumottavaksi ehdotettuun 11 §:ään. Myöskään kirjaston yksikköhintoja ei siten enää joka neljäs vuosi tarkistettaisi kesken varainhoitovuoden varainhoitovuotta edeltävän vuoden toteutuneiden kustannusten sekä varainhoitovuodelle arvioidun kustannustason ja toiminnan laadun ja laajuuden perusteella.

24 §. *Kulttuuritoiminnan yksikköhinta.* Pykälä on muutettu koskemaan pelkästään kulttuuritoiminnan yksikköhinnan vahvistamista. Nykyään pykälässä säädetään myös liikuntatoiminnan ja nuorisotyön yksikköhinnan vahvistamisesta, joista ehdotetaan säädettäväksi uudessa 24 a §:ssä. Kulttuuritoiminnan yksikköhinnan vahvistamista koskevat säännökset säilyisivät nykyisellään.

24 a §. *Liikuntatoiminnan ja nuorisotyön yksikköhinnat.* Pykälä on uusi. Siihen ehdotetaan otettavaksi säännökset liikuntatoiminnan ja nuorisotyön yksikköhintojen vahvistamisesta, josta säädetään nykyään 24 §:ssä. Liikuntatoiminnalle ja nuorisotyölle ehdotetaan nykyisestä poiketen vahvistettavaksi kummallekin omat yksikköhintansa. Liikuntatoiminnan osalta yksikköhinta vahvistettaisiin, kuten nykyäänkin, vuosittain valtion talousarvion rajoissa kunnan asukasta kohden. Nuorisotyön yksikköhinta sen sijaan vahvistettaisiin valtion talousarvion rajoissa nykyisestä poiketen kunnan alle 29-vuotiasta asukasta kohden. Ne kunnat, joissa on suhteellisesti enemmän mainittuun ikäryhmään kuuluvia asukkaita, saisivat siten nuorisotyöhön nykyistä enemmän laskennallista valtionosuutta.

Liikuntatoiminnan ja nuorisotyön yksikköhintojen vahvistamista koskevien säännösten erottaminen kulttuuritoiminnan yksikköhintojen vahvistamista koskevista säännöksistä on perusteltua myös siksi, että liikuntatoimintaan ja nuorisotyöhön myönnetään 9 d §:n mukaisesti valtionosuutta prosenttiperusteisesti, kun taas kulttuuritoiminnan valtionosuus määräytyy osana kunnan 7 §:n mukaista valtionosuutta.

25 §. *Museoiden, orkestereiden ja teattereiden yksikköhinnat.* Pykälään sisältyvää teattereiden yksikköhinnan vahvistamista koskevaa säännöstä ehdotetaan muutettavaksi. Teatterin yksikköhinta ehdotetaan vahvistettavaksi laskennallista henkilötyövuotta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Nykyään teatterin yksikköhinnaksi henkilötyövuotta kohden vahvistetaan museoita ja orkestereita vastaavasti edelliselle vuodelle vahvistettu yksikköhinta tarkistettuna arvioitujen kustannustason ja valtion toimenpiteistä aiheutuvien toiminnan muutosten mukaisesti. Museoiden ja orkestereiden yksikköhintojen vahvistamista koskeviin säännöksiin ei ehdoteta tehtäväksi muutoksia.

39 §. *Valtionosuuden myöntäminen ja tarkistaminen.* Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan käyttökustannusten valtionosuus sekä yksityisen yhteisön ja kuntayhtymän rahoitus myönnetään peruskoulua korvaavia kouluja lukuunottamatta oppilaitoksen tai muun rahoituslaissa tarkoitettun laitoksen ylläpitäjälle. Myös kunnan valtionosuuden peruste sekä kuntayhtymän ja yksityisen ylläpitäjän oppilaitoksen rahoitus lasketaan

7 a ja 8 §:n mukaisesti ylläpitäjittäin. Nykyään peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun sekä kunnan tai kuntayhtymän ylläpitäjän lukion, aikuislukion, ammatillisen oppilaitoksen ja ammattikorkeakoulun osalta valtionosuus myönnetään oppilaiden kotikunnille sekä kuntayhtymän ylläpitäjän muun laitoksen kuin oppilaitoksen osalta kuntayhtymän jäsenkunnille. Kunnan peruskoulua korvaavan koulun oppilaiden osalta valtionosuus myönnettäisiin edelleen sille kunnalle, jonka kanssa koulun ylläpitäjä on tehnyt peruskoululain 77 §:n 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen siitä, että koulu korvaa kunnan peruskoulua. Tämä johtuu siitä, että peruskoulua korvaavan koulun oppilaat otetaan 8 §:n 1 kohdan mukaisesti huomioon laskettaessa kunnan valtionosuuden perustetta.

Valtionosuuden myöntäminen suoraan laitoksen ylläpitäjälle selkeyttää ja yksinkertaistaa valtionosuusjärjestelmää. Järjestelmän muutos ei tältä osin muuta lakisääteisen rahoituksen lopullista kohdentumista, koska voimassa olevan 40 §:n 2 momentin mukaan myös oppilaiden kotikunnalle nykyään myönnettävät valtionosuudet maksetaan suoraan oppilaitosten ylläpitäjille.

Pykäläehdotuksen 1 momenttiin sisältyvä viittaussäännös voimassa olevaan kuntien valtionosuuslakiin on muutettu samanaikaisesti tämän lain kanssa annettavan uuden kuntien valtionosuuslain edellyttämällä tavalla. Valtionosuudet myönnetään nykyiseen tapaan vuosittain viimeistään tammikuun 11 päivänä. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan 9 f §:n perusteluihin viitaten säädettäväksi valtionosuuden ja yksityisille laitoksille myönnetyn rahoituksen tarkistamisesta varainhoitovuoden keskimääräisen oppilastai opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Pykäläehdotuksen 3 momentti perustamishankkeiden valtionosuuden myöntämisestä vastaa sisällöltään voimassa olevaa 4 momenttia.

40 §. *Valtionosuuden maksaminen.* Pykälän käyttökustannuksiin myönnetyn rahoituksen maksamista koskeva 1—4 momentti on uudistettu kokonaisuudessaan. Valtionosuus sekä kuntayhtymän ja yksityisen yhteisön taikka säätiön 7 a §:ssä tarkoitettu rahoitus ehdotetaan maksettavaksi sille oppilaitoksen tai muun laitoksen ylläpitäjälle, jolle rahoitus on 39 §:n mukaisesti myönnetty. Nykyään eräiden kunnallisten oppilaitosten osalta valtionosuus myönnetään 39 §:n perusteluis-

sa selostetulla tavalla oppilaiden kotikunnille. Voimassa olevan 40 §:n 2 momentin mukaan tämä kotikunnille myönnetty valtionosuus maksetaan kuitenkin rahoituslain mukaan lasketuilla kotikuntien maksuosuuksilla lisätynä suoraan oppilaitosten ylläpitäjille. Tästä niin sanotusta kuittausmenettelystä voidaan ehdotetussa järjestelmässä luopua.

Pykäläehdotuksen 1 momentin mukaan ammatillisen oppilaitoksen, ammatillisen erityisoppilaitoksen, ammattikorkeakoulun ja ammatillista koulutusta järjestävän musiikkioppilaitoksen ylläpitäjälle maksettavaan rahoitukseen lisätään ylläpitäjälle perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella markkamäärä, joka vastaa rahoituslain voimassa olevan 9 §:n 6 momentin perusteella oppilaiden kotikuntien maksuosuuksiin perustamiskustannusten perusteella tehtäviä korotuksia. Nämä ylläpitäjille maksettavat lisäykset otettaisiin huomioon asukaskohtaista kunnan rahoitusosuutta laskettaessa siten kuin tämän esityksen 9 §:n 2 momentin 9 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi.

Ylläpitäjälle maksettava rahoitus maksettaisiin uuden kuntien valtionosuuslain 17 §:n 1 momentin mukaisesti, kuten nykyäänkin, varainhoitovuoden alusta kuukaussittain yhtä suurina erinä viimeistään kunkin kuukauden 11 päivänä. Pykälän 1 momentin mukaan 39 §:n 2 momentissa tarkoitettujen oppilasmäärien tarkistusten edellyttämät markkamäärät maksetaan rahoituksen saajalle tai peritään valtiolle erikseen varainhoitovuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä.

Pykäläehdotuksen 2 momentin mukaan kunnalle maksettavassa valtionosuudessa otetaan lisäksi huomioon uuden kuntien valtionosuuslain 7 §:ssä tarkoitettujen kuntien verotuloihin perustuvat valtionosuuden tasaukset ja 31 §:ssä tarkoitettujen siirtymätasaukset siten kuin kuntien valtionosuuslain 17 §:n 2 momentissa ja 31 §:n 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi.

Pykäläehdotuksen 3 ja 4 momentissa säädetään menettelystä silloin, kun kunnalle rahoituslain 9 ja 9 a §:n mukaan lasketun rahoitusosuuden ja 2 momentin nojalla mahdollisesti kunnan maksettavaksi tulevat osuudet kuntien valtionosuuslain mukaisista verotuloihin perustuvista valtionosuuden tasauksista ja siirtymätasauksista yhteenlasketuina ovat suuremmat kuin kunnan rahoituslain mukaiset rahoitusperusteet lisättyinä

kunnalle mahdollisesti maksettavilla osuuksilla kuntien valtionosuuslain mukaisista tauseristä. Kunnan tulee tällöin maksaa erotus valtiolle kahdessa erässä mainituissa momenteissa säädettyihin ajankohtiin mennessä.

40 a §. *Rahoitus toiminnan käynnistyessä.* Pykälä ehdotetaan 9 f §:n perusteluihin viitaten kumottavaksi tarpeettomana.

41 §. *Valtionapuviranomainen.* Pykälästä on tarpeettomana poistettu säännös, jonka mukaan myös lääninhallitus voisi valtioneuvoston niin päättäessä olla valtionapuviranomainen perustamishankkeiden ja käyttökustannusten valtionosuuksia ja -avustuksia koskevissa asioissa. Läninhallitus ei nykyään ole miltään osin valtionapuviranomainen mainituissa asioissa. Näin ollen asianomainen ministeriö eli opetusministeriö olisi nykyiseen tapaan valtionapuviranomainen.

Asetuksella kuitenkin voitaisiin nykyiseen tapaan säätää, että valtionavustuksia koskevissa asioissa valtionapuviranomaisena voi olla muukin viranomainen kuin asianomainen ministeriö. Näin ollen opetushallitus voisi edelleen toimia valtionapuviranomaisena rahoituslain 38 §:n 1 momentissa tarkoitettuun kokeilutoimintaan, erityisiin tehtäviin ja toiminnan käynnistämiseen myönnettäviä harkinnanvaraisia valtionavustuksia sekä läänin liikuntalautakunnat liikuntapaikkojen ja vapaa-aikatilojen perustamishankkeisiin myönnettäviä valtionavustuksia koskevissa asioissa.

43 §. *Neuvottelumenettely.* Pykälään on tehty 11 §:n kumoamisen ja uuden kuntien valtionosuuslain edellyttämät muutokset. Valtionosuuksia koskevista neuvotteluista on voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 14 §:n 1 momentissa ja sen nojalla säädetään.

44 §. *Perustamishankkeeseen suoritetun valtionosuuden palautus.* Pykälän 1 momenttiin on lisätty säännös, jonka mukaan perustamishankkeeseen myönnettyä valtionosuutta ei määrätä palautettavaksi, jos valtionosuuden myöntämisestä on kulunut yli 30 vuotta. Tätä vanhempiin hankkeisiin myönnetyn valtionosuuden palautuksen määrän oikeudenmukainen laskeminen on työlästä ja palautusvelvollisuus saattaa kohtuuttomasti hankaloittaa vanhojen valtionosuuden turvin rakennettujen tilojen järkevää ja joustavaa käyttöä. Mainittuja vanhempien valtionosuuksien palauttamatta jättämisellä ei ole valtionaloudellista merkitystä. Palautusvelvollisuudelle ehdotettu aikaraja on myös

riittävä, jotta se estää valtionosuuksilla spekuloinnin.

45 §. *Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen.* Pykälän 1 ja 3 momentin viittaussäännökset kuntien valtionosuuslakiin on muutettu tähän esitykseen sisältyvän uuden kuntien valtionosuuslain mukaisiksi. Mainitut momentit pysyvät sisällöltään ennallaan.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi oikeudesta vaatia oikaisua ja hakea muutosta rahoituslain mukaisiin päätöksiin kuntien valtionosuuslain 21 ja 22 §:ssä säädettyllä tavalla. Nykyisen 2 momentin mukaan ei ole mahdollista vaatia oikaisua ja hakea muutosta rahoituslain nojalla annettuihin käyttökustannusten valtionosuuden myöntämistä koskeviin päätöksiin. Kielto vaatia oikaisua ja hakea muutosta ehdotetaan tältä osin kumottavaksi.

Oikaisu- ja muutoksenhakukielto on voimassa olevassa järjestelmässä tarpeen ensinnäkin sen vuoksi, että opetustoimen osalta valtionosuus myönnetään nykyään pääosin oppilaiden kotikunnille, vaikka valtionosuuden perusteina käytettävät yksikköhinnat määrätään kullekin oppilaitoksen ylläpitäjälle. Näin ollen tietyn kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämän oppilaitoksen yksikköhinta muodostaa osan jokaisen oppilaitoksessa opiskelevan oppilaan kotikunnan valtionosuusperusteesta. Tällöin yhden kunnan vaatimus muuttaa valtionosuuspäätöstään tietyn oppilaitoksen osalta saattaisi johtaa usean käytännössä jopa yli sadan muun kunnan valtionosuuspäätöksen muutokseen. Lisäksi nykyisessä järjestelmässä asianosaissuhteet ovat käyttökustannusten valtionosuuspäätösten osalta vaikeasti selvitettävissä, koska valtionosuus merkittäviltä osin myönnetään eri oikeussubjektille (oppilaan kotikunnalle), kuin mihin se lopullisesti lain nojalla maksetaan (oppilaitoksen ylläpitäjälle). Siirryttäessä ehdotettuun uuteen järjestelmään, jossa valtionosuus lasketaan, myönnetään ja maksetaan suoraan ylläpitäjälle, nykyisille kielolle vaatia oikaisua ja hakea muutosta ei enää ole perusteita.

Pykälän 2 momentissa kielletäisiin kuitenkin vaatimasta oikaisua ja hakemasta muutosta käyttökustannusten valtionosuuspäätöksiin siltä osin, kuin muutosvaatimus koskee 9 f §:n 1 momentissa tarkoitettuja oppilas- ja opiskelijamääriä. Oikaisu- ja muutoksenhakukielto on tältä osin perusteltu siksi, että myönnetty valtionosuus joka tapauksessa

tarkistetaan 39 §:n 2 momentin mukaisesti varainhoitovuoden todellisen oppilas- ja opiskelijamäärien mukaiseksi. Oppilas- ja opiskelijamäärien tarkistuksen perusteella annettavaan päätökseen voidaan vaatia oikaisua ja hakea muutosta myös oppilas- ja opiskelijamäärien perusteella.

Voimaantulo. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa 1 päivästä tammikuuta 1997.

Voimaantulosäännöksen 2 momentiksi on otettu vuoden 1997 yksikköhintojen keskimääraisten markkamäärien ja yksikköhintojen laskemista koskeva poikkeussäännös. Sen mukaan peruskoulun, lukion, aikuislukion, ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten erityisoppilaitosten, ammattikorkeakoulujen, kansalaisopistojen, musiikkioppilaitosten ja kirjaston yksikköhinnat vuodelle 1997 lasketaan vuonna 1995 toteutuneiden kustannusten perusteella siten, että vuoden 1997 yksikköhintojen ja vuoden 1996 valtionosuutta myönnettäessä käytettyjen vuoden 1995 oppilas- ja opiskelijamäärien, opetus-tuntien sekä asukasmäärien mukaisesti lasketun valtionosuuden perusteet eivät ylitä mainittuja toimintoja varten vuodelle 1996 laskettuja valtionosuuden perusteita. Vuoden 1996 valtionosuuden perusteita laskettaessa otetaan huomioon myös tällä lailla kumotun 18 §:n mukaiset peruskoulun kuljetuksen ja majoituksen sekä maatalousalan ja metsä- ja puutalouden ammatillisten oppilaitosten sekä ammatillisten erityisoppilaitosten majoituksen yksikköhinnat mainittuna vuonna. Vuoden 1996 valtionosuuden perusteiden laskennassa otetaan lisäksi huomioon kustannustason muutos. Näin ollen vuoden 1996 valtionosuusperusteet kustannustason muutoksilla korjattuna muodostavat kokonaisuhyksen, jota ei saa ylittää laskettaessa vuoden 1997 yksikköhintoja. Momentissa mainittuja toimintoja varten määrättävien yksikköhintojen keskinäiset suhteet sitävästoin korjautuvat vuonna 1995 toteutuneiden kustannusten mukaisiksi.

Voimaantulosäännöksen 3 momentissa säädetään menettelystä, jonka mukaan lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten kuljetuksiin ja majoitukseen myönnettävät valtionosuudet lasketaan ja maksetaan kevään 1997 osalta. Kuljetuksen ja eräitä poikkeuksia lukuunottamatta majoituksen tukeminen siirtyy 13 ja 14 §:ssä selostetulla tavalla valtionosuusjärjestelmästä erilliseen tukijärjestelmään 1 päi-

västä heinäkuuta 1997 lukien. Momentissa säädettäväksi ehdotettu menettely ei kuitenkaan majoituksen osalta koskisi niitä ammatillista koulutusta järjestäviä oppilaitoksia, joissa oppilaiden majoituksesta aiheutuviin kustannuksiin edelleen myönnettäisiin valtionosuutta. Majoituskustannukset ehdotetaan otettavaksi huomioon näiden oppilaitosten yksikköhinnoissa vuoden 1997 alusta.

Voimaantulosäännöksen 4 momentissa säädetään 9 §:n perusteluissa selostetusta vuotta 1997 koskevasta poikkeuksesta laskettaessa kunnan rahoitusosuuteen 9 §:n 4 momentin 1-kohdan perusteella lisättävää markkamäärää.

Voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan asianomainen ministeriö eli opetusministeriö korottaa 13 §:n 1 momentin estämättä vuoden 1997 alusta lukien hakemuksesta niiden opetussuunnitelmaan perustuvan erityisen tehtävän saaneiden lukioiden ylläpitäjien yksikköhintaa, joiden laskennallista tuntimäärää on ennen tämän lain voimaantuloakorotettu lukiolain tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 57 §:n nojalla.

Voimaantulosäännöksen 6 momentin mukaan musiikkioppilaitoksissa jatkolinjoina järjestettävään ammatilliseen lisäkoulutukseen myönnetään vuonna 1997 rahoitusta laskennallisessa valtiosuusjärjestelmässä tämän lain voimaan tullessa voimassa olleiden säännösten mukaisesti. Musiikkioppilaitoksissa järjestettävään ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksessa siirrytään 3 §:n perusteluissa selostettuun erilliseen lääninhallitusten suorittamiin hankintoihin perustuvaan rahoitusjärjestelmään vasta vuoden 1998 alusta.

Voimaantulosäännöksen 7 momentilla turvataan ammatillisten oppilaitosten ja ammatillisten erityisoppilaitosten vuokra-arvojen pääomakorvausten perusteella tehtyjen yksikköhintojen korotusten jakaantuminen tarkoituksenmukaisella tavalla silloin, kun osa vuokra-arvotiloista siirtyy oppilaitosten ylläpitämistä koskevien uudelleenjärjestelyiden takia toiselle oppilaitoksen ylläpitäjälle. Ylläpitäjät voisivat keskenään sopia siitä, miten aikaisemmin päätetty valtionosuuden korotusperuste jakaantuu niiden kesken.

Voimaantulosäännöksen 8 momentiksi ehdotetaan selkeyden vuoksi otettavaksi poikkeussäännös ammattikorkeakoulujen vuoden 1997 yksikköhintojen laskemisesta. Säännös vastaa voimassa olevaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttami-

sesta 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (261/95) voimaantulosäännöksen 2 momenttia.

Voimaantulosäännöksen 9 momentin mukaan opiskelija-asuntokäytössä edelleen pysyvien ammatillisten oppilaitosten oppilajasuntoloiden perustamiskustannuksiin myönnettyä valtionosuutta ei tarvitse 44 §:n nojalla palauttaa valtiolle, vaikka oppilaiden majoittamisesta aiheutuviin kustannuksiin ei enää 14 §:n 1 momentissa säädettyjä poikkeuksia lukuunottamatta myönnetä valtionosuutta. Tällöin oppilajasuntolan käyttötarkoituksen muutosta ei myöskään tarvitse käsitellä asianomaisessa ministeriössä. Muihin asuntoloiden käyttötarkoituksen muutoksiin sovelletaan 44 §:ää.

Voimaantulosäännöksen 10 ja 11 momenttiin on otettu tavanomaiset lain voimaantuloon liittyvät säännökset.

1.6. Laki peruskoululain eräiden säännösten kumoamisesta

1 §. Peruskoululaista ehdotetaan kumottaviksi säännökset, joissa säädetään oppilaan kotikunnan velvollisuudesta suorittaa maksuosuutensa muulle koulutuksen järjestäjälle (*peruskoululain 83 a ja 84 c §*) sekä säännös peruskoulua varten myönnettävän valtiosuuden porrastamisesta kunnalle laskettavan tunnusluvun perusteella (*peruskoululain 84 d §*).

Kunnan rahoitusosuudesta muun ohella peruskoulun, peruskoulua korvaavan koulun sekä peruskoulua vastaavan koulun kustannuksiin säädetään esityksen mukaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 §:ssä. Ehdotetuilla muutoksilla ei puututtaisi mahdollisiin kuntien välisiin sopimuksiin kustannustenjaosta, vaan sopimukset jäisivät edelleen voimaan. Esityksessä ei ehdoteta myöskään muutettavaksi säännöksiä oppilaan oikeudesta päästä muun kunnan kouluun tai peruskoulua korvaavaan kouluun, vaan niiltä osin olisi edelleen voimassa, mitä peruskoululain 38 §:ssä ja 80 a §:n 2 momentissa säädetään. Jos oppilas otetaan toisen kunnan peruskouluun tai muuhun kuin 80 a §:n tarkoittamaan omaa opetussuunnitelmaa noudattavaan peruskoulua korvaavaan kouluun, vastaanottava kunta tai mainitun peruskoulua korvaavan koulun kanssa sopimuksen tehnyt kunta saisi oppilaasta aina yksikköhinnan mukaan lasketun rahoituksen.

Peruskoululain 84 c §:n 2 momentin mukaan maahanmuuttajille järjestettävän peruskouluun valmistavan opetuksen järjestäjälle suoritetaan nykyään valtionosuutta ja kotikunnan maksuosuutta vastaava markkamäärä valtion varoista. Jottei valtion ja kuntien välinen kustannustenjako muuttuisi, mainitusta opetuksesta aiheutuvia kustannuksia ei ehdotetun opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 §:n 3 momentin mukaan otettaisi huomioon kunnan rahoitusosuutta laskettaessa.

Peruskoululain 84 d §:ssä tarkoitetun kunnan peruskoulun rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaavan tunnusluvun laskemisessa otetaan tunnuslukua ja samalla kunnan saaman valtionosuuden määrää korottavina tekijöinä huomioon oppilasmäärältään pienet ala-asteen koulut ja oppilasmäärältään pieni kunnan ainoa samankielinen yläasteen koulu sekä erityisopetukseen peruskoululain 36 a §:n mukaan siirretyt oppilaat. Esityksessä ehdotetaan, että valtionosuuden perusteena olevien yksikköhintojen porrastamista koskevat perusteet säilytettäisiin pääosin nykyisellään, mutta säännökset siirrettäisiin peruskoululaista opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 12 §:ään ja lain nojalla annettavaan asetukseen. Yksinomaan kuntien rahoitusta koskevana säännöksiin yksikköhintojen porrastamista koskevat perusteet kuuluvat luontevammin muiden rahoitussäännösten joukkoon.

1.7. Lukiolaki

Lukiolakiin ehdotetaan tehtäväksi soveltuvien osin samat muutokset kuin peruskoululakiin. Lukiolaista kumottaisiin näin ollen säännökset, joissa säädetään oppilaan kotikunnan velvollisuudesta suorittaa maksuosuutensa muulle koulutuksen järjestäjälle (*lukiolain 54 b §*) sekä lukiota varten myönnettävän valtionosuuden porrastamisesta lukiolle määrätyn laskennallisen tuntimäärän mukaan (*lukiolain 21 §*). Lisäksi yksityisiä lukioita ja opetussuunnitelmaan perustuvan erityisen tehtävän saaneita lukioita koskevista säännöksistä (*lukiolain 52 §:n 2 momentti ja 57 §*) poistettaisiin viittaus kumottavaan 21 §:ään.

Kuntien rahoitusosuudesta muun ohella kuntien ja yksityisten ylläpitämien lukioiden kustannuksiin säädetään ehdotetussa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun

lain 9 §:ssä. Lukiolain 54 b §:n mukaan, jos oppilaalla ei ole kotikuntaa tai on kotikunta Ahvenanmaalla, lukion ylläpitäjälle suoritetaan valtionosuutta ja kotikunnan maksuosuutta vastaava markkamäärä valtion varoista. Jottei valtion ja kuntien välinen kustannustenjako muuttuisi, mainitusta opetuksesta aiheutuvia kustannuksia ei opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 §:n 3 momentin mukaan otettaisi huomioon kunnan rahoitusosuutta laskettaessa.

Lukion laskennallisen tuntimäärän sijasta lukion ylläpitäjälle ehdotetaan määriteltäväksi lukiokoulutuksen laajuutta kuvaava tunnusluku. Peruskoulun yksikköhinnan porrastamisen tapaan myös lukion yksikköhinnan porrastamista koskevat säännökset ehdotetaan siirrettäväksi opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 13 §:ään ja sen nojalla annettavaan asetukseen. Erityistehtävän saaneiden lukioiden ylläpitäjille voitaisiin laskennallisen tuntimäärän sijasta myöntää korotus lukion yksikköhintaan. Opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta annettavan lain voimaantulosäännöksen 5 momentin mukaan opetusministeriö korottaa hakemusta niiden lukion ylläpitäjien yksikköhintaa, joille on myönnetty korotus laskennalliseen tuntimäärän. Korotus on tarkoitus määrätä suuruudeltaan sellaiseksi, että korotuksen vaikutus lukion ylläpitäjän saamaan rahoitukseen olisi yhtä suuri kuin nykyisten säännösten mukaan.

1.8. Laki Steiner-koulusta

5 ja 5 a §. Ehdotetussa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisessa valtionosuusjärjestelmässä oppilaiden kotikuntien erilliset maksuosuudet ehdotetaan kauttaaltaan korvattavaksi mainitun rahoituslain 9 §:n mukaan kunnan asukasta kohden laskettavalla kunnan rahoitusosuudella. Mainittu kunnan rahoitusosuus sisältää kaikki aikaisemmat erilliset kotikuntien maksuosuudet niiden oppilaiden osalta, jotka opiskelevat muussa kuin kunnan ylläpitämässä koulussa. Kunnan rahoitusosuus vähennetään kokonaisuudessaan laskettaessa kunnan valtionosuutta. Kunnan rahoitusosuuden tultua otetuiksi kaikilta osin huomioon kunnille myönnettäviä valtionosuuksia laskettaessa tulee niille yksityisille oppilaitoksille, joille kotikunnat nykyään maksavat erillisiä maksuosuuksia, myöntää valtionosuutena valtionosuuden perustetta vastaava

markkamäärä kokonaisuudessaan. Lain 5 §:ää on muutettu tämän mukaisesti poistamalla siitä prosenttiperusteista valtionosuutta koskevat säännökset. Lain 5 a §, jossa säädetään oppilaan kotikunnan maksuosuudesta koulun ylläpitäjälle, ehdotetaan samalla kumottavaksi.

Steiner-koulun valtionapu laskettaisiin edelleen koulun oppilasmäärän ja koulun sijaintikunnan peruskoulun oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan mukaisesti. Peruskoulun yksikköhinta kattaa jatkossa 12 ja 19 §:n perusteluihin viitaten nykyisestä poiketen myös oppilaan kuljetuksesta ja majoituksesta aiheutuvat kustannukset. Steiner-kouluilla ei ole velvollisuutta tarjota oppilailleen kuljetus- ja majoitusetua. Näin ollen ehdotuksen mukaan Steiner-koulun oppilasta kohden laskettava valtionapu kasvaa osuudella, joka vastaa koulun sijaintikunnalle kuljetusten ja majoitusten perusteella oppilasta kohden laskettavaa valtionosuuden perustetta. Steiner-koulujen sijaintikunnissa mainittu kuljetusten ja majoitusten osuus valtionosuuden perusteesta jää alle yhden prosentin

5 b §. Pykälän 1 momentista on 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten poistettu oppilaan kotikuntaa ja kotikunnan maksuosuuden maksamista koskevat säännökset. Momenttiin on lisäksi lisätty oikaisumenettelyä ja muutoksenhakua koskevat säännökset. Steiner-koulun valtionapua koskevaan päätökseen voi vaatia oikaisua ja hakea muutosta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa 1 päivästä tammikuuta 1997.

1.9. Laki steinerpedagogisista erityiskouluista

3 §. Pykälän 2 momentista on Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten poistettu prosenttiperusteista valtionosuutta koskevat säännökset. Pykälän 3 momentin mukaista steinerpedagogisten erityiskoulujen yksikköhinnan laskentamekanismia ehdotetaan muutettavaksi. Koulun oppilasta kohden laskettu valtionosuus säilyy kuitenkin nykyisellä tasolla.

4 §. Pykälä ehdotetaan Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viita-

ten kumottavaksi. Pykälässä säädetään oppilaan kotikunnan maksuosuudesta steinerpedagogisen erityiskoulun ylläpitäjälle.

4 a §. Pykälän 1 momentista on Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten poistettu oppilaan kotikuntaa ja kotikunnan maksuosuuden maksamista koskevat säännökset. Momenttiin on lisäksi lisätty oikaisumenettelyä ja muutoksenhakua koskevat säännökset. Steinerpedagogisen erityiskoulun valtionosuutta koskevaan päätökseen voi vaatia oikaisua ja hakea muutosta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa 1 päivästä tammikuuta 1997.

1.10. Laki vieraskielisistä yksityisistä kouluista

3 a §. Pykälän 1 momentista on Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten poistettu prosenttiperusteista valtionosuutta koskevat säännökset kotikuntaa vailla olevien oppilaiden perusteella myönnettävää valtionosuutta lukuun ottamatta. Vieraskielisten yksityisten koulujen rahoitus määräytyisi edelleen koulun oppilasmäärän ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 10 §:n nojalla vahvistetun peruskoulun valtionosuuden perusteena käytettävien yksikköhintojen keskimääräisen markkamäärän perusteella. Mainittu keskimääräinen markkamäärä ja peruskoulun yksikköhinta kattaa jatkossa 12 ja 19 §:n perusteluihin viitaten nykyisestä poiketen myös oppilaan kuljetuksesta ja majoituksesta aiheutuvat kustannukset. Vieraskielisillä yksityisillä kouluilla ei ole velvollisuutta tarjota oppilailleen kuljetus- ja majoitusetua. Jotta koulujen rahoitus ei muuttuisi nykyisestä, ehdotetaan valtionosuuden perustetta alennettavaksi markkamäärällä, joka vastaa kuljetus- ja majoituskustannusten keskimääräistä osuutta peruskoulun yksikköhintojen keskimääräisestä markkamäärästä. Mainittu osuus on tällä hetkellä 4 prosenttia.

Niiden oppilaiden osalta, joilla ei ole kotikuntalaisia tarkoitettua kotikuntaa Suomessa, valtionosuus määräytyisi edelleenkin nykyisen suuruisena prosenttiosuutena oppilasmäärän ja peruskoulun valtionosuuden perusteena käytettävien yksikköhintojen keski-

määräisen markkamäärän tulosta. Kunnat eivät nykyään osallistu näiden oppilaiden opetuksen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin, eikä valtio myöskään valtionosuuden lisäksi maksa koulujen ylläpitäjille kotikuntien maksuosuuksia vastaavaa markkamäärää. Ehdotetut rahoitusperusteet vastaavat tältä osin voimassa olevaa lainsäädäntöä.

3 b §. Pykälä ehdotetaan Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten kumottavaksi. Pykälässä säädetään nykyään oppilaan kotikunnan maksuosuudesta vieraskielisen yksityisen koulun ylläpitäjälle.

3 c §. Pykälän 1 momentista on Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten poistettu oppilaan kotikunnan maksuosuuden maksamista koskevat säännökset. Oppilasmäärien ilmoittamista ja oppilasmäärien laskentapäivien soveltamista koskevat viittaukset opetus- ja kulttuuritoimen rahoitusta koskevaan lainsäädäntöön on siirretty asetuksesta tähän pykälään. Momenttiin on lisäksi lisätty oikaisumenettelyä koskevat säännökset. Vieraskielisen yksityisen koulun valtionosuutta koskevaan päätökseen voi siten vaatia oikaisua ja hakea muutosta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa 1 päivästä tammikuuta 1997.

1.11. Laki ammattikorkeakoulu-opinnoista

22 §. *Käyttökustannusten valtionosuus.* Pykälän 2 momentti ehdotetaan Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten kumottavaksi. Pykälässä säädetään nykyään opiskelijan kotikunnan maksuosuudesta ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle. Samalla pykälän otsikkoa on muutettu 2 momentin kumoamisen edellyttämällä tavalla.

23 §. *Ylimääräinen valtionavustus.* Pykälästä on poistettu viittaukset 22 §:stä kumottavaksi ehdotettuun opiskelijan kotikunnan maksuosuuteen.

24 §. *Ulkopuolinen rahoitus.* Pykälästä on poistettu viittaukset 22 §:stä kumottavaksi ehdotettuun opiskelijan kotikunnan maksuosuuteen.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän

esitykseen sisältyvien lakien kanssa 1 päivästä tammikuuta 1997.

1.12. Laki nuorisostaen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista

18 §. *Rahoituksen perusteet.* Pykälästä on poistettu viittaukset kumottavaksi ehdotettuun opiskelijan kotikunnan maksuosuusjärjestelmään.

19 §. *Avustukset ja lahjoitukset.* Pykälästä on poistettu viittaukset kumottavaksi ehdotettuun opiskelijan kotikunnan maksuosuusjärjestelmään.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa 1 päivästä tammikuuta 1997.

1.13. Laki valtionosuutta saavista kansanopistoista

8 §. *Opintososiaaliset etuudet.* Pykälän 1 momentista on opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 3 §:n perusteluihin viitaten poistettu nykyään jatkolinjoina järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta koskevat säännökset. Jatkolinjoista käsitteenä luovutaan ja ammatillisesta lisäkoulutuksesta ja sen rahoituksesta säädettäisiin erikseen samanaikaisesti tämän esityksen kanssa annetun ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusta koskevan hallituksen esityksen mukaisesti. Sisäoppilaitoksina toimivien kansanopistojen opiskelijoiden majoitusedut säilyvät lukion ja ammatillisten oppilaitosten oppilaiden kuljetus- ja majoitusetuihin ehdotetuista muutoksista huolimatta ennallaan.

10 §. *Valtionosuuden määrä.* Pykälän 2 momenttia on Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten muutettu siten, että kansanopisto saa järjestämänsä oppilaan kotikunnan maksuosuuden piirissä nykyään olevaan koulutukseen valtionosuutta mainittua koulutusta varten laske- tun valtionosuuden laskennallista perustetta vastaavan markkamäärän kokonaisuudessaan. Rahoituksen perusteiden määräytymis- perusteet säilyvät nykyisellään. Momenttiin on 8 §:n perusteluihin liittyen lisätty viittaus ehdotettuun uuteen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmään.

18 §. *Kotikunnan maksuosuus.* Pykälä ehdotetaan Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten kumottavaksi. Pykälässä säädetään nykyään kansanopistos-

sa peruskoulu- ja lukio-opetusta sekä ammatillista perus- ja jatkolinjakoulutusta saavan oppilaan kotikunnan maksuosuudesta kansanopiston ylläpitäjälle.

19 §. *Opiskelijamäärien ja opiskelijaviikkojen laskeminen.* Pykälästä on 18 §:n perusteluihin viitaten poistettu viittaukset kumottavaksi ehdotettuun opiskelijan kotikunnan maksuosuusjärjestelmään.

20 §. *Maksaminen.* Pykälästä on 18 §:n perusteluihin viitaten poistettu opiskelijan kotikunnan maksuosuuden maksamista koskevat säännökset. Lisäksi pykälään sisältyvä viittaus opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 40 §:ään on muutettu viimeksi mainittuun säännökseen tehtäväksi ehdotettujen muutosten edellyttämällä tavalla. Pykälään on lisätty säännös, joka selkeyttää mainitun rahoituslain 40 §:n 1 momentin mukaisen, oppilaitoksen ylläpitäjälle perustamishankkeista aiheutuvien kustannusten perusteella maksettavan lisän, soveltamista kansanopistoihin.

22 §. *Saamatta jääneen etuuden suorittaminen ja perusteettoman edun palauttaminen.* Pykälän viittaussäännökset kuntien valtionosuuslakiin on muutettu tähän esitykseen sisältyvän uuden kuntien valtionosuuslain edellyttämällä tavalla. Pykälä säilyy asiallisesti muuttumattomana.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa 1 päivästä tammikuuta 1997. Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan kansanopistojen yksikköhinnaksi vuonna 1997 määrätään vuodelle 1996 määrätty yksikköhinta korjattuna arvioidulla kustannustason muutoksella sellaisen koulutuksen osalta, joka mainitun rahoituslain 9 §:n mukaan otetaan huomioon laskettaessa kunnan rahoitusosuutta.

1.14. Laki valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista

8 §. *Ammatillinen koulutus.* Pykälään on opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 3 §:n perusteluihin viitaten lisätty viittaus ehdotettuun uuteen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmään.

9 §. *Valtionosuuden määrä.* Pykälän 2 momenttiin on tehty vastaavat muutokset kuin kansanopistolain 10 §:n 2 momenttiin.

12 §. *Yksikköhintojen määrittäminen.* Pykälän 2 momentista on valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain 8 §:n peruste-

luihin viitaten poistettu jatkolinjakoulutuksena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta koskevat säännökset.

19 §. *Maksaminen.* Pykälään on tehty vastaavat muutokset kuin kansanopistolain 20 §:ään.

20 §. *Opintososiaaliset etuudet.* Pykälään on tehty vastaavat muutokset kuin kansanopistolain 8 §:ään.

21 §. *Kotikunnan maksuosuus.* Pykälä ehdotetaan Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten kumottavaksi. Pykälässä säädetään nykyään valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskuksessa ammatillista perus- ja jatkolinjakoulutusta saavan opiskelijan kotikunnan maksuosuudesta koulutuskeskuksen ylläpitäjälle.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa 1 päivästä tammikuuta 1997. Voimaantulosäännöksen 2 momenttiin mukaan valtakunnallisen liikunnan koulutuskeskuksen yksikköhinnaksi vuonna 1997 määrätään 12 §:stä poiketen vuodelle 1996 määrätty yksikköhinta korjattuna arvioidulla kustannustason muutoksella ammatillisen koulutuksen osalta. Liikunnan koulutuskeskuksissa järjestettävä ammatillinen peruskoulutus otetaan huomioon laskettaessa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 §:n mukaista kunnan omarahoitusosuutta.

1.15. Laki Anna Tapion koulusta

4 §. Pykälän 1 momentista on Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten poistettu prosentiperusteista valtionosuutta koskevat säännökset. Anna Tapion koulun rahoitus määräytyisi edelleen koulun oppilasmäärän ja koululle määrätyn yksikköhinnan tulon mukaisesti. Koulu saisi valtionosuutena mainitun markkamäärän kokonaisuudessaan.

Pykälän 2 momentin mukaan koulun yksikköhinta ehdotetaan laskettavaksi koti- ja laitostalouden ammatillisten oppilaitosten oppilaskohtaisten yksikköhintojen valtakunnallisen oppilasmäärällä painotetun keskiarvon perusteella siten, että mainittua perustetta korotetaan 50 prosentilla. Nykyään koulun yksikköhinnaksi määrätään mainittujen oppilaitosten oppilaskohtaisten valtionosuuksien laskennallisten perusteiden valtakunnallinen oppilasmäärällä painotettu keskiarvo korotettuna 45 prosentilla. Viimeksi

mainittu valtakunnallinen keskiarvo pitää sisällään myös oppilaiden kuljetusten ja majoitusten osuuden. Kun ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden kuljettamista ja majoittamista ei jatkossa enää rahoiteta valtionosuusjärjestelmän kautta, ei uudeksi valtionosuusperusteeksi ehdotettu mainittu yksikköhintojen valtakunnallinen keskiarvo pidä sisällään kuljetuksen ja majoituksen osuutta. Anna Tapion koulu kuitenkin sisäoppilaitoksena edelleen huolehtii oppilaiden majoituksesta. Jotta oppilaitoksen kokonaisrahoitus säilyisi tällöin ennallaan tulee edellä mainittuna korotusperusteena käyttää nykyisen 45 prosentin sijasta 50 prosenttia.

5 §. Pykälä ehdotetaan Steiner-koulusta annetun lain 5 ja 5 a §:n perusteluihin viitaten kumottavaksi. Pykälässä säädetään nykyään Anna Tapion koulun oppilaan kotikunnan maksuosuudesta koulun ylläpitäjälle.

5 a §. Pykälän 1 momentista on 5 §:n perusteluihin viitaten poistettu oppilaan kotikuntaa ja kotikunnan maksuosuuden maksamista koskevat säännökset. Momenttiin on lisäksi lisätty oikaisumenettelyä ja muutoksenhakua koskevat säännökset. Anna Tapion koulun valtionosuutta koskevaan päätökseen voi vaatia oikaisua ja hakea muutosta siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 45 §:n 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa 1 päivästä tammikuuta 1997.

1.16. Opintokeskuslaki

8 §. Pykälään opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 3 §:n perusteluihin viitaten on lisätty ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitusjärjestelmää koskeva viittaus. Myös opintokeskuksissa järjestettävän ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitus ehdotetaan irrotettavaksi yksikköhintoihin perustuvasta valtionosuusjärjestelmästä ja siirryttäväksi lääninhallituksen suorittamiin koulutuksen hankintoihin.

18 §. Pykälään sisältyvät viittaukset kuntien valtionosuuslakiin on muutettu tässä esityksessä annettavaksi ehdotetun uuden kuntien valtionosuuslain edellyttämällä tavalla. Pykälä säilyy sisällöllisesti nykyisellään.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa vuoden

1997 alusta. Voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan vuoden 1997 yksikköhintoja ei laskettaisi todellisten kustannusten perusteella eikä yksikköhintaan tehtäisi kustannustason muutoksista aiheutuvia tarkistuksia. Menettely johtuu valtionalouden säästötoimien jatkamisesta. Yksikköhintojen tarkistukset on niissä rajattu sellaisiin koulutuspalveluihin, joiden kustannuksiin kunnat ovat velvollisia osallistumaan.

1.17. Laki eräisiin opetustointa koskeviin lakeihin sisältyvien oppilaan kotikunnan maksuosuutta koskevien säännösten kumoamisesta

Luovuttaessa kauttaaltaan oppilaan kotikunnan erillisistä maksuosuuksista oppilaitosten ylläpitäjälle ja siirryttäessä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 §:n perusteluissa selostettuun asukasta kohden laskettavaan vakioituun kunnan rahoitusosuuteen, tulee kaikki erilliset oppilaan kotikunnan maksuosuutta koskevat säännökset kumota. Niiltä osin, kun yksittäisiin lakeihin tulisi tehdä ainoastaan kotikunnan maksuosuutta koskevien säännösten kumoamista koskevat muutokset, ehdotetaan annettavaksi erillinen laki eräisiin opetustointa koskeviin lakeihin sisältyvien oppilaan kotikunnan maksuosuutta koskevien säännösten kumoamisesta. Kumottavat eri lakeihin sisältyvät säännökset luetellaan lain 1 §:ssä. Laki ehdotetaan 2 §:n mukaisesti tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa 1 päivästä tammikuuta 1997.

1.18. Liikuntalaki

5 §. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kunnille yleisellä tasolla toimintavelvoite liikunnan edistämiseksi. Käytännön menettelytavoista ja toiminnasta päättäminen kuuluu kunnan omaan päätösvaltaan. Kunnalla tulisi olla keskeinen rooli liikunnan yhteistyön kehittämisessä kunnan eri hallintokuntien kesken sekä urheiluseurojen ja muiden liikuntapalveluja tarjoavien yhteisöjen kanssa. Tärkeä tehtävä on taloudellisesti ja muilla tavoin tukea urheiluseuroja ja muuta kansalaistoimintaa liikuntamahdollisuuksien järjestämiseksi kuntalaisille. Liikuntapaikkojen tarjoaminen urheiluseuroille ja liikunnan harrastajille on niinikään keskeinen keino liikunnan edistämässä. Liikuntapaikkara-

kentämiseen kunnat voivat erikseen saada valtionavustusta.

Kunnan tulee tarvittaessa myös itse järjestää toimintaa liikunnan tarjoamiseksi tasa-puolisesti. Liikunnan järjestämisessä korostuisi varsinkin liikunnan järjestäminen erityisryhmille, joilla ei ole riittävästi kansalaisjärjestöjen tai liikuntayritysten tarjoamia palveluja. Erityisryhmien liikunnalla tarkoitetaan sellaisten henkilöiden liikuntaa, joilla on vamman, sairauden tai muun toimintakyvyn heikentymisen tai sosiaalisen tilanteen vuoksi vaikea osallistua yleisesti tarjolla olevaan liikuntaan ja joiden liikunnan ohjaus vaatii soveltamista ja erityisosaamista. Myös terveysliikunta on alue, jolla käytännön toimintaa on usein tarpeen järjestää kunnan eri hallintokuntien yhteistoimin.

8 §. Kunnille liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta säädettäisiin edelleen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa. Mainitun lain 24 a §:ssä ehdotetaan liikuntatoimintaa ja nuorisotyötä varten nykyisestä poiketen vahvistettavaksi eri yksikköhinnat. Liikuntatoiminnan yksikköhinta vahvistettaisiin, kuten nykyäänkin, kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Pykälään on lisätty säännös, jonka mukaan myönnetty valtionosuus edellytetään käytettäväksi liikuntatoimintaan. Liikuntalain mukaiset valtionosuudet rahoitetaan veikkauksen ja raha-arpajaisten voittovaroista. Arpajaislain (491/65) mukaan veikkauksen ja arpajaisten tuotto tulee käyttää urheilun ja liikuntakasvatukseen sekä tieteeseen, taiteeseen ja nuorisokasvatustyön edistämiseen. Näin olleen valtionosuuden käyttöperusteet ehdotetaan säädettäväksi arpajaislain tarkoituksen mukaisiksi.

Tavoitteena on mahdollisimman kevyt järjestelmä, minkä vuoksi kunnilta ei edellytetäisi erillisiä vuosittain annettavia valtionosuuden käyttöä koskevia selvityksiä. Tarvittaessa kunnan tulisi kuitenkin selvittää valtionapuviranomaiselle valtionosuuden käyttö liikuntatoimintaan.

25 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi tarpeettomana. Siinä säädetään nykyään jo kumotun kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) soveltamisesta liikuntatoiminnan valtionosuuksiin ja -avustuksiin.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa vuoden

1997 alusta.

1.19. Nuorisotyölaki

7 §. Kunnille nuorisotyön käyttökustannuksiin myönnettävästä valtionosuudesta säädettäisiin edelleen opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa. Mainitun lain 24 a §:ssä ehdotetaan liikuntatoimintaa ja nuorisotyötä varten nykyisestä poiketen vahvistettavaksi eri yksikköhinnat. Nuorisotyön yksikköhinta vahvistettaisiin kunnan alle 29 vuotiasta asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa. Nykyään yksikköhinnat vahvistetaan kunnan kaikille asukkaille.

Pykälään on liikuntalain 8 §:n perusteluisa selostetusta syystä lisätty säännös, jonka mukaan myös nuorisotyöhön myönnetty valtionosuus tulee käyttää nuorisotyöhön. Tarvittaessa kunnan tulisi antaa valtionapuviranomaiselle selvitys valtionosuuden käytöstä.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa vuoden 1997 alusta.

1.20. Museolaki

1 luku. Tehtävät ja valtionosuus

Luvun otsikko on muutettu vastaamaan luvun ehdotettua uutta nykyistä laajempaa sisältöä. Nykyään luvussa säädetään valtionosuudesta. Lain 1 §:ään ehdotetaan otettavaksi säännökset museotoiminnan tavoitteista ja tehtävistä.

1 §. Pykälä on sisällöltään kokonaan uusi. Siinä ehdotetaan säädettäväksi museotoiminnan tavoitteista ja tehtävistä. Pykälään sisältyvä säännös valtionosuuden myöntämistä museotoimintaan siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa säädetään, ehdotetaan siirrettäväksi sellaisenaan uuteen 1 a §:ään.

Museotoiminnan tavoitteita ja museon tehtäviä koskevalla säännöksellä pyritään selkeyttämään museoiden asemaa osana kokonaisuutta, johon kuuluu kulttuuriin, historiaan, luontoon ja muihin yhteiskunnan kehitykseen liittyvien arvojen tiedottaminen, säilyttäminen ja tutkiminen. Museot muodostavat kirjastojen ja arkistojen kanssa tehtäviltään ja tavoitteiltaan yhden kokonaisuuden. Kulttuurillisten arvojen tiedostamisen kan-

nalta myös museoiden ja opetustoimen laitosten keskinäinen yhteistyö on tärkeää, mikä ehdotetaan otettavaksi nyt huomioon myös lainsäädännössä. Lakiin ehdotetaan myös otettavaksi säännös museoiden tiedonvälitys- ja tutkimustehtävästä.

Suomen Hallitusmuodon (94/19) 14 a §:n mukaan vastuu luonnosta ja sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu kaikille. Täydennettäessä museolakia museotoiminnan tavoitteita ja museoiden tehtäviä koskevilla säännöksillä täsmennetään samalla mainittua julkiselle valalle kulttuuriperinnön suojelussa kuuluvaa vastuuta.

Pykälän 1 momentin mukaan museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja lisätä yhteiskunnan tietoutta kulttuuristaan, historiaan ja ympäristöstään. Tavoitteen saavuttamiseksi museot harjoittavat ja edistävät alan tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä tallentamalla, tutkimalla, säilyttämällä ja asettamalla näytteille esineitä ja muuta aineistoa ihmisestä ja hänen ympäristöstään.

Tehtävien suorittamistapa on ehdotuksen mukaan museon ylläpitäjän valittavissa. Esineistöä ja muuta aineistoa voidaan hankkia esimerkiksi arkeologisten kaivausten, lahjoitusten tai ostojen kautta. Museon ylläpitäjä päättää museon aineiston näytteillepanotavoista ja -ajoista. Aineiston säilyttämisellä tarkoitetaan sen fyysistä säilyttämistä sekä suojaamista tuhoutumiselta. Tallentaminen puolestaan käsittää myös aineiston toiminnallisia ja historiallisia yhteyksiä käsittävän tiedon dokumentoinnin.

1 a §. Pykälä vastaa sisällöltään voimassa olevaa viittausta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettuun lakiin.

2 §. Museolain voimassa olevan 2 §:n 4 kohdan mukaan valtionosuuden saamisen edellytyksenä on, että museota varten on perustettu vähintään yksi päätöminen virka tai toimi. Säännös ei täsmennä

virkaan tai toimeen kuuluvia tehtäviä taikka sen haltijalta edellytettäviä valmiuksia. Lain sanamuodon mukaan valtionosuuden saamisen ehdot täytyisivät, vaikka viran- tai toimenhaltijalla ei olisi minkäänlaisia ammatillisia edellytyksiä hoitaa museota asiantuntevasti. Tämän vuoksi 2 §:n 4 kohtaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että museota varten perustetun päätöimisen viran tai toimen haltijalta edellytetään ammatillista perehtyneisyyttä museon toimialaan. Käytännössä mainittuihin tehtäviin on jo voimassa olevan lain nojalla poikkeuksetta palkattu henkilöitä, joilla on perehtyneisyyttä museon toimintaan.

Viran- tai toimenhaltijalta edellytetyn perehtyneisyyden arviointi on ehdotuksen mukaan nimittäjän harkinnassa. Museoiden henkilöstön kelpoisuusvaatimuksia ei ehdotusten mukaan edelleenkaan säädettäisi.

Voimaantulosäännös. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan samanaikaisesti muiden tähän esitykseen sisältyvien lakien kanssa vuoden 1997 alusta.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

3. Säättämisjärjestys

Vuodella jatkettavaksi ehdotettava laki kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä määrättyllä tavalla. Lakia ehdotetaan jatkettavaksi samansisältöisenä, muuttamatta lakiin sisältyvää poikkeuksellista menettelyä kuntaselvityksen toteuttamiseksi. Tämän vuoksi ehdotus lain voimassaolon jatkamisesta on käsiteltävä samassa järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Kuntien valtionosuuslaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleisiä säännöksiä

1 §

Soveltamisala

Tässä laissa säädetään kuntien yleisestä valtionosuudesta, tehtäväkohtaisista valtionosuuksista ja rahoitusavustuksista, joita myönnetään kunnalle tai kuntayhtymälle taikka opetus- ja kulttuuritoimen osalta myös muulle toiminnan ylläpitäjälle.

Tehtäväkohtaisiin valtionosuuksiin tämän lain säännöksiä sovelletaan siltä osin kuin tässä laissa tai muualla laissa erikseen säädetään.

2 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *valtionosuudella* yleistä valtionosuutta ja tehtäväkohtaista valtionosuutta;
- 2) *yleisellä valtionosuudella* yleisen valtionosuuden perusosaa olosuhdelisineen;
- 3) *tehtäväkohtaisella valtionosuudella* käyttökustannusten valtionosuutta, joka myönnetään sosiaali- ja terveydenhuoltoon tai opetus- ja kulttuuritoimeen;
- 4) *valtionosuustehtävillä* tehtäviä, joihin lain nojalla myönnetään yleistä valtionosuutta tai tehtäväkohtaisia valtionosuuksia;
- 5) *rahoitusavustuksella* harkinnanvaraista avustusta;
- 6) *valtionapuviranomaisella* ministeriötä, joka vastaa yleistä valtionosuutta, verotuloihin perustuvaa valtionosuuden tasausta, siirtymätasausta ja rahoitusavustusta koskevista asioista; sekä
- 7) *valtionavun saajalla* kuntaa tai kuntayhtymää taikka opetus- ja kulttuuritoimen osalta myös muuta toiminnan ylläpitäjää.

2 luku

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjak

3 §

Valtionosuuksien vahvistamisperusteet

Valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevat keskimääräiset markkamäärät tai laskennalliset kustannukset vahvistetaan vuosittain seuraavaa varainhoitovuotta varten. Tällöin otetaan huomioon:

1) valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun arvioidut muutokset 4 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla;

2) kustannustason arvioidut muutokset 4 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla, kuitenkin enintään täyteen ja vähintään puoleen määrään kustannustason arvioidusta muutoksesta;

3) vahvistamisvuotta edeltäneenä varainhoitovuonna toteutuneiden ja 1 kohdan perusteella arvioidun kustannusten välinen erotus 5 §:ssä säädetyllä tavalla; sekä

4) ne tarkistukset, jotka tehdään valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon säilyttämiseksi 6 §:ssä säädetyn perustein.

4 §

Valtionosuustehtävien ja kustannustason muutos

Valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun muutos otetaan huomioon, jos se aiheutuu asianomaista valtionosuustehtävää koskevasta laista tai asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai valtakunnallisesta suunnitelmasta taikka valtion talousarviosta.

Kustannustason muutos lasketaan siten, että kaksi kolmasosaa siitä aiheutuu kunnan ansiotason ja kuntien palkkasidonnaisten maksujen muutoksesta ja yksi kolmasosa yleisen hintatason muutoksesta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

5 §

Toteutuneiden muutosten huomioonottaminen

Vahvistettaessa varainhoitovuoden valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä tai laskennallisia kustannuksia, otetaan huomioon vahvistamisvuotta edeltäneen varainhoitovuoden toteutuneet, 4 §:n nojalla tehdyistä arvioista poikkeavat valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun sekä kustannustason muutokset.

6 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Valtio osallistuu kunnille tehtäväkohtaisten valtionosuuksien piiriin kuuluvista tehtävistä aiheutuviin kustannuksiin samassa suhteessa kuin se on osallistunut niihin tämän lain tullessa voimaan. Tämä ei kuitenkaan koske perustamishankkeista eikä muusta kulttuuritoimesta kuin kirjastotoimesta aiheutuvia kustannuksia eikä laskennallisia korkoja, lainanhoitokustannuksia tai poistoja taikka muita vastaavia eriä.

Kustannustenjaon kehitys selvitetään koko maan tasolla ja kokonaisuudessaan valtion ja kuntien välillä. Tehtäväkohtaisten valtionosuuksien tai niiden määräytymisen perusteena olevia keskimääräisiä markkamääriä tai laskennallisia kustannuksia tarkistetaan selvitysten edellyttämällä tavalla joka neljäs vuosi (*tarkistusvuosi*) siten kuin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetussa laissa (733/92) sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetään.

Jos vuotuinen kustannustason muutos on 3 §:n 2 kohdan perusteella päätetty joinakin vuosina ottaa huomioon vähemmästä kuin täydestä määrästä, otetaan muutokset kustannustenjaon tarkistuksessa huomioon enintään päätetyn suuruisina.

3 luku

Valtionosuuksien tasaus

7 §

Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus

Kunnalle myönnetään verotuloihin perustuva valtionosuuden lisäystä (*tasauslisä*), jos sen laskennallinen verotulo asukasta kohden on pienempi kuin 90 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan jakamalla kaikkien kuntien yhteenlasketut verotulot kuntien yhteenlasketulla asukasluvulla (*tasausraja*). Tasauslisä lasketaan siten, että sen ja kunnan laskennallisen verotulon summa on tasausrajan mukainen markkamäärä.

Jos kunnan laskennallinen verotulo asukasta kohden ylittää tasausrajan, vähennetään kunnan valtionosuuksista markkamäärä, joka on 40 prosenttia kunnan asukasta kohden laskettujen laskennallisten verotulojen ja tasausrajan erotuksesta, kuitenkin enintään 15 prosenttia kunnan laskennallisesta verotulosta (*tasausvähennys*).

Kunnan laskennallista verotuloa laskettaessa otetaan huomioon kunnallisvero, kunnan osuus yhteisön tuloverosta (*yhteisöverosuus*) ja kiinteistövero samalta verovuodelta siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

4 luku

Yleinen valtionosuus ja rahoitusavustus

8 §

Yleisen valtionosuuden määräytyminen

Kunta saa yleisenä valtionosuutena markkamäärän, joka muodostuu perusosasta ja olosuhdelisistä.

Yleisen valtionosuuden perusosan markkamäärä saadaan kertomalla varainhoitovuotta edeltävän vuoden alkaessa ollut väestötietolain (507/93) 18 §:n mukainen kunnan asukasluku vahvistetulla yleisen valtionosuuden keskimääräisellä markkamäärällä.

Näin saatuun markkamäärään lisätään 9—12 §:ssä määriteltyjen olosuhdelisien mukaan määräytyvät markkamäärät. Saaristo- tai syrjäisyyslisää maksetaan kuitenkin kunnalle vaihtoehtoisena sen mukaan, kumpi niistä on kunnalle edullisempi.

9 §

Saaristolisiä

Saariston kehityksen edistämisestä annetussa laissa (494/81) tarkoitetut kunnat, joiden väestöstä vähintään puolet asuu ilman kiinteätä tieyhteyttä mantereeseen, saavat saaristolisänä markkamäärän, joka on yleisen valtionosuuden perusosa kolminkertaisena, muut saaristokunnat markkamäärän, joka on yleisen valtionosuuden perusosa puolitoistakertaisena ja saaristo-osakunnat markkamäärän, joka on saaristossa asuvien henkilöiden määrä kerrottuna 75 prosentilla yleisen valtionosuuden vahvistetusta keskimääräisestä markkamäärästä.

10 §

Syrjäisyyslisä

Kunnat, joiden paikallisen ja seudullisen väestöpohjan perusteella määräytyvä syrjäisyysluku on 1,50 tai suurempi, saavat syrjäisyyslisänä markkamäärän, joka on yleisen valtionosuuden perusosa kolminkertaisena, kunnat, joiden syrjäisyysluku on 1,00—1,49, markkamäärän, joka on yleisen valtionosuuden perusosa kaksinkertaisena ja kunnat, joiden syrjäisyysluku on 0,50—0,99, markkamäärän, joka on yleisen valtionosuuden perusosa puolitoistakertaisena. Syrjäisyysluvun määräytymisperusteet säädetään asetuksella.

11 §

Liikenteen taajamalisä

Kunnat, joiden taajamaväestön määrä ylittää 40 000, saavat liikenteen taajamalisänä markkamäärän, joka on taajamassa asuvien henkilöiden määrä kerrottuna 45 prosentilla yleisen valtionosuuden vahvistetusta keskimääräisestä markkamäärästä. Taajamaväestön määräytymisperusteet säädetään asetuksella.

12 §

Kielilisiä

Kielilain (148/22) mukaiset kaksikieliset kunnat ja saamelaisten kotiseutualueen kunnat saavat kielilisänä markkamäärän, joka on 10 prosenttia yleisen valtionosuuden perusosasta.

13 §

Rahoitusavustus

Harkinnanvaraista rahoitusavustusta voidaan myöntää kunnalle, joka ensisijaisesti poikkeuksellisten tai tilapäisten kunnallistaloudellisten vaikeuksien vuoksi on lisätyn taloudellisen tuen tarpeessa. Taloudellisen tuen tarpeeseen vaikuttavina seikkoina otetaan huomioon myös paikalliset erityisolosuhteet.

Valtionapuviranomainen voi asettaa avustuksen myöntämiselle ja käytölle kunnan talouden tervehdyttämistä koskevia ehtoja.

5 luku

Maksaminen ja muu menettely

14 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin valtionapuviranomainen tai muu ministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden valtionosuuksien perusteista valtion talousarvioon, sen on neuvoteltava asianomaisten muiden ministeriöiden sekä kuntien keskusjärjestön kanssa siitä, miten valtionosuuksien piiriin kuuluvista tehtävistä aiheutuneet kustannukset kehittyvät.

Valtion ja kuntien välistä kustannustenjakoa koskevista tarkistuksista on neuvoteltava kuntien keskusjärjestön kanssa siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

15 §

Valtionosuuden vahvistaminen ja tarkistaminen

Valtioneuvosto päättää valtionosuuksien tai niiden määräämisen perusteena olevien keskimääräisten markkamäärien tai laskennallis-

ten kustannusten vahvistamisesta kunkin vuoden syyskuun loppuun mennessä.

16 §

Valtionosuuden ja rahoitusavustuksen myöntäminen sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vahvistaminen

Valtionapuviranomainen myöntää yleisen valtionosuuden sekä vahvistaa verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen. Valtioneuvosto myöntää rahoitusavustuksen. Tehtäväkohtaiset valtionosuudet myöntää asianomainen ministeriö.

Yleinen valtionosuus ja tehtäväkohtaiset valtionosuudet myönnetään ja verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus vahvistetaan hakemuksetta vuosittain viimeistään tammikuun 11 päivänä.

Rahoitusavustusta on haettava valtionapuviranomaiselta. Ennen varainhoitovuotta myönnettävää ja kesäkuun loppuun mennessä maksettavaa rahoitusavustusta on haettava varainhoitovuotta edeltävän lokakuun loppuun mennessä sekä joulukuun loppuun mennessä maksettavaa rahoitusavustusta varainhoitovuoden elokuun loppuun mennessä.

17 §

Maksaminen

Valtionosuudet, joissa on otettu huomioon 7 §:ssä tarkoitettu verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus, maksetaan ministeriöittäin valtionavun saajalle varainhoitovuoden alusta lukien kuukausittain yhtä suurina erinä kunakin kuukautena, viimeistään sen 11 päivänä. Rahoitusavustus maksetaan kunnalle hakemusajankohdan perusteella joko varainhoitovuoden kesäkuun tai joulukuun loppuun mennessä.

Verotuloihin perustuvat valtionosuuksien tasaukset kohdistetaan tämän lain, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisiin valtionosuuksiin siinä suhteessa kuin niiden valtionosuusmäärärahat ovat valtion talousarviossa.

Jos myönnettävä yleinen valtionosuus, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain mukainen valtionosuus tai opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukainen valtion-

osuus on pienempi kuin siihen 2 momentin mukaan kohdistuvat vähennykset, perii valtionosuusviranomainen tai asianomainen muu ministeriö erotuksen kunnalta.

Valtionapuviranomainen toimittaa asianomaisille ministeriöille kuntakohtaisen päätöksensä 2 momentissa tarkoitetuista sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisia valtionosuuksia maksettaessa huomioon otettavista markkamääristä.

18 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen

Jos oikaisuvaatimuksen tekemiselle 21 §:ssä säädetyn määräajan kuluttua ilmenee tietoja, jotka eivät ole olleet aikaisemmin valtionavun saajan käytettävissä ja siltä on tämän vuoksi jäänyt saamatta valtionosuutta, joka olisi lain mukaan kuulunut sille, on saamatta jäänyt määrä suoritettava valtionavun saajalle. Suoritettavalle määrälle on maksettava korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus olisi tullut maksaa.

Jos saamatta jääneen etuuden merkitys on vähäinen ja sen maksatuksesta aiheutuvat menot olisivat epäsuhteessa asian taloudelliseen merkitykseen, ei etuutta kuitenkaan suoriteta.

Valtionapuviranomainen tai muu asianomainen ministeriö voi päättää, että saamatta jäänyt etuus maksetaan myöhemmin seuraavien valtionosuuksien yhteydessä.

19 §

Perusteettoman edun palauttaminen

Jos valtionavun saaja on saanut perusteetomasti valtionosuutta, on valtionapuviranomaisen tai asianomaisen muun ministeriön määrättävä liikaa saatu määrä palautettavaksi. Palautettavasta määrästä peritään korkolain 3 §:n 2 momentin mukainen vuotuinen korko sen kuukauden alusta, jona valtionosuus on maksettu.

Jos palautettava etuus on vähäinen taikka jos palauttamista tai koron perimistä on pidettävä kohtuuttomana, voidaan etuus jättää määräämättä palautettavaksi.

Valtionapuviranomainen tai muu asianomainen ministeriö voi päättää, että palautet-

tava etuus vähennetään myöhemmin seuraavien valtionosuuksien yhteydessä.

20 §

Suoritusvelvollisuuden raukeaminen

Velvollisuus suorittaa saamatta jäänyt etuus tai palauttaa perusteetta saatu etuus raukeaa viiden vuoden kuluessa sen kalenterivuoden päättymisestä, jona etuus olisi tullut suorittaa tai on suoritettu.

6 luku

Muutoksenhaku

21 §

Oikaisumenettely

Milloin kunta on tyytymätön päätökseen, joka koskee valtionosuuden myöntämistä tai verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vahvistamista, on sillä oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä valtionapuviranomaiselle tai muulle asianomaiselle ministeriölle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

22 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksen johdosta annetusta samoin kuin 18, 19 ja 24 §:ssä tarkoitettusta päätöksestä saa valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen niin kuin hallintolainkäyttölaissa (586/96) säädetään.

Muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun tämän lain nojalla annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

7 luku

Erinäisiä säännöksiä

23 §

Tietojen toimittaminen

Valtionavun saajan on toimitettava ne valtionosuuden määrittämisen kannalta oleelliset tiedot, joita valtionapuviranomainen,

asianomaiset muut ministeriöt tai niiden määräämät viranomaiset edellyttävät.

24 §

Ulkasakko

Jos kunta, kuntayhtymä tai muu toiminnan ylläpitäjä on valtionosuustehtäviä järjestäessään jättänyt noudattamatta laissa tai lain nojalla säädetyn tai määrätyn velvoitteen, voi lääninhallitus, asianomaista ministeriötä kuultuaan, sakon uhalla määrätä valtionavun saajan noudattamaan velvoitetta.

25 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

8 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

26 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Tällä lailla kumotaan 3 päivänä elokuuta 1992 annettu kuntien valtionosuuslaki (688/92) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen toimeenpanon edellyttämiin toimenpiteisiin valtionosuuksien vahvistamiseksi vuodelle 1997.

27 §

Yleisen valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä

Yleisen valtionosuuden keskimääräinen markkamäärä asukasta kohden on vuonna 1997 206 markkaa.

Kunnalle 8 §:n ja tämän pykälän 1 momentin perusteella määräytyvästä yleisestä valtionosuudesta vähennetään vuodesta 1997 lukien kunnan asukasta kohden 29,50 markkaa.

28 §

*Kustannustason muutokset vuosina
1996—1998*

Sen estämättä, mitä 3 §:ssä säädetään, otetaan kustannustason arvioitu muutos täysimääräisenä huomioon määrättäessä valtionosuuksia ja laskennallisia kustannuksia vuosille 1997—1999.

29 §

Valtionosuudet vuodesta 1998 lukien

Sen estämättä, mitä 6 §:ssä säädetään, vähennetään kuntien valtionosuuksia vuoden 1997 tasosta vuonna 1998 yhteensä 1 300 miljoonaa markkaa siten, että vähennyksistä kohdistetaan 6 prosenttia tämän lain, 57 prosenttia sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä 37 prosenttia opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain perusteella maksettaviin valtionosuuksiin.

Yleisen valtionosuuden 1 momentissa tarkoitettu vähennys toteutetaan vähentämällä 8 §:n perusteella laskettavasta markkamäärästä vuodesta 1998 lukien kunnan asukasta kohden 15,30 markkaa.

30 §

Rahoitusavustus vuosina 1997—1999

Sen lisäksi, mitä 13 §:ssä säädetään, otetaan myös tämän lain täytäntöönpanosta kunnille johtuvat erityiset taloudelliset vaikeudet huomioon rahoitusavustusta vuosille 1997—1999 myönnettäessä.

31 §

Siirtymätasaus

Tämän lain mukaisten valtionosuusperusteiden aiheuttamaa kunnan valtionosuuksien muutosta tasataan siirtymätasauksella.

Valtionapuviranomainen vahvistaa siirtymätasauksen niille kunnille, joiden 2 momentin mukainen valtionosuuksien muutos ylittää kullekin vuodelle 3 momentissa säädetyn määrän asukasta kohti.

Siirtymätasaus lasketaan vähentämällä kunnalle tämän lain, sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain sekä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisin vuoden 1997 valtionosuuksien määräytymisperusteiden laskettavien valtionosuuksien yhteismäärästä valtionosuudet, jotka kunnalle on myönnetty kahden ensiksi mainitun lain mukaisiin toimintoihin vuonna 1996, sekä markkamäärät, jotka kunnalle on vuonna 1996 maksettu opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen 40 §:n 2 momentin mukaisesti. Valtionosuuden muutosta laskettaessa ei oteta huomioon vuonna 1997 toteutettavia valtionosuuksien vähennyksiä, valtionosuustehtävien laadun ja laajuuden muutoksia, kustannustason muutoksia eikä kuntien kansaneläkkeiden asumislisien poistamista vastavaa valtionosuuksien vähennystä. Laskemisen perusteena käytetään kuntien vuodenvaihteen 1995—1996 asukaslukua sekä vuoden 1996 oppilas-, opetustunti- ja henkilötyövuosimääriä.

Kunnan valtionosuuksien 2 momentin mukaisesti laskettu muutos asukasta kohti rajataan kuitenkin valtionosuuksiin lisättävällä tai niistä vähennettävällä siirtymätasauksella enintään 200 markkaan vuonna 1997, 400 markkaan vuonna 1998, 700 markkaan vuonna 1999, 1 050 markkaan vuonna 2000 ja 1 400 markkaan vuonna 2001.

Siirtymätasauksen maksamisesta ja kohdentumisesta on voimassa, mitä 17 §:ssä säädetään verotuloihin perustuvasta valtionosuuksien tasauksesta.

Siirtymätasauksen vahvistamista koskevaan päätökseen voi kunta hakea muutosta siten kuin 6 luvussa säädetään.

2.

Laki**kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla:

muutetaan kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä 15 päivänä heinäkuuta 1994 annetun lain (658/94) 19 § seuraavasti:

19 §

Voimaantulo ja soveltaminen

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1994 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1997.

Kuntaan, jolle on myönnetty korkotukea tai vakautuslainaa taikka jossa on päätetty käynnistää kuntaselvitys, sovelletaan tämän

lain säännöksiä joulukuun 31 päivän 1997 jälkeenkin, kunnes kunta on maksanut takaisin 5 ja 7 §:n mukaan määräytyvät valtion korkotuki- ja vakautuslainasaatavat tai kuntaselvitys on päättynyt.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

3.

Laki**kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* kuntien yhdistymisavustuksista 31 päivänä tammikuuta 1994 annetun lain (89/94) 5 § seuraavasti:

5 §

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä helmikuuta 1994 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan kuntajaon muutok-

siin, jotka tulevat voimaan aikaisintaan vuoden 1995 ja viimeistään vuoden 1998 alusta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

4.

Laki**sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta
annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/92) 6 §:n 1 momentin 4 kohta ja 3 momentti sekä 19 §, *muutetaan* 2 §, 6 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohta, 7, 8 ja 10—12 §, 13 §:n otsikko ja 1 momentti, 14—16 ja 18 §, 29 §:n 1 momentti, 30 §:n 1 ja 3 momentti, 31 §:n 1 ja 2 momentti, 32 ja 33 §, 34 §:n 1 momentti sekä 37 ja 42 §,

sellaisena kuin niistä ovat 12 § osittain muutettuna 18 päivänä joulukuuta 1995 annetulla lailla (1446/95), 33 § viimeksi mainitussa laissa ja 34 §:n 1 momentti 17 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1207/93), sekä

lisätään lakiin uusi 16 a § ja siitä mainitulla 18 päivänä joulukuuta 1995 annetulla lailla kumotun 17 §:n tilalle uusi 17 § sekä 29 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:

2 §

Suhde kuntien valtionosuuslakiin

Valtionosuuteen sovelletaan tämän lain ohella kuntien valtionosuuslakia (/) siltä osin kuin tässä laissa niin säädetään.

6 §

Valtakunnallisen suunnitelman sisältö

Valtakunnallinen suunnitelma sisältää:

3) sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden laskennan perusteena olevien käyttökustannusten kokonaismäärää koskevan arvion, kunnan valtionosuuden laskennassa käytettävät laskennalliset kustannukset asukasta ja työtöntä kohden sekä kunnan omarahoitusosuuden asukasta kohden;

6) voimavarojen jakamisen perusteet.

7 §

Valtakunnallisen suunnitelman valmistelu

Valtakunnallisen suunnitelman valmistelusta huolehtii asianomainen ministeriö. Valmistelun yhteydessä on kuultava kuntien keskusjärjestöä sekä tarvittaessa muita viranomaisia ja yhteisöjä.

8 §

Voimavarojen alueellinen jakaminen

Asianomainen ministeriö jakaa valtakunnallisessa suunnitelmassa hyväksytyin hankkeiden kustannusten enimmäismäärän lääninhallituksille.

Lääninhallitukset jakavat asianomaisen ministeriön niille kohdentaman hankkeiden kustannusten enimmäismäärän edelleen lääninsä alueen kunnille ja kuntayhtymille.

Jakaessaan hankkeiden kustannusten enimmäismäärät asianomaisen ministeriön sekä lääninhallitusten on noudatettava valtakunnallisessa suunnitelmassa hyväksytyjä perusteita.

10 §

Valtionosuuden hyväksyminen ja tarkistaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden laskennan perusteena olevien käyttökustannusten kokonaismäärää koskeva arvio, kunnan valtionosuuden laskennan perusteena olevat laskennalliset kustannukset asukasta ja työtöntä kohden sekä kunnan omarahoitusosuus asukasta kohden hyväksytään vuosittain valtakunnallisessa suunnitelmassa.

Valtionosuuden laskennan perusteena olevia kustannuksia hyväksyttäessä otetaan huomioon valtionosuustehtävien laajuuden ja

laadun sekä kustannustason muutos siten kuin kuntien valtionosuuslain 3 §:ssä säädetään. Tehtävien laajuuden ja laadun muutos kohdennetaan niihin iän mukaan asukasta kohden määräytyviin laskennallisiin kustannuksiin, joita vastaaviin ikäryhmiin tehtävien muutos kohdistuu.

11 §

Laskennalliset kustannukset

Laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohti hyväksytään erikseen sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltoon iän mukaan ryhmiteltynä seuraavasti:

- 0—6-vuotiaat
- 7—64-vuotiaat
- 65—74-vuotiaat
- 75—84-vuotiaat
- 85 vuotta täyttäneet

Lisäksi sosiaalihuollossa laskennalliset kustannukset hyväksytään työttömyyden perusteella määräytyvien kustannusten laskemiseksi erikseen asukasta ja työtöntä kohden sekä terveydenhuollossa sairastavuuden perusteella määräytyvien kustannusten laskemiseksi asukasta kohden.

12 §

Kunnan valtionosuus

Käyttökustannusten valtionosuus on kunnalle määriteltyjen laskennallisten kustannusten ja omarahoitusosuuden erotus. Laskennalliset kustannukset määritellään erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon määrätymistekijöiden sekä kunnan syrjäisyyden perusteella. Määrätymistekijöitä ovat asukasluvu, ikärakenne, palvelu- ja jalostusaloilla toimivien osuus työllisestä työvoimasta, työttömyys ja sairastavuus sekä syrjäisyys siten kuin jäljempänä tässä laissa säädetään.

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien lukumäärällä sekä kertomalla 0—6-vuotiaiden laskennalliset kustannukset lisäksi työssäkäyntikertomalla ja laske-
malla saadut ikäryhmittäiset markkamäärät yhteen. Työttömyyden vaikutus kustannuksiin lasketaan kertomalla asukasta kohden

määritelty laskennallinen kustannus kunnan asukasluvulla ja työttömyyskertoimella sekä kertomalla erikseen kunnan työttömien lukumäärällä työtöntä kohden määritelty laskennallinen kustannus. Sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten kokonaismäärä saadaan ikärakenteen ja työttömyyden perusteella määriteltyjen markkamäärien summalla.

Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien lukumäärällä. Sairastavuuden perusteella määräytyvät kustannukset lasketaan kertomalla erikseen asukasta kohden määritelty markkamäärä kunnan asukasluvulla ja sairastavuuskertoimella. Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saadaan ikäryhmittäisten ja sairastavuuden perusteella määriteltyjen kustannusten summalla.

Valtionosuuden perusteena olevat kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saadaan laskemalla yhteen 2 ja 3 momentin mukaisesti lasketut sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset. Jos kunnalle on vahvistettu syrjäisyyskerroin, kerrotaan summa lisäksi syrjäisyyskertoimella.

13 §

Työttömyyskerroin

Kunnan työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömyysprosentti koko maan työttömyysprosentilla.

14 §

Sairastavuuskerroin

Sairastavuuskerroin lasketaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien alle 55-vuotiaiden ikä- ja sukupuolivakioidun lukumäärän perusteella. Jos kunnan alle 55-vuotiaiden ikä- ja sukupuolivakioitu työkyvyttömyyseläkeläisten määrä suhteessa 16—54-vuotiaisiin asukkaisiin on sama kuin koko maassa, on kerroin yksi. Jos mainittu kunnan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ja 16—54-vuotiaiden lukumäärän suhde ylittää koko maan keskiarvon, korotetaan kerrointa ja jos suhde alittaa koko maan keskiarvon, alennetaan kerrointa siten, että kerroin vastaa kunnan ja

koko maan eroa.

Kerrointa määriteltäessä käytetään neljä vuotta ennen toimintavuotta alkavan kolmi-
vuotisjakson työkyvyttömyystietoja.

15 §

Työssäkäyntikerroin

Työssäkäyntikerroin lasketaan jakamalla palvelu- ja jalostusaloilla toimivien kunnan asukkaiden ja kunnan työllisen työvoiman osamäärä koko maan vastaavalla osamäärällä.

Kerrointa määriteltäessä käytetään kolme vuotta ennen toimintavuoden alkua alkavan vuoden työssäkäyntitietoja.

16 §

Syrjäisyyskerroin

Syrjäisyyskerroin on 1,05 tai 1,15. Valtio-
neuvosto määrää ne kunnat, joilla on syrjäisyyskerroin, ja kunkin kunnan kertoimen suuruuden. Kerroin voidaan määrätä kunnalle, jonka vuonna 1994 maksamat syrjäseutulisät olivat vähintään 3 prosenttia kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksista ja kunnallisen virkaehtosopimuksen mukaiset kunnan syrjäseutupisteet olivat vähintään 2. Korkeampi kerroin voidaan määrätä kunnalle, jonka syrjäseutupisteet olivat vähintään 5. Syrjäisyyskerrointa määrättäessä otetaan huomioon myös kansanterveystilain 5 §:n 2 momentissa tarkoitetun kuntayhtymän maksamat syrjäseutulisät, jos kunta oli mainittuna vuonna jäsenenä tällaisessa kuntayhtymässä.

Jos saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/81) 9 §:n 1 momentissa tarkoitetun saaristokunnan asukkaista vähintään puolet asui toimintavuotta edeltävän vuoden alussa ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen, on tällaisen kunnan syrjäisyyskerroin 1 momentista poiketen 1,10.

16 a §

Kertoimien laskenta eräissä tapauksissa

Jos 13—16 §:ssä tarkoitettuja kertoimia laskettaessa ei ole käytettävissä mainituissa pykälissä tarkoitettujen ajankohdan mukaisia tietoja, käytetään kertoimien laskennassa tämän sijasta viimeisimpiä asianomaisissa

pykälässä tarkoitettua ajankohtaa edeltäviä tietoja.

17 §

Kunnan omarahoitusosuus

Kunnan omarahoitusosuus lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty omarahoitusosuus kunnan asukasluvulla.

Asukasta kohden määritelty omarahoitusosuus saadaan laskemalla kaikkien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset yhteen ja vähentämällä tästä 18 §:ssä säädetyn prosenttiluvun mukaan määräytyvä valtionosuus.

Jos valtion kunnalle suorittaman valtionosuuden suuruudesta on erikseen säädetty tästä laista poikkeavalla tavalla, otetaan tämä huomioon omarahoitusosuuden lisäyksenä tai vähennyksenä.

18 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset jakautuvat kuntien ja valtion kesken siten, että kuntien osuus tämän lain mukaan määräytyvistä kustannuksista on 75,8 prosenttia ja valtion osuus 24,2 prosenttia. Jos vuotuinen kustannustason muutos on kuntien valtionosuuslain 3 §:n 2 kohdan perusteella päätetty joinakin vuosina ottaa huomioon vähemmästä kuin täydestä määrästä, otetaan tämä huomioon valtion ja kuntien välisessä kustannustenjaossa siten, että valtion osuus pienenee asianomaisten vuosien alennettua kustannustason tarkistusta vastaavasti.

Kustannustenjaossa otetaan huomioon erityislakien mukaisten toimintojen järjestämisestä aiheutuvat käyttökustannukset ja käyttökustannusten valtionosuus. Käyttökustannuksiin ei sisälly perustamishankkeiden kustannuksia, laskennallisia korkoja ja poistoa, lainanhoitokustannuksia eikä muita vastaavia eräiä.

Kustannustenjako selvitetään joka neljäs vuosi (*tarkistusvuosi*). Jos toteutunut kustannustenjako koko maan tasolla laskettuna tarkistusvuotta edeltävänä vuonna poikkeaa 1 momentin mukaisesta tilanteesta, on valtionosuuksien määriä tarkistettava siten, että kustannustenjako palautuu 1 momentin mukaiselle tasolle tarkistusvuotta seuraavan

vuoden alusta. Jos tarkistusvuotta edeltävän vuoden tiedot eivät tällöin ole käytettävissä, käytetään tätä edeltävän vuoden tietoja. Kustannustenjaon selvityksen yhteydessä voidaan muuttaa valtionosuuden määräytymisperusteiden keskinäistä painotusta vastaamaan palvelujen tarpeessa tapahtuneita muutoksia.

29 §

Valtionosuusselvitys ja -päätös

Perustamishankkeeseen suoritettavan lopullisen valtionosuuden määrittämiseksi kunnan ja kuntayhtymän on tehtävä lääninhallitukselle selvitys suuren hankkeen toteuttamisesta aiheutuneista kustannuksista sekä toteutetuista pienistä hankkeista ja niiden kustannusten yhteismäärästä. Selvitys toteutuneista kustannuksista on toimitettava lääninhallitukselle viimeistään perustamishankkeen valmistumista seuraavan vuoden toukokuun 31 päivänä. Selvitys on kuitenkin aina toimitettava viimeistään kolmen vuoden kuluessa hankkeen aloittamisesta. Jos hanke on tällöin edelleen keskeneräinen, voi lääninhallitus hakemuksen perusteella erityisestä syystä antaa enintään kaksi vuotta lisää aikaa selvityksen antamiseksi.

Jos lopullinen valtionosuus sovellettavien laskentaperusteiden mukaan poikkeaa vähemmän kuin 1 000 markkaa 28 §:n mukaisesti maksetun valtionosuuden määrästä, ei erotusta makseta eikä peritä takaisin.

30 §

Perustamishankkeeseen saadun valtionosuuden palautus

Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan kokonaan tai osaksi määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Valtionosuutta ei kuitenkaan voida periä takaisin sellaisella perusteella, joka on syntynyt myöhemmin kuin 30 vuoden kuluttua hankkeen valtionosuusselvityksen antamisesta.

Palautusvelvollisuudesta ja korvauksen vähentämisestä päättää asianomainen ministeriö. Palautettava valtionosuus on suoritettava viimeistään päätöksessä määrättävänä eräpäivänä. Palautuksen viivästyessä on sille suoritettava viivästyskorkoa eräpäivästä lukien korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettun korkokannan mukaan. Valtionosuuden saajan on ilmoitettava ministeriölle kuuden kuukauden kuluessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua olosuhteiden muuttumisesta. Jos myöhemmin käy ilmi, ettei ilmoitusta ole tehty määräajassa, on valtionosuutta vastaava suhteellinen osa omaisuuden arvosta palautettava valtiolle edellä säädetyn korkokannan mukaisine korkoineen olosuhteiden muuttumisesta lukien, jollei ministeriö erityisestä syystä toisin päättää.

31 §

Voimavarojen vahvistaminen

Lääninhallitus vahvistaa kunnan ja kuntayhtymän toimintavuonna aloitettavat suuret hankkeet sekä pienten hankkeiden kustannusten enimmäismäärän.

Lääninhallituksen on annettava kunnalle ja kuntayhtymälle perustamishankkeiden vahvistamisen yhteydessä ennakkoratkaisu toimintavuotta seuraavana vuonna aloitettavista suurista hankkeista ja pienten hankkeiden kustannusten enimmäismäärästä. Ennakkoratkaisu sitoo lääninhallitusta sen vahvistaessa seuraavana vuonna aloitettavat hankkeet, jollei valtion talousarviosta tai valtakunnallisesta suunnitelmasta muuta johdu.

32 §

Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen

Voimavarojen vahvistamiseen ja valtionosuuden suorittamiseen sovelletaan lisäksi seuraavia kuntien valtionosuuslain säännöksiä:

- 1) 14 §:n säännöstä neuvottelumenettelystä;
- 2) 16 §:n säännöstä valtionosuuden ja rahoitusavustuksen myöntämisestä sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vahvistamisesta;
- 3) 17 §:n säännöstä maksamisesta;

4) 18 §:n säännöstä saamatta jääneen etuuden suorittamisesta;

5) 19 §:n säännöstä perusteettoman edun palauttamisesta; sekä

6) 20 §:n säännöstä suoritusvelvollisuuden raukeamisesta.

33 §

Oikaisumenettely

Milloin kunta tai kuntayhtymä on tyytymättömän kuntien valtionosuuslain 16 §:ssä tarkoitettuun päätökseen valtionosuuden myöntämisestä tai päätökseen perustamishankkeeseen suoritettavasta lopullisesta valtionosuudesta, kunnalla ja kuntayhtymällä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä päätöksen tehneelle valtionapuviranomaiselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

34 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/96) säädetään.

37 §

Kunnan asukas

Kunnan asukkaalla tarkoitetaan henkilöä, jonka kotikuntalaisissa (201/94) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on.

Laskettaessa 12 §:ssä tarkoitettua kunnan valtionosuutta käytetään kunnan asukaslukuna toimintavuotta edeltävän vuoden alussa

ollutta väestötietolain (507/93) 18 §:n mukaista asukaslukua.

42 §

Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan tämän lain mukaiseen toimintaan kuntien valtionosuuslain 23 §:n säännöstä tietojen toimittamisesta ja 24 §:n säännöstä uhkasakosta.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Määriteltäessä tämän lain voimaantulon jälkeisiä valtionosuuksia, ovat vuoden 1996 tasoon määritellyt laskennalliset kustannukset 53 568 miljoonaa markkaa ja 11 §:ssä kunnan asukasta ja työttöntä kohden määritellyt laskennalliset kustannukset:

	sosiaalihuolto markkaa/asukas	terveydenhuolto markkaa/asukas
0—6-vuotiaat	22 638	2 751
7—64-vuotiaat	1 517	3 065
65—74-vuotiaat	2 759	7 379
75—84-vuotiaat	15 372	13 889
85 vuotta täyttäneet	42 835	23 376

Työttömien lukumäärän mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset työttöntä kohden ovat 1 920 markkaa ja työttömyysasteen mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden 175 markkaa. Sairastavuuden mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden ovat 1 300 markkaa.

Siitä poiketen, mitä 17 §:ssä säädetään, kunnan omarahoitusosuutta laskettaessa käytettävä kerroin on vuoden 1997 valtionosuuksia määriteltäessä 0,7447.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

5.

Laki**opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (705/92) 11, 18, 20, 21 ja 40 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 18 § osittain muutettuna 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla lailla (718/93), 21 § 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1448/95) ja 40 a § 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1454/93),

muutetaan 1 ja 2 §, 3 §:n johdantokappale sekä 1 ja 4 kohta, 2 luvun otsikko, 6, 7, 7 a, 8—10, 12 ja 13 §, 14 §:n 1 momentti, 14 a §:n 1 momentti, 16 §:n 1 momentti, 19 §:n johdantokappale, 3 luvun otsikko, 23 §:n 1 momentti, 24, 25 ja 39 §, 40 §:n 1—4 momentti, 41 ja 43 §, 44 §:n 1 momentti sekä 45 §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 § osittain muutettuna mainitulla 22 päivänä joulukuuta 1993 annetulla lailla ja 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetulla lailla (261/95), 7 § osittain muutettuna mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1993 ja 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetuilla laeilla, 7 a §, 14 §:n 1 momentti ja 40 §:n 2 momentti mainitussa 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa, 8 § muutettuna mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1993, 22 päivänä joulukuuta 1993, 3 päivänä maaliskuuta 1995 ja 18 päivänä joulukuuta 1995 annetuilla laeilla, 9 § muutettuna mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1993, 3 päivänä maaliskuuta 1995 ja 18 päivänä joulukuuta 1995 annetuilla laeilla, 12 § 17 päivänä heinäkuuta 1995 annetussa laissa (958/95), 14 a §:n 1 momentti ja 19 §:n johdantokappale mainitussa 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa, 24 § mainitussa 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa, 39 § osittain muutettuna mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1993, 3 päivänä maaliskuuta 1995 ja 18 päivänä joulukuuta 1995 annetuilla laeilla sekä 29 päivänä joulukuuta 1994 annetulla lailla (1456/94), 40 §:n 1, 3 ja 4 momentti mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa sekä 45 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla,

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetulla lailla, uusi 2 momentti, lakiin uusi 9 a—9 f §, lakiin uusi 2 a luku, johon samalla siirretään 10, 12—14, 14 a, 15, 16, 16 a, 17 ja 19 §, 14 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa, uusi 4 momentti, 14 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa, uusi 3 ja 4 momentti, 15 §:ään, sellaisina kuin se on osittain muutettuina mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla lailla, uusi 3 momentti, 16 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, uusi 3 momentti sekä 19 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetulla lailla, uusi 1 a kohta seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtionosuuteen ja -avustukseen sekä muuhun rahoitukseen, joka myönnetään kunnalle tai kuntayhtymälle taikka yksityiselle yhteisölle tai säätiölle 3 §:ssä mainituissa laeissa tarkoitetun toiminnan järjestämisestä aiheutuviin opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannuksiin ja perustamishankkeisiin.

Tässä laissa säädetään myös kunnan laskennallisesta osuudesta opetus- ja kulttuuritoimen kustannuksiin (*kunnan rahoitusosuus*).

2 §

Suhde kuntien valtionosuuslakiin

Tässä laissa tarkoitettuun valtionosuuteen ja -avustukseen sovelletaan kuntien valtionosuuslakia (/) siltä osin kuin tässä laissa niin säädetään.

3 §

Rahoitettavan toiminnan määrittelevät lait

Tämä laki koskee valtionosuutta ja -avustusta sekä kunnan rahoitusosuutta opetus- ja kulttuuritoimen kustannuksiin, jos toiminnas-

ta säädetään:

1) peruskoululaissa, (476/83), lukiolaissa (477/83) ja aikuislukiolaissa (439/94);

4) musiikkioppilaitoksista annetussa laissa (516/95);

Edellä 1 momentin 2 ja 4 kohdassa mainitun lain nojalla järjestetyn ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta on, sen lisäksi mitä 9 b §:ssä säädetään, voimassa mitä siitä erikseen säädetään.

2 luku

Käyttökustannusten rahoitus

6 §

Yleissäännös

Valtionosuus opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Valtionosuus määräytyy:

1) peruskoulussa, peruskoulua korvaavassa koulussa, lukiossa, aikuislukiossa, ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä ammattikorkeakoulussa oppilasta tai opiskelijaa kohden;

2) ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa opetustuntia tai opintoviikkoa kohden;

3) kansalaisopistossa ja musiikkioppilaitoksessa opetustuntia kohden;

4) taiteen perusopetuksessa kunnan asukasta kohden;

5) kunnan yleisessä kirjastossa, kulttuuritoiminnassa, liikuntatoiminnassa ja nuorisotyössä kunnan asukasta kohden; sekä

6) museossa, teatterissa ja orkesterissa laskennallista henkilövuotta kohden.

7 §

Kunnan valtionosuus

Kunnalle myönnetään valtionosuutta 8 §:ssä tarkoitettujen toimintojen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin markkamäärä, joka saadaan, kun 8 §:ssä säädetyllä tavalla lasketusta valtionosuuden perusteesta vähennetään 9 ja 9 a §:n mukaan lasketut kunnan rahoitusosuudet.

7 a §

Kuntayhtymän ja yksityisen ylläpitämän oppilaitoksen rahoitus

Kuntayhtymälle ja yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään 8 §:n 1—6 kohdassa tarkoitettuja toimintoja varten rahoitusta mainituissa kohdissa säädetyllä tavalla ylläpitäjän oppilas-, opiskelija- tai opetustuntimäärien sekä yksikköhintojen mukaisesti laskettu valtionosuuden perustetta vastaava markkamäärä. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei koske peruskoulua korvaavia kouluja.

Peruskoululain 83 §:ssä tarkoitettun peruskoulua vastaavaksi järjestetyn yksityisen koulun rahoituksesta on voimassa, mitä 1 momentissa säädetään.

8 §

Kunnan valtionosuuden peruste

Kunnan valtionosuuden peruste saadaan, kun lasketaan yhteen:

1) kunnan peruskoulua ja kunnan kanssa peruskoululain 77 §:n 1 momentissa tarkoitettun sopimuksen tehnyttä peruskoulua korvaavaa koulua käyvien oppilaiden määrän ja kunnalle peruskoulun oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

2) kunnan lukioiden oppilasmäärän ja kunnalle lukion oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

3) kunnan aikuislukioiden ja lukion aikuislinjojen oppilasmäärän ja kunnalle aikuislukion ja lukion aikuislinjan oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

4) kunnan ylläpitämässä ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammatillisissa erityisoppilaitoksissa ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelevien oppilaiden määrien ja ammatilliselle peruskoulutukselle oppilaitoksittain oppilasta kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot;

5) kunnan ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden määrien ja ammattikorkeakouluille opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot;

6) kunnalle musiikin ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun opetustuntimäärän ja mainittua koulutusta varten opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

7) kunnan asukasmäärän ja taiteen perus-

opetusta varten asukasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

8) kunnan asukasmäärän ja kunnan kirjastolle asukasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo; sekä

9) kunnan asukasmäärän ja kulttuuritoimintaa varten asukasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo.

9 §

Kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksiin

Kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksiin on 43 prosenttia markkamäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu markkamäärä jaetaan maan asukasmäärällä ja näin saatu markkamäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa kaikki 8 §:n 1—6 ja 8 kohdassa tarkoitetut kuntien valtionosuuden perusteet lasketaan yhteen ja näin saatuun markkamäärään lisätään:

1) yksityisten peruskouluopetusta vastaavaa opetusta antavien oppilaitosten ylläpitäjille myönnettävän rahoituksen perusteena olevat markkamäärät siten kuin niistä erikseen säädetään;

2) yksityisten ja kuntayhtymien ylläpitämien lukioiden, aikuislukioiden, ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten erityisoppilaitosten, musiikkioppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille lukiokoulutusta, ammatillista peruskoulutusta, ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta sekä ammattikorkeakoulussa järjestettäviä ammatillisia erikoistumisopintoja varten myönnettävän rahoituksen perusteena olevat markkamäärät;

3) valtion ylläpitämiä ammatillisia oppilaitoksia, ammatillisia erityisoppilaitoksia ja ammattikorkeakouluja varten lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat markkamäärät;

4) harjoittelukoululaissa (143/85), suomalais-venäläisestä koulusta annetussa laissa (412/76) ja Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annetussa laissa (33/77) tarkoitettuja kouluja varten 10 §:ssä tarkoitettujen peruskoulun ja lukion yksikköhintojen keskimääräisten markkamäärien perusteella lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat markkamäärät;

5) kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetussa

laissa (481/83) tarkoitettuja kouluja varten 10 §:ssä tarkoitettujen peruskoulun yksikköhintojen keskimääräisen markkamäärän ja peruskoululain 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta saavien oppilaiden osalta säädettyjen yksikköhintojen korotusperusteiden perusteella lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat markkamäärät;

6) valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/93) mukaisesti ammatillista peruskoulutusta sekä peruskouluopetusta ja lukiokoulutusta varten lasketut valtionosuuden perusteet;

7) valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (801/92) mukaisesti ammatillista peruskoulutusta varten lasketut valtionosuuden perusteet;

8) ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetussa laissa (760/90) tarkoitetuissa aikuiskoulutuskeskuksissa ja saamelaisalueen koulutuskeskuksessa järjestettävää ammatillista peruskoulutusta varten 10 §:ssä tarkoitettujen ammatillisten oppilaitosten ja ammatillisten erityisoppilaitosten yksikköhintojen keskimääräisen markkamäärän perusteella lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat markkamäärät; sekä

9) perustamishankkeista aiheutuvien kustannusten vuoksi kymmenen prosenttia ammatillisia oppilaitoksia, ammatillisia erityisoppilaitoksia, ammattikorkeakouluja, musiikkioppilaitosten, kansanopistojen ja valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ammatillista peruskoulutusta sekä kansanopistojen peruskouluopetusta ja lukiokoulutusta varten oppilaitosten ylläpitäjille oppilasmäärien ja 10 §:n nojalla vahvistettujen yksikköhintojen keskimääräisten markkamäärien perusteella lasketuista markkamäärästä, jollei oppilaitoksen ylläpitäjän yksikköhintaa ole 14 §:n 2 momentin, 14 a §:n 2 momentin tai 16 §:n 2 momentin nojalla korotettu vuokrasta aiheutuvien kustannusten perusteella.

Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa ei oteta huomioon peruskoululain 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruskouluopetukseen valmistavaa opetusta saavia oppilaitoksia eikä peruskoulua lukuunottamatta oppilaitoksia ja opiskelijoita, joilla ei ole kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettua kotikuntaa Suomessa tai joilla on kotikunta Ahvenanmaalla.

Kunnan rahoitusosuuteen lisätään vuosittain:

1) markkamäärä, joka saadaan, kun lukion, ammatillisten oppilaitosten ja ammatillisten

aikuis- ja aikuisopetuskeskusten oppilaiden kuljettamisen sekä maatalousalan ja metsä- ja puutalouden ammattillisia oppilaitoksia sekä ammatillisia erityisoppilaitoksia lukuunottamatta oppilaiden majoittamisen osalta kuntien maksettavaksi vuodelta 1996 tulleet oppilaiden kotikuntien maksuosuudet jaetaan maan asukasmäärällä;

2) markkamäärä, joka saadaan, kun vuodelta 1996 kuntien maksettavaksi tulleet yhteenlasketut kotikuntien maksuosuudet jatkolinjoina järjestetyn ammatillisen lisäkoulutuksen kustannuksiin jaetaan maan asukasmäärällä; sekä

3) julkisen talouden tasapainottamiseksi toteutettujen valtionosuuksien vähennysten perusteella vuonna 1997 531 ja vuodesta 1998 alkaen 637 markkaa kunnan asukasta kohden.

9 a §

Kunnan rahoitusosuus kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin

Kunnan rahoitusosuus kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin on 63 prosenttia markkamäärästä, joka lasketaan siten, että kaikkien kuntien yhteenlasketut 8 §:n 7 ja 9 kohdassa tarkoitetut valtionosuuden perusteet jaetaan maan asukasmäärällä ja näin saatu markkamäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

9 b §

Valtionosuus ammatillisen erikoisoppilaitoksen käyttökustannuksiin

Ammatillisen erikoisoppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta markkamäärä, joka saadaan, kun asianomaisen ministeriön ammatilliselle erikoisoppilaitokselle valtionosuuden laskemisen perusteeksi vahvistama opetustunti- tai opintoviikkomäärä kerrotaan opetustuntia tai opintoviikkoa kohden määrättyllä yksikköhinnalla.

9 c §

Valtionosuus kansalaisopiston ja musiikkioppilaitoksen käyttökustannuksiin

Kansalaisopiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta kansalaisopiston käyttökustannuksiin 57 prosenttia markkamäärästä, joka

saadaan, kun ylläpitäjälle kansalaisopistoa varten vahvistettu laskennallinen opetustuntimäärä kerrotaan opetustuntia kohden määrättyllä yksikköhinnalla.

Musiikkioppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta musiikkioppilaitoksen muun kuin ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle mainittua opetusta varten vahvistettu laskennallinen opetustuntimäärä kerrotaan opetustuntia kohden määrättyllä yksikköhinnalla.

9 d §

Valtionosuus liikuntatoiminnan ja nuorisotyön käyttökustannuksiin

Kunnalle myönnetään valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin 37 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan, kun kunnan asukasmäärä kerrotaan liikuntatoimintaa varten asukasta kohden määrättyllä yksikköhinnalla.

Kunnalle myönnetään valtionosuutta nuorisotyön käyttökustannuksiin 37 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kun kunnan alle 29 vuotiaiden asukkaiden määrä kerrotaan nuorisotyötä varten asukasta kohden määrättyllä yksikköhinnalla.

9 e §

Valtionosuus museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin

Museon, teatterin ja orkesterin ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta mainituista toimintoista aiheutuviin käyttökustannuksiin 37 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle museota, teatteria ja orkesteria varten vahvistettu laskennallinen henkilötyövuosien määrä kerrotaan henkilötyövuotta kohden asianomaista toimintaa varten määrättyllä yksikköhinnalla.

9 f §

Oppilas- ja opiskelijamäärien laskeminen

Varainhoitovuoden valtionosuus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut oppilas- ja opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetukses-

ta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Toiminnan käynnistyessä valtionosuus lasketaan arvioidun oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan.

Valtionosuuden määräämisessä käytettävien oppilas- ja opiskelijamäärien laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

2 a luku

Opetustoimen yksikköhinnat

10 §

Yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain valtionosuuden perusteina käytettävien yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät siten kuin kuntien valtionosuuslain 3 §:n 1—3 kohdassa sekä 4, 5 ja 15 §:ssä säädetään. Yksikköhintojen keskimääräisten markkamäärien vahvistamisesta kuntien valtionosuuslain 6 §:ssä tarkoitettuna vuonna on lisäksi voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 6 §:n 3 momentissa säädetään.

Yksikköhinnat määrää asianomainen ministeriö.

12 §

Peruskoulun yksikköhinnan laskeminen

Kuntien peruskoulujen yksikköhinnat oppilasta kohden lasketaan joka neljäs vuosi peruskouluista ja peruskoulua korvaavista kouluista yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Kuntakohtaisia yksikköhintoja porrastetaan, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, kunnan kouluverkon rakenteen, peruskoululain 36 a §:ssä tarkoitettua erityisopetusta saavien oppilaiden määrän ja kunnan asukastiheyden perusteella. Ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa yksikköhintoja korotetaan kymmenellä prosentilla ruotsinkieliseen opetukseen ja saamelaiden kotiseutualueen kunnissa vastaavalla prosenttimäärällä saamenkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden osalta. Saaristokunnissa, joissa yli puolella asukkaista ei ole kiinteää kulkuyhteyttä mantereeseen, yksikköhintaa korotetaan kahdellakymmenellä prosentilla. Muissa

saaristokunnissa yksikköhintaa korotetaan kymmenellä prosentilla. Asianomainen ministeriö voi lisäksi erityisestä syystä hakemuksesta korottaa tässä momentissa säädettyllä tavalla laskettua yksikköhintaa.

Yksikköhinnat lasketaan siten, että ne markkamäärät, jotka saadaan kertomalla kuntakohtaiset yksikköhinnat kuntien peruskoulujen ja kuntien kanssa peruskoululain 77 §:n 1 momentissa tarkoitettun sopimuksen tehneitä peruskouluja korvaavia kouluja käyvien oppilaiden määrillä, yhteenlaskettuina vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitettun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

Yksikköhintojen laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

13 §

Lukion ja aikuislukion yksikköhinnan laskeminen

Lukion yksikköhinnat oppilasta kohden lasketaan joka neljäs vuosi kaikille lukioiden ylläpitäjille lukioista yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Ylläpitäjittäin laskettavia yksikköhintoja porrastetaan ylläpitäjän lukioiden oppilasmäärän perusteella sen mukaan kuin asetuksella säädetään. Yksikköhintoja laskettaessa lukion aikuislinjan oppilasmäärästä otetaan huomioon 60 prosenttia. Asianomainen ministeriö voi lukiolain 57 §:n nojalla lukiolle määrätyn erityisen tehtävän takia tai muusta erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa.

Yksikköhinnat lasketaan siten, että ne markkamäärät, jotka saadaan kertomalla ylläpitäjittäin lasketut yksikköhinnat ylläpitäjien lukioiden oppilaiden määrillä, yhteenlaskettuina vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitettun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

Aikuislukion yksikköhinta on 60 prosenttia

sijaintikunnan lukion ja lukion aikuislinjan yksikköhinta 60 prosenttia lukion yksikköhinnasta.

Yksikköhintojen laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

14 §

Ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen yksikköhinnan laskeminen

Ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen yksikköhinta oppilasta kohden lasketaan joka neljäs vuosi oppilaitosmuodoittain jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna kunnallisista, yksityisistä ja valtion oppilaitoksista aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset oppilaitosten oppilaiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Näin laskettua markkamäärää korotetaan asetuksella säädettyssä koulutuksessa tämän koulutuksen keskimääräistä korkeampien kustannusten perusteella. Maatalousalan oppilaitoksissa sekä metsä- ja puutalousoppilaitoksissa yksikköhintaa korotetaan majoitusedun saaneiden oppilaiden osalta markkamäärällä, joka saadaan, kun mainittujen oppilaitosten ylläpitäjille majoituksesta tässä momentissa tarkoitettuna vuonna aiheutuneet kustannukset jaetaan majoitusedun saaneiden oppilaiden määrällä. Ammatillisissa erityisoppilaitoksissa yksikköhintaa korotetaan majoitusedun saaneiden oppilaiden osalta vastaavasti ammatillisten erityisoppilaitosten ylläpitäjille majoituksesta aiheutuneiden kustannusten perusteella. Asianomainen ministeriö voi lisäksi erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa. Yksikköhinnat lasketaan siten, että yksikköhinnat kerrottuna oppilasmäärällä yhteenlaskettuina vastaavat mainittuja kokonaiskustannuksia. Yksikköhintoja laskettaessa ammatilliset erityisoppilaitokset luetaan yhdeksi oppilaitosmuodoksi.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitettuna vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannus-

ten perusteella.

14 a §

Ammattikorkeakoulun yksikköhinnan laskeminen

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan joka neljäs vuosi ammattikorkeakoulututkinnoittain siten, että kuhunkin tutkintoon johtavasta koulutuksesta kunnallisissa, yksityisissä ja valtion ammattikorkeakouluissa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan tutkintoa suorittavien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Yksikköhintoja voidaan porrastaa, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, ottamalla huomioon tutkintoon johtavien koulutusohjelmien ja muiden opetusjärjestelyjen kustannuksissa olevat olennaiset erot. Jos tutkintoon johtavasta koulutuksesta aiheutuneita kustannuksia ei ole mahdollista selvittää, lasketaan yksikköhinta asianomaisen koulutusalan tutkinnoista aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Ammatillisten erikoistumisopintojen yksikköhintana opiskelijaa kohden käytetään ammattikorkeakouluja varten 10 §:n nojalla vahvistettua yksikköhintojen keskimääräistä markkamäärää. Yksikköhinnat lasketaan siten, että yksikköhinnat kerrottuna opiskelijamäärällä yhteenlaskettuina vastaavat mainittuja kokonaiskustannuksia.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitettuna vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

Kun ammattikorkeakoulussa järjestetään kahteen tai useampaan 1 momentissa tarkoitettuun tutkintoon johtavaa koulutusta tai mainitun koulutuksen lisäksi ammatillisia erikoistumisopintoja, ammattikorkeakoulun yksikköhinnaksi määrätään eri tutkintoja ja opintoja suorittavien opiskelijoiden määrien ja 1 momentissa tarkoitettujen yksikköhintojen perusteella laskettu opiskelijamäärällä painotettu keskiarvo.

15 §

Kansalaisopiston yksikköhinnan laskeminen

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

16 §

Musiikkioppilaitoksen yksikköhinnan laskeminen

Musiikkioppilaitoksen yksikköhinnat lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna musiikkioppilaitosten ylläpitämisestä aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset sinä vuonna pidettyjen opetustuntien yhteismäärällä. Yksikköhinta lasketaan erikseen ammatillista peruskoulutusta ja musiikkioppilaitoksessa järjestettävää muuta kuin ammatillista koulutusta varten.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

19 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Peruskoulun, lukion, aikuislukion, ammatillisen oppilaitoksen, ammatillisen erityisoppilaitoksen, ammattikorkeakoulun, musiikkioppilaitoksen ja kansalaisopiston käyttökustannuksina ei pidetä:

1 a) peruskoulua lukuun ottamatta oppilaiden ja opiskelijoiden kuljetuksen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia eikä peruskoulua, maatalousalan oppilaitoksia sekä metsä- ja puutalousoppilaitoksia sekä ammatillisia erityisoppilaitoksia lukuun ottamatta oppilaiden ja opiskelijoiden majoittamisesta aiheutuneita kustannuksia;

3 luku

Kulttuuritoimen yksikköhinnat

23 §

Kirjaston yksikköhinta

Kirjaston yksikköhinnan määräämisestä on voimassa, mitä 10 §:ssä säädetään.

24 §

Kulttuuritoiminnan yksikköhinta

Asianomainen ministeriö vahvistaa kulttuuritoiminnan yksikköhinnan kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

24 a §

Liikuntatoiminnan ja nuorisotyön yksikköhinnat

Asianomainen ministeriö vahvistaa liikuntatoiminnan yksikköhinnan kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Asianomainen ministeriö vahvistaa nuorisotyön yksikköhinnan kunnan alle 29-vuotiaasta asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

25 §

Museoiden, orkestereiden ja teattereiden yksikköhinnat

Asianomainen ministeriö vahvistaa museoiden ja orkestereiden yksikköhinnoiksi museoiden ja orkestereiden laskennallista henkilötyövuotta kohden edelliselle vuodelle vahvistetut yksikköhinnat tarkistettuna arvioitujen kustannustason ja valtion toimenpiteistä aiheutuvien toiminnan muutosten mukaisesti.

Asianomainen ministeriö vahvistaa teattereiden yksikköhinnan laskennallista henkilötyövuotta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

39 §

Valtionosuuden myöntäminen ja tarkistaminen

Valtionapuviranomainen myöntää 7 ja 9 b—9 e §:ssä tarkoitetun valtionosuuden ja 7 a §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemusta kunnalle tai muulle laitoksen ylläpitäjälle siten kuin kuntien valtionosuuslain 16 §:n 2 momentissa säädetään.

Valtionapuviranomainen tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen varainhoitovuoden keskimääräisen oppilas- ja opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Valtionapuviranomainen myöntää valtionosuuden perustamishankkeeseen, jollei erikseen toisin säädetä, hakemuksesta laitoksen ylläpitäjälle.

40 §

Valtionosuuden maksaminen

Valtionapuviranomainen maksaa 39 §:n 1 momentissa tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin kunnalle tai muulle laitoksen ylläpitäjälle siten kuin kuntien valtionosuuslain 17 §:n 1 momentissa säädetään. Edellä 39 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tarkistusten mukaiset markkamäärät maksetaan ylläpitäjille tai peritään valtiolle varainhoitovuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä. Ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten erityisoppilaitosten ja ammatillista koulutusta järjestävän musiikkioppilaitoksen ylläpitäjälle maksettavaan rahoitukseen lisätään perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella markkamäärä, joka on 4,3 prosenttia ylläpitäjän oppilasmäärän sekä ammatillisille oppilaitoksille ja ammatillisille erityisoppilaitoksille 10 §:n nojalla vahvistetun yksikköhintojen keskimääräisen markkamäärän tulosta. Ammatikorkeakoulun ylläpitäjälle maksettavaan rahoitukseen lisättävä markkamäärä laskeaan vastaavasti opiskelijamäärän ja ammatikorkeakouluille 10 §:n nojalla vahvistetun yksikköhintojen keskimääräisen markkamäärän perusteella.

Kunnalle maksettavassa valtionosuudessa otetaan huomioon kuntien valtionosuuslain 17 §:n 2 momentissa ja 31 §:n 4 momentissa säädetty kunnalle maksettavat tai kunnan

maksettavaksi tulevat markkamäärät.

Jos kunnan 8 §:ssä säädetty valtionosuuden peruste, johon on lisätty 1 momentissa tarkoitettu perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella laskettu markkamäärä, kunnalle 9 c—9 e §:n nojalla myönnettävä valtionosuus ja kunnalle 2 momentin nojalla maksettavat markkamäärät, on pienempi kuin 9 ja 9 a §:n mukaan lasketut kunnan rahoitusosuudet, kunnan tulee maksaa erotus valtiolle kahdessa erässä, ensimmäinen erä varainhoitovuoden heinäkuun ja toinen erä varainhoitovuotta seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Jos kunnalle käyttökustannuksiin tämän lain mukaan myönnetty valtionosuus, johon on lisätty 1 momentissa tarkoitettu perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella laskettu markkamäärä, on pienempi kuin siitä kuntien valtionosuuslain 17 §:n 2 momentin ja 31 §:n 4 momentin mukaisesti vähennettävät markkamäärät, kunnan tulee maksaa erotus valtiolle 3 momentissa säädettyinä ajankohtina.

41 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomaisena tässä laissa tarkoitettuja käyttökustannuksia ja perustamishankkeita koskevissa asioissa on asianomainen ministeriö.

Asetuksella voidaan säätää, että valtionapuviranomaisena valtionavustuksia koskevissa asioissa on myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu viranomainen.

43 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin asianomainen ministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden talousarvioon käyttökustannusten valtionosuutta varten otettavasta määrärahasta, sen on neuvoteltava yksikköhinoista siten kuin kuntien valtionosuuslain 14 §:n 1 momentissa säädetään.

Asianomaisen ministeriön on niin ikään neuvoteltava kuntien keskusjärjestön kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina yksikköhintojen määrittämisestä ja vahvistamisesta sekä valtionosuuden määrittämisestä varten sekä siitä, miten nämä tiedot toimitetaan val-

tionapuviranomaiselle.

44 §

*Perustamishankkeeseen suoritettun
valtionosuuden palautus*

Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan kokonaan tai osaksi määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. Palautusta ei määrätä suoritettavaksi, jos valtionosuuden myöntämisestä on kulunut yli 30 vuotta.

45 §

*Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten
soveltaminen*

Tässä laissa tarkoitettuun valtionosuuteen ja -avustukseen sovelletaan lisäksi seuraavia kuntien valtionosuuslain säännöksiä:

- 1) 18 §:n säännöksiä saamatta jääneen etuuden suorittamisesta;
- 2) 19 §:n säännöksiä perusteettoman edun palauttamisesta;
- 3) 20 §:n säännöksiä suoritusvelvollisuuden raukeamisesta; sekä
- 4) 24 §:n säännöksiä uhkasakosta.

Päätökseen, joka on annettu tämän lain nojalla tai kuntien valtionosuuslain sellaisen säännöksen nojalla, johon tässä laissa viitataan, saa vaatia oikaisua ja hakea muutosta siten kuin kuntien valtionosuuslain 21 ja 22 §:ssä säädetään oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta. Päätökseen ei kuitenkaan saa vaatia oikaisua ja hakea muutosta siltä osin, kuin se koskee 9 f §:n 1 momentissa tarkoitettuja oppilas- ja opiskelijamääriä.

Mitä 1 ja 2 momentissa mainituissa lainkohdissa säädetään kunnasta ja kuntayhtymästä, koskee soveltuvin osin tässä laissa säädettyä rahoitusta saavan yksityisen oppilaitoksen tai muun laitoksen ylläpitäjää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Tämän lain 10 §:ssä tarkoitettut yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät sekä 12—14, 14 a, 15, 16 ja 23 §:ssä tarkoi-

tetut yksikköhinnat vuodelle 1997 lasketaan vuonna 1995 toteutuneiden kokonaiskustannusten perusteella siten, että vuodelle 1997 määrättävien yksikköhintojen perusteella vuoden 1995 oppilas-, opiskelija-, opetustunti- ja asukasmäärillä laskettavat valtionosuuden perusteet yhteenlaskettuina vastaavat vuodelle 1996 mainituissa pykälissä tarkoitettuja toimintoja varten laskettuja ja kustannustason muutoksella tarkistettuja yhteenlaskettuja valtionosuuden laskennallisia perusteita. Viimeksi mainittuja vuoden 1996 valtionosuuden perusteita laskettaessa otetaan lisäksi huomioon opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) tällä lailla kumotun 18 §:n mukaisten kuljetuksen ja majoituksen yksikköhintojen sekä kuljetus- ja majoitusedun saaneiden oppilaiden määrien perusteella peruskoulun kuljetusta ja majoitusta sekä maatalousalan ja metsä- ja puutalousalan ammatillisten oppilaitosten sekä ammatillisten erityisoppilaitosten majoitusta varten lasketut valtionosuuden perusteet.

Vuoden 1997 valtionosuuksia määrättäessä tämän lain 8 §:ssä tarkoitettua valtionosuuden perustetta ja 7 a §:ssä tarkoitettua valtionosuuden perustetta vastaavaa markkamäärää korotetaan kesäkuun loppuun saakka markkamäärällä, joka saadaan, kun lukion ja ammatillisten oppilaitosten kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrä syksyllä 1996 kerrotaan mainittuja oppilaitosmuotoja varten vuodelle 1996 määrättyillä ja kustannustason muutoksella korjatulla kuljetuksen ja majoituksen yksikköhinnoilla. Näin korotettua valtionosuutta maksetaan tammikuusta kesäkuuhun. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei koske majoituksen osalta maatalousalan sekä metsä- ja puutalousalan ammatillisia oppilaitoksia eikä ammatillisia erityisoppilaitoksia.

Sen estämättä, mitä 9 §:n 4 momentin 1 kohdassa säädetään, lisätään kunnan osuuteen vuonna 1997 puolet mainitussa lainkohdassa tarkoitettulla tavalla lasketusta markkamäärästä.

Asianomainen ministeriö korottaa tämän lain voimaan tullessa hakemuksetta sellaisen opetussuunnitelmaan perustuvan erityisen tehtävän saaneen lukion ylläpitäjän yksikköhintaa, jolle on tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lukiolain 57 §:n nojalla myönnetty korotus lukion laskennalliseen tuntimäärään.

Musiikkioppilaitoksen ammatillisen lisä-

koulutuksen rahoitukseen sovelletaan vuonna 1997 tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos osa ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen sellaisista tiloista, joiden perusteella oppilaitoksen yksikköhintaa on tämän lain voimaan tullessa korotettu vuokra-arvojen pääomakorvausten perusteella, siirtyy toiselle oppilaitoksen ylläpitäjälle, osoitetaan mainitun korotuksen perusteena olevasta markkamäärästä kummallekin oppilaitoksen ylläpitäjälle niiden yksikköhintoja korotettaessa ylläpitäjien keskenään sopima osuus.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhintoja vuodelle 1997 määrättäessä käytetään tämän lain 14 a §:n 1 momentissa säädetystä poiketen yksikköhinnan laskentapohjana nuorisasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetussa laissa (391/91) tarkoitetuissa väliaikaisissa ammattikorkeakouluissa suoritettaviin ammattikorkeakoulututkintoihin sekä vastaaviin opistoasteen ja

amatillisen korkea-asteen tutkintoihin johtavan koulutuksen kustannuksia ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetussa laissa (498/83) tarkoitetuista eduista aiheutuville kustannuksilla vähennettynä.

Sen estämättä, mitä tämän lain 44 §:ssä säädetään, opiskelija-asuntokäytössä olevan ammatillisen oppilaitoksen oppilasasuntolan perustamiskustannuksiin saatua valtionosuutta vastaavaa suhteellista osuutta hankitun omaisuuden käyvästä arvosta ei määrätä palautettavaksi valtiolle, vaikka oppilasasuntolan käyttökustannuksiin ei myönnetä valtionosuutta.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

6.

Laki

peruskoululain eräiden säännösten kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

1 §

Tällä lailla kumotaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun peruskoululain (476/83) 83 a, 84 c ja 84 d §, sellaisina kuin ne ovat, 83 a § 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1455/93), 84 c § muutettuna 3 päivänä elokuuta 1992 ja 29 päivänä joulukuuta 1994 annetuilla laeilla (707/92 ja 1448/94) ja 84 d § 17 päivänä heinäkuuta 1995 anne-

tussa laissa (957/95).

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki**lukiolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 21 ja 54 b §, sellaisina kuin ne ovat, 21 § muutettuna 12 päivänä heinäkuuta ja 30 päivänä joulukuuta 1993 annetuilla laeilla (683 ja 1594/93) sekä 54 b § muutettuna 3 päivänä elokuuta 1992 ja 29 päivänä joulukuuta 1994 annetuilla laeilla (708/92 ja 1449/94), sekä
muutetaan 52 §:n 2 momentti ja 57 §, sellaisina kuin ne ovat mainitussa 12 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa, seuraavasti:

52 §

Mitä 2, 3, 8, 9, 11—20, 22—25, 26 a, 26 b, 26 d, 26 e, 55, 57, 58 ja 69 §:ssä sekä kunnan opetustoimen hallinnosta annetun lain 6 ja 7 §:ssä säädetään, on soveltuvin osin voimassa yksityisestä lukiosta ja sen oppilaista.

57 §

Asianomainen ministeriö voi määrätä lu-

kiolle opetussuunnitelmaan perustuvan erityisen tehtävän. Ministeriö voi samalla myöntää lukiolle oikeuden poiketa opetussuunnitelmaa ja oppilaaksiottoa koskevista säännöksistä ja määräyksistä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

8.

Laki**Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan Steiner-koulusta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (417/77) 5 a §, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1996 annetussa laissa (489/96), sekä
muutetaan 5 § ja 5 b §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1996 annetussa laissa, seuraavasti:

5 §

Asianomainen ministeriö myöntää Steiner-koululle käyttökustannuksiin valtionapua markkamäärän, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä koulun sijaintikunnan peruskoulun oppilasta kohden määrättyllä yksikköhinnalla.

5 b §

Valtionavun myöntämisestä ja maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta, tietojen toimittamisesta sekä oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä

niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) ja sen nojalla asetuksella peruskoulun osalta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

9.

Laki**steinerpedagogisista erityiskouluista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan steinerpedagogisista erityiskouluista 12 päivänä joulukuuta 1986 annetun lain (932/86) 4 §, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1455/95), sekä

muutetaan 3 §:n 2 ja 3 momentti sekä 4 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa sekä 3 §:n 3 momentti ja 4 a §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1457/93), seuraavasti:

3 §

Asianomainen ministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle käyttökustannuksiin valtionosuutta markkamäärän, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä asianomaisen ministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määräämällä yksikköhinnalla.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu yksikköhinta lasketaan siten, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 10 §:n nojalla vahvistettu peruskoulun valtionosuuden perusteena käytettävien yksikköhintojen keskimääräinen markkamäärä kerrotaan luvulla 4.8.

misesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta, tietojen toimittamisesta sekä oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja sen nojalla asetuksella peruskoulun osalta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

4 a §

Valtionosuuden myöntämisestä ja maksa-

10.

Laki**vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan vieraskielisistä yksityisistä kouluista 28 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (373/63) 3 b §, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1450/95), sekä

muutetaan 3 a §:n 1 momentti ja 3 c §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 3 a §:n 1 momentti mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa ja 3 c §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1451/94), seuraavasti:

3 a §

Asianomainen ministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle käyttökustannuksiin vuosittain

valtionosuutta markkamäärän, joka saadaan kertomalla koulun niiden oppilaiden määrä, joilla on kotikuntalaisia (201/94) tarkoitettu

kotikunta Suomessa, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 10 §:n nojalla vahvistetulla peruskoulun valtionosuuden perusteena käytettävien yksikköhintojen keskimääräisellä markkamäärällä vähennettynä 4 prosentilla. Muiden kuin edellä tässä momentissa tarkoitettujen oppilaiden osalta ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia oppilasmäärän ja mainitun yksikköhintojen keskimääräisen markkamäärän tuloista vähennettynä 4 prosentilla. Valtionosuus myönnetään hakemuksetta.

3 c §

Valtionosuuden myöntämisestä ja maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta,

oppilasmäärien ilmoittamisesta, tietojen toimittamisesta sekä oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja sen nojalla asetuksella säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

11.

Laki

ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan ammattikorkeakouluopinnoista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain (255/95) 22 §:n 2 momentti sekä muutetaan 22 §:n otsikko sekä 23 ja 24 § seuraavasti:

22 §

Käyttökustannusten valtionosuus

23 §

Ylimääräinen valtionavustus

Asianomainen ministeriö voi myöntää ammattikorkeakoululle valtion talousarviossa tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa ylimääräistä valtionavustusta. Sitä ei oteta huomioon ammattikorkeakoulujen käyttökustannusten valtionosuutta määrättäessä.

24 §

Ulkopuolinen rahoitus

Ammattikorkeakoulu voi vastaanottaa toi-

mintansa järjestämistä varten avustuksia ja lahjoituksia. Valtion ammattikorkeakoulun avustusten ja lahjoitusten vastaanottamisesta, hoitamisesta ja käyttämisestä säädetään asetuksella. Avustuksia ja lahjoituksia ei oteta vähennyksenä huomioon valtionosuutta määrättäessä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

12.

Laki

nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain 18 ja 19 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista 22 päivänä helmikuuta 1991 annetun lain (391/91) 18 §:n 1 momentti ja 19 §, näistä 18 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1518/92), seuraavasti:

18 §

Rahoituksen perusteet

Kokeilukoulutuksen valtionosuudet ja -avustukset määräytyvät opiskelijan ensisijaisen oppilaitoksen perusteella.

varten myös avustuksia ja lahjoituksia. Niiden vastaanottamisesta, hoitamisesta ja käytämisestä säädetään asetuksella. Avustuksia ja lahjoituksia ei oteta vähennyksenä huomioon valtionosuutta ja -avustusta määrättäessä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

19 §

Avustukset ja lahjoitukset

Kokeiluun osallistuvan oppilaitoksen ylläpitäjä voi vastaanottaa kokeiluyksikön toimintaa ja kokeilukoulutuksen järjestämistä

13.

Laki

valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtionosuutta saavista kansanopistoista 17 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1218/93) 18 §, sellaisena kuin se osittain muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1994 annetulla lailla (1454/94), sekä
muutetaan 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti sekä 19, 20 ja 22 § seuraavasti:

8 §

Opintososiaaliset edut

Kansanopistossa järjestettävään peruskoulu- ja lukio-opetukseen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuville opiskelijoille annetaan maksuttoman majoituksen lisäksi opintososiaalisia etuja samojen perusteiden mukaan kuin ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista säädetään ja määrätään. Velvollisuudesta työpäivi-

nä järjestää maksuttoman kouluaterian lisäksi muuta ruokailua säädetään asetuksella.

10 §

Valtionosuuden määrä

Kansanopistossa järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen sekä peruskoulu- ja lukio-opetukseen myönnetään valtionosuutta

mainittua koulutusta varten 9 §:n mukaisesti laskettu valtionosuuden laskennallista perustetta vastaava markkamäärä. Peruskouluopetuksessa valtionosuuden peruste lasketaan edellä mainitulla tavalla vain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuista opiskelijoista. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta säädetään erikseen.

19 §

Opiskelijamäärien ja opiskelijaviikkojen laskeminen

Ammatillisen peruskoulutuksen sekä peruskoulu- ja lukio-opetuksen valtionosuuden laskemisessa käytettävän opiskelijamäärän laskemisesta säädetään asetuksella.

Laskettaessa valtionosuutta 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen opiskelijaa kohden laskettavana vuotuisena opiskelijaviikkojen määränä pidetään 34 viikkoa.

20 §

Maksaminen

Käyttökustannuksiin myönnettävän valtionosuuden maksamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 40 §:n 1 momentissa säädetään. Perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella am-

matillista peruskoulutusta varten maksettavasta markkamäärästä on voimassa, mitä siitä mainitussa lainkohdassa ammatillisten oppilaitosten osalta säädetään.

22 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen ja perusteettoman edun palauttaminen

Saamatta jääneen etuuden suorittamisesta, perusteettoman edun palauttamisesta ja niitä koskevan suoritusvelvollisuuden raukeamisesta on voimassa, mitä niistä kuntien valtionosuuslain (/) 18—20 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Sen estämättä, mitä valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain 12 §:ssä säädetään vuoden 1997 yksikkö hinnaksi määrätään vuodelle 1996 määrätty yksikköhinta. Ammatillisen peruskoulutuksen sekä peruskoulu- ja lukio-opetuksen osalta yksikköhintaa tarkistetaan lisäksi arvioitua kustannustason muutosta vastaavasti.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

14.

Laki

valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (801/92) 21 §, sellaisena kuin se on muutettuna 3 päivänä joulukuuta 1993 sekä 22 ja 29 päivänä joulukuuta 1994 annetuilla laeilla (1090/93 sekä 1360 ja 1455/94), sekä
muutetaan 8 §, 9 §:n 2 momentti, 12 §:n 2 momentti sekä 19 ja 20 §, sellaisina kuin niistä ovat 8 ja 19 § mainitussa 3 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa sekä 9 §:n 2 momentti mainitussa 22 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa, seuraavasti:

8 §

Ammatillinen koulutus

Ammatillisesta perus- ja lisäkoulutuksesta on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvien osin voimassa, mitä ammatillisista oppilaitoksista annetussa laissa (487/87) ja ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta annetussa laissa (/) ja niiden nojalla säädetään tai määrätään koulutuksen järjestämisestä, rakenteesta ja koulutuspiteudesta, tutkintojen tuottamasta kelpoisuudesta, opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista, kurinpidosta sekä muutoksenhausta.

9 §

Valtionosuuden määrä

Liikunnan koulutuskeskus saa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun ammatilliseen peruskoulutukseen valtionosuutta mainittua koulutusta varten 11 §:n 1 momentin mukaisesti lasketun valtiosuuden laskennallista perustetta vastaavan markkamäärän. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta säädetään erikseen.

12 §

Yksikköhintojen määrääminen

Opiskelijavuorokauden yksikköhinnat määrätään joka neljäs vuosi yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna kaikista valtakunnallisista liikunnan koulutuskeskuksista aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhinnat määrätään erikseen ammatillista peruskoulutusta sekä erikseen muuta kuin ammatillista koulutusta varten ottaen huomioon, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, ammatillisen ja muun koulutuksen kustannuksissa olevat erot sekä kuluun ja seuraavan vuoden arvioitu kustannustason muutos ja arvioidut toiminnan laadun ja laajuuden muutokset. Yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhinnat kerrottuna toteutuneiden opiskelijavuorokausien määrällä yhteenlaskettuina vastaavat edellä mainittuja kokonaiskustannuksia. Milloin oppilaitosten kustannuksissa on olennaisia

eroja, voidaan ammatillisen koulutuksen opiskelijavuorokauden yksikköhinta tarvittaessa määrätä oppilaitoksittain.

19 §

Maksaminen

Valtionosuuden maksamisesta on soveltuvien osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 40 §:n 1 momentissa säädetään. Perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella ammatillista peruskoulutusta varten maksettavasta markkamäärästä on voimassa mitä siitä mainitussa lainkohdassa ammatillisten oppilaitosten osalta säädetään.

20 §

Opintososiaaliset etuudet

Valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskuksessa järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuville opiskelijoille annetaan maksuttoman majoituksen lisäksi opintososiaalisia etuja samojen perusteiden mukaan kuin ammatillisten oppilaitosten opintososiaalisista eduista annetussa laissa (498/83) säädetään sekä sen nojalla säädetään ja määrätään. Opetushallitukselle säädetty tehtävät hoitaa kuitenkin asianomainen ministeriö. Liikunnan koulutuskeskuksen velvollisuudesta työpäivinä annettavan muun ruokailun kuin mainitun lain 5 §:ssä säädetyn maksuttoman kouluaterian järjestämiseen säädetään asetuksella.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Sen estämättä, mitä tämän lain 12 §:ssä säädetään, vuoden 1997 yksikköhinnaksi määrätään vuodelle 1996 määrätty yksikköhinta. Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhintaa tarkistetaan lisäksi arvioitua kustannustason muutosta vastaavasti.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

15.

Laki

Anna Tapion koulusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Anna Tapion koulusta 23 päivänä joulukuuta 1988 annetun lain (1197/88) 5 §, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1457/95), sekä *muutetaan* 4 §:n 1 ja 2 momentti sekä 5 a §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 1 momentti mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa sekä 4 §:n 2 momentti ja 5 a §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1459/93), seuraavasti:

4 §

Asianomainen ministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta markkamäärän, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä asianomaisen ministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määrämällä yksikköhinnalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuksi yksikköhinnaksi määrätään ammatillisista oppilaitoksista annetussa laissa (487/87) tarkoitettujen koti- ja laitostaloustalousoppilaitosten oppilaskohorttien yksikköhintojen valtakunnallinen oppilasmäärällä painotettu keskiarvo korotettuna 50 prosentilla.

5 a §

Valtionosuuden myöntämisestä ja maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppi-

lasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta, tietojen toimittamisesta sekä oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja sen nojalla asetuksella ammatillisten oppilaitosten osalta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

16.

Laki

opintokeskuslain 8 ja 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 17 päivänä joulukuuta 1993 annetun opintokeskuslain (1215/93) 8 ja 18 § seuraavasti:

8 §

Opintokeskuksen vuotuinen valtionosuus muuhun kuin opintokerhotoimintaan laskeaan markkamäärästä, joka saadaan kertomalla opintokeskukselle vahvistettujen opetustuntien lukumäärällä opetustunnille määrätty yksikköhinta. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta säädetään erikseen.

18 §

Saamatta jääneen etuuden suorittamiseen, perusteettoman edun palauttamiseen sekä niitä koskevaan suoritusvelvollisuuden raukeamiseen noudatetaan, mitä niistä kuntien valtionosuuslain (/) 18—20 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Sen estämättä, mitä 11 §:n 2 momentissa ja opintokeskuslain (1215/93) 11 §:n 3 momentissa säädetään opetustunnin yksikköhinnän määräämisestä, määrätään vuoden 1997 yksikköhinnaksi vuodelle 1996 määrätty yk-

sikköhinta.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

17.

Laki

eräisiin opetustointia koskeviin lakeihin sisältyvien oppilaan kotikunnan maksuosuutta koskevien säännösten kumoamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään

1 §

Tällä lailla kumotaan:

1) 3 päivänä kesäkuuta 1994 annetun aikuiskoulutuskoululain (439/94) 28 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1994 annetulla lailla (1450/94);

2) kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lain (481/83) 17 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 18 päivänä joulukuuta 1995 annetulla lailla (1449/95);

3) 31 päivänä tammikuuta 1985 annetun harjoittelukoululain (143/85) 18 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla lailla (719/93) ja 18 päivänä joulukuuta 1995 annetulla lailla (1451/95);

4) suomalais-venäläisestä koulusta 21 päivänä toukokuuta 1976 annetun lain (412/76) 10 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 26 päivänä heinäkuuta 1993 ja 18 päivänä joulukuuta 1995 annetuilla laeilla (720/93 ja 1452/95);

5) Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta 7 päivänä tammikuuta 1977 annetun lain (33/77) 10 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 26 päivänä heinäkuuta 1993 ja 18 päivänä joulukuuta 1995 annetuilla

laeilla (721/93 ja 1453/95);

6) ammatillisista oppilaitoksista 10 päivänä huhtikuuta 1987 annetun lain (487/87) 31 c §, sellaisena kuin se on muutettuna 3 päivänä elokuuta ja 30 päivänä joulukuuta 1992 sekä 29 päivänä joulukuuta 1994 annetuilla laeilla (717 ja 1686/92 sekä 1452/94);

7) ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista 31 päivänä elokuuta 1990 annetun lain (760/90) 16 §, sellaisena kuin se on muutettuna 26 päivänä heinäkuuta 1993 ja 30 päivänä kesäkuuta 1995 annetuilla laeilla (723/93 ja 942/95);

8) musiikkioppilaitoksista 7 päivänä huhtikuuta 1995 annetun lain (516/95) 14 §; sekä

9) saamelaisalueen koulutuskeskuksesta 18 päivänä kesäkuuta 1993 annetun lain (545/93) 7 §:n 1 momentti.

2 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

18.

Laki**liikuntalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 21 päivänä joulukuuta 1979 annetun liikuntalain (984/79) 25 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 6 päivänä maaliskuuta 1987 annetulla lailla (304/87), *muutetaan* 8 §, sellaisena kuin se on 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (727/92), sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla 3 päivänä elokuuta 1992 annetulla lailla kumotun 5 §:n tilalle uusi 5 §, joka samalla siirretään 1 lukuun, seuraavasti:

5 §

Kunnan tulee luoda edellytyksiä liikunnalle edistämällä liikunta-alan paikallista ja alueellista yhteistyötä, tukemalla liikunnan kansalaistoimintaa ja tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä tarvittaessa itse järjestää liikuntatoimintaa ottaen huomioon myös liikunnan erityisryhmien tarpeet.

8 §

Kunnalle myönnetään valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta

annetussa laissa (705/92) säädetään. Valtionosuus tulee käyttää 5 §:n mukaiseen toimintaan.

Valtionapuviranomaisella on tarvittaessa oikeus saada kunnalta selvitys valtionosuuden käytöstä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

19.

Laki**nuorisotyölain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 24 päivänä helmikuuta 1995 annetun nuorisotyölain (235/95) 7 § seuraavasti:

7 §

Kunnalle myönnetään valtionosuutta nuorisotyön käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetään. Valtionosuus tulee käyttää 2 §:n mukaiseen toimintaan.

Valtionapuviranomaisella on tarvittaessa oikeus saada kunnalta selvitys valtionosuus-

den käytöstä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

20.

Laki**museolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun museolain (729/92) 1 luvun otsikko, 1 § ja
 2 §:n 4 kohta, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a § seuraavasti:

1 luku**Tehtävät ja valtionosuus****1 §**

Museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja lisätä kansalaisten tietoutta kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään.

Museoiden tulee harjoittaa ja edistää alan tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä tallentamalla, tutkimalla, säilyttämällä ja asettamalla näytteille esineitä ja muuta aineistoa ihmisestä ja hänen ympäristöstään.

1 a §

Museotoimintaa varten myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta an-

netussa laissa (705/92) ja tässä laissa säädetään.

2 §

Valtionosuuden saamisen edellytyksenä on, että:

4) museota varten on perustettu vähintään yksi päätoiminen virka tai toimi, jonka haltijalta edellytetään ammatillista perehtyneisyyttä museon toimialaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Jouni Backman*

2.

Laki**kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain 19 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti, joka on tehty valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädetyllä tavalla:

muutetaan 15 päivänä heinäkuuta 1994 kunnan talouden vakauttamisesta ja kuntaselvityksestä annetun lain (658/94) 19 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

19 §

Voimaantulo ja soveltaminen

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1994 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1996.

Kuntaan, jolle on myönnetty korkotukea tai vakautuslainaa taikka jossa on päätetty käynnistää kuntaselvitys, sovelletaan tämän lain säännöksiä joulukuun 31 päivän 1996 jälkeenkin, kunnes kunta on maksanut takaisin 5 ja 7 §:n mukaan määräytyvät valtion korkotuki- ja vakautuslainasaatavat tai kuntaselvitys on päättynyt.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Ehdotus

19 §

Voimaantulo ja soveltaminen

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1994 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1997.

Kuntaan, jolle on myönnetty korkotukea tai vakautuslainaa taikka jossa on päätetty käynnistää kuntaselvitys, sovelletaan tämän lain säännöksiä joulukuun 31 päivän 1997 jälkeenkin, kunnes kunta on maksanut takaisin 5 ja 7 §:n mukaan määräytyvät valtion korkotuki- ja vakautuslainasaatavat tai kuntaselvitys on päättynyt.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

3.

Laki**kuntien yhdistymisavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan kuntien yhdistymisavustuksista 31 päivänä tammikuuta 1994 annetun lain (89/94) 5 § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

5 §

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä helmikuuta 1994 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 1999.

Tätä lakia sovelletaan kuntajaon muutoksiin, jotka tulevat voimaan aikaisintaan vuo-

Ehdotus

5 §

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä helmikuuta 1994 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2000.

Tätä lakia sovelletaan kuntajaon muutoksiin, jotka tulevat voimaan aikaisintaan vuo-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

den 1995 ja viimeistään vuoden 1997 alusta.

den 1995 ja viimeistään vuoden 1998 alusta.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.***4.****Laki****sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (733/92) 6 §:n 1 momentin 4 kohta ja 3 momentti sekä 19 §,*muutetaan* 2 §, 6 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohta, 7, 8 ja 10—12 §, 13 §:n otsikko ja 1 momentti, 14—16 ja 18 §, 29 §:n 1 momentti, 30 §:n 1 ja 3 momentti, 31 §:n 1 ja 2 momentti, 32 ja 33 §, 34 §:n 1 momentti sekä 37 ja 42 §,

sellaisina kuin niistä ovat 12 § osittain muutettuna 18 päivänä joulukuuta 1995 annetulla lailla (1446/95), 33 § viimeksi mainitussa laissa ja 34 §:n 1 momentti 17 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1207/93), sekä

lisätään lakiin uusi 16 a § ja siitä mainitulla 18 päivänä joulukuuta 1995 annetulla lailla kumotun 17 §:n tilalle uusi 17 § sekä 29 §:ään uusi 3 momentti seuraavasti:*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

2 §

2 §

*Suhde kuntien valtionosuuslakiin**Suhde kuntien valtionosuuslakiin*

Valtionosuuteen sovelletaan tämän lain ohella kuntien valtionosuuslakia (688/92) siltä osin kuin tässä laissa niin säädetään.

Valtionosuuteen sovelletaan tämän lain ohella kuntien valtionosuuslakia (/) siltä osin kuin tässä laissa niin säädetään.

6 §

Valtakunnallisen suunnitelman sisältö

Valtakunnallinen suunnitelma sisältää:

Valtakunnallinen suunnitelma sisältää:

3) sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltoon suoritettavien valtionosuuksien määrät, ikäryhmittäiset valtionosuudet asukasta kohden ja sairastavuuden perusteella määräytyvän valtionosuuden keskimääräisen markkamäärän asukasta kohden sekä arvion kuntien järjestämien sosiaalihuollon ja terveydenhuollon käyttökustannusten yhteismäärästä.

4) valtionosuuden määrittämisen perusteena olevan sosiaali- ja terveydenhuollon hen-

3) sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden laskennan perusteena olevien käyttökustannusten kokonaismäärää koskevan arvion, kunnan valtionosuuden laskennassa käytettävät laskennalliset kustannukset asukasta ja työtöntä kohden sekä kunnan omahoitusosuuden asukasta kohden;

(4 kohta kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kilöstön määrän;

6) voimavarojen alueellisen jakamisen perusteet

6) voimavarojen jakamisen perusteet

Jos palvelujen tuottamisen kannalta keskeisessä asemassa olevan henkilöstön saatavuuteen liittyvät ongelmat ovat selvästi vaarantamassa yhdenvertaisten palvelujen saamisen maan eri osissa, voi valtakunnallisessa suunnitelmassa olla määräyksiä sellaisen henkilöstön enimmäismäärästä.

(3 mom. kumotaan)

7 §

7 §

*Valtakunnallisen suunnitelman valmistelu**Valtakunnallisen suunnitelman valmistelu*

Valtakunnallisen suunnitelman valmistelusta huolehtivat sosiaali- ja terveysministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö sekä ympäristöministeriö. Ministeriöiden alaiset keskusvirastot sekä lääninhallitukset avustavat tarvittaessa ministeriöitä valtakunnallisen suunnitelman valmistelussa.

Valtakunnallisen suunnitelman valmistelusta huolehtii asianomainen ministeriö. Valmistelun yhteydessä on kuultava kuntien keskusjärjestöä sekä tarvittaessa muita viranomaisia ja yhteisöjä.

Sosiaali- ja terveysministeriö kokoaa ja esittelee valtakunnallisen suunnitelman. Koostamisen yhteydessä on kuultava kuntien keskusjärjestöjä.

Maa- ja metsätalousministeriön, kauppa- ja teollisuusministeriön sekä ympäristöministeriön on viimeistään 15 päivänä maaliskuuta toimitettava valtakunnallista suunnitelmaa koskeva esityksensä sosiaali- ja terveysministeriölle.

8 §

8 §

*Voimavarojen alueellinen jakaminen**Voimavarojen alueellinen jakaminen*

Sosiaali- ja terveysministeriö jakaa valtakunnallisessa suunnitelmassa hyväksytyin hankkeiden kustannusten enimmäismäärän sekä 6 §:n 3 momentissa tarkoitettun henkilöstön määrän lääninhallituksille.

Asianomainen ministeriö jakaa valtakunnallisessa suunnitelmassa hyväksytyin hankkeiden kustannusten enimmäismäärän lääninhallituksille.

Lääninhallitukset jakavat sosiaali- ja terveysministeriön niille kohdentaman hankkeiden kustannusten enimmäismäärän ja henkilöstön määrän edelleen lääninsä alueen kunnille ja kuntainliitoille.

Lääninhallitukset jakavat asianomaisen ministeriön niille kohdentaman hankkeiden kustannusten enimmäismäärän edelleen lääninsä alueen kunnille ja kuntayhtymille.

Jakaessaan hankkeita ja henkilöstön määrää sosiaali- ja terveysministeriön sekä lääninhallitusten on noudatettava valtakunnalli-

Jakaessaan hankkeiden kustannusten enimmäismäärät asianomaisen ministeriön sekä lääninhallitusten on noudatettava valtakun-

Voimassa oleva laki

sessä suunnitelmassa hyväksytyjä *alueellisen jakamisen* perusteita.

10 §

Valtionosuuden hyväksyminen ja tarkistaminen

Sosiaalihuollon ja terveydenhuollon *käytökustannusten* valtionosuuksien kokonaisuudet sekä valtionosuuden perusteena olevat markkamäärät asukasta kohden hyväksytään vuosittain valtakunnallisessa suunnitelmassa.

Valtionosuuksia hyväksyttäessä otetaan huomioon valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun sekä kustannustason muutos siten kuin kuntien valtionosuuslain 5 §:ssä säädetään.

Toimintavuoden valtionosuuksia tarkistetaan toimintavuonna ja sen jälkeen siten kuin kuntien valtionosuuslain 4 §:ssä säädetään. Tarkistus tehdään vuosittain lokakuun loppuun mennessä muuttamalla tarvittaessa valtakunnallista sunnitelmaa.

11 §

Ikäryhmittäiset valtionosuudet

Valtionosuuksien markkamäärät kunnan asukasta kohti hyväksytään erikseen sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltoon iän mukaan ryhmiteltyinä seuraavasti:

- 0— 6-vuotiaat
- 7—64-vuotiaat
- 65—74-vuotiaat
- 75 vuotta täyttäneet

Ehdotus

nallisessa suunnitelmassa hyväksytyjä perusteita.

10 §

Valtionosuuden hyväksyminen ja tarkistaminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon *valtionosuuden laskennan perusteena olevien käyttökustannusten kokonaisuutta* koskeva arvio, *kunnan valtionosuuden laskennan perusteena olevat laskennalliset kustannukset asukasta ja työtöntä kohden sekä kunnan omarahoitusosuus asukasta kohden* hyväksytään vuosittain valtakunnallisessa suunnitelmassa.

Valtionosuuden laskennan perusteena olevia kustannuksia hyväksyttäessä otetaan huomioon valtionosuustehtävien laajuuden ja laadun sekä kustannustason muutos siten kuin kuntien valtionosuuslain 3 §:ssä säädetään. *Tehtävien laajuuden ja laadun muutos kohdennetaan niihin iän mukaan asukasta kohden määräytyviin laskennallisiin kustannuksiin, joita vastaaviin ikäryhmiin tehtävien muutos kohdistuu.*

11 §

Laskennalliset kustannukset

Laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohti hyväksytään erikseen sosiaalihuoltoon ja terveydenhuoltoon iän mukaan ryhmiteltyinä seuraavasti:

- 0— 6-vuotiaat
- 7—64-vuotiaat
- 65—74-vuotiaat
- 75—84-vuotiaat
- 85 vuotta täyttäneet

Lisäksi sosiaalihuollossa laskennalliset kustannukset hyväksytään työttömyyden perusteella määräytyvien kustannusten laskemiseksi erikseen asukasta ja työtöntä kohden sekä terveydenhuollossa sairastavuuden pe-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

12 §

Kunnan valtionosuus

Kunnan käyttökustannusten valtionosuus suoritetaan yhtenä kokonaisuutena, joka on laskettu erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon valtionosuuksina.

Sosiaalihuollon valtionosuus saadaan kertomalla ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien asukkaiden määrällä ja laskemalla näin saadut markkamäärät yhteen. Saatu markkamäärä kerrotaan työttömyysasteen mukaan määräytyvällä kertoimella.

Terveydenhuollon valtionosuus saadaan kertomalla ikäryhmittäiset valtionosuudet kunnan asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien asukkaiden määrällä ja laskemalla näin saadut markkamäärät yhteen. Saatuaan markkamäärään lisätään markkamäärä, joka lasketaan kertomalla sairastavuuden mukaan määräytyvä keskimääräinen markkamäärä kunnan asukkaiden sairastavuuden mukaisella kertoimella ja kunnan asukasluvulla. Yhteensä tuloksena saatu markkamäärä (*perusluku*) kerrotaan erikseen asukastiheys- ja pinta-alakertoimilla ja saadut markkamäärät lisätään peruslukuun.

12 §

Kunnan valtionosuus

rusteella määräytyvien kustannusten laskemiseksi asukasta kohden.

Käyttökustannusten valtionosuus on kunnalle määriteltyjen laskennallisten kustannusten ja omarahoitusosuuden erotus. Laskennalliset kustannukset määritellään erikseen sosiaalihuollon ja terveydenhuollon määrätymistekijöiden sekä kunnan syrjäisyyden perusteella. Määrätymistekijöitä ovat asukasluku, ikärakenne, palvelu- ja jalostusaloilla toimivien osuus työllisestä työvoimasta, työttömyys ja sairastavuus sekä syrjäisyys siten kuin jäljempänä tässä laissa säädetään.

Sosiaalihuollon laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien lukumäärällä sekä kertomalla 0—6-vuotiaiden laskennalliset kustannukset lisäksi työssäkäyntikertoimella ja laskemalla saadut ikäryhmittäiset markkamäärät yhteen. Työttömyyden vaikutus kustannuksiin lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty laskennallinen kustannus kunnan asukasluvulla ja työttömyyskertoimella sekä kertomalla erikseen kunnan työttömien lukumäärällä työtöntä kohden määritelty laskennallinen kustannus. Sosiaalihuollon laskennallisten kustannusten kokonaismäärä saadaan ikärakenteen ja työttömyyden perusteella määriteltyjen markkamäärien summasta.

Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saadaan kertomalla ikäryhmittäiset laskennalliset kustannukset asianomaiseen ikäryhmään kuuluvien lukumäärällä. Sairastavuuden perusteella määräytyvät kustannukset lasketaan kertomalla erikseen asukasta kohden määritelty markkamäärä kunnan asukasluvulla ja sairastavuuskertoimella. Terveydenhuollon laskennalliset kustannukset saadaan ikäryhmittäisten ja sairastavuuden perusteella määriteltyjen kustannusten summana.

Valtionosuuden perusteena olevat kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset

Voimassa oleva laki

Ehdotus

13 §

Työttömyysastekerroin

Työttömyysasteen mukaan määräytyvä kerroin on yksi, jos kunnan työttömyysprosentti on pienempi tai yhtä suuri kuin koko maan työttömyysprosentti. Jos kunnan työttömyysprosentti on koko maan työttömyysprosenttia korkeampi, korotetaan kerrointa. Korotettu kerroin lasketaan seuraavan kaavan mukaan:

$$\text{kerroin} = 1 + 1,4 \times \frac{\text{työttömyysprosentti kunnassa} - \text{työttömyysprosentti koko maassa}}{100}$$

14 §

Sairastavuuskerroin

Sairastavuutta kuvaava kerroin määräytyy ikävakioidun kuolleisuussuhteen perusteella. Ikävakioitu kuolleisuussuhde lasketaan ikäryhmittäisten kuolemantapausten määrän perusteella viiden vuoden jaksolta. Kunnan asukkaiden ikävakioidun kuolleisuussuhteen ollessa sama kuin koko muun väestön ikävakioitu kuolleisuussuhde on kerroin yksi. Jos kunnan ikävakioitu kuolleisuussuhde ylittää koko maan ikävakioidun kuolleisuussuhteen, korotetaan kerrointa ja jos kunnan ikävakioitu kuolleisuussuhde alittaa koko maan ikävakioidun kuolleisuussuhteen, alennetaan kerrointa. Kerrointa korotetaan ja alennetaan siten, että kertoimen prosentuaalinen muutos vastaa kunnan asukkaiden kuolleisuussuhteen poikkeamaa koko maan väestön kuolleisuussuhteesta.

Kerrointa määriteltäessä käytetään kuusi vuotta ennen toimintavuotta alkavan viisivuotisjakson kuolleisuuslukuja.

13 §

Työttömyyskerroin

kustannukset saadaan laskemalla yhteen 2 ja 3 momentin mukaisesti lasketut sosiaalihuollon ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset. Jos kunnalle on vahvistettu syrjäisyyskerroin, kerrotaan summa lisäksi syrjäisyyskertoimella.

Kunnan työttömyyskerroin lasketaan jakamalla kunnan työttömyysprosentti koko maan työttömyysprosentilla.

14 §

Sairastavuuskerroin

Sairastavuuskerroin lasketaan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien alle 55-vuotiaiden ikä- ja sukupuolivakioidun lukumäärän perusteella. Jos kunnan alle 55-vuotiaiden ikä- ja sukupuolivakioitu työkyvyttömyyseläkkeisten määrä suhteessa 16—54-vuotiaisiin asukkaisiin on sama kuin koko maassa, on kerroin yksi. Jos mainittu kunnan työkyvyttömyyseläkkeellä olevien ja 16—54-vuotiaiden lukumäärän suhde ylittää koko maan keskiarvon, korotetaan kerrointa ja jos suhde alittaa koko maan keskiarvon, alennetaan kerrointa siten, että kerroin vastaa kunnan ja koko maan eroa.

Kerrointa määriteltäessä käytetään neljä vuotta ennen toimintavuotta alkavan kolmivuotisjakson työkyvyttömyystietoja.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

Asukastiheyskerroin

Asukastiheyden mukaan määräytyvä kerroin on nolla, jos kunnan asukastiheys maaneliökilometriä kohden on neljä asukasta tai enemmän. Jos asukastiheys on tätä pienempi, korotetaan kerrointa. Korotettu kerroin lasketaan seuraavan kaavan mukaan:

$$\text{kerroin} = 4 \times \frac{4 - \text{kunnan asukastiheys}}{100}$$

Kerrointa laskettaessa käytetään toimintavuotta edeltävän vuoden tammikuun 1 päivän asukastiheyttä.

Saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/81) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen saaristokuntien kerroin on 1 momentista poiketen 0,1.

16 §

Pinta-alakerroin

Pinta-alan mukaan määräytyvä kerroin on nolla, jos kunnan maapinta-ala on enintään 1 250 neliökilometriä. Jos maapinta-ala on suurempi kuin 1 250 neliökilometriä, korotetaan kerrointa. Korotettu kerroin lasketaan seuraavan kaavan mukaan:

$$\text{kerroin} = \frac{4 \times \text{kunnan maapinta-ala}}{1\,250 \times 100}$$

Kerroin lasketaan toimintavuotta edeltävän vuoden tammikuun 1 päivän pinta-alan mukaan.

15 §

Työssäkäyntikerroin

Työssäkäyntikerroin lasketaan jakamalla palvelu- ja jalostusaloilla toimivien kunnan asukkaiden ja kunnan työllisen työvoiman osamäärä koko maan vastaavalla osamäärällä.

Kerrointa määriteltäessä käytetään kolme vuotta ennen toimintavuoden alkua alkavan vuoden työssäkäyntitietoja.

16 §

Syrjäisyyskerroin

Syrjäisyyskerroin on 1,05 tai 1,15. Valtioneuvosto määrää ne kunnat, joilla on syrjäisyyskerroin ja kunkin kunnan kertoimen suuruuden. Kerroin voidaan määrätä kunnalle, jonka vuonna 1994 maksamat syrjäiseutulisät olivat vähintään 3 prosenttia kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon käyttökustannuksista ja kunnallisen virkaehtosopimuksen mukaiset kunnan syrjäiseutupisteet olivat vähintään 2. Korkeampi kerroin voidaan määrätä kunnalle, jonka syrjäiseutupisteet olivat vähintään 5. Syrjäisyyskerrointa määrättäessä otetaan huomioon myös kansanterveyslain 5 §:n 2 momentissa tarkoitettujen kuntayhtymien maksamat syrjäiseutulisät, jos kunta oli mainittuna vuonna jäsenenä tällaisessa kuntayhtymässä.

Jos saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/81) 9 §:n 1 momentissa tarkoitettujen saaristokunnan asukkaista vähintään puolet asui toimintavuotta edeltävän vuoden alussa ilman kiinteää tieyhteyttä mantereeseen, on tällaisen kunnan syrjäisyyskerroin 1 momentista poiketen 1,10.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

16 a §

Kertoimien laskenta eräissä tapauksissa

Jos 13—16 §:ssä tarkoitettuja kertoimia laskettaessa ei ole käytettävissä mainituissa pykälissä tarkoitettun ajankohdan mukaisia tietoja, käytetään kertoimien laskennassa tämän sijasta viimeisimpiä asianomaisessa pykälässä tarkoitettua ajankohtaa edeltäviä tietoja.

17 §

Kunnan omarahoitusosuus

Kunnan omarahoitusosuus lasketaan kertomalla asukasta kohden määritelty omarahoitusosuus kunnan asukasluvulla.

Asukasta kohden määritelty omarahoitusosuus saadaan laskemalla kaikkien kuntien sosiaali- ja terveydenhuollon laskennalliset kustannukset yhteen ja vähentämällä tästä 18 §:ssä säädetyn prosenttiluvun mukaan määräytyvä valtionosuus.

Jos valtion kunnalle suorittaman valtionosuuden suuruudesta on erikseen säädetty tästä laista poikkeavalla tavalla, otetaan tämä huomioon omarahoitusosuuden lisäyksenä tai vähennyksenä.

18 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Valtion ja kuntien välinen kustannustenjako valtakunnallisen suunnitelman mukaisessa laajuudessa järjestetyn kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannuksista pysytetään sellaisena kuin se on tämän lain voimaan tullessa.

Kustannustenjaossa otetaan huomioon erityislakien mukaisten toimintojen järjestämisestä aiheutuvat käyttökustannukset ja käyttökustannusten valtionosuus. Käyttökustan-

18 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Kunnallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset jakautuvat kuntien ja valtion kesken siten, että kuntien osuus tämän lain mukaan määräytyvistä kustannuksista on 75,8 prosenttia ja valtion osuus 24,2 prosenttia. Jos vuotuinen kustannustason muutos on kuntien valtionosuuslain 3 §:n 2 kohdan perusteella päätetty joinakin vuosina ottaa huomioon vähemmästä kuin täydestä määrästä, otetaan tämä huomioon valtion ja kuntien välisessä kustannustenjaossa siten, että valtion osuus pienenee asianomaisten vuosien alennettua kustannustason tarkistusta vastaavasti.

Kustannustenjaossa otetaan huomioon erityislakien mukaisten toimintojen järjestämisestä aiheutuvat käyttökustannukset ja käyttökustannusten valtionosuus. Käyttökustan-

Voimassa oleva laki

nuksiin ei sisälly perustamishankkeiden kustannuksia, laskennallisia korkoja ja poistoja eikä lainanhoitokustannuksia.

Kustannustenjako selvitetään joka neljäs vuosi (*tarkistusvuosi*). Jos toteutunut kustannustenjako koko maan tasolla laskettuna tarkistusvuotta edeltävänä vuonna poikkeaa tämän lain voimaan tullessa vallinneesta kustannustenjaosta, on valtionosuuksien määriä tarkistettava siten, että kustannustenjako palautuu alkuperäiselle tasolle tarkistusvuoden alussa.

19 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin sosiaali- ja terveysministeriö tekee ehdotuksen valtion talousarvioon seuraavaa toimintavuotta koskevaksi sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuuden kokonaisuusmääräksi, ikäryhmittäisiksi valtionosuuksiksi, sairastavuuden perusteella määräytyväksi valtionosuuden keskimääräiseksi markkamääräksi ja arvioksi valtionosuuden perusteena olevista kustannuksista, sen on neuvoteltava asianomaisten ministeriöiden ja kuntien keskusjärjestöjen kanssa sen toteamiseksi, miten erityislakien mukaisista tehtävistä valtakunnallisessa suunnitelmassa tarkoitettussa laajuudessa järjestettyjen palvelujen aiheuttamat kustannukset kehittyvät.

Toimintavuoden valtionosuuden tarkistamisesta sekä valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon säilyttämisestä koskevista neuvotteluista säädetään kuntien valtionosuuslain 7 §:n 2 momentissa.

29 §

Valtionosuusselvitys ja -päätös

Perustamishankkeeseen suoritettavan lopullisen valtionosuuden määrittämiseksi kunnan ja kuntainliiton on tehtävä lääninhallitukselle

Ehdotus

nuksiin ei sisälly perustamishankkeiden kustannuksia, laskennallisia korkoja ja poistoa, lainanhoitokustannuksia *eikä muita vastaavia eriä.*

Kustannustenjako selvitetään joka neljäs vuosi (*tarkistusvuosi*). Jos toteutunut kustannustenjako koko maan tasolla laskettuna tarkistusvuotta edeltävänä vuonna poikkeaa *1 momentin mukaisesta tilanteesta*, on valtionosuuksien määriä tarkistettava siten, että kustannustenjako palautuu *1 momentin mukaiselle* tasolle tarkistusvuotta seuraavan vuoden alusta. *Jos tarkistusvuotta edeltävän vuoden tiedot eivät tällöin ole käytettävissä, käytetään tätä edeltävän vuoden tietoja. Kustannustenjaon selvityksen yhteydessä voidaan muuttaa valtionosuuden määräytymisperusteiden keskinäistä painotusta vastaamaan palvelujen tarpeessa tapahtuneita muutoksia.*

19 §

Neuvottelumenettely

(kumotaan)

29 §

Valtionosuusselvitys ja -päätös

Perustamishankkeeseen suoritettavan lopullisen valtionosuuden määrittämiseksi kunnan ja kuntayhtymän on tehtävä lääninhallituk-

Voimassa oleva laki

selvitys suuren hankkeen toteuttamisesta aiheutuneista kustannuksista sekä toteutuneista pienistä hankkeista ja niiden kustannusten yhteismäärästä. Selvitys toteutuneista kustannuksista on toimitettava lääninhallitukselle viimeistään perustamishankkeen valmistumista seuraavan vuoden toukokuun 31 päivänä.

30 §

*Perustamishankkeeseen saadun
valtionosuuden palautus*

Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan kokonaan tai osaksi määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan.

Palautusvelvollisuudesta ja korvauksen vähentämisestä päättää sosiaali- ja terveysministeriö. Valtionosuuden saajan on ilmoitettava sosiaali- ja terveysministeriölle kuuden kuukauden kuluessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua olosuhteiden muuttumisesta. Jos myöhemmin käy ilmi, ettei ilmoitusta ole tehty määräajassa, on valtionosuutta vastaava suhteellinen osa omaisuuden arvosta palautettava valtiolle Suomen Pankin peruskorkoa vastaavine vuotuisine korkoineen, jollei *sosiaali- ja terveysministeriö* erityisestä syystä toisin päättä.

Ehdotus

selle selvitys suuren hankkeen toteuttamisesta aiheutuneista kustannuksista sekä toteutuneista pienistä hankkeista ja niiden kustannusten yhteismäärästä. Selvitys toteutuneista kustannuksista on toimitettava lääninhallitukselle viimeistään perustamishankkeen valmistumista seuraavan vuoden toukokuun 31 päivänä. *Selvitys on kuitenkin aina toimitettava viimeistään kolmen vuoden kuluessa hankkeen aloittamisesta. Jos hanke on tällöin edelleen keskeneräinen, voi lääninhallitus hakemuksen perusteella erityisestä syystä antaa enintään kaksi vuotta lisäaikaa selvityksen antamiseksi.*

Jos lopullinen valtionosuus sovellettavien laskentaperusteiden mukaan poikkeaa vähemmän kuin 1 000 markkaa 28 §:n mukaisesti maksetun valtionosuuden määrästä, ei erotusta makseta eikä peritä takaisin.

30 §

*Perustamishankkeeseen saadun
valtionosuuden palautus*

Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan kokonaan tai osaksi määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. *Valtionosuutta ei kuitenkaan voida periä takaisin sellaisella perusteella, joka on syntynyt myöhemmin kuin 30 vuoden kuluttua hankkeen valtionosuus selvityksen antamisesta.*

Palautusvelvollisuudesta ja korvauksen vähentämisestä päättää *asianomainen* ministeriö. *Palautettava valtionosuus on suoritettava viimeistään päätöksessä määrättävänä eräpäivänä. Palautuksen viivästyessä on sille suoritettava viivästyskorkoa eräpäivästä lukien korkolain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettua korkokannan mukaan.* Valtionosuuden saajan on ilmoitettava ministeriölle kuuden kuukauden kuluessa 1 ja 2 momentissa tarkoitettua olosuhteiden muuttumisesta. Jos myöhemmin käy ilmi, ettei ilmoitusta ole tehty määräajassa, on valtionosuutta vastaava suhteel-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

31 §

Voimavarojen vahvistaminen

Lääninhallitus vahvistaa kunnan ja kuntainliiton 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun henkilöstön enimmäismäärän, toimintavuonna aloitettavat suuret hankkeet sekä pienten hankkeiden kustannusten enimmäismäärän.

Lääninhallituksen on annettava kunnalle ja kuntainliitolle perustamishankkeiden vahvistamisen yhteydessä ennakkoratkaisu toimintavuotta seuraavana vuonna aloitettavista suurista hankkeista ja pienten hankkeiden kustannusten enimmäismäärästä sekä 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun henkilöstön enimmäismäärästä. Ennakkoratkaisu sitoo lääninhallitusta sen vahvistaessa seuraavana vuonna aloitettavat hankkeet ja 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun henkilökunnan enimmäismäärän, jollei valtion talousarviosta tai valtakunnallisesta suunnitelmasta muuta johdu.

32 §

Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen

Voimavarojen vahvistamiseen ja valtionosuuden suorittamiseen sovelletaan lisäksi seuraavia kuntien valtionosuuslain säännöksiä:

- 1) 20 §:n säännöstä valtionosuuden ja rahoitusavustusten myöntämisestä;
- 2) 21 §:n säännöstä maksamisesta;
- 3) 22 §:n säännöstä saamatta jääneen etuuden suorittamisesta;
- 4) 23 §:n säännöstä perusteettoman edun palauttamisesta; sekä
- 5) 24 §:n säännöstä suoritusvelvollisuuden raukeamisesta.

31 §

Voimavarojen vahvistaminen

linen osa omaisuuden arvosta palautettava valtiolle edellä säädetyn korkokannan mukaisine korkoineen olosuhteiden muuttumisesta lukien, jollei ministeriö erityisestä syystä toisin päättä.

Lääninhallitus vahvistaa kunnan ja kuntayhtymän toimintavuonna aloitettavat suuret hankkeet sekä pienten hankkeiden kustannusten enimmäismäärän.

Lääninhallituksen on annettava kunnalle ja kuntayhtymälle perustamishankkeiden vahvistamisen yhteydessä ennakkoratkaisu toimintavuotta seuraavana vuonna aloitettavista suurista hankkeista ja pienten hankkeiden kustannusten enimmäismäärästä. Ennakkoratkaisu sitoo lääninhallitusta sen vahvistaessa seuraavana vuonna aloitettavat hankkeet, jollei valtion talousarviosta tai valtakunnallisesta suunnitelmasta muuta johdu.

32 §

Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen

Voimavarojen vahvistamiseen ja valtionosuuden suorittamiseen sovelletaan lisäksi seuraavia kuntien valtionosuuslain säännöksiä:

- 1) 14 §:n säännöstä neuvottelumenettelystä;
- 2) 16 §:n säännöstä valtionosuuden ja rahoitusavustuksen myöntämisestä sekä verotuloihin perustuvan valtionosuuksien tasauksen vahvistamisesta;
- 3) 17 §:n säännöstä maksamisesta;
- 4) 18 §:n säännöstä saamatta jääneen etuuden suorittamisesta;
- 5) 19 §:n säännöstä perusteettoman edun palauttamisesta; sekä

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

33 §

Oikaisumenettely

Milloin kunta tai kuntayhtymä on tyytymätön kuntien valtiosuuslain 20 §:ssä tarkoitettuun päätökseen valtiosuuden myöntämisestä tai päätökseen perustamishankkeeseen suoritettavasta lopullisesta valtiosuudesta, kunnalla ja kuntayhtymällä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä päätöksen tehneelle valtionapuviranomaiselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

34 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen niin kuin muutoksenhausta hallintoasioissa annetussa laissa (154/50) säädetään.

37 §

Kunnan asukas

Kunnan asukkaalla tarkoitetaan henkilöä, jolla on väestökirjalaisissa (141/69) tarkoitettu kotipaikka kunnassa.

Laskettaessa 12 §:ssä tarkoitettua kunnan valtiosuutta käytetään kunnan asukaslukuuna toimintavuotta edeltävän vuoden alussa ollutta asukaslukua.

42 §

Kuntien valtiosuuslain eräiden säännösten soveltaminen

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan tämän lain mukaiseen toimintaan kuntien valtiosuuslain 27 §:n säännöstä uhkasakosta ja 28 §:n säännöstä tietojen toimittamisesta.

6) 20 §:n säännöstä suoritusvelvollisuuden raukeamisesta.

33 §

Oikaisumenettely

Milloin kunta tai kuntayhtymä on tyytymätön kuntien valtiosuuslain 16 §:ssä tarkoitettuun päätökseen valtiosuuden myöntämisestä tai päätökseen perustamishankkeeseen suoritettavasta lopullisesta valtiosuudesta, kunnalla ja kuntayhtymällä on oikeus kolmen kuukauden kuluessa päätöksestä tiedon saatuaan tehdä päätöksen tehneelle valtionapuviranomaiselle kirjallinen vaatimus päätöksen oikaisemisesta. Päätökseen on liitettävä oikaisuvaatimusosoitus.

34 §

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla *siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/96) säädetään.*

37 §

Kunnan asukas

Kunnan asukkaalla tarkoitetaan henkilöä, *jonka kotikuntalaisissa (201/94) tarkoitettu kotikunta kyseinen kunta on.*

Laskettaessa 12 §:ssä tarkoitettua kunnan valtiosuutta käytetään kunnan asukaslukuuna toimintavuotta edeltävän vuoden alussa ollutta *väestötietolain (507/93) 18 §:n mukaista* asukaslukua.

42 §

Kuntien valtiosuuslain eräiden säännösten soveltaminen

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, sovelletaan tämän lain mukaiseen toimintaan kuntien valtiosuuslain 23 §:n säännöstä tietojen toimittamisesta ja 24 §:n säännöstä uhkasakosta.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Määriteltäessä tämän lain voimaantulon jälkeisiä valtionosuuksia, ovat vuoden 1996 tasoon määritellyt laskennalliset kustannukset 53 568 miljoonaa markkaa ja 11 §:ssä kunnan asukasta ja työtöntä kohden määritellyt laskennalliset kustannukset:

	sosiaalihuolto markkaa/asukas	terveydenhuolto markkaa/asukas
0—6-vuotiaat	22 638	2 751
7—64-vuotiaat	1 517	3 065
65—74-vuotiaat	2 759	7 379
75—84-vuotiaat	15 372	13 889
85 vuotta täyttäneet	42 835	23 376

Työttömien lukumäärän mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset työtöntä kohden ovat 1 920 markkaa ja työttömyysasteen mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden 175 markkaa. Sairastavuuden mukaan määräytyvät laskennalliset kustannukset kunnan asukasta kohden ovat 1 300 markkaa.

Siitä poiketen, mitä 17 §:ssä säädetään, kunnan omarahoitusosuutta laskettaessa käytettävä kerroin on vuoden 1997 valtionosuuksia määriteltäessä 0,7447.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

5.

Laki

opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta 3 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (705/92) 11, 18, 20, 21 ja 40 a §,

sellaisina kuin niistä ovat 18 § osittain muutettuna 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla lailla (718/93), 21 § 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1448/95) ja 40 a § 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1454/93),

muutetaan 1 ja 2 §, 3 §:n johdantokappale sekä 1 ja 4 kohta, 2 luvun otsikko, 6, 7, 7 a, 8—10, 12 ja 13 §, 14 §:n 1 momentti, 14 a §:n 1 momentti, 16 §:n 1 momentti, 19 §:n johdantokappale, 3 luvun otsikko, 23 §:n 1 momentti, 24, 25 ja 39 §, 40 §:n 1—4 momentti, 41 ja 43 §, 44 §:n 1 momentti sekä 45 §,

sellaisina kuin niistä ovat 6 § osittain muutettuna mainitulla 22 päivänä joulukuuta 1993 annetulla lailla ja 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetulla lailla (261/95), 7 § osittain muutettuna mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1993 ja 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetuilla laeilla, 7 a §, 14 §:n 1 momentti ja 40 §:n 2 momentti mainituissa 26 päivänä heinäkuuta 1993 anne-

tussa laissa, 8 § muutettuna mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1993, 22 päivänä joulukuuta 1993, 3 päivänä maaliskuuta 1995 ja 18 päivänä joulukuuta 1995 annetuilla laeilla, 9 § muutettuna mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1993, 3 päivänä maaliskuuta 1995 ja 18 päivänä joulukuuta 1995 annetuilla laeilla, 12 § 17 päivänä heinäkuuta 1995 annetussa laissa (958/95), 14 a §:n 1 momentti ja 19 §:n johdantokappale mainitussa 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa, 24 § mainitussa 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa, 39 § osittain muutettuna mainituilla 26 päivänä heinäkuuta 1993, 3 päivänä maaliskuuta 1995 ja 18 päivänä joulukuuta 1995 annetuilla laeilla sekä 29 päivänä joulukuuta 1994 annetulla lailla (1456/94), 40 §:n 1, 3 ja 4 momentti mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa sekä 45 § osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla,

lisätään 3 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetulla lailla, uusi 2 momentti, lakiin uusi 9 a—9 f §, lakiin uusi 2 a luku, johon samalla siirretään 10, 12 ja 14, 14 a, 15, 16 16 a, 17 ja 19 §, 14 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa, uusi 4 momentti, 14 a §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetussa laissa, uusi 3 ja 4 momentti, 15 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 26 päivänä heinäkuuta 1993 annetulla lailla, uusi 3 momentti, 16 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna viimeksi mainitulla lailla, uusi 3 momentti sekä 19 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetulla lailla, uusi 1 a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Soveltamisala

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan sellaisen valtionosuuden tai -avustuksen määrään, hakemiseen, myöntämiseen ja maksamiseen, jota kunta tai kuntainliitto taikka yksityinen yhteisö tai säätiö voi 3 §:ssä mainitun lain nojalla saada opetus- tai kulttuuritoimen käyttökustannuksiin taikka perustamishankkeeseen.

Tässä laissa säädetään myös siitä mak-suosuudesta, joka oppilaan kotikunnan on suoritettava toiselle kunnalle, kuntainliitolle taikka oppilaitosta ylläpitävälle yksityiselle yhteisölle tai säätiölle taikka valtiolle.

Tätä lakia sovelletaan *valtionosuuteen ja -avustukseen sekä muuhun rahoitukseen*, joka myönnetään kunnalle tai *kuntayhtymäl-le* taikka yksityiselle yhteisölle tai säätiölle 3 §:ssä mainituissa laeissa tarkoitetun *toiminnan järjestämisestä aiheutuviin* opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannuksiin ja perustamishankkeisiin.

Tässä laissa säädetään myös *kunnan las-kennallisesta osuudesta opetus- ja kulttuuri-toimen kustannuksiin (kunnan rahoitusosuus)*.

2 §

2 §

Suhde kuntien valtionosuuslakiin

Suhde kuntien valtionosuuslakiin

Tässä laissa tarkoitettuun valtionosuuteen ja -avustukseen sovelletaan kuntien valtionosuuslakia (688/92) siltä osin kuin tässä laissa niin säädetään.

Tässä laissa tarkoitettuun valtionosuuteen ja -avustukseen sovelletaan *kuntien valtionosuuslakia (/)* siltä osin kuin tässä laissa niin säädetään.

3 §

3 §

Rahoitettavan toiminnan määrittelevät lait

Rahoitettavan toiminnan määrittelevät lait

Tämä laki koskee valtionosuutta ja -avustusta sekä kotikunnan mak-suosuutta, josta säädetään:

Tämä laki koskee valtionosuutta ja -avustusta sekä *kunnan rahoitusosuutta opetus- ja kulttuuritoimen kustannuksiin, jos toiminnas-*

Voimassa oleva laki

1) peruskoululaissa (476/83), lukiolaissa (477/83) ja iltalukiolaissa (478/83);

4) musiikkioppilaitoslaissa (402/87);

2 luku

Opetustoimen käyttökustannusten rahoitus

6 §

Yleissäännös

Kunta, kuntainliitto ja yksityinen oppilaitos saavat rahoitusta opetustoimesta aiheutuviin käyttökustannuksiin siten kuin tässä laissa säädetään. Rahoituksella tarkoitetaan valtionosuutta ja, milloin niin säädetään, oppilaan kotikunnan maksuosuutta.

Valtionosuus ja kotikunnan maksuosuus määräytyvät laskennallisten perusteiden mukaisesti. Valtionosuus ja kotikunnan maksuosuus määräytyvät peruskoulussa, lukiossa, iltalukiossa, ammatillisessa oppilaitoksessa, ammatillisessa erityisoppilaitoksessa ja ammattikorkeakoulussa oppilasta kohden. Valtionosuus määräytyy ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa opetustuntia tai opintoviikkoa kohden, kansalaisopistossa opetus-

Ehdotus

ta säädetään:

1) peruskoululaissa, (476/83), lukiolaissa (477/83) ja aikuislukiolaissa (439/94);

4) musiikkioppilaitoksista annetussa laissa (516/95);

Edellä 1 momentin 2 ja 4 kohdassa mainitun lain nojalla järjestetyn ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta on, sen lisäksi mitä 9 b §:ssä säädetään, voimassa mitä siitä erikseen säädetään.

2 luku

Käyttökustannusten rahoitus

6 §

Yleissäännös

Valtionosuus opetus- ja kulttuuritoimen käyttökustannuksiin määräytyy laskennallisten perusteiden mukaisesti. Valtionosuus määräytyy:

1) peruskoulussa, peruskoulua korvaavassa koulussa, lukiossa, aikuislukiossa, ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen ammatillisessa peruskoulutuksessa sekä ammattikorkeakoulussa oppilasta tai opiskelijaa kohden;

2) ammatillisessa erikoisoppilaitoksessa opetustuntia tai opintoviikkoa kohden;

3) kansalaisopistossa ja musiikkioppilaitoksessa opetustuntia kohden;

4) taiteen perusopetuksessa kunnan asukasta kohden;

5) kunnan yleisessä kirjastossa, kulttuuri-toiminnassa, liikuntatoiminnassa ja nuorisotyössä kunnan asukasta kohden; sekä

6) museossa, teatterissa ja orkesterissa laskennallista henkilötyövuotta kohden.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

tuntia kohden ja taiteen perusopetuksessa kunnan asukasta kohden. Musiikkioppilaitoksessa valtionosuus määräytyy opetustuntia kohden ja kotikunnan maksuosuus oppilasta kohden.

7 §

Valtionosuuden laskennallinen peruste

Kunnan opetustoimen valtionosuus määräytyy 2—8 ja 10 momentissa tarkoitetulla tavalla oppilaitosmuodoittain lasketuista markkamääristä.

Peruskoulun valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että ylläpitäjäkunnan peruskoulujen ja ylläpitäjäkunnassa sijaitsevien peruskoulua korvaavien koulujen oppilasmäärän ja ylläpitäjäkunnalle peruskoulua varten oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tuloon lisätään peruskouluihin ja peruskoulua korvaaviin kouluihin kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrän ja ylläpitäjäkunnalle peruskoulun kuljetusta ja majoitusta varten määrätyn yksikköhinnan tulo ja saatu markkamäärä jaetaan ylläpitäjäkunnassa peruskoulua ja peruskoulua korvaavaa koulua käyvien oppilaiden kokonaismäärällä. Näin laskettu markkamäärä kerrotaan peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitetussa kunnassa.

Lukion valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että ylläpitäjäkunnan lukioiden oppilasmäärän ja ylläpitäjäkunnalle lukiota varten oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tuloon lisätään kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrän ja ylläpitäjäkunnalle lukion kuljetusta ja majoitusta varten määrätyn yksikköhinnan tulo ja saatu markkamäärä jaetaan ylläpitäjäkunnan lukioiden oppilaiden kokonaismäärällä. Näin laskettu markkamäärä kerrotaan niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitetussa kunnassa.

Iltalukion ja lukion iltalinjan valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että iltalukion ja lukion iltalinjan ni-

7 §

Kunnan valtionosuus

Kunnalle myönnetään valtionosuutta 8 §:ssä tarkoitettujen toimintojen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin markkamäärä, joka saadaan, kun 8 §:ssä säädetyllä tavalla lasketusta valtionosuuden perusteesta vähennetään 9 ja 9 a §:n mukaan lasketut kunnan rahoitusosuudet.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

den oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitettussa kunnassa, kerrotaan ylläpitäjäkunnalle iltalukiota ja lukion iltalinjaa varten oppilasta kohden määrätty yksikköhinta.

Ammatillisen oppilaitoksen valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että kunnan tai kuntayhtymän ylläpitämän ammatillisen oppilaitoksen oppilasmäärän ja asianomaiselle oppilaitosmuodolle oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tuloon lisätään oppilaitokseen erikseen kuljettua ja majoitusta varten määrättyjen yksikköhintojen tulot ja saatu markkamäärä jaetaan oppilaitoksen oppilaiden kokonaismäärällä. Näin laskettu markkamäärä kerrotaan niiden oppilaiden määrällä, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitettussa kunnassa.

Ammattikorkeakoulun valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä saadaan siten, että lasketaan yhteen kutakin ammattikorkeakoulututkintoa suorittavien kunnan ja kuntayhtymän ylläpitämän ammattikoeakoulun niiden opiskelijoiden määrän, joilla on kotipaikka 1 momentissa tarkoitettussa kunnassa, ja tutkinnoittain opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot.

Kansalaisopistojen valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä saadaan siten, että kunnan ylläpitämälle kansalaisopistolle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetulla opetustuntimäärällä kerrotaan opetustuntia kohden määrätty yksikköhinta.

Musiikkioppilaitoksen valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä saadaan siten, että kunnan ylläpitämälle musiikkioppilaitokselle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetulla opetustuntimäärällä kerrotaan opetustuntia kohden määrätty yksikköhinta.

Yksityisen yhteisön tai säätiön ylläpitämän oppilaitoksen valtionosuus määräytyy markkamäärästä, joka saadaan kertomalla ylläpitäjän oppilaitosten oppilaiden määrä soveltuvien osin 3, 5 ja 6 momentissa säädetyllä tavalla oppilasta kohden lasketulla markkamäärällä tai 4 momentissa tarkoitettulla yksikköhinnalla taikka kertomalla valtionosuuden laskentaperusteeksi ylläpitäjälle vahvistettujen opetustuntien määrä 7 ja 8 momentissa tarkoitettulla opetustuntia kohden määrättyllä yksikköhinnalla. Kuntayhtymän ylläpitämän kansalaisopiston ja musiikkioppilaitoksen valtionosuus määräytyy siten kuin

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

tässä momentissa säädetään.

Taiteen perusopetuksen osalta valtionosuus määräytyy markkamäärästä, joka saadaan, kun kunnan asukasmäärä kerrotaan taiteen perusopetusta varten vahvistetulla yksikköhinnalla.

7 a §

Ammatillisen erityisoppilaitoksen valtionosuuden laskennallinen peruste

Ammatillisen erityisoppilaitoksen valtionosuuden perusteena oleva markkamäärä lasketaan siten, että oppilaitoksen oppilasmäärän ja oppilaitokselle oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tuloon lisätään oppilaitokseen erikseen kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrän ja ammatillisille erityisoppilaitoksille erikseen kuljetusta ja majoitusta varten määrättyjen yksikköhintojen tulot. Oppilaskohtainen valtionosuuden laskennallinen peruste saadaan jakamalla näin laskettu markkamäärä oppilaiden kokonaismäärällä.

8 §

Opetustoimen valtionosuus

Peruskoulun, peruskoulua korvaavan koulun, lukion, aikuislukion, kansalaisopiston ja musiikkioppilaitoksessa järjestettävän muun kuin ammatillisen koulutuksen valtionosuus on 57 prosenttia 7 §:ssä tarkoitetusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta.

7 a §

Kuntayhtymän ja yksityisen ylläpitämän oppilaitoksen rahoitus

Kuntayhtymälle ja yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään 8 §:n 1—6 kohdassa tarkoitettuja toimituksia varten rahoitusta mainituissa kohdissa säädetyllä tavalla ylläpitäjän oppilas-, opiskelija- tai opetustuntimäärien sekä yksikköhintojen mukaisesti laskettu valtionosuuden perustetta vastaava markkamäärä. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei koske peruskoulua korvaavia kouluja.

Peruskoululain 83 §:ssä tarkoitetun peruskoulua vastaavaksi järjestetyn yksityisen koulun rahoituksesta on voimassa, mitä 1 momentissa säädetään.

8 §

Kunnan valtionosuuden peruste

Kunnan valtionosuuden peruste saadaan, kun lasketaan yhteen:

1) kunnan peruskoulua ja kunnan kanssa peruskoululain 77 §:n 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen tehnyttä peruskoulua korvaavaa koulua käyvien oppilaiden määrän ja kunnalle peruskoulun oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

2) kunnan lukioiden oppilasmäärän ja kunnalle lukion oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

3) kunnan aikuislukioiden ja lukion aikuislinjojen oppilasmäärän ja kunnalle aikuislukion ja lukion aikuislinjan oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

4) kunnan ylläpitämissä ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammatillisissa erityisoppilaitoksissa ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelevien oppilaiden määrien ja ammatil-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Ammatillisen oppilaitoksen, ammatillisen erityisoppilaitoksen, musiikkioppilaitoksessa järjestettävän ammatillisen koulutuksen ja ammattikorkeakoulun valtionosuus määräytyy siten, että valtionosuuden laskennallisesta perusteesta vähennetään 9 §:n 5 momentin mukaisesti lasketut oppilaiden kotikuntien maksuosuudet.

Ammatillisen erikoisoppilaitoksen valtionosuus lasketaan siten, että opetusministeriön oppilaitokselle valtionosuuden laskemisen perusteeksi vahvistamalla opetustunti- tai opintoviikkomäärällä kerrotaan opetustuntia tai opintoviikkoa kohden vahvistettu yksikköhinta.

Kunnan valtionosuus taiteen perusopetusta varten on 37 prosenttia 7 §:n 10 momentin mukaisesti lasketusta markkamäärästä.

9 §

Kotikuntien maksuosuudet

Milloin oppilaan kotikunta on lain mukaan velvollinen rahoittamaan osuutensa muualla opiskelevasta oppilaasta aiheutuvista kustannuksista, kotikunnan maksuosuus lasketaan, jolleivät kotikunta ja oppilaitoksen ylläpitäjä ole toisin sopineet, siten kuin jäljempänä tässä pykälässä säädetään. Opetusministeriö määrää oppilaan kotikunnan maksuosuuden

liselle peruskoulutukselle oppilaitoksittain oppilasta kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot;

5) kunnan ammattikorkeakoulujen opiskelijoiden määrien ja ammattikorkeakouluille opiskelijaa kohden määrättyjen yksikköhintojen tulot;

6) kunnalle musiikin ammatillisen peruskoulutuksen valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun opetustuntimäärän ja mainittua koulutusta varten opetustuntia kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

7) kunnan asukasmäärän ja taiteen perusopetusta varten asukasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo;

8) kunnan asukasmäärän ja kunnan kirjastolle asukasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo; sekä

9) kunnan asukasmäärän ja kulttuuritoimintaa varten asukasta kohden määrätyn yksikköhinnan tulo.

9 §

Kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksiin

Kunnan rahoitusosuus opetustoimen ja kirjaston käyttökustannuksiin on 43 prosenttia markkamäärästä, joka lasketaan siten, että 2 ja 3 momentissa säädetyllä tavalla laskettu markkamäärä jaetaan maan asukasmäärällä ja näin saatu markkamäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

määrän perusteet oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten.

Peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia 7 §:n 2 momentissa tarkoitettua oppilasta kohti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta.

Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa kaikki 8 §:n 1—6 ja 8 kohdassa tarkoitettujen kuntien valtionosuuden perusteet lasketaan yhteen ja näin saatuun markkamäärään lisätään:

1) yksityisten peruskouluopetusta vastaavaa opetusta antavien oppilaitosten ylläpitäjille myönnettävän rahoituksen perusteena olevat markkamäärät siten kuin niistä erikseen säädetään;

2) yksityisten ja kuntayhtymien ylläpitämien lukioiden, aikuislukioiden, ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten erityisoppilaitosten, musiikkioppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen ylläpitäjille lukiokoulutusta, ammatillista peruskoulutusta, ammattikorkeakoulututkintoon johtavaa koulutusta sekä ammattikorkeakoulussa järjestettäviä ammatillisia erikoistumisopintoja varten myönnettävän rahoituksen perusteena olevat markkamäärät;

3) valtion ylläpitämiä ammatillisia oppilaitoksia, ammatillisia erityisoppilaitoksia ja ammattikorkeakouluja varten lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat markkamäärät;

4) harjoittelukoululaissa (143/85), suomalais-venäläisestä koulusta annetussa laissa (412/76) ja Helsingin ranskalais-suomalaisesta koulusta annetussa laissa (33/77) tarkoitettuja kouluja varten 10 §:ssä tarkoitettujen peruskoulun ja lukion yksikköhintojen keskimäärien markkamäärien perusteella lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat markkamäärät;

5) kuulovammaisten ja näkövammaisten sekä liikuntavammaisten kouluista annetussa laissa (481/83) tarkoitettuja kouluja varten 10 §:ssä tarkoitettujen peruskoulun yksikköhintojen keskimäärien markkamäärän ja peruskoululain 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta saavien oppilaiden osalta säädettyjen yksikköhintojen korotusperusteiden perusteella lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat markkamäärät;

6) valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain (1218/93) mukaisesti ammatillista peruskoulutusta sekä peruskouluopetusta ja lukiokoulutusta varten lasketut valtionosuuden perusteet;

7) valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain (801/92) mukaisesti ammatillista peruskoulutusta varten las-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Peruskoululain 11 §:ssä ja 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta saavan oppilaan kotikunnan maksuosuus määräytyy 2 momentista poiketen siten, että asetuksella säädettävällä tavalla oppilasta kohti lasketusta todennäköisistä kustannuksista vähennetään oppilasta kohti määräytyvä valtionosuus.

Lukion, aikuislukion ja lukion aikuislinjan oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia 7 §:n 3 ja 9 momentissa tarkoitettua oppilasta kohti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta tai 7 §:n 4 ja 9 momentissa tarkoitettua yksikköhinnasta.

ketut valtionosuuden perusteet;

8) ammatillisista aikuiskoulutuskeskuksista annetussa laissa (760/90) tarkoitetuissa aikuiskoulutuskeskuksissa ja saamelaisalueen koulutuskeskuksessa järjestettävää ammatillista peruskoulutusta varten 10 §:ssä tarkoitettua ammatillisten oppilaitosten ja ammatillisten erityisoppilaitosten yksikköhintojen keskimääräisen markkamäärän perusteella lasketut valtionosuuden perusteita vastaavat markkamäärät; sekä

9) perustamishankkeista aiheutuvien kustannusten vuoksi kymmenen prosenttia ammatillisia oppilaitoksia, ammatillisia erityisoppilaitoksia, ammattikorkeakouluja, musiikkioppilaitosten, kansanopistojen ja valtakunnallisten liikunnan koulutuskeskusten ammatillista peruskoulutusta sekä kansanopistojen peruskouluopetusta ja lukiokoulutusta varten oppilaitosten ylläpitäjille oppilasmäärien ja 10 §:n nojalla vahvistettujen yksikköhintojen keskimääräisten markkamäärien perusteella lasketuista markkamääristä, jollei oppilaitoksen ylläpitäjän yksikköhintaa ole 14 §:n 2 momentin, 14 a §:n 2 momentin tai 16 §:n 2 momentin nojalla korotettu vuokrasta aiheutuvien kustannusten perusteella.

Kunnan rahoitusosuutta laskettaessa ei oteta huomioon peruskoululain 4 §:n 4 momentissa tarkoitettua peruskouluopetukseen valmistavaa opetusta saavia oppilaita eikä peruskoulua lukuunottamatta oppilaita ja opiskelijoita, joilla ei ole kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettua kotikuntaa Suomessa tai joilla on kotikunta Ahvenanmaalla.

Kunnan rahoitusosuuteen lisätään vuosittain:

1) markkamäärä, joka saadaan, kun lukion, ammatillisten oppilaitosten ja ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten oppilaiden kuljettamisen sekä maatalousalan ja metsä- ja puutalousalan ammatillisia oppilaitoksia sekä ammatillisia erityisoppilaitoksia lukuunottamatta oppilaiden majoittamisen osalta kuntien maksettavaksi vuodelta 1996 tulleet oppilaiden kotikuntien maksuosuudet jaetaan maan asukasmäärällä;

2) markkamäärä, joka saadaan, kun vuodelta 1996 kuntien maksettavaksi tulleet yhteensä lasketut kotikuntien maksuosuudet jatkolinjoina järjestetyn ammatillisen lisäkoulutuksen kustannuksiin jaetaan maan asukas-

Voimassa oleva laki

Ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten erityisoppilaitosten ja musiikkioppilaitoksissa järjestettävän ammatillisen koulutuksen osalta oppilaan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia ammatillisen koulutuksen oppilaskohtaisten valtionosuuden laskennallisten perusteiden valtakunnallisesta oppilasmäärillä painotetusta keskiarvosta. Ammattikorkeakoulun opiskelijan kotikunnan maksuosuus on 43 prosenttia ammattikorkeakoulujen opiskelijakohtaisten valtionosuuden laskennallisten perusteiden valtakunnallisesta opiskelijamäärillä painotetusta keskiarvosta. Keskiarvoja laskettaessa otetaan huomioon myös valtion ylläpitämille oppilaitoksille lasketut valtionosuuden laskennallisia perusteita vastaavat markkamäärät.

Kotikunnan maksuosuutta määrättäessä 5 momentin mukaan laskettua markkamäärää korotetaan perustamishankkeista aiheutuvien kustannusten perusteella 10 prosentilla lukuun ottamatta oppilaitoksia, joihin sovelletaan 14 §:n 2 momenttia, 14 a §:n 2 momenttia ja 16 §:n 2 momenttia.

Ehdotus

määrällä; sekä

3) julkisen talouden tasapainottamiseksi toteutettujen valtionosuuksien vähennysten perusteella vuonna 1997 531 ja vuodesta 1998 alkaen 637 markkaa kunnan asukasta kohden.

9 a §

Kunnan rahoitusosuus kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin

Kunnan rahoitusosuus kulttuuritoiminnan ja taiteen perusopetuksen käyttökustannuksiin on 63 prosenttia markkamäärästä, joka lasketaan siten, että kaikkien kuntien yhteenlasketut 8 §:n 7 ja 9 kohdassa tarkoitetut valtionosuuden perusteet jaetaan maan asukasmäärällä ja näin saatu markkamäärä kerrotaan kunnan asukasmäärällä.

9 b §

Valtionosuus ammatillisen erikoisoppilaitoksen käyttökustannuksiin

Ammatillisen erikoisoppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta markkamäärä, joka saadaan, kun asianomaisen minis-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

teriön ammatilliselle erikoisoppilaitokselle valtionosuuden laskemisen perusteeksi vahvistama opetustunti- tai opintoviikkomäärä kerrotaan opetustuntia tai opintoviikkoa kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

9 c §

Valtionosuus kansalaisopiston ja musiikkioppilaitoksen käyttökustannuksiin

Kansalaisopiston ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta kansalaisopiston käyttökustannuksiin 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle kansalaisopistoa varten vahvistettu laskennallinen opetustuntimäärä kerrotaan opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

Musiikkioppilaitoksen ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta musiikkioppilaitoksen muun kuin ammatillisen koulutuksen käyttökustannuksiin 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle mainittua opetusta varten vahvistettu laskennallinen opetustuntimäärä kerrotaan opetustuntia kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

9 d §

Valtionosuus liikuntatoiminnan ja nuorisotyön käyttökustannuksiin

Kunnalle myönnetään valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin 37 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan, kun kunnan asukasmäärä kerrotaan liikuntatoimintaa varten asukasta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

Kunnalle myönnetään valtionosuutta nuorisotyön käyttökustannuksiin 37 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kun kunnan alle 29 vuotiaiden asukkaiden määrä kerrotaan nuorisotyötä varten asukasta kohden määrätyllä yksikköhinnalla.

9 e §

Valtionosuus museon, teatterin ja orkesterin käyttökustannuksiin

Museon, teatterin ja orkesterin ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta mainituista toiminnoista aiheutuviin käyttökustannuksiin

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

37 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan, kun ylläpitäjälle museota, teatteria ja orkesteria varten vahvistettu laskennallinen henkilötyövuosien määrä kerrotaan henkilötyövuotta kohden asianomaista toimintaa varten määrättyllä yksikköhinnalla.

9 f §

Oppilas- ja opiskelijamäärien laskeminen

Varainhoitovuoden valtionosuus lasketaan varainhoitovuotta edeltävän vuoden keskimääräisen oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan. Lisäksi voidaan ottaa huomioon sellaiset arvioidut oppilas- ja opiskelijamäärien muutokset, jotka aiheutuvat laista, asetuksesta, lakiin tai asetukseen perustuvasta valtion viranomaisen määräyksestä tai päätöksestä taikka valtion talousarviosta. Toiminnan käynnistyessä valtionosuus lasketaan arvioidun oppilas- ja opiskelijamäärän mukaan.

Valtionosuuden määräämisessä käytettävien oppilas- ja opiskelijamäärien laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

2 a luku

Opetustoimen yksikköhinnat

10 §

Valtionosuuden perusteiden vahvistaminen

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain valtionosuuden perusteena olevien yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät sen mukaan kuin kuntien valtionosuuslain 3 ja 19 §:ssä säädetään. Yksikköhinnat määrää opetusministeriö.

10 §

Yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät

Valtioneuvosto vahvistaa vuosittain valtionosuuden perusteina käytettävien yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät siten kuin kuntien valtionosuuslain 3 §:n 1—3 kohdassa sekä 4, 5 ja 15 §:ssä säädetään. Yksikköhintojen keskimääräisten markkamäärien vahvistamisesta kuntien valtionosuuslain 6 §:ssä tarkoitettuna vuonna on lisäksi voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 6 §:n 3 momentissa säädetään.

Yksikköhinnat määrää asianomainen ministeriö.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

11 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

Valtion ja kuntien välisen kustannustenjaon säilyttämiseksi 10 §:ssä tarkoitettuja kuluvalle vuodelle vahvistettuja yksikköhintojen keskimääriä ja markkamääriä tarkistetaan joka neljäs vuosi 12—16 ja 18 §:ssä tarkoitettujen edellisen vuoden toteutuneiden kustannusten sekä kuluvan vuoden arvioidun kustannustason sekä toiminnan laadun ja laajuuden muutosten mukaisesti.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen vuosien osalta markkamääriä tarkistetaan siten kuin kuntien valtiosuuslain 4 ja 5 §:ssä säädetään.

Edellä 7 §:ssä tarkoitettut yksikköhinnat tarkistetaan vastaavasti noudattaen mitä 1 ja 2 momentissa säädetään.

12 §

Peruskoulun yksikköhinnan laskeminen

Peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun oppilasta kohden määräytyvä yksikköhinta lasketaan kutakin kuntaa varten joka neljäs vuosi kunnille näistä kouluista koko maassa yksikköhinnan määrittämistä edeltäneenä vuonna aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Kuntakohtaisia yksikköhintoja laskettaessa otetaan huomioon, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, peruskoululain 84 d §:n mukaan laskettu kunnan peruskoulujen rakennetta ja opetuksen järjestämistapaa kuvaava tunnusluku, yläasteen ylläpitäminen ja kunnan asukastiheys. Yksikköhinnat on määrittävä sellaisiksi, että ne markkamäärät, jotka saadaan kertomalla kuntakohtaiset yksikköhinnat kuntien peruskoulujen ja kunnissa sijaitsevien peruskoulua korvaavien koulujen oppilasmäärillä, yhteenlaskettuina vastaavat kokonaiskustannuksia. Ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa yksikköhintoja korotetaan viidellä prosentilla ruotsinkielisten oppilaiden ja saamelaisten kotiseutualueen kunnissa vastaavalla prosenttimäärällä saamenkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden osalta. Opetusministeriö voi lisäksi erityisesti syystä hakemuksesta korottaa kunnan yksikköhintaa.

11 §

Kustannustenjaon säilyttäminen

(kumotaan)

12 §

Peruskoulun yksikköhinnan laskeminen

Kuntien peruskoulujen yksikköhinnat oppilasta kohden lasketaan joka neljäs vuosi peruskouluista ja peruskoulua korvaavista kouluista yksikköhinnan määrittämistä edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. Kuntakohtaisia yksikköhintoja porrastetaan, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, *kunnan kouluverkon rakenteen, peruskoululain 36 a §:ssä tarkoitettua erityisopetusta saavien oppilaiden määrän ja kunnan asukastiheyden perusteella. Ruotsinkielisissä ja kaksikielisissä kunnissa yksikköhintoja korotetaan kymmenellä prosentilla ruotsinkieliseen opetukseen ja saamelaisten kotiseutualueen kunnissa vastaavalla prosenttimäärällä saamenkieliseen opetukseen osallistuvien oppilaiden osalta. Saaristokunnissa, joissa yli puolella asukkaista ei ole kiinteää kulkuyhteyttä mantereeseen, yksikköhintaa korotetaan kahdellakymmenellä prosentilla. Muissa saaristokunnissa yksikköhintaa korotetaan kymmenellä prosentilla. Asianomainen ministeriö voi lisäksi erityisestä syystä hakemuksesta korottaa tässä momentissa säädettyllä tavalla laskettua yksikköhintaa.*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina kutakin kuntaa varten viimeksi määrättyä yksikköhintaa muutetaan 1 momentissa tarkoitetun tunnusluvun muutoksen mukaisesti. Määrättäessä yksikköhintoja tässä momentissa tarkoitetulle vuodelle otetaan lisäksi huomioon yläasteen ylläpitäminen siten kuin 1 momentissa säädetään.

13 §

Lukion yksikköhinnan laskeminen

Kunnan ja yksityisen lukion oppilasta kohden määräytyvä yksikköhinta lasketaan kutakin ylläpitäjää varten joka neljäs vuosi kunnille ja yksityisille lukioille koko maassa yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna lukioista aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhintoja laskettaessa otetaan huomioon, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, opetuksen laskennallinen oppilasta kohden laskettu tuntimäärä ja *lukion sijaintikunnan asukastiheys*. Yksikköhinnat on määrättävä sellaisiksi, että ne markkamäärät jotka saadaan kertomalla kuntien ja yksityisten lukioiden yksikköhinnat oppilasmäärillä, yhteenlaskettuina vastaavat kokonaiskustannuksia. Yksikköhintoja laskettaessa lukion iltalinjan oppilasmäärästä otetaan huomioon 60 prosenttia.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina kutakin ylläpitäjää varten viimeksi määrättyä yksikköhintaa muutetaan oppilasta kohti lasketussa opetuksen laskennallisissa

Yksikköhinnat lasketaan siten, että ne markkamäärät, jotka saadaan kertomalla kuntakohtaiset yksikköhinnat kuntien peruskoulujen ja kuntien kanssa peruskoululain 77 §:n 1 momentissa tarkoitetun sopimuksen tehneitä peruskoulua korvaavia kouluja käyvien oppilaiden määrillä, yhteenlaskettuina vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

Yksikköhintojen laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

13 §

Lukion ja aikuislukion yksikköhinnan laskeminen

Lukion yksikköhinnat oppilasta kohden lasketaan joka neljäs vuosi kaikille lukioiden ylläpitäjille lukioista yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna aiheutuneiden valtakunnallisten kokonaiskustannusten perusteella. *Ylläpitäjittäin laskettavia yksikköhintoja porrastetaan ylläpitäjän lukioiden oppilasmäärän perusteella sen mukaan kuin asetuksella säädetään.* Yksikköhintoja laskettaessa *lukion aikuislinjan* oppilasmäärästä otetaan huomioon 60 prosenttia. *Asianomainen ministeriö voi lukiolain 57 §:n nojalla lukiolle määrätyn erityisen tehtävän takia tai muusta erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa.*

Yksikköhinnat lasketaan siten, että ne markkamäärät, jotka saadaan kertomalla ylläpitäjittäin lasketut yksikköhinnat ylläpitäjien lukioiden oppilaiden määrillä, yhteenlaskettuina vastaavat 1 momentissa tarkoitettuja valtakunnallisia kokonaiskustannuksia.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaes-

Voimassa oleva laki

tuntimäärässä tapahtuneiden muutosten mukaisesti.

Iltalukion ja lukion iltalinjan yksikköhinta on 60 prosenttia iltalukion ja lukion iltalinjan sijaintikunnan lukion yksikkö hinnasta.

14 §

Ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen yksikköhinnan laskeminen

Ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen oppilasta kohden määräytyvä yksikköhinta lasketaan joka neljäs vuosi oppilaitosmuodoittain jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna kunnallisista, yksityisistä ja valtion oppilaitoksista aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset oppilaitosten oppilaiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Näin laskettua markkamäärää korotetaan asetuksella säädettyssä koulutuksessa tämän koulutuksen keskimääräistä korkeampien kustannusten perusteella. *Lisäksi markkamäärää porrastetaan oppilaitoksen oppilasmäärän ja muun oppilaitoksen kustannuksiin olennaisesti vaikuttavan rakenteellisen syyn perusteella siten kuin asetuksella säädetään.* Yksikköhinnat on määrättävä sellaisiksi, että yksikköhinnat kerrottuna oppilasmäärillä yhteenlaskettuina vastaavat mainittuja kokonaiskustannuksia. Yksikköhintoja laskettaessa ammatilliset erityisoppilaitokset luetaan yhdeksi oppilaitosmuodoksi.

Ehdotus

sa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

Aikuislukion yksikköhinta on 60 prosenttia sijaintikunnan lukion ja lukion aikuislinjan yksikköhinta 60 prosenttia lukion yksikkö hinnasta.

Yksikköhintojen laskemisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

14 §

Ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen yksikköhinnan laskeminen

Ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen yksikköhinta oppilasta kohden lasketaan joka neljäs vuosi oppilaitosmuodoittain jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna kunnallisista, yksityisistä ja valtion oppilaitoksista aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset oppilaitosten oppilaiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Näin laskettua markkamäärää korotetaan asetuksella säädettyssä koulutuksessa tämän koulutuksen keskimääräistä korkeampien kustannusten perusteella. *Maatalousalan oppilaitoksissa sekä metsä- ja puutalousoppilaitoksissa yksikköhintaa korotetaan majoitusedun saaneiden oppilaiden osalta markkamäärällä, joka saadaan, kun mainittujen oppilaitosten ylläpitäjille majoituksesta tässä momentissa tarkoitettuna vuonna aiheutuneet kustannukset jaetaan majoitusedun saaneiden oppilaiden määrällä.* *Ammatillisissa erityisoppilaitoksissa yksikköhintaa korotetaan majoitusedun saaneiden oppilaiden osalta vastaavasti ammatillisten erityisoppilaitosten ylläpitäjille majoituksesta aiheutuneiden kustannusten perusteella.* *Asianomaisen ministeriö voi lisäksi erityisestä syystä korottaa yksikköhintaa.* Yksikköhinnat lasketaan siten, että yksikköhinnat kerrottuna oppilasmäärillä yhteenlaskettuina vastaavat mainittuja kokonaiskustannuksia. Yksikköhintoja laskettaessa ammatilliset erityisoppilaitokset luetaan yhdeksi oppilaitosmuodoksi.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitettuna vuoden yksikköhintoja laskettaes-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 a §

*Ammattikorkeakoulun yksikköhinnan laske-
minen*

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan joka neljäs vuosi ammattikorkeakoulututkinnoittain siten, että kuhunkin tutkintoon johtavasta koulutuksesta kunnallisissa, yksityisissä ja valtion ammattikorkeakouluissa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan tutkintoa suorittavien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Yksikköhinnat porrastetaan, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, ottamalla huomioon tutkintoon johtavien koulutusohjelmien ja muiden opetusjärjestelyjen kustannuksissa olevat olennaiset erot. Yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhinnat kerrottuna opiskelijamäärällä yhteenlaskettuina vastaavat mainittuja kokonaiskustannuksia.

14 a §

*Ammattikorkeakoulun yksikköhinnan
laskeminen*

Ammattikorkeakoulujen yksikköhinnat opiskelijaa kohden lasketaan joka neljäs vuosi ammattikorkeakoulututkinnoittain siten, että kuhunkin tutkintoon johtavasta koulutuksesta kunnallisissa, yksityisissä ja valtion ammattikorkeakoulussa aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset jaetaan tutkintoa suorittavien opiskelijoiden yhteismäärällä mainittuna vuonna. Yksikköhintoja voidaan porrastaa, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, ottamalla huomioon tutkintoon johtavien koulutusohjelmien ja muiden opetusjärjestelyjen kustannuksissa olevat olennaiset erot. Jos tutkintoon johtavasta koulutuksesta aiheutuneita kustannuksia ei ole mahdollista selvittää, lasketaan yksikköhinta asianomaisen koulutusalan tutkinnoista aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Ammatillisten erikoistumisopintojen yksikköhintana opiskelijaa kohden käytetään ammattikorkeakouluja varten 10 §:n nojalla vahvistettua yksikköhintojen keskimääräistä markkamäärää. Yksikköhinnat lasketaan siten, että yksikköhinnat kerrottuna opiskelijamäärällä yhteenlaskettuina vastaavat mainittuja kokonaiskustannuksia.

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

Kun ammattikorkeakoulussa järjestetään kahteen tai useampaan 1 momentissa tarkoitettuun tutkintoon johtavaa koulutusta tai mainitun koulutuksen lisäksi ammatillisia erikoistumisopintoja, ammattikorkeakoulun yksikköhinnaksi määrätään eri tutkintoja ja opintoja suorittavien opiskelijoiden määrien ja 1 momentissa tarkoitettujen yksikköhintojen perusteella laskettu opiskelijamäärällä painotettu keskiarvo.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

Kansalaisopistojen yksikköhinnan laskeminen

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

16 §

Musiikkioppilaitoksen yksikköhinnan laskeminen

Musiikkioppilaitoksen yksikköhinta koko maata varten lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna musiikkioppilaitosten ylläpitämisestä aiheutuneet kustannukset sinä vuonna pidettyjen opetustuntien yhteismäärällä. Yksikköhinnat lasketaan erikseen ammatillista opetusta ja muuta musiikkioppilaitoksessa järjestettävää opetusta varten.

16 §

Musiikkioppilaitoksen yksikköhinnan laskeminen

Musiikkioppilaitoksen yksikköhinnat lasketaan joka neljäs vuosi jakamalla yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna musiikkioppilaitosten ylläpitämisestä aiheutuneet valtakunnalliset kokonaiskustannukset sinä vuonna pidettyjen opetustuntien yhteismäärällä. Yksikköhinta lasketaan erikseen ammatillista peruskoulutusta ja musiikkioppilaitoksessa järjestettävää muuta kuin ammatillista koulutusta varten.

18 §

Kuljetuksen ja majoituksen yksikköhintojen laskeminen

Peruskoulun kuljetuksen ja majoituksen yksikköhinnat lasketaan asutusrakenteeltaan erilaisia kuntia varten joka neljäs vuosi jakamalla asutusrakenteeltaan samankaltaisille kunnille yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna koulumatkoista ja majoituksesta aiheutuneet kustannukset kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden yhteismäärällä. Lukion kuljetuksen ja majoituksen yksikköhinta lasketaan vastaavasti ottaen huomioon myös kunnissa sijaitsevien yksityisten lukioiden kustannukset.

Ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen

Muina kuin 1 momentissa mainittuina vuosina yksikköhinnat lasketaan siten kuin tässä pykälässä säädetään, kuitenkin 1 momentissa tarkoitetun vuoden yksikköhintoja laskettaessa selvitettyjen kokonaiskustannusten perusteella.

18 §

Kuljetuksen ja majoituksen yksikköhintojen laskeminen

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*erityisoppilaitoksen kuljetuksen yksikköhinta lasketaan oppilaitosmuodoittain koko maata varten joka neljäs vuosi jakamalla oppilaiden koulumatkoista kunnille oppilaitosten ylläpitäjille aiheutuneet kustannukset kuljetettujen oppilaiden yhteismäärällä. Sama koskee vastaavasti majoituksen yksikköhinnan laske-
mista. Yksikköhintoja laskettaessa ammatilliset erityisoppilaitokset luetaan yhdeksi oppilaitosmuodoksi.*

19 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Peruskoulun, lukion ja iltalukion, ammatillisen oppilaitoksen, ammatillisen erityisoppilaitoksen, ammattikorkeakoulun, musiikkioppilaitoksen ja kansalaisopiston käyttökustannuksina ei pidetä:

19 §

Yksikköhintoja laskettaessa huomiotta jätettävät kustannukset

Peruskoulun, lukion, aikuislukion, ammatillisen oppilaitoksen, ammatillisen erityisoppilaitoksen, ammattikorkeakoulun, musiikkioppilaitoksen ja kansalaisopiston käyttökustannuksina ei pidetä:

1 a) peruskoulua lukuun ottamatta oppilaiden ja opiskelijoiden kuljetuksen järjestämisestä aiheutuneita kustannuksia eikä peruskoulua, maatalousalan oppilaitoksia sekä metsä- ja puutalousoppilaitoksia sekä ammatillisia erityisoppilaitoksia lukuun ottamatta oppilaiden ja opiskelijoiden majoittamisesta aiheutuneita kustannuksia;

20 §

Oppilasmäärien laskeminen

Tässä luvussa tarkoitetun rahoituksen määrittämisessä käytettävien oppilasmäärien laskemisesta säädetään asetuksella.

3 luku

Kulttuuritoimen käyttökustannusten rahoitus

21 §

Kulttuuritoimen valtionosuus

Kunnan kirjastotoimen valtionosuus on 57 prosenttia kunnan asukasmäärän ja kirjastolle määrätyn yksikköhinnan tulosta.

Kunnan muu kulttuuritoimen valtionosuus on 37 prosenttia markkamäärästä, joka saa-

20 §

Oppilasmäärien laskeminen

(kumotaan)

3 luku

Kulttuuritoimen yksikköhinnat

21 §

Kulttuuritoimen valtionosuus

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

daan, kun lasketaan yhteen:

1) kunnan asukasmäärän ja kulttuuritoimintaa varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

2) kunnan asukasmäärän sekä liikuntatoimintaa ja nuorisotyötä varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

3) museolle valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja museotoimintaa varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

4) teatterille valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja teattereita varten vahvistetun yksikköhinnan tulo;

5) orkesterille valtionosuuden laskentaperusteeksi vahvistetun henkilötyövuosien määrän ja orkestereita varten vahvistetun yksikköhinnan tulo.

Yksityisen museon, teatterin ja orkesterin valtionosuus on 37 prosenttia 2 momentin 3—5 kohdassa säädetyllä tavalla lasketusta markkamäärästä.

23 §

Kirjaston yksikköhinta

Kirjaston yksikköhinnan määräämisestä ja tarkistamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 10 ja 11 §:ssä säädetään.

23 §

Kirjaston yksikköhinta

Kirjaston yksikköhinnan määräämisestä on voimassa, mitä 10 §:ssä säädetään.

24 §

Kulttuuritoiminnan sekä liikuntatoiminnan ja nuorisotyön yksikköhinnat

Opetusministeriö vahvistaa kulttuuritoiminnan yksikköhinnan sekä liikuntatoiminnan ja nuorisotyön yksikköhinnat kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

24 §

Kulttuuritoiminnan yksikköhinta

Asianomainen ministeriö vahvistaa kulttuuritoiminnan yksikköhinnan kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

24 a §

Liikuntatoiminnan ja nuorisotyön yksikköhinnat

Asianomainen ministeriö vahvistaa liikuntatoiminnan yksikköhinnan kunnan asukasta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

25 §

Museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnat

Opetusministeriö vahvistaa museoiden, teattereiden ja orkestereiden yksikköhinnoiksi museoiden, teattereiden ja orkestereiden laskennallista henkilötyövuotta kohden edelliselle vuodelle vahvistetun markkamäärän tarkistettuna arvioitujen kustannustason ja valtion toimenpiteistä aiheutuvien toiminnan muutosten mukaisesti.

39 §

Valtionosuuden myöntäminen

Käyttökustannusten valtionosuus myönnetään hakemuksetta:

1) peruskoulun ja peruskoulua korvaavan koulun sekä kunnan tai kuntainliiton ylläpitämän lukion, iltalukion, ammatillisen oppilaitoksen ja ammattikorkeakoulun osalta oppilaiden kotikunnille;

2) kansalaisopiston, musiikkioppilaitoksen, peruskoulua vastaavaksi järjestetyn yksityisen koulun, ammatillisen erityisoppilaitoksen ja ammatillisen erikoisoppilaitoksen sekä yksityisen lukion, iltalukion, ammatillisen oppilaitoksen ja ammattikorkeakoulun osalta oppilaitoksen ylläpitäjälle;

3) kunnan tai yksityisen ylläpitämän muun laitoksen kuin oppilaitoksen osalta laitoksen ylläpitäjälle; sekä

4) kuntainliiton ylläpitämän muun laitoksen kuin oppilaitoksen osalta kuntainliiton jäsenkunnille.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua valtionosuuden myöntämisestä on lisäksi voimassa mitä kuntien valtionosuuslain 20 §:n 2 momentissa säädetään.

25 §

Museoiden, orkestereiden ja teattereiden yksikköhinnat

Asianomainen ministeriö vahvistaa museoiden ja orkestereiden yksikköhinnoiksi museoiden ja orkestereiden laskennallista henkilötyövuotta kohden edelliselle vuodelle vahvistetut yksikköhinnat tarkistettuna arvioitujen kustannustason ja valtion toimenpiteistä aiheutuvien toiminnan muutosten mukaisesti.

Asianomainen ministeriö vahvistaa teattereiden yksikköhinnat laskennallista henkilötyövuotta kohden vuosittain valtion talousarvion rajoissa.

39 §

Valtionosuuden myöntäminen ja tarkistaminen

Valtionapuviranomainen myöntää 7 ja 9 b—9 e §:ssä tarkoitetun valtionosuuden ja 7 a §:ssä tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin hakemuksetta kunnalle tai muulle laitoksen ylläpitäjälle siten kuin kuntien valtionosuuslain 16 §:n 2 momentissa säädetään.

Valtionapuviranomainen tarkistaa 1 momentin mukaan myönnetyn rahoituksen varainhoitovuoden keskimääräisen oppilas- ja opiskelijamäärien mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Valtionapuviranomainen myöntää valtionosuuden perustamishankkeeseen, jollei erikseen toisin säädetä, hakemuksesta laitoksen ylläpitäjälle.

40 §

Maksaminen

Edellä 39 §:n 1 momentin mukaan myönnetty käyttökustannusten valtionosuus ja oppilaan kotikunnan maksuosuus maksetaan siten kuin 2—4 momentissa sekä kuntien valtionosuuslain 21 §:n 1—3 momentissa säädetään.

Kunnalle käyttökustannuksiin maksettavasta valtionosuudesta vähennetään markkamäärä, joka vastaa kunnalle muualla koulua käyvistä oppilaista myönnettyä valtionosuutta, sekä kotikunnan maksuosuudet, jotka kunta on velvollinen suorittamaan muille oppilaitosten ylläpitäjille. Näin saatuun markkamäärään lisätään markkamäärä, joka vastaa kunnan ylläpitämissä oppilaitoksissa koulua käyvistä oppilaista muille kunnille myönnettyä valtionosuutta, sekä kotikuntien maksuosuudet, jotka kunta on oikeutettu saamaan muilta kunnilta. Yksityisen oppilaitoksen ylläpitäjälle käyttökustannuksiin maksettavaan valtionosuuteen lisätään ylläpitäjälle tulevat kotikuntien maksuosuudet. Kuntayhtymälle maksetaan sen ylläpitämässä oppilaitoksessa koulua käyvistä oppilaista oppilai-

40 §

Valtionosuuden maksaminen

Valtionapuviranomainen maksaa 39 §:n 1 momentissa tarkoitetun rahoituksen käyttökustannuksiin kunnalle tai muulle laitoksen ylläpitäjälle siten kuin kuntien valtionosuuslain 17 §:n 1 momentissa säädetään. Edellä 39 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tarkistusten mukaiset markkamäärät maksetaan ylläpitäjille tai peritään valtiolle varainhoitovuotta seuraavan vuoden helmikuun loppuun mennessä. Ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten erityisoppilaitosten ja ammatillista koulutusta järjestävän musiikkioppilaitoksen ylläpitäjälle maksettavaan rahoitukseen lisätään perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella markkamäärä, joka on 4,3 prosenttia ylläpitäjän oppilasmäärän sekä ammatillisille oppilaitoksille ja ammatillisille erityisoppilaitoksille 10 §:n nojalla vahvistetun yksikköhintojen keskimääräisen markkamäärän tuloista. Ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle maksettavaan rahoitukseen lisättävä markkamäärä lasketaan vastaavasti opiskelijamäärän ja ammattikorkeakouluille 10 §:n nojalla vahvistetun yksikköhintojen keskimääräisen markkamäärän perusteella.

Kunnalle maksettavassa valtionosuudessa otetaan huomioon kuntien valtionosuuslain 17 §:n 2 momentissa ja 31 §:n 4 momentissa säädettyt kunnalle maksettavat tai kunnan maksettavaksi tulevat markkamäärät.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

den kotikunnille myönnettyä valtionosuutta ja kotikuntien maksuosuuksia vastaava markkamäärä. Tässä momentissa tarkoitettujen maksosuudet lasketaan siten kuin 9 §:n 2—6 momentissa säädetään.

Kunnalle maksettavassa markkamäärässä otetaan 2 momentissa säädetyn lisäksi huomioon kuntien valtionosuuslain 21 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen tämän lain mukaisten valtionosuuksien maksamiseen vaikuttavat markkamäärät.

Jos 2 ja 3 momentin mukaan kunnan maksettavaksi tuleva markkamäärä on suurempi kuin kunnalle maksettava markkamäärä, kunnan tulee maksaa erotus valtiolle kaksi kertaa vuodessa, ensimmäinen erä maaliskuun ja toinen erä marraskuun loppuun mennessä.

Jos kunnan 8 §:ssä säädetty valtionosuiden peruste, johon on lisätty 1 momentissa tarkoitettu perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella laskettu markkamäärä, kunnalle 9 c—9 e §:n nojalla myönnettävä valtionosuus ja kunnalle 2 momentin nojalla maksettavat markkamäärät, on pienempi kuin 9 ja 9 a §:n mukaan lasketut kunnan rahoitusosuudet, kunnan tulee maksaa erotus valtiolle kahdessa erässä, ensimmäinen erä varainhoitovuoden heinäkuun ja toinen erä varainhoitovuotta seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Jos kunnalle käyttökustannuksiin tämän lain mukaan myönnetty valtionosuus, johon on lisätty 1 momentissa tarkoitettu perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella laskettu markkamäärä, on pienempi kuin siitä kuntien valtionosuuslain 17 §:n 2 momentin ja 31 §:n 4 momentin mukaisesti vähennettävät markkamäärät, kunnan tulee maksaa erotus valtiolle 3 momentissa säädettyinä ajankohtina.

40 a §

Rahoitus toiminnan käynnistyessä

Jollei oppilaiden kotikunnille tai oppilaitoksen ylläpitäjälle voida oppilaitoksen toiminnan käynnistyessä tämän lain nojalla myöntää valtionosuutta ja maksaa kotikuntien maksuosuuksia, maksetaan oppilaitoksen ylläpitäjälle rahoituksen ennakkona kuukausittain arvioitua valtionosuutta ja arvioituja kotikuntien maksuosuuksia vastaava markkamäärä siihen saakka, kunnes valtionosuus voidaan myöntää ja kotikuntien maksosuudet maksaa tämän lain mukaisesti.

41 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomaisena tässä laissa tarkoitetuissa asioissa on opetusministeriö tai lääninhallitus sen mukaan kuin valtioneuvos-

40 a §

Rahoitus toiminnan käynnistyessä

(kumotaan)

41 §

Valtionapuviranomainen

Valtionapuviranomaisena tässä laissa tarkoitettuja käyttökustannuksia ja perustamishankkeita koskevissa asioissa on asian-

Voimassa oleva laki

to päättää toimivallan jaosta. Asetuksella voidaan säätää, että valtionapuviranomaisena valtionavustuksia koskevista asioissa on myös muu viranomainen.

43 §

Neuvottelumenettely

Yksikköhintojen keskimääräisten markkamäärien sekä valtion ja kuntien välisen kustannusten jaon tarkistamista koskevista neuvotteluista on voimassa mitä kuntien valtionosuuslain 7 §:n 2 momentissa säädetään.

Ennen kuin opetusministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden talousarvioon käyttökustannusten valtionosuutta varten otettavasta määrärahasta, sen on neuvoteltava yksikköhinnoista kuntien keskusjärjestöjen kanssa. Opetusministeriön on niin ikään neuvoteltava kuntien keskusjärjestöjen kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina yksikköhintojen määräämistä, vahvistamista ja tarkistamista sekä valtionosuuden määräämistä varten sekä siitä, miten nämä tiedot toimitetaan valtionapuviranomaiselle.

44 §

Perustamishankkeeseen suoritettun valtionosuuden palautus

Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan kokonaan tai osaksi määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan.

Ehdotus

omainen ministeriö.

Asetuksella voidaan säätää, että valtionapuviranomaisena valtionavustuksia koskevista asioissa on myös muu kuin 1 momentissa tarkoitettu viranomainen.

43 §

Neuvottelumenettely

Ennen kuin asianomainen ministeriö tekee ehdotuksen seuraavan varainhoitovuoden talousarvioon käyttökustannusten valtionosuutta varten otettavasta määrärahasta, sen on neuvoteltava yksikköhinnoista siten kuin kuntien valtionosuuslain 14 §:n 1 momentissa säädetään.

Asianomaisen ministeriön on niin ikään neuvoteltava kuntien keskusjärjestön kanssa siitä, mitä tietoja on pidettävä tarpeellisina yksikköhintojen määräämistä ja vahvistamista sekä valtionosuuden määräämistä varten sekä siitä, miten nämä tiedot toimitetaan valtionapuviranomaiselle.

44 §

Perustamishankkeeseen suoritettun valtionosuuden palautus

Perustamishankkeeseen saatua valtionosuutta vastaava suhteellinen osa hankitun omaisuuden käyvästä arvosta voidaan kokonaan tai osaksi määrätä palautettavaksi valtiolle, jos hankittu omaisuus luovutetaan toiselle taikka jos toiminta lopetetaan tai omaisuuden käyttötarkoitusta muutetaan pysyvästi eikä omaisuutta käytetä muuhun valtionosuuteen oikeuttavaan toimintaan. *Palautusta ei määrätä suoritettavaksi, jos valtionosuuden myöntämisestä on kulunut yli 30 vuotta.*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

45 §

Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun valtionosuuteen ja -avustukseen sovelletaan lisäksi seuraavia kuntien valtionosuuslain säännöksiä:

- 1) 22 §:n säännöksiä saamatta jääneen etuuden suorittamisesta;
- 2) 23 §:n säännöksiä perusteettoman edun palauttamisesta;
- 3) 24 §:n säännöksiä suoritusvelvollisuuden raukeamisesta; sekä
- 4) 27 §:n säännöksiä uhkasakosta.

Muutoksenhausta 31 §:n ja 39 §:n 4 momentissa tarkoitettuun päätökseen on voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 25 §:ssä ja 26 §:n 1 momentissa säädetään. Muutoksenhausta 44 §:ssä tarkoitettuun päätökseen on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 26 §:n 1 momentissa säädetään. Muutoksenhausta muuhun päätökseen, joka on annettu tämän lain nojalla tai kuntien valtionosuuslain sellaisen säännöksen nojalla, johon tässä laissa viitataan, on soveltuvin osin voimassa, mitä kuntien valtionosuuslain 26 §:ssä säädetään.

Mitä 1 ja 2 momentissa mainituissa lainkohdissa säädetään kunnasta ja kuntainliitosta, koskee soveltuvin osin valtionosuutta tai -avustusta saavaa yksityistä oppilaitosta tai muuta laitosta.

45 §

Kuntien valtionosuuslain eräiden säännösten soveltaminen

Tässä laissa tarkoitettuun valtionosuuteen ja -avustukseen sovelletaan lisäksi seuraavia kuntien valtionosuuslain säännöksiä:

- 1) 18 §:n säännöksiä saamatta jääneen etuuden suorittamisesta;
- 2) 19 §:n säännöksiä perusteettoman edun palauttamisesta;
- 3) 20 §:n säännöksiä suoritusvelvollisuuden raukeamisesta; sekä
- 4) 24 §:n säännöksiä uhkasakosta.

Päätökseen, joka on annettu tämän lain nojalla tai kuntien valtionosuuslain sellaisen säännöksen nojalla, johon tässä laissa viitataan, saa vaatia oikaisua ja hakea muutosta siten kuin kuntien valtionosuuslain 21 ja 22 §:ssä säädetään oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta. Päätökseen ei kuitenkaan saa vaatia oikaisua ja hakea muutosta siltä osin, kuin se koskee 9 f §:n 1 momentissa tarkoitettuja oppilas- ja opiskelijamääriä.

Mitä 1 ja 2 momentissa mainituissa lainkohdissa säädetään kunnasta ja kuntayhtymästä, koskee soveltuvin osin tässä laissa säädettyä rahoitusta saavan yksityisen oppilaitoksen tai muun laitoksen ylläpitäjää.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Tämän lain 10 §:ssä tarkoitettut yksikköhintojen keskimääräiset markkamäärät sekä 12—14, 14 a, 15, 16 ja 23 §:ssä tarkoitettut yksikköhinnat vuodelle 1997 lasketaan vuonna 1995 toteutuneiden kokonaiskustannusten perusteella siten, että vuodelle 1997 määrättävien yksikköhintojen perusteella vuoden 1995 oppilas-, opiskelija-, opetustunti- ja asukasmäärillä laskettavat valtionosuuden perusteet yhteenlaskettuina vastaavat vuodelle 1996 mainituissa pykälissä tarkoitettuja toimintoja varten laskettuja ja kustannustason muutoksella tarkistettuja yhteenlaskettuja valtionosuuden laskennallisia perusteita. Viimeksi mainittuja vuoden 1996 val-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tionosuuden perusteita laskettaessa otetaan lisäksi huomioon opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) tällä lailla kumotun 18 §:n mukaisten kuljetuksen ja majoituksen yksikköhintojen sekä kuljetus- ja majoitusedun saaneiden oppilaiden määrän perusteella peruskoulun kuljetusta ja majoitusta sekä maatalousalan ja metsä- ja puutalousalan ammatillisten oppilaitosten sekä ammatillisten erityisoppilaitosten majoitusta varten lasketut valtiosuuden perusteet.

Vuoden 1997 valtiosuuksia määrättäessä tämän lain 8 §:ssä tarkoitettua valtiosuuden perustetta ja 7 a §:ssä tarkoitettua valtiosuuden perustetta vastaavaa markkamäärää korotetaan kesäkuun loppuun saakka markkamäärällä, joka saadaan, kun lukion ja ammatillisten oppilaitosten kuljetettujen ja majoitettujen oppilaiden määrä syksyllä 1996 kerrotaan mainittuja oppilaitosmuotoja varten vuodelle 1996 määrätyillä ja kustannustason muutoksella korjatuilla kuljetuksen ja majoituksen yksikköhinnoilla. Näin korotettua valtiosuutta maksetaan tammikuusta kesäkuuhun. Mitä edellä tässä momentissa säädetään, ei koske majoituksen osalta maatalousalan sekä metsä- ja puutalousalan ammatillisia oppilaitoksia eikä ammatillisia erityisoppilaitoksia.

Sen estämättä, mitä 9 §:n 4 momentin 1 kohdassa säädetään, lisätään kunnan osuuteen vuonna 1997 puolet mainituksa lainkohdassa tarkoitettulla tavalla lasketusta markkamäärästä.

Asianomainen ministeriö korottaa tämän lain voimaan tullessa hakemusta sellaisen opetussuunnitelmaan perustuvan erityisen tehtävän saaneen lukion ylläpitäjän yksikköhintaa, jolle on tämän lain voimaan tullessa voimassa olleen lukiolain 57 §:n nojalla myönnetty korotus lukion laskennalliseen tuntimäärään.

Musiikkioppilaitoksen ammatillisen lisäkoulutuksen rahoitukseen sovelletaan vuonna 1997 tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Jos osa ammatillisen oppilaitoksen ja ammatillisen erityisoppilaitoksen sellaisista tiloista, joiden perusteella oppilaitoksen yksikköhintaa on tämän lain voimaan tullessa korotettu vuokra-arvojen pääomakorvausten perusteella, siirtyy toiselle oppilaitoksen yllä-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

pitäjälle, osoitetaan mainitun korotuksen perusteena olevasta markkamäärästä kummallekin oppilaitoksen ylläpitäjälle niiden yksikköhintoja korotettaessa ylläpitäjien keskenään sopima osuus.

Ammattikorkeakoulujen yksikköhintoja vuodelle 1997 määrättäessä käytetään tämän lain 14 a §:n 1 momentissa säädetystä poiketen yksikköhinnan laskentapohjana nuorisasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetussa laissa (391/91) tarkoitetuissa väliaikaisissa ammattikorkeakouluissa suoritettaviin ammattikorkeakoulutukintoihin sekä vastaaviin opistoasteen ja ammatillisen korkea-asteen tukintoihin johtavan koulutuksen kustannuksia ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetussa laissa (498/83) tarkoitetuista eduista aiheutuvilla kustannuksilla vähennettynä.

Sen estämättä, mitä tämän lain 44 §:ssä säädetään, opiskelija-asuntokäytössä olevan ammatillisen oppilaitoksen oppilasasuntolan perustamiskustannuksiin saatua valtionosuutta vastaavaa suhteellista osuutta hankitun omaisuuden käyvästä arvosta ei määrätä palautettavaksi valtiolle, vaikka oppilasasuntolan käyttökustannuksiin ei myönnetä valtionosuutta.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

7.

Laki

lukiolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 27 päivänä toukokuuta 1983 annetun lukiolain (477/83) 21 ja 54 b §, sellaisina kuin ne ovat, 21 § muutettuna 12 päivänä heinäkuuta ja 30 päivänä joulukuuta 1993 annetuilla laeilla (683 ja 1594/93) sekä 54 b § muutettuna 3 päivänä elokuuta 1992 ja 29 päivänä joulukuuta 1994 annetuilla laeilla (708/92 ja 1449/94), sekä

muutetaan 52 §:n 2 momentti ja 57 §, sellaisina kuin ne ovat mainitussa 12 päivänä heinäkuuta 1993 annetussa laissa, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

21 §

Lukion käyttökustannusten valtionosuuden laskemisessa käytettävä lukion opetuksen sekä kerhotoiminnan ja opettajille määrättävien erityisten tehtävien laskennallinen tuntimäärä kunnassa on yhteensä 136 tuntia lisätynä 1,05 tunnilla jokaista oppilasta kohti, jolla oppilasmäärä ylittää 70 oppilasta. Jos oppilasmäärä on yli 481, tuntimäärä on edellä säädetystä poiketen kuitenkin 1,18 tuntia oppilasta kohti.

Edellä 1 momentissa tarkoitettua tuntimäärää korotetaan asetuksella säädetyllä tavalla, milloin lukiossa annetaan:

1) ala-asteelta aloitettuna kahden tai useamman vieraan kielen taikka toisen kotimaisen kielen ja yhden tai useamman vieraan kielen opetusta;

2) 17 §:n 2 momentissa tarkoitettua vieraskielistä opetusta erillisessä opetusryhmässä;

3) kaksikielisille oppilaille tarkoitettua äidinkielen tai toisen kotimaisen kielen opetusta; sekä

4) äidinkielen opetusta saamen kielessä.

Kunnassa, jossa annetaan lukio-opetusta sekä suomenkielisille että ruotsinkielisille oppilaille, 1 ja 2 momentissa mainitut tuntimäärät lasketaan ensin erikseen kumpaakin kieliryhmää kohti ja näin saaduista tuntimääristä lasketaan kumpaankin kieliryhmään kuuluvien oppilaiden määrällä painotettu keskiarvo.

Oppilasmäärien laskemisessa noudatetaan, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 20 §:n nojalla säädetään.

52 §

Mitä 2, 3, 8, 9 ja 11—20 §:ssä, 21 §:n 2 momentissa, 22—25, 26 a, 26 b, 26 d, 26 e, 55, 57, 58 ja 69 §:ssä sekä kunnan opetustoimen hallinnosta annetun lain 6 ja 7 §:ssä säädetään, on soveltuvin osin voimassa yksityisestä lukiosta ja sen oppilaista. Yksityisen lukion 21 §:n 1 momentin mukaisena laskennallisena tuntimääränä käytetään sijaintikunnan oppilasta kohti laskettua tuntimäärää. Jos kunnassa ei ole samankielistä kunnallista lukiota, yksityisen lukion tuntimäärä lasketaan 21 §:n mukaisesti.

54 b §

Jos oppilas käy lukiota, jota ylläpitää muu

21 §

(kumotaan)

54 b §

(kumotaan)

Mitä 2, 3, 8, 9, 11—20, 22—25, 26 a, 26 b, 26 d, 26 e, 55, 57, 58 ja 69 §:ssä sekä kunnan opetustoimen hallinnosta annetun lain 6 ja 7 §:ssä säädetään, on soveltuvin osin voimassa yksityisestä lukiosta ja sen oppilaista.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kuin se kunta, jossa oppilaalla on väestökirjalain (141/69) mukainen kotipaikka asetuksella säädettävänä ajankohtana, tai yksityistä lukiota, on oppilaan kotikunta velvollinen suorittamaan lukion ylläpitäjälle lukiossa olevasta oppilaasta aiheutuvan osuuden lukion käyttökustannuksista siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laisessa säädetään.

Jos oppilaalla ei ole kotikuntaa tai jos hänellä on kotikunta Ahvenanmaalla, lukion ylläpitäjälle suoritetaan valtionosuutta ja kotikunnan maksuosuutta vastaava markkamäärä valtion varoista.

57 §

Opetusministeriö voi määrätä lukiolle opetussuunnitelmaan perustuvan erityisen tehtävän. Opetusministeriö voi samalla korottaa lukion 21 §:ssä säädettyä laskennallista tuntimäärää sekä myöntää lukiolle oikeuden poiketa opetussuunnitelmaa ja oppilaaksiottoa koskevista säännöksistä ja määräyksistä.

57 §

Asianomainen ministeriö voi määrätä lukiolle opetussuunnitelmaan perustuvan erityisen tehtävän. Ministeriö voi samalla myöntää lukiolle oikeuden poiketa opetussuunnitelmaa ja oppilaaksiottoa koskevista säännöksistä ja määräyksistä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

8.

Laki

Steiner-koulusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti kumotaan Steiner-koulusta 27 päivänä toukokuuta 1977 annetun lain (417/77) 5 a §, sellaisena kuin se on 28 päivänä kesäkuuta 1996 annetussa laissa (489/96), sekä muutetaan 5 § ja 5 b §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat mainitussa 28 päivänä kesäkuuta 1996 annetussa laissa, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 §

Steiner-koulu saa käyttökustannuksiinsa valtionapua, joka on 57 prosenttia koulun sijaintikunnan peruskoulun oppilasta kohden määrätyn yksikköhinnan ja koulun oppilasmäärän tulosta.

5 §

Asianomainen ministeriö myöntää Steiner-koululle käyttökustannuksiin valtionapua markkamäärän, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä koulun sijaintikunnan peruskoulun oppilasta kohden määrättyllä yksikköhinnalla.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

5 a §

5 a §

*Kunta, joka on Steiner-koulun oppilaan kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikunta, on velvollinen suorittamaan Steiner-koulun ylläpitäjälle maksuosuuden, joka on 43 prosenttia 5 §:ssä tarkoitetusta yksikköhinnasta, jolleivät kunta ja koulun ylläpitäjä ole sopineet muunlaisesta kustannusten jakope-
rusteesta.*

(kumotaan)

5 b §

5 b §

Valtionavun myöntämisestä, oppilaan kotikunnasta, valtionavun ja oppilaan kotikunnan maksuosuuden maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta ja tietojen toimittamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) ja sen nojalla asetuksella peruskoulua vastaavaksi järjestetyn yksityisen koulun osalta säädetään.

Valtionavun myöntämisestä ja maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta, tietojen toimittamisesta sekä oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) ja sen nojalla asetuksella peruskoulun osalta säädetään.

*Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1997.*

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin

9.

Laki

steinerpedagogisista erityiskouluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan steinerpedagogisista erityiskouluista 12 päivänä joulukuuta 1986 annetun lain (932/86) 4 §, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1455/95), sekä

muutetaan 3 §:n 2 ja 3 momentti sekä 4 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 3 §:n 2 momentti mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa sekä 3 §:n 3 momentti ja 4 a §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1457/93), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

3 §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärää opetusministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määrämällä yksikköhinnalla.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu yksikköhinta lasketaan siten, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 9 §:n 3 momentin mukaisesti peruskoululain (476/83) 32 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetusta varten oppilasta kohden määrättyjen todennäköisten kustannusten valtakunnallista keskiarvoa korotetaan 40 prosentilla.

4 §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan kouluun osoittamastaan oppilaasta koulun ylläpitäjälle maksuosuuden, joka on 43 prosenttia 3 §:ssä tarkoitettua yksikköhinnasta.

4 a §

Valtionosuuden myöntämisestä, valtionosuuden ja oppilaan kotikunnan maksuosuuden maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilaan kotikunnasta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta ja tietojen toimittamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja sen nojalla asetuksella peruskoulun osalta säädetään.

Asianomainen ministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle käyttökustannuksiin valtionosuutta markkamäärän, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä asianomaisen ministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määrämällä yksikköhinnalla.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu yksikköhinta lasketaan siten, että opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 10 §:n nojalla vahvistettu peruskoulun valtionosuuden perusteena käytettävien yksikköhintojen keskimääräinen markkamäärä kerrotaan luvulla 4.8.

4 §

(kumotaan)

4 a §

Valtionosuuden myöntämisestä ja maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta, tietojen toimittamisesta sekä oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja sen nojalla asetuksella peruskoulun osalta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

10.

Laki

vieraskielisistä yksityisistä kouluista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan vieraskielisistä yksityisistä kouluista 28 päivänä kesäkuuta 1963 annetun lain (373/63) 3 b §, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1450/95), sekä

muutetaan 3 a §:n 1 momentti ja 3 c §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 3 a §:n 1 momentti mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa ja 3 c §:n 1 momentti 29 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa (1451/94), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

3 a §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta vuosittain 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain (705/92) 10 §:n nojalla vahvistetulla valtakunnallisella peruskoulun valtionosuuden perusteena olevien yksikköhintojen keskimääräisellä markkamäärällä. Valtionosuus myönnetään hakemusta.

3 b §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan tässä laissa tarkoitettua koulua käyvää oppilaasta koulun ylläpitäjälle maksuosuuden, joka on 43 prosenttia 3 a §:ssä mainitusta yksikköhintojen keskimääräisestä markkamäärästä.

3 c §

Valtionosuuden ja oppilaan kotikuntien maksuosuuksien maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, tietojen toimittamisesta ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

Ehdotus

3 a §

Asianomainen ministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle käyttökustannuksiin vuosittain valtionosuutta markkamäärän, joka saadaan kertomalla koulun niiden oppilaiden määrä, joilla on kotikuntalaissa (201/94) tarkoitettu kotikunta Suomessa, opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 10 §:n nojalla vahvistetulla peruskoulun valtionosuuden perusteena käytettävien yksikköhintojen keskimääräisellä markkamäärällä vähennettynä 4 prosentilla. Muiden kuin edellä tässä momentissa tarkoitettujen oppilaiden osalta ylläpitäjälle myönnetään valtionosuutta 57 prosenttia oppilasmäärän ja mainitun yksikköhintojen keskimääräisen markkamäärän tuloista vähennettynä 4 prosentilla. Valtionosuus myönnetään hakemusta.

3 b §

(kumotaan)

3 c §

Valtionosuuden myöntämisestä ja maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta, tietojen toimittamisesta sekä oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja sen nojalla asetuksella säädetään.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-
kuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosi-
en käyttökustannusten rahoitukseen sovelle-
taan tämän lain voimaan tullessa voimassa
olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan
ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin
toimenpiteisiin

11.**Laki****ammattikorkeakouluopinnoista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan ammattikorkeakouluopinnoista 3 päivänä maaliskuuta 1995 annetun lain
(255/95) 22 §:n 2 momentti sekä
muutetaan 22 §:n otsikko sekä 23 ja 24 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

22 §

22 §

*Käyttökustannusten valtionosuus ja kunnan
maksuosuus*

Käyttökustannusten valtionosuus

*Ammattikorkeakoulun opiskelijan kotikun-
ta on velvollinen maksamaan ammattikor-
keakoulun ylläpitäjälle kotikunnan mak-
suosuuden siten kuin opetus- ja kulttuuritoi-
men rahoituksesta annetussa laissa sääde-
tään. Jos opiskelijalla ei ole kotikuntaa Suo-
messa tai jos hänellä on kotikunta Ahvenan-
maalla, ammattikorkeakoulun ylläpitäjälle
maksetaan valtionosuutta ja kotikunnan mak-
suosuutta vastaava markkamäärä valtion va-
roista.*

(2 mom. kumotaan)

23 §

23 §

*Ylimääräinen valtionavustus**Ylimääräinen valtionavustus*

Opetusministeriö voi myöntää ammattikor-
keakoululle valtion talousarviossa tarkoituk-
seen osoitetun määrärahan rajoissa ylimää-
räistä valtionavustusta. Sitä ei oteta huomi-

*Asianomainen ministeriö voi myöntää am-
mattikorkeakoululle valtion talousarviossa
tarkoitukseen osoitetun määrärahan rajoissa
ylimääräistä valtionavustusta. Sitä ei oteta*

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

oon ammattikorkeakoulujen käyttökustannusten valtionosuutta *ja kotikunnan maksuosuutta* määrättäessä.

huomioon ammattikorkeakoulujen käyttökustannusten valtionosuutta määrättäessä.

24 §

24 §

*Ulkopuolinen rahoitus**Ulkopuolinen rahoitus*

Ammattikorkeakoulu voi vastaanottaa toimintansa järjestämistä varten avustuksia ja lahjoituksia. Valtion ammattikorkeakoulun avustusten ja lahjoitusten vastaanottamisesta, hoitamisesta ja käyttämisestä säädetään asetuksella. Avustuksia ja lahjoituksia ei oteta vähennyksenä huomioon valtionosuutta *ja kotikunnan maksuosuutta* määrättäessä.

Ammattikorkeakoulu voi vastaanottaa toimintansa järjestämistä varten avustuksia ja lahjoituksia. Valtion ammattikorkeakoulun avustusten ja lahjoitusten vastaanottamisesta, hoitamisesta ja käyttämisestä säädetään asetuksella. Avustuksia ja lahjoituksia ei oteta vähennyksenä huomioon valtionosuutta määrättäessä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

12.**Laki****nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista annetun lain 18 ja 19 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti *muutetaan* nuorisoasteen koulutuksen ja ammattikorkeakoulujen kokeiluista 22 päivänä helmikuuta 1991 annetun lain (391/91) 18 §:n 1 momentti ja 19 §, näistä 18 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on 23 päivänä joulukuuta 1992 annetussa laissa (1518/92), seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

18 §

18 §

*Rahoituksen perusteet**Rahoituksen perusteet*

Kokeilukoulutuksen valtionosuudet ja -avustukset *sekä opiskelijoiden kotikuntien maksuosuudet* määräytyvät opiskelijan ensisijaisen oppilaitoksen perusteella.

Kokeilukoulutuksen valtionosuudet ja -avustukset määräytyvät opiskelijan ensisijaisen oppilaitoksen perusteella.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

19 §

19 §

*Avustukset ja lahjoitukset**Avustukset ja lahjoitukset*

Kokeiluun osallistuvan oppilaitoksen ylläpitäjä voi vastaanottaa kokeiluyksikön toimintaa ja kokeilukoulutuksen järjestämistä varten myös avustuksia ja lahjoituksia. Niiden vastaanottamisesta, hoitamisesta ja käyttämisestä säädetään asetuksella. Avustuksia ja lahjoituksia ei oteta vähennyksenä huomioon valtionosuutta ja -avustusta tai oppilaiden kotikuntien maksuosuutta tai korvausta määrättäessä.

Kokeiluun osallistuvan oppilaitoksen ylläpitäjä voi vastaanottaa kokeiluyksikön toimintaa ja kokeilukoulutuksen järjestämistä varten myös avustuksia ja lahjoituksia. Niiden vastaanottamisesta, hoitamisesta ja käyttämisestä säädetään asetuksella. Avustuksia ja lahjoituksia ei oteta vähennyksenä huomioon valtionosuutta ja -avustusta määrättäessä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

13.

Laki

valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan valtionosuutta saavista kansanopistoista 17 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1218/93) 18 §, sellaisena kuin se osittain muutettuna 29 päivänä joulukuuta 1994 annetulla lailla (1454/94), sekä

muutetaan 8 §:n 1 momentti, 10 §:n 2 momentti, sekä 19, 20 ja 22 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 §

8 §

*Opintososiaaliset edut**Opintososiaaliset edut*

Kansanopistossa järjestettävään peruskoulu- ja lukio-opetukseen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen ja *jatkolinjakoulutukseen* osallistuville opiskelijoille annetaan opintososiaalisia etuja samojen perusteiden mukaan kuin ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista säädetään ja määrätään. Velvollisuudesta työpäivinä järjestää maksuttoman kouluaterian lisäksi muuta ruokailua säädetään asetuksella.

Kansanopistossa järjestettävään peruskoulu- ja lukio-opetukseen sekä ammatilliseen peruskoulutukseen osallistuville opiskelijoille annetaan *maksuttoman majoituksen lisäksi* opintososiaalisia etuja samojen perusteiden mukaan kuin ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista säädetään ja määrätään. Velvollisuudesta työpäivinä järjestää maksuttoman kouluaterian lisäksi muuta ruokailua säädetään asetuksella.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

Valtionosuuden määrä

Kansanopistossa järjestettävän ammatillisen perus- ja jatkolinjakoulutuksen sekä peruskoulu- ja lukio-opetuksen valtionosuus määräytyy siten, että mainittua koulutusta varten 9 §:n perusteella lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta vähennetään 18 §:n 2 momentissa säädetty kotikunnan maksuosuudet. Peruskouluopetuksen osalta valtionosuus lasketaan edellä mainitulla tavalla vain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen opiskelijoiden osalta.

18 §

Kotikunnan maksuosuus

Peruskoulu- ja lukio-opetusta sekä ammatillista perus- ja jatkolinjakoulutusta saavan opiskelijan kotikunta on velvollinen suorittamaan kansanopiston ylläpitäjälle osuutensa opiskelijasta aiheutuvista kustannuksista. Peruskouluopetuksen osalta maksuvelvollisuus koskee vain 8 §:n 2 momentissa tarkoitettuja opiskelijoita.

Opiskelijan kotikunta on velvollinen maksamaan ammatilliseen perus- ja jatkolinjakoulutukseen sekä peruskoulu- ja lukio-opetukseen osallistuvasta opiskelijasta maksuosuuden, joka vastaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ammatillista koulutusta saavasta opiskelijasta säädettyä kotikunnan maksuosuutta.

Opiskelijan kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jossa opiskelijalla on väestötietolaissa (507/93) tarkoitettu kotipaikka asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Jos opiskelijalla ei ole 3 momentissa tarkoitettua kotikuntaa tai jos hänellä on kotikunta Ahvenanmaalla, oppilaitoksen ylläpitäjälle suoritetaan kotikunnan maksuosuutta vastaava markkamäärä valtion varoista.

Kansanopistossa järjestettävään ammatilliseen peruskoulutukseen sekä peruskoulu- ja lukio-opetukseen myönnetään valtionosuutta mainittua koulutusta varten 9 §:n mukaisesti laskettu valtionosuuden laskennallista perustetta vastaava markkamäärä. Peruskouluopetuksessa valtionosuuden peruste lasketaan edellä mainitulla tavalla vain 8 §:n 2 momentissa tarkoitetuista opiskelijoista. Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta säädetään erikseen.

18 §

Kotikunnan maksuosuus

(kumotaan)

Voimassa oleva laki

Ehdotus

19 §

Opiskelijamäärien ja opiskelijaviikkojen laskeminen

Edellä 18 §:n 1 momentissa tarkoitetun koulutuksen valtionosuuden ja kotikunnan maksuosuuden laskemisessa käytettävän opiskelijamäärän laskemisesta säädetään asetuksella.

Laskettaessa valtionosuutta ja kotikunnan maksuosuutta 18 §:n 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen, opiskelijaa kohden laskettavana vuotuisena opiskelijaviikkojen määränä pidetään 34 viikkoa.

20 §

Maksaminen

Käyttökustannusten valtionosuuden ja kotikuntien maksuosuuksien maksamisessa noudatetaan, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 40 §:n 1—3 momentissa säädetään.

22 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen ja perusteettoman edun palauttaminen.

Saamatta jääneen etuuden suorittamiseen, perusteettoman edun palauttamiseen sekä niitä koskevaan suoritusvelvollisuuden raukeamiseen, noudatetaan, mitä kuntien valtionosuuslain (688/92) 22—24 §:ssä säädetään.

19 §

Opiskelijamäärien ja opiskelijaviikkojen laskeminen

Ammatillisen peruskoulutuksen sekä peruskoulu- ja lukio-opetuksen valtionosuuden laskemisessa käytettävän opiskelijamäärän laskemisesta säädetään asetuksella.

Laskettaessa valtionosuutta 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen opiskelijaa kohden laskettavana vuotuisena opiskelijaviikkojen määränä pidetään 34 viikkoa.

20 §

Maksaminen

Käyttökustannuksiin myönnettävän valtionosuuden maksamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 40 §:n 1 momentissa säädetään. *Perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella ammatillista peruskoulutusta varten maksettavasta markkamäärästä on voimassa, mitä siitä mainitussa lainkohdassa ammatillisten oppilaitosten osalta säädetään.*

22 §

Saamatta jääneen etuuden suorittaminen ja perusteettoman edun palauttaminen

Saamatta jääneen etuuden suorittamisesta, perusteettoman edun palauttamisesta ja niitä koskevan suoritusvelvollisuuden raukeamisesta on voimassa, mitä niistä kuntien valtionosuuslain (/) 18—20 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Sen estämättä, mitä valtionosuutta saavista kansanopistoista annetun lain 12 §:ssä säädetään vuoden 1997 yksikköhinnaksi määrätään vuodelle 1996 määrätty yksikköhinta. Ammatillisen peruskoulutuksen sekä peruskoulu- ja lukio-opetuksen osalta yksikköhintaa tarkistetaan lisäksi arvioitua kustannustason muutosta vastaavasti.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosi-

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

en käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

14.

Laki**valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan valtionosuutta saavista liikunnan koulutuskeskuksista 21 päivänä elokuuta 1992 annetun lain (801/92) 21 §,
 sellaisena kuin se on muutettuna 3 päivänä joulukuuta 1993 sekä 22 ja 29 päivänä joulukuuta 1994 annetuilla laeilla (1090/93 sekä 1360 ja 1455/94), sekä
muutetaan 8 §, 9 §:n 2 momentti, 12 §:n 2 momentti sekä 19 ja 20 §,
 sellaisina kuin niistä ovat 8 ja 19 § mainitussa 3 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa sekä 9 §:n 2 momentti mainitussa 22 päivänä joulukuuta 1994 annetussa laissa, seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

8 §

8 §

*Ammatillinen koulutus**Ammatillinen koulutus*

Ammatillisessa perus- ja lisäkoulutuksessa on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvin osin voimassa, mitä ammatillisista oppilaitoksista annetussa laissa (487/87) ja sen nojalla säädetään tai määrätään koulutuksen järjestämisestä, rakenteesta ja koulutuspuutteesta, tutkintojen tuottamasta kelpoisuudesta, opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista, kurinpidosta sekä muutoksen hausta.

Ammatillisesta perus- ja lisäkoulutuksesta on sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, soveltuvin osin voimassa, mitä ammatillisista oppilaitoksista annetussa laissa (487/87) ja ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta annetussa laissa (/) ja niiden nojalla säädetään tai määrätään koulutuksen järjestämisestä, rakenteesta ja koulutuspuutteesta, tutkintojen tuottamasta kelpoisuudesta, opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista, kurinpidosta sekä muutoksenhausta.

9 §

Valtionosuuden määrä

Liikunnan koulutuskeskuksen valtionosuus 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun koulutukseen määräytyy siten, että mainittua koulutusta varten 11 §:n 1 momentin mukaisesti lasketusta valtionosuuden laskennallisesta perusteesta vähennetään 21 §:n 1 momentin

Liikunnan koulutuskeskus saa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettuun ammatilliseen peruskoulutukseen valtionosuutta mainittua koulutusta varten 11 §:n 1 momentin mukaisesti lasketun valtionosuuden laskennallista perustetta vastaavan markkamäärän. Ammatil-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

mukaiset kotikuntien maksuosuudet.

lisen lisäkoulutuksen rahoituksesta säädetään erikseen.

12 §

Yksikköhintojen määrääminen

Opiskelijavuorokauden yksikköhinnat määrätään joka neljäs vuosi yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna kaikista valtakunnallisista liikunnan koulutuskeskuksista aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhinnat määrätään erikseen ammatillista perus- ja jatkolinjakoulutusta sekä erikseen muuta koulutusta varten ottaen huomioon, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, ammatillisen ja muun koulutuksen kustannuksissa olevat erot sekä kuluvan ja seuraavan vuoden arvioitu kustannustason ja toiminnan laadun ja laajuuden muutokset. Yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhinnat kerrottuna toteutuneiden opiskelijavuorokausien määrällä yhteenlaskettuina vastaavat edellä mainittuja kokonaiskustannuksia. Milloin oppilaitosten kustannuksissa on olennaisia eroja, voidaan ammatillisen koulutuksen opiskelijavuorokauden yksikköhinta tarvittaessa määrätä oppilaitoksittain.

Opiskelijavuorokauden yksikköhinnat määrätään joka neljäs vuosi yksikköhinnan määräämistä edeltäneenä vuonna kaikista valtakunnallisista liikunnan koulutuskeskuksista aiheutuneiden kokonaiskustannusten perusteella. Yksikköhinnat määrätään erikseen ammatillista peruskoulutusta sekä erikseen muuta kuin ammatillista koulutusta varten ottaen huomioon, sen mukaan kuin asetuksella säädetään, ammatillisen ja muun koulutuksen kustannuksissa olevat erot sekä kuluvan ja seuraavan vuoden arvioitu kustannustason muutos ja arvioidut toiminnan laadun ja laajuuden muutokset. Yksikköhinnat on määrättävä siten, että yksikköhinnat kerrottuna toteutuneiden opiskelijavuorokausien määrällä yhteenlaskettuina vastaavat edellä mainittuja kokonaiskustannuksia. Milloin oppilaitosten kustannuksissa on olennaisia eroja, voidaan ammatillisen koulutuksen opiskelijavuorokauden yksikköhinta tarvittaessa määrätä oppilaitoksittain.

19 §

Maksaminen

Valtionosuus ja 21 §:ssä tarkoitettu kotikunnan maksuosuus maksetaan siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 40 §:n 1—3 momenteissa säädetään.

20 §

Opintososiaaliset etuudet

Valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskuksessa järjestettävään ammatilliseen perus-

19 §

Maksaminen

Valtionosuuden maksamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain 40 §:n 1 momentissa säädetään. *Perustamishankkeista aiheutuneiden kustannusten perusteella ammatillista peruskoulutusta varten maksettavasta markkamäärästä on voimassa mitä siitä mainitussa lainkohdassa ammatillisten oppilaitosten osalta säädetään.*

20 §

Opintososiaaliset etuudet

Valtakunnallisessa liikunnan koulutuskeskuksessa järjestettävään ammatilliseen perus-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

koulutukseen ja jatkolinjakoulutukseen osallistuville opiskelijoille annetaan opintososiaalisia etuja samojen perusteiden mukaan kuin ammatillisten oppilaitosten oppilaiden opintososiaalisista eduista annetussa laissa (498/83) säädetään sekä sen nojalla *asetuksella* säädetään ja *valtioneuvoston päätöksellä määrätään*. Opetushallitukselle säädetyt tehtävät hoitaa kuitenkin opetusministeriö. Liikunnan koulutuskeskuksen velvollisuudesta työpäivinä annettavan muun ruokailun kuin mainitun lain 5 §:ssä säädetyn maksuttoman kouluaterian järjestämiseen säädetään *asetuksella*.

koulutukseen osallistuville opiskelijoille annetaan *maksuttoman majoituksen lisäksi* opintososiaalisia etuja samojen perusteiden mukaan kuin ammatillisten oppilaitosten opintososiaalisista eduista annetussa laissa (498/83) säädetään sekä sen nojalla säädetään ja määrätään. Opetushallitukselle säädetyt tehtävät hoitaa kuitenkin asianomainen ministeriö. Liikunnan koulutuskeskuksen velvollisuudesta työpäivinä annettavan muun ruokailun kuin mainitun lain 5 §:ssä säädetyn maksuttoman kouluaterian järjestämiseen säädetään *asetuksella*.

21 §

21 §

Kotikunnan maksuosuus

Kotikunnan maksuosuus

Opiskelijan kotikunta on velvollinen maksamaan ammatilliseen peruskoulutukseen ja jatkolinjakoulutukseen osallistuvasta opiskelijasta maksuosuuden, joka vastaa opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ammatillista koulutusta saavasta oppilaasta säädettyä kotikunnan maksuosuutta.

(kumotaan)

Opiskelijan kotikunnalla tarkoitetaan kuntaa, jossa opiskelijalla on väestökirjalaissa (141/69) tarkoitettu kotipaikka asetuksella säädettyinä ajankohtana.

Jos opiskelijalla ei ole 3 momentissa tarkoitettua kotikuntaa tai jos hänellä on kotikunta Ahvenanmaalla, oppilaitoksen ylläpitäjälle suoritetaan kotikunnan maksuosuutta vastaava markkamäärä valtion varoista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

Sen estämättä mitä tämän lain 12 §:ssä säädetään, vuoden 1997 yksikkö hinnaksi vuodelle 1997 määrätään vuodelle 1996 määrätty yksikköhinta. Ammatillisen peruskoulutuksen yksikköhinta toteutetaan lisäksi arvioitua kustannustason muutosta vastaavasti.

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

15.

Laki

Anna Tapion koulusta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan Anna Tapion koulusta 23 päivänä joulukuuta 1988 annetun lain (1197/88) 5 §, sellaisena kuin se on 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa (1457/95), sekä *muutetaan* 4 §:n 1 ja 2 momentti sekä 5 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 4 §:n 1 momentti mainitussa 18 päivänä joulukuuta 1995 annetussa laissa sekä 4 §:n 2 momentti ja 5 a §:n 1 momentti 22 päivänä joulukuuta 1993 annetussa laissa (1459/93), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

4 §

Opetusministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta 57 prosenttia markkamäärästä, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä opetusministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määrämällä yksikköhinnalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitettu yksikköhinta lasketaan siten, että ammatillisista oppilaitoksista annetussa laissa (487/87) tarkoitettujen koti- ja laitostalousoppilaitosten oppilaskohtaisten valtionosuuksien laskennallisten perusteiden valtakunnallista oppilasmäärillä painotettua keskiarvoa korotetaan 45 prosentilla.

5 §

Oppilaan kotikunta on velvollinen suorittamaan koulun ylläpitäjälle oppilaasta maksuosuuden, joka on 43 prosenttia 4 §:ssä tarkoitettua yksikköhinnasta.

5 a §

Valtionosuuden myöntämisestä, valtionosuuden ja oppilaan kotikunnan maksuosuuden maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilaan kotikunnasta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta ja tietojen toimittamisesta on soveltuvin osin voimassa, mitä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja sen nojalla asetuksella ammatillisten oppilaitosten osalta säädetään.

Ehdotus

4 §

Asianomainen ministeriö myöntää koulun ylläpitäjälle valtionosuutta markkamäärän, joka saadaan kertomalla koulun oppilasmäärä asianomaisen ministeriön oppilasta kohden ennalta seuraavaa vuotta varten määrämällä yksikköhinnalla.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuksi yksikköhinnaksi määrätään ammatillisista oppilaitoksista annetussa laissa (487/87) tarkoitettujen koti- ja laitostalousoppilaitosten oppilaskohtaisten yksikköhintojen valtakunnallinen oppilasmäärillä painotettu keskiarvo korotettuna 50 prosentilla.

5 §

(kumotaan)

5 a §

Valtionosuuden myöntämisestä ja maksamisesta, oppilasmäärien laskemisesta, oppilasmäärien laskentapäivän soveltamisesta, oppilasmäärien ilmoittamisesta, tietojen toimittamisesta sekä oikaisumenettelystä ja muutoksenhausta on soveltuvin osin voimassa, mitä niistä opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa ja sen nojalla asetuksella ammatillisten oppilaitosten osalta säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 1997.

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

Tämän lain voimaantuloa edeltävien vuosien käyttökustannusten rahoitukseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

16.**Laki****opintokeskuslain 8 ja 18 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 17 päivänä joulukuuta 1993 annetun opintokeskuslain (1215/93) 8 § ja 18 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus***8 §**

Opintokeskuksen vuotuinen valtionosuus muuhun kuin opintokerhotoimintaan laskeaan markkamäärästä, joka saadaan kertomalla opintokeskukselle vahvistettujen opetustuntien lukumäärällä opetustunnille määrätty yksikköhinta.

18 §
Saamatta jääneen etuuden suorittamiseen, perusteettoman edun palauttamiseen sekä niitä koskevaan suoritusvelvollisuuden raukeamiseen noudatetaan, mitä kuntien valtionosuuslain (688/92) 22—24 §:ssä säädetään.

8 §

Opintokeskuksen vuotuinen valtionosuus muuhun kuin opintokerhotoimintaan laskeaan markkamäärästä, joka saadaan kertomalla opintokeskukselle vahvistettujen opetustuntien lukumäärällä opetustunnille määrätty yksikköhinta. *Ammatillisen lisäkoulutuksen rahoituksesta säädetään erikseen.*

18 §
Saamatta jääneen etuuden suorittamiseen, perusteettoman edun palauttamiseen sekä niitä koskevaan suoritusvelvollisuuden raukeamiseen noudatetaan, mitä niistä kuntien valtionosuuslain (/) 18—20 §:ssä säädetään.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Sen estämättä, mitä opintokeskuslain 11 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään opetustuntien yksikköhinnan määrittämisestä, määrätään vuoden 1997 yksikköhinnaksi vuodelle 1996 määrätty yksikköhinta.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

18.

Laki**liikuntalain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan 21 päivänä joulukuuta 1979 annetun liikuntalain (984/79) 25 §, sellaisena kuin se on osittain muutettuna 6 päivänä maaliskuuta 1987 annetulla lailla (304/87),

muutetaan 8 §, sellaisena kuin se on 3 päivänä elokuuta 1992 annetussa laissa (727/92), sekä

lisätään lakiin siitä mainitulla 3 päivänä elokuuta 1992 annetulla lailla kumotun 5 §:n tilalle uusi 5 §, joka samalla siirretään 1 lukuun, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

8 §

Kunnalle myönnetään valtionosuutta liikuntatoimintaa varten siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetään.

25 §

Kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa laissa tarkoitettuna valtion asianomaisena viranomaisena toimii tämän lain 3 ja 4 luvun säännöksiä sovellettaessa opetusministeriö. Kuitenkin niissä tapauksissa, joissa avustusten ja lainojen myöntämisestä päättää 24 §:n 3 momentin mukaisesti läänin liikuntalautakunta, toimii se mainittuna viranomaisena. Ensiksi mainitun lain 15 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettu valtion asianomainen viranomainen on valtiovarainministeriö.

Siltä osin kuin tässä laissa ei ole toisin säädetty, sovelletaan 3 ja 4 luvussa tarkoitettuihin kuntien valtionosuuksiin sekä kuntien ja kuntainliittojen valtionavustuksiin ja lainoihin, mitä kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetussa

5 §

Kunnan tulee luoda edellytyksiä liikunnalle edistämällä liikunta-alan paikallista ja alueellista yhteistyötä, tukemalla liikunnan kansalaistoimintaa ja tarjoamalla liikuntapaikkoja sekä tarvittaessa itse järjestää liikuntatoimintaa ottaen huomioon myös liikunnan erityisryhmien tarpeet.

8 §

Kunnalle myönnetään valtionosuutta liikuntatoiminnan käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetään. *Valtionosuus tulee käyttää 5 §:n mukaiseen toimintaan.*

Valtionapuviranomaisella on tarvittaessa oikeus saada kunnalta selvitys valtionosuiden käytöstä.

25 §

(kumotaan)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

laissa on säädetty. Kunnan tai kuntainliiton määräämisvallassa oleviin osakeyhtiöihin ja muihin yhteisöihin, joissa on jäseninä tai osakkaina kuntia, sovelletaan tällöin viimeksi mainitun lain kuntainliittoja koskevia säännöksiä. Myös muiden yhteisöjen sekä säätiöiden tämän lain 4 luvussa tarkoitettujen valtionavustusten ja lainojen osalta noudatetaan soveltuvien osin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain säännöksiä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

19.

Laki

nuorisotyölain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 24 päivänä helmikuuta 1995 annetun nuorisotyölain (235/95) 7 § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

7 §

7 §

Valtionosuuden myöntäminen

Kunnalle myönnetään valtionosuutta nuorisotyöhön siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetään.

Kunnalle myönnetään valtionosuutta *nuorisotyön käyttökustannuksiin* siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) säädetään. *Valtionosuus tulee käyttää 2 §:n mukaiseen toimintaan.*

Valtionapuviranomaisella on tarvittaessa oikeus saada kunnalta selvitys valtionosuuden käytöstä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

20.

Laki**museolain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 3 päivänä elokuuta 1992 annetun museolain (729/92) 1 luvun otsikko, 1 § ja
 2 §:n 4 kohta, sekä
lisätään lakiin uusi 1 a § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

1 luku

1 luku

Valtionosuus**Tehtävät ja valtionosuus**

1 §

Museoille myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) ja tässä laissa säädetään.

1 §

Museotoiminnan tavoitteena on ylläpitää ja lisätä kansalaisten tietoutta kulttuuristaan, historiastaan ja ympäristöstään.

Museoiden tulee harjoittaa ja edistää alan tutkimusta, opetusta ja tiedonvälitystä tallentamalla, tutkimalla, säilyttämällä ja asettamalla näytteille esineitä ja muuta aineistoa ihmisestä ja hänen ympäristöstään.

1 a §

Museotoimintaa varten myönnetään valtionosuutta käyttökustannuksiin siten kuin opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetussa laissa (705/92) ja tässä laissa säädetään.

2 §

Valtionosuuden saamisen edellytyksenä on, että:

4) museota varten on perustettu vähintään yksi päätoiminen virka tai toimi.

2 §

Valtionosuuden saamisen edellytyksenä on, että:

4) museota varten on perustettu vähintään yksi päätoiminen virka tai toimi, jonka haltijalta edellytetään ammatillista perehtyneisyyttä museon toimialaan.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

LIITE
LUONNOS

Asetus

kuntien valtionosuudesta

Sisäasiainministerin esittelystä säädetään päivänä lokakuuta 1996 annetun kuntien valtionosuuslain (/96) nojalla:

1 §

Kuntien valtionosuuslain 4 §:n 2 momentissa tarkoitettuna kunnan ansiotason muutoksena pidetään Tilastokeskuksen julkaiseman kunnan palkansaajien ansiotasoindeksin muutosta.

Palkkasidonnaisina maksuina pidetään kuntien maksamiin palkkoihin liittyviä kuntien työnantajina suorittamia kansaneläke-, sairausvakuutus-, työttömyysvakuutus- ja eläkemaksuja.

Yleisen hintatason muutoksen mittaaminen perustuu Tilastokeskuksen julkaisemaan kuttajahintaindeksin muutokseen.

2 §

Määrättäessä kunnan verotulojen perusteella tehtäviä valtionosuuksien tasauksia otetaan kuntien valtionosuuslain 7 §:n mukaisina laskennallisia verotuloina huomioon verot siltä verovuodelta, jonka maksu-panotiedot ovat käytettävissä varainhoitovuotta edeltävän vuoden syyskuun 1 päivään mennessä ja ne kiinteistöjen verotusarvot, jotka ovat saman verovuoden kiinteistöveron perusteena. Laskelmassa ei oteta huomioon Ahvenanmaan maakunnan kuntia.

Kunnan laskennallisen kunnallisveron ja yhteisövero-osuuden määrä saadaan kertomalla kunnan laskennallinen veroäyrimäärä kuntien veroäyrimäärillä painotetulla keskimääräisellä kunnan tuloveroprosentilla. Laskennallinen veroäyrimäärä on maksuun panun kunnallisveron ja yhteisövero-osuuden

yhteismäärä jaettuna kunnan tuloveroprosentilla. Kunnan laskennallinen kiinteistövero saadaan kertomalla kunnan kiinteistöverolain (654/92) 11—14 §:ssä tarkoitettujen kiinteistölajeittaisten verotusarvojen yhteismäärät kaikkien kuntien kiinteistölajeittailla verotusarvoilla painotetuilla keskimääräisillä kiinteistöveroprosenteilla. Laskennallista verotuloa laskettaessa asukasluvuna käytetään sen vuoden asukaslukua, jonka tuloihin kunnallisvero ja yhteisövero perustuvat.

3 §

Kuntien valtionosuuslain 10 §:ssä tarkoitettu syrjäisyysluku muodostuu kahden väestöpohjaindeksin summasta, joiden kumminkin minimiarvo on 0. Ensimmäinen väestöpohjaindeksi (*paikallinen väestöpohja*) mittaa väestön määrää 25 kilometrin etäisyydellä ja toinen 50 kilometrin etäisyydellä kuntakeskuksesta (*seudullinen väestöpohja*). Kunnan paikallinen väestöpohjaindeksi saadaan vähentämällä 15 000:sta enintään 25 kilometrin etäisyydellä asuvan väestön määrä ja jakamalla erotus 15 000:lla. Seudullinen väestöpohjaindeksi saadaan vähentämällä 60 000:sta enintään 50 kilometrin etäisyydellä asuvan väestön määrä ja jakamalla erotus 60 000:lla. Indeksit lasketaan Tilastokeskuksen viiden vuoden välein tarkistettavasta tilastosta, joka koskee väestön jakautumista neliökilometrin kokoisille alueille. Syrjäisyyslisiin oikeutetut kunnat vuoden 1995 tilaston perusteella ovat seuraavat:

<i>Kunta</i>	<i>Syrjäisyytluku</i>
Enontekiö	1,94
Utsjoki	1,93
Savukoski	1,83
Muonio	1,75
Kolari	1,67
Pelkosenniemi	1,61
Kittilä	1,61
Salla	1,61
Ranua	1,56
Puolanka	1,53
Inari	1,53
Pello	1,52
Taivalkoski	1,50
Ylitornio	1,49
Posio	1,39
Vaala	1,33
Houtskari	1,31
Sodankylä	1,26
Pudasjärvi	1,26
Hyrnsalmi	1,23
Pyhäntä	1,23
Kestilä	1,18
Ilomantsi	1,11
Suomussalmi	1,11
Kinnula	1,07
Kuhmo	1,07
Värtsilä	1,05
Kemijärvi	1,04
Pulkkila	0,99
Rautavaara	0,96
Kivijärvi	0,96
Uukuniemi	0,91
Piippola	0,90
Pihtipudas	0,89
Hailuoto	0,83
Korppoo	0,80
Vuolijoki	0,80
Viitasaari	0,79
Valtimo	0,79
Perho	0,78
Keitele	0,77
Juuka	0,77
Karstula	0,72
Puumala	0,71
Kannonkoski	0,69
Iniö	0,69
Vesanto	0,69
Pyhäjärvi	0,68
Halsua	0,68
Lestijärvi	0,66
Reisjärvi	0,64
Nurmes	0,64
Kuusamo	0,63
Rantsila	0,63
Savonranta	0,61
Tervola	0,61

<i>Kunta</i>	<i>Syrjäisyytluku</i>
Kesälahti	0,59
Kuivaniemi	0,58
Kyyjärvi	0,58
Kärsämäki	0,57
Heinävesi	0,56
Tuupovaara	0,56
Kustavi	0,55
Kuhmoinen	0,52
Sulkava	0,51
Haukivuori	0,50
Virolahti	0,50
Merikarvia	0,50
Lieksa	0,50

4 §

Kuntien valtionosuuslain 11 §:n mukaisen taajamaväestön määrä ja määrittely perustuu Tilastokeskuksen julkaisemaan tilastoon, joka tarkistetaan viiden vuoden välein.

Taajamalisään oikeutetut kunnat vuoden 1996 tilaston perusteella ovat seuraavat:

	<i>Väkiluku</i>	<i>Taajamaväestö</i>
Espoo	191 247	187 499
Helsinki	525 031	512 686
Vantaa	166 480	162 946
Hämeenlinna	44 891	43 532
Joensuu	50 431	49 224
Jyväskylä	74 072	73 096
Kotka	55 903	53 712
Kuopio	84 733	78 100
Lahti	95 119	93 110
Lappeenranta	56 663	50 329
Oulu	109 094	106 983
Pori	76 627	72 121
Tampere	182 742	175 335
Turku	164 744	158 529
Vaasa	55 502	54 067

5 §

Kuntien valtionosuuslain 6 §:n mukaisesta kustannustenjaon kehityksestä neuvottelevat sisäasiainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö sekä opetusministeriö kukin erikseen kuntien keskusjärjestön kanssa. Näiden ministeriöiden ja valtiovarainministeriön edustajilla on oikeus olla läsnä myös muissa kuin oman hallinnonalansa neuvotteluissa.

Neuvottelujen tulosten yhteensovittamiseksi järjestetään tarvittaessa sisäasiainminis-

teriön johdolla yhteisneuvottelu 1 momentissa mainittujen osapuolten kesken. Tähän neuvotteluun kutsutaan myös valtiovarainministeriön edustaja.

6 §
Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1997.
